Št. 4 (1383) Leto XXVII
NOVO MESTO, četrtek,
22. januarja 1976
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

Ukradena zbirka naposled doma!

V petek so iz Ravenne v Novo mesto pripeljali vseh 99 predmetov, ukradenih iz Dolenjske galerije

Bronaste situle, vojščakova čelada, ogrlice, zapestnice in drugi arheološki predmeti neprecenljive vrednosti, ukradeni med vlomom v Dolenjsko galerijo lani v noči na 21. julij, so od 16. januarja spet v Novem mestu. Iz Ravenne, kjer so čakali na vrnitev v „domovino“, jih je pripeljala skupina, v kateri so bili: Vojko Umer, kriminalistični inšpektor iz Kopra, Milan Lah, načelnik kriminalistične službe pri novomeški UJV, in Tone Knez, arheolog in kustos Dolenjskega muzeja.

Ko to poročamo, je vseh 99 predmetov iz tatovom odvzete in Novemu mestu vrnjene zbirke še v depoju. V ponedeljek sta inž. Peter Ivanetič, ravnatelj Dolenjskega muzeja, in Tone Knez povedala, da bodo predmeti tam tudi ostali, dokler muzej ne bo dobil dovolj varnih prostorov za hrambo. Ukradene predmete bodo v kratkem za nekaj časa razstavili, in sicer take, kot so prispeli iz Italije, saj so nekateri tudi poškodovani. Na otvoritvi bodo obiskovalci slišali tudi ustrezno razlago.

Več o tej srečni vrnitvi dragocenosti, ki so jih sprva mnogi že za vselej odpisali, poročamo na osmi strani.

Pobrateno gospodarstvo

Delegacija iz Bihača se je v dveh dneh seznanila z novomeško IMV, Krko in Labodom

Minuli ponedeljek dopoldan je novomeško občino obiskala šestčlanska delegacija iz Bihača (vodil jo je predsednik pobratene občine Milan Keča) in je tako vrnila obisk novomeški skupini, ki je bila v pobratenem mestu pred dobrimi desetimi dnevi.

Namen obiskov je bil, da bi se člani delegacij kar najbolj seznanili z gospodarskim stanjem občin in poskušali s pomočjo pogovorov s predstavniki posameznih delovnih organizacij ugotoviti, kako in na katerih področjih bi lahko sodelovali.

Dvodnevni pogovori so docela dokazali – delegacija je obiskala in si ogledala proizvodnjo v Krki, tovarni zdravil, v Labodu in IMV – da bi lahko odsihmal pobrateni občini tesneje sodelovali. Z bosenskimi, pravzaprav z bihaškimi podjetji sta zaenkrat povezani le dve novomeški organizaciji Krka in Pionir. Predsednik novomeške občinske skupščine Jakob Berič je namreč v pozdravnem govoru povedal, da občini sodelujeta že vrsto let v okviru zletnih in medzletnih akcij in da bratstvo in enotnost zaenkrat krepita le s športnimi srečanji. Zavoljo tega ne bi bilo napak, ko bi ga poslej krepile tudi skupne moči, vložene v nadaljnji razvoj obeh gospodarstev.

Razen omenjenih delovnih organizacij si je skupina iz Bihača ogledala tudi sodobno novomeško športno dvorano in osnovni šoli na Grmu in v Dolenjskih Toplicah, ter nekatere zgodovinske znamenitosti.

J. PEZELJ

KAZALO SDL

za leto 1975 je vloženo v 3. številko Skupščinskega Dolenjskega lista, ki smo ga tiskali danes v sredini priloge „P“. Vsem, ki SDL hranijo in stalno potrebujejo, svetujemo, da lanskemu letniku priložijo še današnje KAZALO.

UREDNIŠTVO

Minuli ponedeljek in torek je Novo mesto gostilo šestčlansko delegacijo iz pobratenega Bihača, ki se je seznanila z možnostmi sodelovanja na gospodarskem področju. Na sliki: bihaška delegacija med pogovorom s Krkinimi gospodarstveniki. (Foto: Janez Pezelj)

Jubilejno leto se bliža

1977. leto, čas praznovanja 500-letnice krških mestnih pravic, nikakor ni več daleč, četudi nas loči do tega datuma še celo koledarsko leto dni.

Širši, „častni“ pripravljalni odbor so že potrdili delegati vseh treh zborov občinske skupščine, imenovali pa so tudi nosilce uresničevanja konkretnih nalog, ki čakajo mesto za proslavo obletnice. Na drugi seji ožjega odbora, ki je bila minuli teden, so vse načrte strnili v devet poglavitnih nalog, oziroma za njihovo izvrševanje zadolžili devet komisij. Tako so posamezne komisije zadolžene za obnovo vseh kulturnih spomenikov na mestnem območju, za zunanjo ureditev naselja, izdali naj bi poseben jubilejni zbornik, domenili so se za datum osrednje proslave in tako naprej.

V našem listu pravzaprav ni dovolj prostora, da bi nadrobno našteli vse naloge in akcije, ki jih bodo zastavili že v bližnji prihodnosti, zato pa naj omenimo nekatere najpomembnejše. Med kulturnimi in zgodovinskimi spomeniki, ki naj bi imeli prednost, je na prvem mestu vsekakor Valvasorjeva hiša. Poleg tega, da jo nameravajo dobro obnoviti, naj bi ji dali tudi nov namen. Govorili so o ureditvi stalne galerijske zbirke z deli našega najstarejšega aktivnega medaljerja Vladimirja Stoviča, prav tako pa o ureditvi manjšega lokalnega muzeja: vanj naj bi vključili gradivo o našem protestantizmu, saj sta s krajem najtesneje povezani imeni Adama Bohoriča in Jurija Dalmatina, pa še zbirko o zgodovini kraja.

Med pomembnimi nalogami v jubilejnem letu je tudi izdelava barvnega filma, za okoli 15 minut. Pričeli naj bi končno tudi akcijo za postavitev novega kulturnega doma.

Osrednja praznična prireditev naj bi bila 5. junija 1977 na prostoru, kjer bodo ob tej priložnosti slovesno odkrili monumentalni kip legendarnega vodje hrvaško-slovenskega kmečkega upora Matije Gubca, delo lani umrlega kiparja in slikarja Toneta Kralja.

Ž. ŠEBEK

Napoved brežiške pomladi

Do junija prerojene Brežice in drugi kraji v občini — Na republiški razstavi Hortikultura 76 bodo sodelovali proizvajalci cvetja in hortikulturna društva

Brežice bodo v dneh od 4. do 7. junija prizorišče republiške razstave cvetja in zelenja pod naslovom „Hortikultura 76 – brežiška pomlad. Osrednji vsebinski poudarek letošnje razstave velja skrbi za varstvo okolja.

Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzela republiška konferenca SZDL, slavnostni govornik na otvoritvi pa bo njen predsednik Mitja Ribičič. V pogovoru z delegacijo iz Brežic je predsednik Ribičič pozdravil odločitev hortikulturne zveze za razstavo zunaj Ljubljane, kar pomeni, da tudi na tem področju sledimo policentričnemu razvoju Slovenije.

„Brežice in vsi kraji v občini naj bi se do junija polepšali, prerodili“, poudarja podpredsednik organizacijskega odbora Ivan Živič. „Prireditev se namreč ne bo omejila samo na brežiški grad, kjer bo razstava, ampak bo vključevala celotno občino. Za tiste dni je napovedanih tudi več kulturnih nastopov: koncert Slovenske filharmonije na grajskem dvorišču v Brežicah, srečanje pihalnih godb iz Slovenije in zamejstva v Artičah, koncert moških pevskih zborov v Pišecah itd.“

Z razstavo želijo Brežičani spodbuditi občinsko gospodarstvo, poživiti zlasti trgovino, gostinstvo in turizem. Prireditev po besedah Ivana Živiča ni le stvar organizacijskega odbora, ampak stvar občine in vseh njenih občanov, ki naj bi po svojih močeh in sposobnostih pomagali ustvariti lepšo, bolj urejeno podobo tega koščka Slovenije.

Ivan Živič: „Naložili smo si veliko breme, vendar zatrdno upam, da bomo uspeli. Zelo sem zadovoljen s sodelovanjem hortikulturne zveze in odzivom naših ljudi.“

Na razstavi cvetja in zelenja v Posavskem muzeju bodo razen domačih organizacij sodelovali hortikulturna društva Slovenije, Agraria Brežice in drugi proizvajalci cvetja ter njihovi poslovni partnerji iz tujine. Ob osnovni šoli v Brežicah bo urejen spominski park, v katerem bodo zasadila zelenje slovenska hortikulturna društva.

J. TEPPEY

TABORNIKI NA GORJANCIH

Od sobote do prihodnje srede bo v gozdarskem domu „Pri tovarni“ na Gorjancih petdnevni vodniški tečaj in zimski tabor, ki ga za enote iz Šentjerneja, Semiča, Bršlina in Novega mesta prireja občinska Zveza tabornikov. Mladi vodniki se bodo ob tej priložnosti seznanili z življenjem v naravi pozimi, spoznali pa bodo tudi nekatere osnove splošnega ljudskega odpora, ki ga program taborniške organizacije tesno prepleta. Nad 20 mladih tabornikov in tabornic tako nadaljuje tradicije zimske vodniške vzgoje, ki jo tudi tokrat združujejo z zimskim taborjenjem.

„RIBARSTVO“ NI NIČ BLIŽE „KRKI“

Predvidena združitev ljubljanskega podjetja „Ribarstvo eksport“ s tovarno zdravil „Krka“ iz Novega mesta ni uspela. Delovni kolektiv „Ribarstvo eksport“, v čigar sestavu deluje tudi „Ribogojnica“ na Dvoru pri Žužemberku, se s pripojitvijo ni strinjal. Na referendumu, ki je bil minuli teden, je glasovalo za priključitev h „Krki“ 12 zaposlenih, proti pa jih je bilo 14.

ZK PRED KONFERENCO

Že pred 5. sejo CK ZKS je potekala po osnovnih organizacijah ZK v sevniški občini obsežna dejavnost, ugotovitve so zbrali na sestanku sekretarjev pred koncem leta. Po seji CK ZKS obravnavajo osnovne organizacije sprejeta gradiva glede na svoje razmere in pripravljene akcije. Člani občinskega komiteja delujejo tudi v samih organizacijah tako, da pomagajo vključevati v programe dela najbolj aktualna vprašanja za vso občino.

PREVEČ ČLANOV BREZ DOLŽNOSTI

Med komunisti v brežiški občini so družbene dolžnosti neenakomerno porazdeljene. Tako na primer opravlja 12 odstotkov članov ZK več kot 5 funkcij, 9 odst. članov več kot 4 funkcije, 23 odst. članov ZK pa nobene. Z eno družbeno funkcijo jih je 19 odst., z dvema 15 odst. in s tremi 13 odstotkov.

Sobotna konferenca ZK je sicer ugotovila, da se komunisti zadnji dve leti vedno uspešneje vključujejo v družbene akcije v občini ter v delo krajevnih skupnosti, da pa bi bili rezultati še boljši, če bi imel družbeno zadolžitev sleherni član ZK. Sveti ZK delujejo v osmih krajevnih skupnostih, v Artičah, na Bizeljskem, v Brežicah, Šentlenartu, Cerkljah, na Čatežu, v Dobovi in Globokem, medtem ko v Krški vasi, v Pišecah in v Veliki Dolini opravlja funkcijo svetov osnovna organizacija. Konferenca je soglašala z ugotovitvijo, da bi v delovnih organizacijah morali razbremeniti tiste komuniste, katerih aktivnost bi v krajevnih skupnostih težko pogrešali.

Do petka, 23. januarja, bo še odprt letošnji sejem mode na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Med številnimi razstavljalci so tudi vsa dolenjska tekstilna in konfekcijska podjetja. Posebna strokovna komisija je podelila najvišje priznanje – statuo Ljubljanski zmaj – tudi Novoteksu iz Novega mesta in Lisci iz Sevnice, Beti iz Metlike pa je dobila diplomo Ljubljanski zmaj. Več o letošnjem sejmu mode smo pripravili na straneh 11 – 14. (Foto: M. Vesel)

Brez posojila ne bo šlo

V Brežicah za republiški cestni program

Na pobudo izvršnega sveta občinske skupščine je bil v brežiškem Turistu v ponedeljek dopoldne razgovor z direktorji tozdov in OZD. Razpravljali so o predlogu resolucije družbenoekonomskega razvoja občine v tekočem letu in sporočili predstavnikom izvršnega sveta svoje pripombe.

Sledila je razprava o vključitvi brežiške občine v akcijo za razpis posojila, namenjenega modernizaciji slovenskih magistralnih in regionalnih cest. Nasprotovanj ni bilo slišati, saj bi brežiška občina po tem programu pridobila zahtevne odseke na medregionalnih in republiških cestah. Za okoli 8 milijonov danega posojila bi znašale naložbe na tem območju okoli 60 milijonov din.

Informacijo o delu Društva za zdravljenje alkoholikov v Brežicah je podal prisotnim direktorjem dr. Nemeth. V Brežicah se temu posveča zdravstvena služba, deluje tudi klub, žal pa doslej ni bilo uspehov pri sodelovanju z delovnimi organizacijami. Pri tem je mišljen spremenjen družbeni odnos do alkoholizma nasploh, ne le ukrepanje v posameznih primerih. Delovne organizacije še vedno dajejo potuho alkoholikom in s tem ovirajo prizadevanja za njihovo rehabilitacijo v družbi, družini in poklicu. Udeleženci razgovora so predlagali občinski skupnosti za socialno varstvo, naj pripravi osnutek samoupravnega sporazuma o ukrepih za boj proti alkoholizmu, delovne organizacije pa naj bi vsaka zase sestavile akcijske programe in tako naredile korak naprej.

J. T.

RIBNICA: DOBRO GOSPODARITI

Te dni potekajo v ribniški občini volilne konference osnovnih organizacij ZK, na katerih volijo nova vodstva, ocenjujejo vlogo in delo ZK, pa tudi gospodarske in politične razmere sredine, v kateri posamezna organizacija ZK deluje. V preteklih dveh letih se je ZK v občini Ribnica zelo okrepila, saj se je povečala za nad 100 novih članov. Ustanovili so več osnovnih organizacij ZK, še nekaj pa jih bodo v kratkem.

VREME

V drugi polovici tedna bo deloma jasno, proti soboti prehodno poslabšanje vremena, vmes tudi manjše padavine, pretežno kot sneg. Čez dan bo postopoma hladneje.

Bele vzporednice

Novomeščani, ki so še nekaj let nazaj vedeli o smučanju samo ali največ to, da je o njem pisal Valvasor (Bloke so „tako rekoč“ Dolenjska) ter to, da so nekoč bili neki Šlibar, Finžgar in tudi še Janez Polda, so nenadoma postali silno navdušeni za, če dovolite gorenjski izraz, dričanje na dilcah.

Seveda nima nihče prav ničesar proti zdravemu duhu v zdravem telesu, vprašanje pa je, na kakšen način in ali zares zaradi zdravega duha v prav takem truplu. Sediš nekje ob pivu in slišiš: „Gremo naslednji teden na Jahorino? Ja, bi šel, vendar mi „stari“ še ni dal za novo opremo. Se mi smučarska očala nekam preveč rosijo, v Trstu moram kupiti nova. Kaj se „sekiraš“, Lučka ne gre na Jahorino ampak v Švico, čeprav nima novih dilc. Res, ampak njej je „stara“ vrgla „cekine“ za nov smučarski kombinezon – za tistega, ki je najbolj oprijet in ima blizu kolena temno pasico, tako da se ve, da je letošnji letnik.

Ji pasica ne bo veliko pomagala (pravi Mojca), je lani v Alpah z Brunčitom preveč smučala za „šankom“ in podobnimi gostinskimi iznajdbami. Danes je gospa mamica, celo Jožko trdi, da ni niti teoretični očka. In to je Jožko, ki vedno vse prizna in nikoli ničesar ne plača.

Pusti revo na miru (izrek srečno „zasmučane“ Irene), hec mora biti! Kam torej gremo? Ti pa tiho bodi (priseljeni Štajerc), tebi tvoj direktorski mož vsega preveč da, zadnjič je celo rekel, da plača dve zaresni steklenici ruske vodke, če te nekaj dni ne bo videl od blizu. Veš, novo tajnico ima. Phh (Irena), se je tista tabletarica ujela na dva modrčka številka tri, ki ju človek z njegovimi zvezami zlahka dobi namesto novoletnega vžigalnika. Tiho bodi (Maks), si številki tri „fouš“. Saj res, povabimo še Maričko in Angelco. Bo velika šala.“

Pisec prispevka prisega, da je navedeni pogovor slišal na lastna in svoja ušesa. Imena so seveda izmišljena. Gotovo ste uganili, da je govor o ljudeh, ki so iznašli nove vidike smučarije, nove oblike zdravega duha v zdravem telesu. V njihovem svetu zmagujejo nova (najnovejša) oprema, denarna podkovanost, pozerstvo in, tako se zdi, nova „športna“ miselnost.

V tej, vsaj za mene, kaplji pelina, je tudi žarek morebiti hudobnega veselja. Še pred dvema letoma se ni nihče zmenil za neke smuči neke tovarne „Elan“. Potem pa se je nekje z dokaj daljnjega severa pojavil mladenič, ki vztrajno smuča na prav teh, še pred leti zaničevanih smučeh. Fant vodi celo v svetovnem pokalu. Dandanes imajo tudi Mojca, Irena, Brunči, Maks, Jožko, Tabletarica, Direktor itd. smuči znamke, ki zmaguje. Oni ne zmagujejo. To pa je poleg za njih skoraj nepomembnega dejstva, da je na neki „dirki“ tudi za 75. mesto treba nekaj znati, tudi vse, kar sem hotel povedati o zdravem duhu v zdravem telesu.

MARJAN BAUER

tedenski mozaik

Nekaj časa je že kazalo, da se nikoli ne bo posrečilo odkriti skrivnost velikanske ladje Berge Istra, ki je izginila konec lanskega leta nekje na Tihem oceanu – potem pa so v začetku tega tedna japonski ribiči našli na splavu preživela mornarja s te ladje. Po še vedno ne povsem preverjenih podatkih se je orjaška ladja potopila zaradi treh močnih eksplozij, ki so jo dobesedno razklale in poslale na dno v nekaj minutah. Mornarja, ki še nista dala popolne izjave pred norveškimi ladjarji, lastniki nesrečne Berge Istra, trdita, da sta v trenutku eksplozije barvala ladijski trup in da ne vesta za podrobnosti. Tako se je vsaj zvedelo po radiju z ribiške barke, ki ju je našla na splavu. Smola pa je v tem, da japonski ribiči ne znajo angleško in jim mornarja nista mogla kaj prida dopovedati. Zato bo treba počakati, da ribiška ladja z rešenima mornarjema pripluje v pristanišče. Zanimivo pa je, da sta bila rešena mornarja zelo dobrega zdravja kljub temu, da sta blodila po morju polnih dvajset dni: njun splav je bil namreč dobro založen z rezervno hrano in vodo . . . vsaj nekaj dobrega v katastrofi . . .

Tačas pa se po Washingtonu vse bolj širijo glasovi, da bo državni sekretar za zunanje zadeve ZDA dr. Henry Kissinger, ki so ga nekoč opevali kot „čudežnega diplomata" – kmalu odstopil. Odstopil naj bi zaradi vse hujših kritik in napadov nanj. Menda tega doslej ni storil samo zaradi tega, ker bi s tem še poslabšal notranji položaj ameriške administracije (predvsem pa predsednika Geralda Forda) in s tem posredno priznal polom politike detenta, popuščanje napetosti . . .

Da ta zadnja trditev drži, je mogoče sklepati tudi po dobesedno vsak teden se ponavljajočem pranju umazanega perila na račun Centralne obveščevalne agencije, CIA je že leto dni tarča neverjetnih napadov ameriške (in kajpak dela svetovne) javnosti in v zgodovini vohunske dejavnosti se doslej še nikoli ni zgodilo, da bi o neki tajni organizaciji na „domačih" tleh imeli tako slabo mnenje. Kar so Američani (časopisi, politiki in drugi) doslej slabega povedali o CIA, se ne bi moglo zgoditi najbrž v nobeni drugi državi.

Načrtovanje s tujo krmo

Še stara pojmovanja — Kako načrovati, če družbeni dogovor o živinoreji še vedno ni podpisan

Nekateri kmetovalci se ne morejo znebiti miselnosti, da bi v Sloveniji gradili hleve, v Vojvodini pa pridelovali koruzo in naši živinorejci bi z njihovo koruzo redili živino. Tako načrtovanje se je pojavilo pred 20 leti in le nekoliko popravljeno se je ohranilo vse do zdaj. Pridelali naj bi sicer precej več koruze kot v preteklih letih – zgradili pa tudi toliko novih hlevov, da bi še vedno bilo treba pripeljati od drugod toliko koruze kot včasih.

V prihodnjih petih letih naj bi prirejo pitanih prašičev v vsej republiki zvečali za okoli 200.000 in še vedno jih ne bi bilo dovolj za domače potrebe. Tudi rejo goved bi bilo treba zvečati, saj slovensko kmetijstvo dobiva tri četrtine vseh dohodkov od živinoreje. Velik kosmati dohodek pa močno zbledi, ko kmetovalci odštejejo izdatke za nakup 150.000 ton koruze, ki jo je treba pripeljati od drugod, veliko sojinih tropin, ribje moke in drugih dodatkov močnih krmil. Stvarna vrednost naše živinoreje bo rasla le takrat, ko rejci ne bodo odvisni, ali vsaj ne v veliki meri, od uvoženih ali iz drugih krajev države pripeljanih krmi l.

Osnova za našo živinorejo je travnat svet, ki zajema dve tretjini vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji. Na tem bo treba pridelati več sočne krme in izboljšati pašo. Druga krmila naj bi bila le za dodatek. Več bi bilo treba pridelati tudi koruze za silažo. To potrjujejo izkušnje nekaterih kmetovalcev. Na to je opozoril v novoletnem pogovoru s kmetijskimi novinarji tudi predsednik zveznega komiteja za kmetijstvo.

Gotovo nihče ne nasprotuje našim živinorejcem, da bi redili več živine, kot imajo lastne krme, če je to donosno. Tvegano pa je načrtovati gradnjo novih hlevov in zvečano rejo s kupljeno koruzo zdaj, ko nekateri že dve leti opozarjajo, da živino redijo z zgubo. Koruza je v primerjavi s ceno živine predraga.

Načrtovalci zvečane reje živine zahtevajo družbeni dogovor ali vsaj samoupravni sporazum med živinorejci in pridelovalci koruze. Za koruzo naj bi določili tako ceno, ki bi ustrezala tudi živinorejcem. To se pripravlja že leto dni, brez uspeha. Pri dogovarjanju ne more nihče prisiliti drugega, da bi podpisal, s čemer se ne strinja. Družbeni dogovor o razvoju živinoreje pripravljajo že dve leti, pa še ni podpisan. Na takih temeljih pa ni moč načrtovati novih naložb.

Nekateri živinorejci menijo, da bodo pridelovalci koruze morali prodati svoj pridelek, ki je lani presegel vsa prejšnja leta. Ne bi pa smeli spregledati, kar v razvitih državah delajo že dalj časa. Vse več koruze porabijo za druge izdelke in manj za živinsko krmo.

Krmljenje živine s koruzo bo vedno donosnejše tam, kjer jo boodo pridelali, kot pri tistih slovenskih živinorejcih, ki bi jo bili dobivali preko več posrednikov in plačevali dolge prevoze. Vojvodinskim kmetovalcem pa ne manjka hlevov, kadar so zadovoljni z odkupnimi cenami pitanih goved in prašičev.

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

ALŽIR – Finančni ministri organizacije držav izvoznic nafte (OPEC) se bodo sestali 26. januarja v Parizu. Strokovnjaki teh držav so na Dunaju že končali priprave na ministrsko zasedanje.

BRUSELJ – Zaradi velikih zalog govejega mesa in nizkih cen je izvršna komisija EGS šele s tem tednom in ne od 1. januarja uvedla nov uvozni režim za goveje meso. Po novem uvozniki govejega mesa ne bodo morali več najprej izvoziti enake količine govejega mesa, kot jo žele uvoziti, ampak jo bodo morali odkupiti iz intervencijskih zalog skupnosti.

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

– Kdaj si se pa ti zadnjikrat nasmejal?
– Takrat, ko so se mi delavci prvič zasmejali . . .

NEW YORK – Zasedanje Varnostnega sveta Združenih narodov, na katerem razpravljajo o bližnjevzhodni krizi, se nadaljuje. V krogih delegacij prevladuje prepričanje, da je bistvo problema palestinsko vprašanje in čeprav Izrael (ki bojkotira to zasedanje) tega mnenja ne sprejema, imajo Američani po nekaterih znamenjih sodeč prožnejše stališče. Zanimiv pa je bil med dosedanjo razpravo tudi žolčen besedni dvoboj kitajskega in sovjetskega predstavnika, ki sta se dobrih deset minut obkladala z nič kaj diplomatsko vljudnimi frazami. Na sliki: varnostni svet Združenih narodov med razpravo o bližnjevzhodni krizi. (Telefoto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Libanonu kot vse kaže ne more nihče pomagati: vsa dosedanja premirja so bila prekršena, vsi poskusi sprave propadli. V deželi vlada strah, nasilje, smrt.

Edina žalostna novost zadnjih sedmih dni je dejstvo, da je v boje posegla tudi slabotna redna libanonska armada, ki je z letali bombardirala oporišča levičarskih sil in s tem kajpak pri priči izzvala očitke, da se je v sporu opredelila za eno izmed dveh strani.

Pozornost opazovalcev zdaj ni več usmerjena toliko v to, če bodo uspeli najti ključ za mir v deželi (v to malokdo verjame po vseh neštetih razočaranjih zadnjih devetih mesecev, odkar trajajo boji), marveč v ugibanje, če ne bo libanonska kriza vnela širše področje Bližnjega vzhoda, ki je že tako dovolj obremenjeno s svojimi problemi.

Konkretneje rečeno: ali ne bodo v libanonsko zmešnjavo posegli tudi drugi – denimo Sirci, Izraelci ali pa celo kdo tretji?

Tako je Sirija opozorila (Izraelce predvsem), da bi vsako vmešavanja izzvalo njeno reakcijo in podobno je storil tudi Tel Aviv z neprikrito grožnjo na rovaš Sirije.

Tako posredovanje od zunaj bi bilo usodno ne samo za Libanon, ki skorajda ne more doživeti še kaj hujšega od tega, kar doživlja sedaj, marveč predvsem za Bližnji vzhod kot celoto, zakaj to bi lahko pomenilo novo vojno na tem področju.

Levičarji (kar je zelo splošna oznaka) terjajo temeljite spremembe ne samo v političnem življenju dežele, marveč tudi na gospodarskem in socialnem področju. Pri tem ugotavljajo, da se je ravnovesje oblasti, zgrajeno nekoč na določenem številčnem razmerju med muslimani in kristjani, že davno porušilo in da je treba v organih oblasti, parlamentu in povsod drugod najti novo uravnoteženo razmerje zastopnikov enih in drugih.

Kristjani se (vsaj deloma) zavzemajo za nekakšno avtonomijo, po načelu naj bi imela vsaka etična ali verska skupnost pravico sama krojiti svojo usodo, kar je precej blizu tezi o razdelitvi Libanona – za katero pa skoraj vsi menijo, da bi bila samo poslabšanje že tako dovolj slabega položaja.

PRODOR NETTOVIH SIL

V Angoli se medtem nadaljuje državljanska vojna, pri čemer imajo zadnjih nekaj dni veliko več uspeha sile LR Angole, ki jih vodi dr. Agostinho Netto. Te so uspele potisniti svoje nasprotnike, gibanje FNLA, ki ga podpira Zaire in ZDA, proti zairski meji.

Na jugu fronte (Nettove sile nadzorujejo sredino Angole, sever in jug pa je v rokah FNLA in UNITA) se je položaj umiril, pri čemer so zahodne tiskovne agencije sporočile v začetku tedna, da so Nettovi nasprotniki začeli z ofenzivo.

ZDA in SZ se tačas medsebojno obtožujeta za poseganje v angolske notranje zadeve, afriške dežele pa po polomu konference Organizacije afriške enotnosti niso storile nič konkretnega in vzpodbudnega za ustavitev državljanske vojne v Angoli.

Libanon: vse je zaman

KISSINGER V MOSKVI

Potovanje ameriškega državnega sekretarja za zunanje zadeve Henryja Kissingerja v Moskvo je namenjeno predvsem ohranitvi detenta v najširšem pomenu besede – kar pomeni zlasti razgovorom o omejevanju strateškega oboroževanja in medsebojnim odnosom ZDA –SZ.

Najbrž bodo v Moskvi govorili tudi o Angoli, toda to bo razprava na bolj ali manj stranskem tiru, zakaj velesili se strinjata, da so ključne postavke politike popuščanja napetosti predvsem v oboroževanju, oziroma razoroževanju, in njunih neposrednih odnosih.

Združene države Amerike so v nekoliko izjemnem položaju zaradi tega, ker bodo imeli v deželi letos predsedniške volitve in je Gerald Ford že tako precejšnja tarča nasprotnikov detenta – pa je torej razumljivo, da postavlja to v poseben položaj tudi Kissingerja med njegovimi moskovskimi pogovori.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Prejšnji teden je bilo v Beogradu dvodnevno jugoslovansko posvetovanje – prvo te vrste – ki je načelo pomembna vprašanja družbene samozaščite. Izreden pomen tega posvetovanja je nakazal v uvodnih besedah že član predsedstva SFRJ Lazar Koliševski, v glavnem referatu pa še zlasti podpredsednik ZIS dr. Anton Vratuša, ki je govoril o virih in oblikah ogrožanja naše socialistične samoupravne družbe ter o njenih pridobitvah in vrednotah.

V zadnjih letih – je dejal Lazar Koliševski – smo pri nas razvili širok in vseobsežen sistem vseljudske obrambe, ki vključuje slehernega človeka naše skupnosti. Težko bi našli še kje kakšno državo, ki je v prid obrambe in zaščite svojega sistema ter za ohranitev neodvisnosti oborožila prav vse svoje ljudstvo. Podpredsednik ZIS dr. Vratuša pa je v svojem referatu poudaril – ko je govoril o oblikah in virih ogrožanja naše družbe – da ti viri niso zgolj v dejavnosti nasprotnikov in sovražnikov socializma, marveč tudi v objektivnih navzkrižjih našega družbenega razvoja ter v objektivnih pomanjkljivostih graditeljev novih družbenih odnosov. Naša moč je predvsem odvisna od doslednosti v razvoju samoupravne socialistične ureditve, od uveljavljanja načela vsestranske enakopravnosti naših narodov in narodnosti in od uresničenja gospodarske stabilizacije našega sistema.

Sovražnik je močan, kadar mu sami damo priložnost za to, je dejal dr. Vratuša. Kadar nismo budni, kadar nekritično sprejemamo tuje družbene modele, kadar ne kažemo osebne odgovornosti in discipline, dopuščamo parazitizem, uravnilovko, zlorabo uradnih funkcij, nacionalno in versko mržnjo ter nestrpnost, kadar dopuščamo izpodkopavanje enotnosti jugoslovanskega trga, izigravanje zakonov in neznanje ter neobveščenost – ob vseh takšnih priložnostih je čas za naše sovražnike, da dvigajo glave in nam skušajo metati polena pod noge. Ni naključje, da se pritiski zoper nas okrepijo prav tedaj, kadar smo v težavah – zato je nujno, da se vsi zavzamemo prav za odpravljanje naših težav, pa naj bodo že objektivne ali pa subjektivne narave.

Za nadaljnji razvoj našega samoupravnega sistema gotovo ni dovolj samo jasna idejnopolitična usmeritev ali samo sprejetje ustave in drugih dokumentov. Potrebna je tudi

Poudarek družbeni samozaščitii

ustrezna akcija vseh nosilcev samoupravljanja. In posebno mesto v tej akciji ima prav razvijanje obrambnega mehanizma naše družbe – samozaščita kot instrument v rokah delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, s katerimi lahko pravočasno razkrijejo vse oblike oviranja in ogrožanja našega samoupravnega socialistična reda.

Ob koncu tokratnega posvetovanja so poudarili, da sedaj prehajamo na stopnjo, ko se tudi zaščita družbe pojavlja vedno bolj v funkciji združenega dela – ko samoupravljanje prehaja tudi v samozaščito. Organizator posvetovanja – skupščina SFRJ – se je obvezal, da bo skušal izdati posebno publikacijo s povzetki z razprave na tem pomembnem posvetovanju.

Na seji izvršnega odbora RK SZDL Slovenije so prejšnji teden sklenili, da bodo ponovno oživili delovanje štaba za javno razpravo o letošnji družbenoekonomski politiki v republiki. Štab bo prevzel nadaljnjo akcijo glede dogovarjanja o skupni in splošni porabi za letos in v tem okviru tudi akcijo glede usklajevanja vseh oblik porabe z začrtano resolucijo. Poudarjeno je bilo, da bo o problemih porabe treba področno seznaniti najširši krog ljudi, tako da se bodo res lahko ustrezno opredeljevali.

Iz zveznega komiteja za informacije so prejšnji teden sporočili, da bo letos iz zveznega proračuna namenjenih za intervencije v kmetijstvu 3,797 milijarde dinarjev. Pridelovalci pšenice lahko računajo na enotno premijo 40 par pri zajamčeni ceni 2,10 din za kilogram mehke in pri ceni 2,30 za kilogram trde pšenice. Do srede prihodnjega meseca pa naj bi republiške skupščine tudi povedale svoje mnenje o osnutkih nekaterih zakonov, s katerimi naj bi zagotovili stabilno pridelovanje mleka, mesa, soje ter omogočili kompenzacije za proizvajalce umetnih gnojil.

Prejšnji teden sta zasedala tudi zvezni in republiški izvršni svet ter sta sprejela nekaj pomembnih aktov. ZIS je med drugim obravnaval ter sprejel elektroenergetsko bilanco države za letos – pri čemer je bilo poudarjeno, da je nujno, da elektrogospodarske organizacije zagotovijo planirano proizvodnjo elektrike. Ker nam grozi pomanjkanje električne energije, je nujno, da porabniki varčujejo na vseh ravneh. ZIS je prejšnji teden tudi potrdil besedilo dogovora o izvajanju politike cen za letos.

Republiški izvršni svet pa je prejšnji teden obravnaval vrsto novih predpisov s področja zemljiške politike, ki posebej omejujejo (za nekatere določene primere) lastninsko pravico na tistih zemljiščih, ki so namenjena za kompleksno graditev.

Na sončnih rebreh pomlad prehiteva zimo. Sneg se je tudi letos izneveril pričakovanjem smučarjev v Posavju. Kmetom je lepo vreme dobrodošlo za grabljenje listja, za spravljanje drv in za delo v vinogradih, kjer sonce že prijetno greje. (Foto: Jožica Teppey)

Voznik tovornjaka Hidroelektre z gradbišča jedrske elektrarne v Krškem očitno ni upošteval poledenelega cestišča, ko je v četrtek dopoldne prehitro pripeljal čez krški most in ni mogel pravilno odviti v levo. Vozilo je drselo prek cestišča in se ustavilo ob betonski škarpi. Hkrati je podrlo semafor, ki je še nekaj časa „žalostno" utripal.

(Foto: M. Vesel)

Tudi letošnja zima je sila skopa s snegom, res pa je, da se živo srebro že nekaj dni giba okoli ničle. Zavoljo mraza ima avtopralnica na Otočcu te dni, predvsem pa ob sobotah, kot je videti s posnetka, veliko dela.

(Foto: Janez Pezelj)

BOLJŠA ŽAGA V VELIKI LOKI

Novomeško Gozdno gospodarstvo, TOZD Trebnje, bo letos vložilo v svojo žago na Veliki Loki 1,5 milijona dinarjev. Kupili bodo novo pomično tračno žago, primerno tudi za razrez tramov. Gozdarji računajo, da bo žaga omogočila primeren razrez hlodovine, ki je na voljo na tem območju, na vse potrebne debeline. Žago naj bi pričeli obnavljati maja, dela naj bi bila opravljena do konca junija.

Sejmišča

NOVO MESTO: na ponedeljkovem sejmu je bila spet večina kupcev iz sosednjih občin. Naprodaj je bilo le 244 do tri mesece starih pujskov in 36 starejših. Lastnika je menjalo 226 prašičev; mlajši so veljali 480 do 640 din, nad tri mesece stari pa 630 do 830 din.

BREŽICE: sobotni sejem je bil spet dobro obiskan. Rejci so ponujali kar 592 prašičev, od tega le 29 starih nad tri mesece. Mlajših pujskov so prodali 491, starejših pa 22; prvi so veljali do 30 din, drugi pa do 20 din za kilogram žive teže.

Kanižarica: ni delavcev, ni denarja

Ob tem, ko tržišče sproti pokupi premog, ki ga je v Kanižarici dovolj pod zemljo, pa premogovnik uvrščajo med redka podjetja črnomeljske občine, ki so ob tričetrtletju 1975 izkazala izgubo. V sklopu premogovnika je tudi proizvodnja gradbenega materiala, ki bi morala prav tako iti za med, pa jo dolže največjega deleža pri primanjkljaju.

„Slišal sem, da pri vas nekaj škripje . . ."

Pomanjkanje delovne sile v jami je boleča točka premogovnika že nekaj let. Že zdaj je med zaposlenimi pod zemljo malo domačinov, še ti odhajajo v manj naporne službe, tako da nove delavce lahko dobe samo iz drugih republik. Vsako leto se v kolektivu zamenja okrog 200 zaposlenih. Za tako imenovana „slabša" dela v opekarni in pri proizvodnji gramoza pa tudi ni interesentov med domačini. Nujna je torej mehanizacija proizvodnje.

Kako zaposleni v premogovniku sami ocenjujejo stanje v kolektivu, je povedal Rajko Ćirić, delegat v občinski skupščini:

„Ne moremo si predstavljati povečanja števila zaposlenih, če zanje nimamo stanovanj. S sredstvi, ki jih dajemo za stanovanjsko izgradnjo, lahko ob današnjih cenah kupimo samo eno stanovanje na leto. Znano je tudi, da stane v Črnomlju meter nove stanovanjske površine veliko več, kot na primer v Logatcu ali Velenju. Izgubo v devetmesečnem poslovanju preteklega leta imamo zaradi izpada proizvodnje v jami in v industriji gradbenega materiala, hkrati pa so obveznosti do družbe narasle. Sanacijski program imamo že leto dni in čaka na odobritev bančnega kredita, da bi ga lahko uresničili. Seveda pa tudi od leta 1976 ne moremo pričakovati posebnega uspeha, ker z modernizacijo in vsem ostalim kasnimo. Če bomo šele začeli z deli, bo trajalo, preden bo vloženi dinar začel dajati sad. Čim dlje čakamo, tem več izgube se nam obeta."

Premogovnik Kanižarica, znan po visoki storilnosti, saj je v stroki glede tega eden prvih v Jugoslaviji, je v resnih težavah.

R. BAČER

Kmetijski nasveti

Beton vstrajno izriva les

Obnoviti vinograd (ali narediti nov nasad) na lesenih ali betonskih opornikih, to je vprašanje, na katerega niti zdaj še ni enotnega odgovora. Po novih vinogradih sodeč, pa vendar tudi v naših krajih zmaguje beton nad lesom, ne glede na to, da so dolenjski gozdovi bogati kostanjevega in hrastovega lesa, pa tudi akacijo je marsikje mogoče dobiti.

Kako odločilnega pomena je izbor primernih opornih stebrov za oporno žico, ki so največja postavka pri stroških obnove vinograda, je pokazal tudi zadnji vinski sejem v Ljubljani. Tam je bil poseben oddelek namenjen prav opori in vezi vinske trte; prevladovali so betonski stebri, armirani in prednapeti. Razen teh se ponekod v svetu uveljavljajo tudi železni, tako imenovani Voestovi stebri, uspeh pa si utegnejo prislužiti zlasti plastični stebri, ki so lahki in trpežni. Morda pripada prihodnost prav tem.

Če še enkrat primerjamo lesene in betonske stebre, je treba reči, da imajo betonski bistveno prednost: trajajo vso rastno dobo vinograda. Lesene stebre je treba zamenjati po približno 10 letih, z zamenjavo pa je velik križ. Zahteva veliko ročnega dela in s tem stroškov, tako da je bolje – če je le denar – že ob prvi obnovi postaviti betonske stebre, ki so precej dražji, a trajni.

Če se že odločimo za lesene opornike, ne pozabimo na temeljito konzerviranje, ki lahko podaljša življenjsko dobo stebrov za eno tretjino. Postopkov je več, od preprostega ožiganja dela stebra, ki ga zakopljemo v zemljo, in namakanja v vročem katranu, do 10-dnevnega namakanja v 7-odstotni raztopini modre galice. Na voljo so še nekateri posebni kemični pripravki, na primer ksilan, ki ga uporabljamo v 2-odstotni koncentraciji.

Glede opore, zlasti pa primerne vzgoje vinske trte in primerne sorte se je nujno potrebno posvetovati s strokovnjakom oz. poznavalcem. Končno vpliva to tudi na stroške obnove. Ob medvrstni razdalji 3 m je pač treba še enkrat manj stebrov kot pri razdalji 1,5 m. Seveda število stebrov ne more biti edino vodilo, kakšna naj bo podoba novega vinograda. Na koncu pa še tole: vinogradi na kolju so se povsem preživeli in jih ne kaže obnavljati tako, kot so jih naši očetje ali dedi.

Inž. M. L.

Kolikšne premije

Stoodstotno moralno in kar največ „odstotno" materialno podporo potrebuje in si želi naše kmetijstvo v letu 1976, ko naj bi se po mršavem lanskem letu letos opomoglo in zvečalo proizvodnjo za 5 do 6 odstotkov ter tako nadoknadilo lanski zaostanek.

Medtem ko s stoodstotno moralno podporo tudi letos ne bo težav, država ne bo segla v blagajno tako globoko, kot bi si kmetijstvo želelo, in bo obdržala premije v glavnem tolikšne, ali vsaj ne dosti večje, kot so bile lansko leto. Če upoštevamo inflacijo, pomeni nespremenjena premija seveda manj. Problem je pač v tem, ker država ni vsemogočna in njena blagajna ne brez dna.

Kot so te dni sporočili iz Beograda, bo zvezni proračun namenil za intervencije v kmetijstvu 3,8 milijarde dinarjev. Premija za kilogram pšenice bo znašala 40 par, zajamčena odkupna cena pa 2,10 din za kilogram mehke in 2,30 din za kilogram trde pšenice. Kmetje kooperanti in družbeni obrati bodo dobili,

Lanska (draga) izkušnja

če bodo soglašale republike, za vsak liter dobavljenega mleka 38 par premije. Za pitano mlado govedo bo tudi letos znašala premija 3 dinarje, za pitana jagnjeta pa bodo letos izplačevali 2 dinarja premije za kilogram. V letu 1976 bodo izplačevali tudi kompenzacije – 3,15 din za kilogram govejega mesa, 3,95 din za kilogram svinine, 2,40 din za kg perutnine in 3,20 din za kg ovčjega mesa. Kompenzacije ali nadomestila so uvedena zato, da zaščitijo končnega kupca, potrošnika. Pripravljen je tudi osnutek zakona o nadomestilih proizvajalcem umetnih gnojil. Ti naj bi iz zveznega proračuna dobili 20 odstotkov proizvodne cene umetnih gnojil, kar pomeni, da bi bilo umetno gnojilo lahko na trgu za toliko cenejše.

Eno ob drugem: pomoč kmetijstvu, predvidena za letos, je precejšnja, vendar še ne tolikšna, da bi bili lahko – zlasti v Sloveniji, ki ima pretežno živinorejsko tržno proizvodnjo – kmetijci povsem zadovoljni. Dosti pa bi jim že pomagali, če bi predvidene premije vsaj redno in pravično izplačevali, kar pa v preteklosti ni bilo vedno.

M. LEGAN

Ob stavbno zemljo

Stavbno zemljišče ne more biti vir špekulacij in s tem vir neupravičeno pridobljene materialne koristi. Povedano v jeziku politične ekonomije: zemljišče v naših razmerah ne sme biti vir diferencialne zemljiške rente.

To ustavno načelo je vodilo republiški izvršni svet, ki je te dni predlagal slovenski skupščini zakon o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, ki so namenjena za stanovanjsko ali drugačno kompleksno graditev. Ta novi zakon naj bi bolj kot dosedanji predpisi onemogočil vsakršne špekulacije lastnikov. Njegovo izhodišče je namreč, da ne more nihče imeti lastninske pravice na zemljiščih v mestih in naseljih mestnega značaja ter na drugih območjih, ki so namenjena za kompleksno (celovito) graditev.

Postopek za odvzem lastninske pravice naj bi po določilih zakona potekel v dveh delih. Najprej naj bi občinska skupščina določila kraje, ki štejejo za mesta in naselja mestnega značaja, upoštevaje merila za to in mnenje republiškega komiteja za planiranje in informacijski sistem ter republiškega sekretariata za urbanizem. Prejšnji lastnik zemljišča naj bi začasno zadržal zemljišče, dokler ga ne izroči občini na podlagi odločbe občinskega upravnega organa. Seveda bo imel lastnik zemljišča pravico do pravične odškodnine, določeno pa bo tudi, kdaj in kako ima pravico do prednostne uporabe zemljišča.

Več, zato ceneje

Tovarna celuloze in papirja „Djuro Salaj" ima v načrtu letos pripraviti za trg 153.400 ton izdelkov, kar je 20 odstotkov več, kot so naredili v 1975. letu. Četudi je povečanje izdatno, menijo v kolektivu, da ga bo lahko doseči, seveda le z veliko prizadevnosjo slehernega zaposlenega.

Stroji tovarne celuloze in papirja v Krškem bodo letos, tako računajo, pogoltnili kar 642.550 prostorninskih metrov lesa in 31.600 ton odpadnega papirja.

Na povečanje proizvodnje bodo vplivali tudi tretji papirni stroj in naprave v novem obratu celuloze, v katerem naj bi se poskusna proizvodnja začela 15. julija, redno pa napovedujejo za letošnji november. V tozdu Papir naj bi naredili za trg 116.700 ton izdelkov, v tozdu Celuloza pa 36.700 don. Za vse to računajo porabiti 642.500 prostorninskih metrov raznovrstnega lesa in 31.600 ton odpadnega papirja. Ob tolikšnem povečanju proizvodnje naj bi se izdatno povečala tudi prodaja na tuji trg. Tjakaj naj bi prodali 15.500 ton celuloze in 17.900 ton papirja, kar pomeni 65 oziroma 390 odstotkov več kot v minulem letu.

Za dosego vseh načrtov bodo morale temeljne organizacije združenega dela „napeti" vse razpoložljive sile in poskrbeti, mimo proizvodnih organizacij, za hitro vzdrževanje strojev, zadostiti je povečanim potrebam po energiji in tako naprej. S tem bodo izpolnjevali tudi osnovna izhodišča stabilizacijskih programov, ki temeljijo na načelu: „Narediti več in zato tudi ceneje!"

Ž. ŠEBEK

Naš najproduktivnejši stroj!

(Karikatura: Marjan Bregar)

vredno je zapisati...

Sodišče združenega dela občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje – predseduje mu Vladimir Bajc – bo aprila praznovalo eno leto delovanja, zato je najbrž že čas, da pogledamo „v zobe tudi temu samoupravnemu novorojenčku", ki ga je spravila na svet nova ustava.

„Otrok dobil zobe"

Če začnemo s statistiko, je treba povedati, da je sodišče združenega dela štirih dolenjskih občin do konca lanskega januarja sprejelo 56 predlogov za uvedbo postopka. Kar 50 jih je bilo rešenih lani, preostalih šest pa jih bo v kratkem; v roke sodišča so namreč prispeli decembra. Zavidanja vredna ekspeditivnost sodišča: 27 zadev so rešili v enem mesecu, 17 v 30 do 60 dneh, samo 6 zadev pa je čakalo na rešitev več kot 3 mesece. V 45 primerih so predlagali uvedbo postopka delavci, v 11 pa delovne organizacije. Slednje so se pritoževale predvsem zoper tiste, ki so kršili dogovor o štipendiranju ali pa načeli delovno disciplino, medtem ko so se delavci pritoževali večinoma zoper kršitve samoupravnih pravic s strani delovnih organizacij.

V devetih mesecih dela je sodišče 9-krat ugodilo predlogom, 3-krat doseglo poravnavo, 1-krat ustavilo postopek, 22-krat zavrnilo predlog, 3-krat pa do postopka zaradi preteka časa ni prišlo.

Kaj vse je ugotovilo v tem kratkem času sodišče združenega dela? Prvič to, da se nekatere delovne organizacije sklicujejo na samoupravne dogovore, ki v času, ko je bila zadeva „vroča", še niso veljali. Druga, prav tako pomembna značilnost je po mnenju Vladimirja Bajca dejstvo, da nekatere delovne organizacije sodišču svojih samoupravnih aktov ne pošiljajo pravočasno, celo več: nekatere še niso veljavno sprejele samoupravnih sporazumov o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Četrta pomanjkljivost je dejstvo, da za območje omenjenega sodišča združenega dela še vedno niso imenovali družbenega pravobranilca samoupravljanja. Ker ga še ni, je deloma, če že ne v celoti, moralo prevzeti njegovo nalogo sodišče. Med pohvalnimi stvarmi lahko omenimo še, da se nepoklicni sodniki (ene vrste porotniki) redno udeležujejo obravnav, v pohvalo ustanoviteljem pa je treba tudi zapisati, da občine redno izpolnjujejo denarne obveznosti.

Skratka: v nekaj mesecih dela je sodišče združenega dela, ki nudi občanom tudi pravno pomoč, glede na „porodne krče" več kot upravičilo svoje rojstvo.

M. B.

ODLIKOVANJE SLOVENSKIM TABORNIKOM

Zveza tabornikov Slovenije, priljubljena mladinska organizacija, ki je bila ustanovljena pred 25 leti, je pred dnevi iz rok člana republiškega izvršnega sveta Marjana Lenarčiča prejela Red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem. Odlikoval jo je predsednik republike Josip Broz Tito ob 30-letnici osvoboditve in zmage nad fašizmom ter ob njenem letošnjem 25-letnem jubileju za dosežene uspehe pri ustvarjanju taborniških organizacij in spodbujanju njihovega dela pri razvijanju socialističnega patriotizma ter bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi. Slovesnosti ob podelitvi odlikovanja so se udeležili številni predstavniki družbenopolitičnega življenja, med njimi tudi dolgoletni predsednik Zveze tabornikov Jugoslavije, predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher ter Franci Šali, dolgoletni organizator taborništva v Straži pri Novem mestu.

FRANE MERELA

PLAČUJEJO ŽE ZAPOSLENI

Občani z območja KS Bučka, ki hodijo v škocjanski zdravstveni dom, zadnje čase poslušajo razne očitke, da bi morali tudi oni prispevati po 250 dinarjev za zdravstveni dom v Škocjanu. Tamkajšnji občani so se namreč odločili za samoprispevek. Kot pojasnjuje razmere predsednik izvršnega sveta sevniške občinske skupščine Mihael Keršič, se občanom Bučke in okoliških krajev ni bati takšnih obveznosti, zakaj izbira zdravnika je po ustavi prosta. Med drugim je večina delavcev iz teh krajev zaposlena v novomeški občini, le-ti pa tudi že tam plačujejo prispevek za zdravstveno varstvo.

BETON: MOČNEJŠA ZK

Gradbeno industrijsko podjetje Beton–Zasavje ima v Sevnici več enot. Člani ZK so združeni v eni organizaciji. Nazadnje so spet sprejeli štiri nove člane, delavce iz drugih republik. Za sprejem pripravljajo še novih pet članov.

Seminarji na tekočem traku

V Dolenjskih Toplicah bo samo v tej sezoni devet seminarjev, ki jih organizira center za družbeno izobraževanje pri RS ZSS in RK ZSMS

V petek in soboto, 16. in 17. januarja, je bil v Dolenjskih Toplicah v gostišču Rog seminar za delegate republiškega odbora sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih organizacij.

Na seminarju so govorili o družbeni vlogi sindikatov, o njihovih nalogah pri obveščanju, na področju splošnega ljudskega odpora in družbene zaščite ter o zakonu o samoupravljanju v upravi in pravosodju. Okoli 60 seminaristov je poslušalo predavanja štirih predavateljev. Slavko Grčar, sekretar RS ZSS, je kot prvi predavatelj poudaril, da današnje obdobje terja korenite spremembe našega družbenega življenja. „Uprava ni sila nad družbo, ampak v njej, v njenih samoupravnih organizmih," je med drugim dejal Slavko Grčar. Milan Baškovič, sekretar sveta za zakonodajo pri IS skupščine SRS, je govoril o nalogah sodstva in zakonodaje, ki jim jih nalagajo nova ustavna načela; Julij Planinc, sekretar za LO in DS pri republiškem svetu ZSS, je predaval o vlogi sindikatov na področju družbene samozaščite; vodja centra za družbeno izobraževanje pri RS ZSS in RK ZSMS Zdravko Troha pa o metodi političnega delovanja in problemih ter modelih samoupravnega obveščanja.

Da bi kar se da izkoristili ta dva dneva, so imeli tudi plenarni sestanek, na katerem so delegati oblikovali najbolj ustrezna stališča iz tega seminarja, ki so postala izhodišče za njihovo bodoče delo. V delovnem načrtu republiškega odbora je rečeno, da se bodo odbor in njegovi organi zavzemali predvsem za uresničevanje nalog na področju samoupravljanja, ekonomske politike, socialne politike, izobraževanja, samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, sindikalne organiziranosti, kadrovske politike, počitniške dejavnosti, medsebojnega obveščanja in komuniciranja ter ljudske obrambe in družbene samozaščite.

V tej sezoni je bil to že peti seminar, ki ga je center za družbeno izobraževanje pri RS ZSS in RK ZSMS in katerega vodja je Zdravko Troha, priredil v Dolenjskih Toplicah.

Na vprašanje, zakaj ravno v Dolenjskih Toplicah, je tov. Troha odgovoril: „Predvsem so tu odlične možnosti za delo, primerne cene, zelo kvalitetna postrežba, gostoljubje in prijaznost kolektiva zdravilišča. Imajo nas za svoje, domače ljudi, ne pa tako, kot smo že doživeli drugje, da so nas gledali, kot da smo jim odveč. Zato bomo tu imeli še štiri seminarje."

Že ta teden, v ponedeljek in torek, so se tu zbrali delegati sindikata obrti; jutri in pojutrišnjem pa bodo poslušali predavanja delegati sindikata vzgoje in izobraževanja; 30. in 31. januarja pa bo v Dolenjskih Toplicah seminar za delegate republiškega odbora sindikata kovinske industrije.

A. B.

Na začetku dvodnevnega seminarja v Dolenjskih Toplicah je Zdravko Troha delegatom na kratko orisal zgodovino in značilnosti tega kraja. (Foto: A. Bartelj)

POZORNOST KMEČKI ŽENSKI – KOOPERANTKI

Občinski odbor sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije v Brežicah bo danes sprejel delovni načrt za 1976. leto. V prvem polletju bo odbor spremljal in ocenjeval delovanje delegatskega sistema ter vsebino samoupravne povezanosti med OZD in samoupravnimi skupnostmi ter krajevnimi skupnostmi. Utrjeval in pomnoževal bo kooperantske vezi in si prizadeval za združevanje dela in sredstev kmetov kooperantov ter delavcev tozda kooperacije pri Agrarii in Slovinu. Posebno pozornost bo pri tem posvetil kmečkim ženskam.

Odbor bo v prvi polovici leta ocenil tudi integracijo veterinarskih organizacij v Posavski veterinarski zavod

NI BILA VINICA

V prejšnji številki našega lista smo na reportažni strani o zdomcih zapisali, da je bila na viniškem sestanku slaba udeležba. Gre za pomoto, ker je bilo na zdomskem sestanku več funkcionarjev kot zdomcev v Črnomlju, medtem ko je na Vinici sestanek kar lepo uspel.

Sedanje kreditiranje le začasen izhod

7. redni zbor kočevske podružnice LB: več denarja za kreditiranje domače opreme

Pred kratkim je bil v Ribnici 7. redni zbor kočevske podružnice Ljubljanske banke, ki posluje na območju občin Kočevje in Ribnica. Osnovna ugotovitev razprave je bila, da se banka vsebinsko in organizacijsko vključuje v lastno preobrazbo na osnovi ustavnih določil in postaja vse bolj posebna samoupravna finančna skupnost združenega dela.

Dokument „Osnutek poslovne politike banke" zajema problematiko za banko kot celoto, zato bo treba pri podružnicah zbrati podatke o potrebah področnega gospodarstva in določiti prednostni vrstni red naložb. Pri tem bo treba upoštevati posebnosti posameznih območij in gospodarskih panog, ki jim je že letos treba zagotoviti denar za razvoj.

Ugotovili so, da je potrebno zagotoviti Riku, Liku in Itasu znatno več denarja za kreditiranje domače opreme za notranji trg, kakor so jih bili deležni doslej. Upravljalci so menili, da bi za normalno delo podjetij potrebovali najmanj 50 milijonov dinarjev za obratna sredstva, ker so bile že sedaj nekatere potrebe gospodarstva premalo kreditirane.

Čeprav so se razpravljalci močno zavzemali za posebno potrošniško kreditiranje gradbenih materialov, so ugotovili, da bo potrebno iskati izhod iz sedanje krize lesne industrije drugod in je potrošniško kreditiranje le začasen izhod. Podružnica LB je bila proti koncu leta 1975 precejkrat na meji likvidnosti, zato naj bi bila letos deležna več pomoči iz sredstev, namenjenih za premagovanje teh težav. Obe občini naj bi tudi poiskali možnosti za vključevanje sredstev zdomcev za odpiranje novih delovnih mest, čeprav kažejo dosedanje izkušnje, da so zdomci bolj malo zainteresirani vlagati svoj denar v ta namen.

Kmetijstvu bo letos namenjeno s številkami sicer več sredstev, dejansko pa manj. Vendar kmetijstvo tudi lani ni izkoristilo možnosti za najemanje posojil, predvsem zato, ker niso imeli izdelanih investicijskih projektov. Ta ugotovitev pa ne velja za kmetijstvo na našem območju.

Upravljalci želijo omogočiti uspešno delo podružnice, zato so menili, da je nujno potrebno zagotoviti nove poslovne prostore za izpostavo podružnice v Loškem potoku. Tudi sedanji poslovni prostori podružnice v Kočevju ne zagotavljajo uspešnega bančnega servisa občanom in je zato potrebno zgraditi nov objekt.

Za obširno in uspešno razpravo gre zahvala obema občinskima skupščinama, ki sta osnutek dogovora obravnavali na zadnjih sejah. Ugotovimo lahko, da noben dogovor do sedaj ni bil deležen tako širokih razprav tudi po tozdih kakor prav sedanji.

V. M.

Alkoholizem

13

Piše: dr. JANEZ RUGELJ

Pri ženah opažamo pogosteje kot pri moških kombinirano odvisnost: poleg alkoholizma še tabletomanijo. Med alkoholičarkami je zelo priljubljeno „zdravljenje mačka" s pomirjevali in tabletami proti bolečinam. Skoraj vsaka druga alkoholičarka je tudi tabletomanka. Zdraviti moramo hkrati obe odvisnosti: alkoholizem in tabletomanijo.

Zdravljenje alkoholičark

Omenili smo že, da je bistvo zdravljenja alkoholizma v tem, da alkoholik, potem ko je za vedno prenehal uživati alkohol, spremeni svoje obnašanje, da se torej socializira. Obenem se morajo spremeniti tudi družinski člani, kar je prvi pogoj za razumevanje in skladnost v družini. Dobi zdravljenja pa sledi še dolgoletna rehabilitacija, ko mora bivši alkoholik nadoknaditi vse tisto, kar je zaradi alkoholizma zamudil.

Vse to zahteva izredne napore tako od alkoholika kot od njegovih družinskih članov.

Da bi dojeli, kako težko je zdraviti alkoholičarke, moramo upoštevati naslednje okoliščine:

1. Že omenjena najpogostejša vzroka za ženski alkoholizem: osamljenost v zrelih letih in alkoholizem moža.
2. Zaradi alkoholizma navadno ženska pade še globlje kot moški; domači, če je že niso zapustili, se je sramujejo in težko se najde kdo, ki bi ji res bil pripravljen pomagati.
3. Alkoholizem poročene žene je pogosto pravzaprav posledica površnih in nepristnih čustvenih odnosov med njo in možem. Težko si je namreč predstavljati, da bi se žena zapila, če se imata zakonca res rada.
4. Odpori proti družbeni rehabilitaciji žene alkoholičarke so zaradi še prisotne patriarhalne miselnosti zelo močni in trdovratni.

Navedene okoliščine kažejo, da so čustveni odnosi v družinah alkoholičark v tolikšni meri prizadeti, da jih je izredno težko urediti. Vso zamotanost teh okoliščin pa lahko razumemo le, če vemo, da nam uspe „ozdraviti" praviloma samo tiste alkoholike, pri katerih dosežemo, da se imata zakonca res spet rada in da se spoštujeta. Kako težko je doseči takšno stanje, pa ve vsak, ki ima kaj izkušenj s „sestavljanjem počenih loncev".

Na splošno pa žene alkoholičarke zdravimo tako kot moške, torej v skladu z načeli skupinskega družinskega zdravljenja, in sicer v zdravljenju mora sodelovati predvsem mož, prek njega pa tudi drugi družinski člani. Seveda ne gre za golo sodelovanje, temveč za pravo družinsko zdravljenje. Pri alkoholizmu enega družinskega člana so prizadeti, bolni vsi člani družine. Poudarek pa je na poglabljanju njihovih čustvenih vezi, na ustvarjanju tovarištva, razumevanja in ljubezni.

VII.

DRUŽINSKI ALKOHOLIZEM

Kadar sta od alkohola odvisna oba zakonca oz. dva ali celo več članov družine, govorimo o družinskem alkoholizmu.

Kot je nekoč družina, v katero se je naselila pljučna tuberkuloza, postopoma shirala, tako tudi danes hirajo in shirajo cele družine, če večina družinskih članov zabrede v alkoholizem. Če pa ima kakšen med njimi tudi tuberkulozo, potem učinkuje še ta dodatni faktor, ki družino zanesljivo spravi v grob. Rešijo se samo zdravi člani, če pravočasno zapustijo alkoholično-tuberkulozni brlog. Alkoholika, ki ima tuberkulozo, namreč sploh ni možno uspešno zdraviti za tuberkulozo, če se istočasno, v skladu s sodobnimi načeli, ne zdravi tudi za alkoholizmom.

Če je alkoholik samo en družinski član, potem je nekaj možnosti (kot smo že rekli: pri nas ena na sto, kajti na zdravljenje pride komaj vsak stoti alkoholik), da ga bo družina, ko bo dovolj hudo, prisilila k zdravljenju. Če pa je zapita vsa družina ali zakonca z majhnimi otroki, oz. so se morebitni zdravi družinski člani umaknili, potem se nahajamo pred dvema komaj rešljivima problemoma:

1. Kdo naj alkoholično družino pripravi, „prisili" k zdravljenju in na kakšen način?

Majhni otroci tega ne zmorejo, sorodniki nimajo globljega interesa, oz. niso tako močno prizadeti, da bi ukrepali. Soseska ali stanovalci v bloku pa se bodo zaradi zdrah v stanovanju alkoholične družine pritoževali in jadikovali, zlepa pa ne bodo ne znali in ne hoteli smiselno ukrepati. Kadar pride zaradi alkoholizma v družini do skrajnih zaostritev (razgrajanja, zanemarjanja otrok, agresivnosti do sosedov, prehude promiskuitete itd.), se posamezniki v soseski in prek njih tudi v socialni službi in še kje „zbudijo" in so pripravljeni napraviti vse, kar je treba, da bi alkoholično družino spravili v prisilni sistem zdravljenja. V tretjem nadaljevanju našega podlistka pa smo že razložili, da pri nas nimamo možnosti za prisilno zdravljenje alkoholikov in da alkoholikov prisilno sploh ni možno zdraviti.

Torej je malo možnosti, da bi alkoholična družina sploh dospela v takšno stisko, da bi iskala možnosti za morebitno zdravljenje. No, v stisko že pridejo, ampak „trenutka resnice" ne morejo doživeti, ker jim to onemogoča alkoholna omama.

Pri zdravljenju alkoholične družine mora sodelovati okolje

2. Če pa iz teh ali onih razlogov alkoholična družina le začne razmišljati o morebitnem zdravljenju in na koncu tudi pristane na zdravljenje (do globlje pripravljenosti za polno rehabilitacijo je še dolga pot), potem se resno postavi vprašanje sodelovanja svojcev. Zakonca, če sta oba alkoholika, namreč ne moreta na začetku zdravljenja drug drugemu predstavljati sodelujočega okolja, pač pa so to lahko drugi (nealkoholični) svojci: bratje, sestre, starši, odrasli otroci, če živijo z njimi ali blizu njih, itd. Na osnovi naših strokovnih izhodišč ne smemo začeti alkoholika zdraviti, dokler njegovi svojci ne pristanejo, da bodo aktivno sodelovali pri zdravljenju svojega družinskega člana alkoholika. To je razumljivo, saj si zdravljenja alkoholika ne moremo niti zamisliti brez zdravljenja družinskega in delovnega okolja. To pomeni, da morajo tudi ljudje v družini in delovni skupini spremeniti svoj odnos tako do problemov alkoholizma kot do (nekdanjega) alkoholika. Največkrat je tako, da primernih svojcev, ki niso alkoholiki in bi bili pripravljeni vključiti se v zdravljenje, ni. V takšnem primeru zahtevamo, naj sodelujejo pri zdravljenju alkoholičnih zakoncev predstavniki njunih delovnih kolektivov, če že nista oba zaradi posledic alkoholizma brez službe. Pri delovnih organizacijah je za takšne naše predloge kaj slab odziv, če pa se odzovejo, nam pošljejo za sodelovanje pri zdravljenju kakšnega „aktivnega" alkoholika, s katerim si ne moremo pomagati, prej obratno.

In ker alkoholika brez svojcev ni možno zdraviti, dokler se v skladu z načeli socialne psihiatrije ne najde nadomestna družina, ki bo skrbela za rehabilitacijo alkoholika oz. alkoholičnih zakoncev, vztrajamo pri strokovni zahtevi, naj krajevna skupnost, krajevna organizacija SZDL ali organizacija Rdečega križa najde primernega občana, ki bo pomagal propadajočemu in na rob družbe izrinjenemu alkoholiku pri vrnitvi v družbo. Ustreznih odzivov praktično ne doživimo, kar pomeni, da moramo alkoholično družino pustiti propadati. Ko se razmere v okolju alkoholične družine spet zaostrijo, se obnovijo pritiski na socialno in zdravstveno službo, naj se vendar ta družina nekam spravi, pa čeprav mimo njene volje. Ampak kljub vsemu za ustrezno sodelovanje okolja običajno ne poskrbijo. Počasi in zanesljivo reši problem življenje samo saj je vendar povprečna življenjska doba alkoholikov le okoli 50 let . . .

rekli so

Dr. Anton Vratuša:

Kaj okrepi pritiske s strani

Kadarkoli smo bili iz objektivnih ali subjektivnih vzrokov začasno v težavah, so se okrepili pritiski s strani. To ni ključje. Zaradi objektivnih razmer in subjektivnih pomanjkljivosti proces socialističnega razvoja ne teče enakomerno, zdi se, da ima svoje padce in zastoje. Sovražnik navadno izkoristi prav take situacije. Sovražnik je močan, kadar mu mi sami dajemo priložnost za akcijo. To se je najjasneje pokazalo v nedavni preteklosti, ob znanem omahovanju v vrstah ZKJ in drugih deviacijah.

V tem pogledu so za akcijo sovražnika ugodne zlasti naslednje okoliščine: nebudnost in površnost, nekritično sprejemanje tujih modelov, strah in spoštovanje pred velikodržavno silo, pomanjkanje osebne odgovornosti in discipline, partikularizem, uravnilovka, družbeni parazitizem, toleriranje zlorabe družbenih funkcij, pomanjkljivosti družbene evidence in kontrole, toleriranje nacionalne in verske nestrpnosti, spodkopavanje enotnosti jugoslovanskega trga, izigravanje zakonov in drugih prepisov, neznanje in neinformiranost ljudi. Zato je nujno, da posledice tega obdobja tudi v prihodnje odločno odstranjujemo.

(Iz referata podpredsednika ZIS na beograjskem posvetovanju o družbeni samozaščiti)

Mika Špiljak:

Ne smemo se bati visokih zaslužkov

Glejte, nihče ni še natančno izračunal, toda gotovo se blizu 3 milijone Jugoslovanov, med njimi več kot 1,700.000 zaposlenih, ukvarja z nekakšnim dopolnilnim delom. Če bi popravili sistem stimulacije, bi lahko ti ljudje na delovnem mestu zaslužili dovolj za življenje in ne bi več iskali dopolnilnih zaslužkov. Ob tem ne bi izčrpavali svojih sil, kar se danes dogaja. To pa se nam maščuje: ljudje z dopolnilnim delom, s primitivnimi sredstvi ustvarjajo dodatne dohodke, moderna družbena sredstva pa niso dovolj izkoriščena, produktivnost dela v družbenem sektorju pa je relativno majhna. To moramo energično odpraviti; ob tem pa se ne smemo bati visokih zaslužkov, ki so rezultati dela. To je tudi bistvo sedanje bitke sindikatov za dosledno spoštovanje načel delitve po rezultatih dela.

(Predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije v intervjuju za beograjski „Rad")

Glavni posel – delo šele čaka

Nujnost in moč pravil vedenja v gospodarjenju in samoupravnem odločanju izvirata iz našega realnega ekonomskega in družbenega položaja in iz načina, kako so nastala. Neurejeni ekonomski tokovi in počasnejša rast narodnega bogastva – vse to bolj ali manj opažamo na vseh področjih gospodarjenja, v vseh republikah in pokrajinah. To spoznanje nas sili, da bolj organizirano in skupno sprejmemo stabilizacijske ukrepe. Čeprav obstajajo razlike v vrstah in obsegu naravnih bogastev, pa tudi v stopnji njihovega izkoriščanja in zato tudi v višini ustvarjenega dohodka in v življenjskih razmerah, nas združuje prepričanje, da moramo vsi skupaj in vsakdo na svojem delovnem mestu več delati in bolj premišljeno uporabljati tisto, kar zaslužimo. Seveda pa s samo sestavo in sprejemom „pravil" – kakorkoli se vsi strinjamo, da so nujno potrebna – gospodarstvu še nismo zagotovili stabilnosti. Glavni posel nas šele čaka: dogovoriti se moramo, kaj bo kdo delal, in potem – delati.

(Iz uvodnika v zadnji številki „Komunista")

„Poštna muha"

Dandanašnjik je pač takšen, da občanom kar se da veliko celo na pladnju prinese. Z vsemi mogočimi ugodnostmi je ljudi docela razvadil, zategadelj vsakršna sprememba, ki diši po starem, trudapolnem obračanju, naleti na negodovanje in še kaj. Pogosto je sitnarjenje kajpak neupravičeno. Pa vendarle ne vselej. Denimo pri zadnji „poštni muhi", ki ni od muh. Takale je:

Od novega leta dalje velja za nakazilo denarja na tekoče račune ena sama samcata splošna položnica, ki jo je za 50 par moč kupiti na pošti. Tako so kar čez noč postale neveljavne vse druge položnice, s katerimi so delovne organizacije razvadile občane. Na primer: občan, naročnik knjižne zbirke „Nobelovci", je od založbe brezplačno dobil vsako leto deset položnic z že natipkanim lastnim imenom, s številko tekočega računa in pod. Le nakazano vsoto in datum je moral vpisati. In ko se zdaj s tako položnico pojavi pred poštnim okencem z napisom „Vplačila", dobi prijazno (ali pa tudi ne) pojasnilo, da si mora kupiti in izpolniti edino veljavno položnico.

Tako! Odšteti mora zanjo pol dinarja, si priskrbeti kemični svinčnik, napisati enaindvajset besed in nekoliko manj številk (enaindvajset je popreček) in spet čakati, da pride na vrsto. Na celi (ne ravno majhni) novomeški pošti pa ni nobenega pojasnila ali opozorila, da od prvega prvega naprej velja le to in samo to.

Novost smo imenovali „poštna muha". Ko se bomo na tako nakazovanje navadili, bomo mnenje morebiti spremenili, zaenkrat pa nesporno velja, da bi pošta le lahko bila bolj uvidevna do občanov in jih na novost, ki jih odvaja razvade, vsaj opomnila. Kakor koli! Negodovanja in sitnarjenja bi bilo kajpak manj!

O. Á.
Novo mesto

Mati heroja Franca Kreseta—Čobana iz Bogneče vasi na Trebeljanskem slavi 80-letnico. V soboto so ji čestitali tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij trebanjske občine. Ob tej priliki so ji izročili knjigo Občina Trebnje v NOB. Na sliki: predsednica občinske konference Ivanka Pavlin (na levi) v pogovoru s slavljenko. (Foto: Železnik)

Odslej nič več spanja?

Za delo so odgovorni zlasti študenti komunisti v KNŠ

Ustaljeni načrt dela Kluba novomeških študentov očitno ni bil ustrezen. Odzivnost na akcijah je bila slaba, zato je nujno vključiti v klub vse novomeške študente. Zaenkrat naj bi vsak dobil vsaj klubsko izkaznico, odbor pa si bo prizadeval pritegniti k delu kar največ študirajočih.

Naša prva skrb je štipendiranje, še posebno zato, ker je novomeška občina ena redkih na Slovenskem, ki ima slabo urejeno tovrstno politiko. Četudi veliko delovnih organizacij ne kaže zanimanja za naše delo, bomo poskušali navezati stike z njimi.

Ob povezovanju z drugimi pokrajinskimi študentskimi klubi bomo razširili sodelovanje z OK ZSMS in vsemi srednjimi šolami v Novem mestu in dijakom prikazali oblike študija. Na kulturnem področju bomo pripravili študentski večer v Dolenjski galeriji, obiskovali kulturne prireditve, v načrtu pa imamo tudi foto razstavo. Spet bomo šli na pohod iz Ljubljane v Novo mesto, pripravili športna srečanja z JLA, drugimi klubi in srednjimi šolami, skušali pa bomo organizirati tudi svojo delovno brigado na MDA „Suha krajina 76". Tudi brucovanje, tako rekoč edini vir dohodka, ne bo izpadlo.

Delali bomo po komisijah, da pa bi delo steklo res tvorno, bodo zato še posebej odgovorni študenti komunisti. Doslej je aktiv ZK pri KNŠ bolj životaril, odslej pa bo moral vsak komunist z delom upravičiti svoje članstvo v ZK.

Dasi program delovanja KNŠ ni hudo obsežen, ga bomo uresničili le v primeru, če nam bo kdo priskočil na pomoč tudi s finančnimi sredstvi. Kajpak se tudi vsakršne druge pomoči ne bomo branili.

Za KNŠ
ZVONKO ŠPELKO

„Mislil sem, da bom lahko brez njega!"

Ob ponedeljkih je na upravi našega lista v Novem mestu kot v čebelnjaku: naročniki, plačniki, stranke z najrazličnejšimi željami si podajajo kljuke: ta želi mali oglas, oni zahvalo v okviru kot osmrtnico ali le „z malimi črkami", tretji spet „mora preklicati soseda, ker mu njegove kure spodkopujejo plot, da se mu že vsa vas smeji . . ." in podobno.

Tudi tokrat ni bilo nič drugače: v enem tednu smo zabeležili 90 novih naročnikov in 52 odpovedi. Razveselil nas je obisk možakarja izpod Trške gore, ki je lani decembra ‚Dolenjca' odpovedal, v ponedeljek pa ga je prišel znova naročit z besedami: „Sem mislil, da bom lahko brez njega, a je hudič, ko se ga enkrat navadiš . . ." Takih, prijetno okroglih in tudi „ošpičenih" smo slišali zadnje tedne še več, pa vam po pravici povemo, da smo jih najbolj veseli!

„Nič ne prihraniš, če odpoveš Dolenjski list, že prvi teden, ko ga ni več v hišo, ne zdržiš brez novic iz domačih krajev in soseščine. Preveč nam je dolgčas brez Dolenjca, zato nam ga spet pošiljajte!" se je konec prejšnjega tedna oglasila pri nas naročnica iz Bele krajine in obnovila naročnino s celoletnim vplačilom.

Hvala za zvestobo!

UREDNIŠTVO
in UPRAVA

„Oj, luštno je res na deželi"?

Kilava zima je kmetom „ukradla" dopust — Boljši pogoji kmetovanja bodo zadržali mladino

Zima je običajno za kmete krajši dopust; letos pa kaže, da z njim ne bo nič, kajti zaradi muhastega vremena se kmetje celo bojijo za poljske posevke. Sonce je v vinograde že zvabilo prve rezače, na poljih pa je čedalje več kupov gnoja. Znanilke pomladi sredi koledarske zime pa so tudi trobentice.

Pomanjkanje snega je odvzelo čar tudi kolinam na kmetih. Pa se kmetje vseeno ne dolgočasijo: obrezujejo in cepijo beke, pletejo košare in koše, slamnate peharje, pa tudi vsakodnevnih kmečkih opravil, ki kažejo navezanost na zemljo, kmetovanje, je dovolj.

Položaj kmetov je danes sicer mnogo boljši kot nekdaj, pa vseeno kmečko delo še ni dovolj cenjeno. Neorganiziran odkup, predvsem pa premajhno zanimanje kmetijskih zadrug sili kmete, da si sami iščejo kupce. Finančni učinek je zato za kmete nekoliko boljši, ne pa tudi docela zadovoljiv.

Zastrašujoč je nenehen odhod kmečkega prebivalstva v mesta, kmetije pa ostajajo osamljene. Hoditi v službo in delati na kmetiji namreč ni kaj prida gospodarjenje, četudi je možnost za nabavo kmetijske mehanizacije večja. Zemlja je vse preveč razdrobljena, to pa ni vzpodbudno za likvidno kmetovanje. Tudi nezaupljivost, nerazumevanje med kmeti vodi v slabo gospodarjenje.

Kajpak le ni vse tako slabo, kot se zdi na prvi pogled. Precej je že doseženega, toda na lovorikah ne kaže spati. Nujno je kmetijstvu posvečati še večjo pozornost, kajti le boljši pogoji bodo preprečili odhajanje mladih v mesta in tujino.

JOŽE MUHIČ
Globočdol 1

FRANC LONČAR

Občani Drage so 30. decembra lani v velikem številu spremili k večnemu počitku 88-letnega župnika Franca Lončarja, ki je v ta odročni kočevski kraj prišel že leta 1920.

V letih pred zadnjo vojno so v okoliških vaseh živeli večinoma Kočevarji, zato je Lončar s trudom opravljal slovensko bogoslužje. Če se mu je le ponudila prilika, je občane opozarjal na nevarnost fašizma in nacizma, in ko je prvo nedeljo po okupaciji v cerkvi začel peti slovensko, so ga Kočevarji odstranili s pestmi. Lončar je bil dobro seznanjen z odporniškem gibanjem, z delom in programom OF. V cerkvi, kjer se je do konca 1941 maševalo v nemščini, ni mogel pomagati, zato pa je marsikje drugje zastavil svoj ugled in vpliv, da bi nedolžne ljudi rešil smrti. Ko bi moral na Blokah pokazati okupatorju tiste, ki ne hodijo v cerkev, da bi jih zadržali za talce, se je temu uprl. Nobena grožnja ga ni prisilila k izdajstvu. Zato ljudi niso ustrelili, ampak samo internirali.

Če bi bili v tistih časih vsi duhovniki taki, bi bilo prelito veliko manj krvi. Kot pravi, spoštovanja vreden duhovnik se je Lončar izkazal tudi po osvoboditvi.

FRANC KALIČ

ZAHVALA UREDNIŠTVU

Ob zaključku leta smo pregledovali uspehe na področju krvodajalstva na Slovenskem in ugotovili, da so se izpolnila vsa pričakovanja: krvodajalskih akcij se je udeležilo nad 90.000 delovnih ljudi in občanov! Glede na število prebivalcev smo tako Slovenci med prvimi krvodajalci v Jugoslaviji in na svetu sploh. Ne moremo mimo ugotovitve, da je k uspehu pripomoglo tudi vaše uredništvo. Z rednim sodelovanjem z nami ter številnimi informacijami in objavami ste ustvarjali ustrezen odnos do te stalne in največje solidarnostne akcije pri nas. Omogočali ste javnost delovanja tudi na drugih področjih RK Slovenije. Zahvaljujemo se vam za sodelovanje.

Republiški odbor
Rdečega križa

Pomagal nam je!

Zahvala in čestitka prof. Ivu Zobcu za delo pri RK

Šestnajst let sem bil predsednik krajevne organizacije RK v Loki pri Zidanem mostu in med drugim smo v tem času priredili tudi tečaj RK za kmečko mladino. Po nekaj tednih smo ob zaključku naredili poučni izlet in si v Novem mestu ogledali več zdravstvenih ustanov. To nam je omogočil tedanji predsednik odbora RK v Novem mestu prof. inž. Ivo Zobec. Sam nam je govoril o pomembnosti dela RK, po mestu pa nas je vodil dr. Božo Oblak.

V Loki smo prvi v sevniški občini začeli nabavljati omarice za prvo pomoč. Zatem smo se lotili tudi zagrajevanja vodovodov, ker pa smo bili brez večjih denarnih sredstev, smo prosili za pomoč tedanji okrajni odbor RK v Novem mestu. S posredovanjem prof. Zobca smo dobili kar 50.000 starih din. Polovico vsote smo namenili naselju Čelovnik, drugo pa Radežu. Z nekaj tisočaki, ki so ostali v blagajni, smo pomagali trem zasebnikom, ki so sami napeljevali hišni vodovod.

Pri obeh dejavnostih naše organizacije RK nam je bil v veliko pomoč prof. Zobec, zato se mu na tem mestu še enkrat zahvaljujemo in hkrati čestitamo za visoko priznanje, ki ga je dobil za dolgoletno in plodno delo pri RK.

STANKO SKOČIR

Mladi nočejo zaostajati

Širše in bolj pestro delovanje napoveduje mladina iz sevniške „Lisce" — Mladinec se mora zavedati nalog!

170 mladincev iz sevniške „Lisce" nas je vključenih v tri OO ZSMS, za letos pa smo pripravili obsežen delovni program, ki ga bomo skušali uresničiti ob sodelovanju z drugimi organizacijami.

Rezultati lanskih naporov za stabilizacijo kažejo, da bomo morali v prihodnje storiti še več. Morda bo k temu pripomoglo tekmovanje za najboljšega mladega samoupravljalca. Prvi koraki so že storjeni tudi pri sodelovanju s sevniško in boštanjsko mladino sploh. Učimo se na izkušnjah in napakah, ki smo jih delali lani, ko smo sodelovali z mladimi iz železarne Štore.

Več uspehov so imele posamezne sekcije, tako recitatorska skupina, ki je sodelovala na več prireditvah, pa planinska, ki je pripravila več izletov (njeni člani so se povzpeli tudi na Triglav), dva mladinca pa sta obiskovala šolo za planinske vodnike. Deluje tudi šahovska sekcija, razširiti pa bomo skušali rekreativne dejavnosti.

20-letnici „Lisce" smo posvetili veliko pozornosti tudi mladi. Pripravili smo kviz „Kaj veš o ‚Lisci'", pomagali pa so nam dolgoletni člani kolektiva. S kulturnimi prireditvami smo počastili velike praznike, v lanskem decembru pa smo imeli letno konferenco, na kateri smo sklenili, da bomo krog delovanja še razširili. Doseči hočemo predvsem, da se bo vsak mladinec zavedal svojih nalog, da bo enakopraven samoupravljavec.

ALBERT FELICIJAN

ŽIVALI, NAŠE PRIJATELJICE!

Po vsej Dolenjski lahko naletimo na ljubitelje malih živali, ki ljudem razveseljujejo prosti čas. Na dvoriščih, v ogradah, zaprtih voljerih, kletkah, si lahko ogledamo različne ptice pevke, eksotične ptice, veverice, polhe, zlatega hrčka, različne fazane, okrasne golobe in golobe pismonoše, različne vrste zajcev, in še celo vrsto drugih prelepih živali. Ko gre človek skoz vasi, rad pogleda na dvorišče, kjer se sprehaja bahavi petelin s tropom različnih kokoši, lepo pisan racman, puran, gosak, do prelepega pava. Vprašamo se samo lahko, zakaj vseh teh živali ne pokažemo kdaj na kakšni razstavi, kakršne so bile pred kratkim na Vrhniki in v Kamniku, med zimskimi počitnicami pa bodo v Kočevju in Ljubljani. Rejci golobov pismonoš kluba „SEL" razstavljajo svoje najboljše letače v prostorih KS Vič v Ljubljani od 25. do 1. 2. od 8.–18. ure. Kako bodo veseli vsakega obiskovalca ni potrebno niti omenjati. Lahko samo poudarimo, da bi bila takšna razstava zelo dobrodošla tudi v Novem mestu in Šentjerneju. Upajmo, da bo do nje kmalu prišlo!

JOŽE PEČNIK

Še pred kratkim so bili skoraj v vsakem grmu okoli Dolenjskih Toplic kupi smeti in že je kazalo, da širjenja smetišč ne bo moč ustaviti. Učenci osnovne šole so čistili strugo Sušice in obronke gozdov, postavili so tudi opozorilne table — pa ni kaj dosti zaleglo! Konec lanskega leta so občani krajevne skupnosti sklenili, da se ukine smetišče na Selih. Tako se je tudi zgodilo in zdaj je bolj urejeno smetišče ob cesti na Bušinec. Na treh dostopnih krajih Toplic so postavili tudi kontejnerje. Kaže torej, da bo topliški problem smeti le rešen, če bodo vsi občani odlagali smeti tja, kjer je primerno. (M. F., foto: Dušan Granda)

Nevzgojeni in preobžrti

Na novo leto bi v Kočevju že skoraj pozabili, če nas ne bi nanj spominjale povsod raztresene in odvržene smrečice. Vidimo jih lahko okoli stanovanjskih stavb, po parkih, ob robu gozdov, po cestah in celo na ledu na Rinži. Nekateri so smrečice odvrgli na cesto kar z okraski—keksi in okrasno vato vred. Taka smrečica verjetno še danes leži na cesti med Elektrom in železnico. Kaže, da mnogi občani ne znajo kolikor toliko kulturno pospraviti smrečic, ki so jih razveseljevale čez novo leto (se pravi jih zažgati ali vsaj zlomiti in dati v smetnjak); nekateri redki pa so razen tega še preobžrti vsega dobrega, saj ne mečejo na cesto le smrečic, pač pa tudi obeske, kot so piškoti, bomboni in drugo.

Ni treba posebej poudarjati, da tako obnašanje ne zasluži le kritiko, ampak tudi kazen. Vendar doslej verjetno zaradi takih dejanj ni bil še nihče kaznovan, celo opomnjen najbrž ne.

Prav bi bilo tudi, da bi nekdo le začel akcijo za uporabljanje umetnih smrečic. Tako bi bilo onesnaževanje mesta manj, ker bi tako smrečico vsak spravil za naslednje leto. Vendar bo akcija propadla, če jo bomo začeli šele decembra namesto spomladi ali poleti. Tako bi ohranili tudi precej smrečic. Seveda bi morali pri tej akciji (lovljenju ljudi, ki sekajo smrečice) sodelovati miličniki, ki so se ponekod letos že kar dobro izkazali.

Akcija za uporabo umetnih smrečic bo uspešna le, če bodo smrečice poceni. Zdaj so pri nas gotovo še precej drage, to pa navaja na ropanje in krajo po gozdovih. Razen tega so včasih cene sumljivo različne. Tako je pred tem novim letom veljala povsem enaka smrečica v kočevski NAMI okoli 160 din, v kočevski knjigarni pa kar precej več kot 260 din! Tako ni nekaj gnilega le pri občanih, ampak tudi v trgovini. Že cena 160 din je namreč za tako smrečico precej previsoka.

A. P.
KOČEVJE

KAMERA ODKRIVA — Bližnja okolica Kočevja se spreminja v eno samo veliko smetišče. Nekdo je zapeljal k stari elektrarni ob Rožni (!) ulici tale stari iztrošeni tovornjak in ga, natovorjenega z razno nesnago ter brez motorja, tam pustil. (Foto: J. Primc)

FRANCI GORŠE

Konec lanskega decembra se je v gorah smrtno ponesrečil Franci Gorše. Spoznal sem ga v času svojega političnega pregnanstva, ko je obiskoval osnovno šolo v Borovcu na Kočevskem. Do marca 1941 sem ga učil in ni bil le priden, ampak tudi zaveden učenec. V Borovec sem se vrnil na pomlad 1942. Šola je bila požgana, zato je učitelj Viktor Mokorel poučeval kar v bližnjem gozdu pod Krempo. Med poukom o kurirski dejavnosti, javkah in dolžnostih pionirjev se je izkazal še posebno Franci Gorše, ki je v kasnejših letih postal skojevec. Srečal sem ga spet marca 1945, in to v stavnici partizanske tiskarne Triglav na Goteniškem Snežniku. Bil je stavec in od tam naju je pot vodila v Belo krajino, v Dalmacijo in sredi maja v Ljubljano. V roke sva si segla še na prvem srečanju partizanskih tiskarjev, od tedaj naprej pa je Franci Gorše živel v Ljubljani in delal na raznih mestih sekretariata za notranje zadeve. Smrt ga je iztrgala mnogo prezgodaj, na krut način; nikoli ga ne bom pozabil, partizanskega tiskarja.

MARJAN TRATAR-UČO

DOL. TOPLICE: DEDEK MRAZ VSEM ENAKO

V krajevni skupnosti Dolenjske Toplice so bili ob novem letu vsi otroci enako obdarjeni. Malčke je dedek Mraz obiskal zadnjo lansko nedeljo, člani lutkovnega krožka osnovne šole pa so jim zaigrali igrico „O repi". Da je bil dedkov koš poln, gre zahvala podjetju „Bor", TOZD „Gozdarstvo" Podturn, Zdravilišču Dolenjske Toplice, „Gorjancem" iz Straže, Turističnemu društvu iz Dolenjskih Toplic, poslovalnici „Mercatorja" in KZ iz Dolenjskih Toplic, osnovni šoli, DPM, KS, prosvetnemu društvu „Maks Henigman", ZB in frizerskemu salonu „Jelka" iz Dolenjskih Toplic, pa tudi Jožetu Fabjanu z Dol. Sušic, Darku Pečjaku iz Gor. Polja, Avgustu Štravsu s Podturna ter Radu Škedlju in Milanu Muhiču iz Dolenjskih Toplic, ki so podprli akcijo DPM iz Dolenjskih Toplic in tako razveselili najmlajše. Da bi dedek Mraz ne delal socialnih razlik, bodo Topličani poskrbeli tudi čez leto dni.

DMP Dolenjske Toplice

PRIREDITVE ZA ZDOMCE V STUTTGARTU

Dramska skupina, ki deluje v okviru slovenskega kulturno-umetniškega društva „Triglav" iz Stuttgarta, bo zdomcem popestrila začetek leta z nekaj prireditvami. Danes popoldne bo predstava veseloigre „Tolmun in kamen" Toneta Partljiča, 1. februarja bo „Večer skečev" in zabava s plesom, v počastitev slovenskega kulturnega praznika pa bo 8. februarja akademija, ki jo ob dramski skupini pripravlja še Mladost in slovenska dop. šola. Kajpak je na vse prireditve vabljenih kar največ zdomcev.

DELEGATSKI SISTEM V ANALIZAH

KAKŠEN ASPIRIN ZA DELEGATSKI GLAVOBOL?

Koši napisanih in množica javno izrečenih opozoril, da ta naš delegatski sistem raste z vse preveč slabosti, plohe kritik na občutljiva mesta in ljudi, ki jih je splošno mnenje kronalo za najodgovornejše, da ta otrok nove ustave še ni zadovoljivo shodil, zlasti pa potreba po nekakšni rentgenski sliki, ki naj odkrije vsa že rakasta in druga ranljiva mesta v kolesju tega sistema – to in še marsikaj drugega je narekovalo, da so se Dolenjci lotili teh vprašanj analitično, od vzroka do vzroka.

Analize na to temo so napisali v vseh štirih občinah dolenjske regije, širšo dolenjsko analizo pa je pripravil, in kot smo že poročali, o njej razpravljal medobčinski svet SZDL v celotni frontni sestavi. Analize niso skoparile z razgaljevanjem stanja in dejstev. Podlaga temu zapisu je medobčinska analiza, saj jo bolj poznamo, poleg tega pa je pisana tako, da je moči z navedki iz nje prikazati stanje hkrati v črnomaljski, metliški, novomeški in trebanjski občini. Kajpak bomo več stvari lahko samo bežno omenili, prostor za ta zapis namreč ne dovoljuje, da bi lahko raziskovali prav vse, kar je značilno za (ne)delovanje delegatskega sistema.

Kaj torej kažejo ugotovitve?

DIREKTOR: „TO POVEJ . . .!"

Začnimo pri temeljnem načelu – oblikovanju stališč z nujnimi povratnimi informacijami. Analize podčrtujejo, da to načelo ni uveljavljeno dosledno, saj se stališča oblikujejo zgolj na sejah delegacij, ne da bi na to lahko vplivala baza. Nesporno drži, da so najbolj zaprte, se pravi delujoče v svojih ozkih krogih, delegacije tozdov. Ne sodelujejo niti s samoupravnimi organi niti z družbenopolitičnimi organizacijami. Najčešče delegacija samo površno premelje gradivo in zadolži člana za sejo občinske skupščine. Zato pobud za oblikovanje občinske politike iz tozdov sploh ni. Delegat, ki mora na sejo, nikoli ne ve, kakšno stališče naj zastopa, le tu in tam se zgodi, da ga pokliče direktor in mu pošepne, kaj mora povedati.

Za spoznanje boljše je v krajevnih skupnostih. Trhle stike imajo delegacije tako s skupščinami KS kot z občani oziroma zbori občanov. Zato delegati slabo poznajo krajevno problematiko, in še ta se nanaša na komunalno urejanje.

Brez stališč, potrjenih v bazi (družbenopolitičnih organizacijah), nastopajo tudi delegati družbenopolitičnega zbora občinske skupščine. Ker imajo stalni mandat, je videti, da delujejo podobno kot včasih odborniki in poslanci. Primeri, da usklajujejo stališča s konferencami ali vsaj z izvršnimi organi, so izjemni. Do orientacije (manj do stališč) pridejo običajno po posvetih s funkcionarji.

Najmanj tako, če ne še slabše, je z delegacijami v samoupravnih interesnih skupnostih. Videti je, da se pri iskanju in usklajevanju stališč še celo bolj „požvižgajo" na bazo (volivce) kot delegacije za občinsko skupščino. Gradivo obravnavajo na svojih sejah; pogosto pa niti tega ne delajo, ampak zadolžijo kar vodjo delegacije, ki ali pošlje na sejo skupščine enega od članov ali pa gre kar sam, ne da bi drugi člani sploh vedeli za to sejo.

LOV ZA STALIŠČI – BOLJE KOT NIČ

Kako stoje stvari, kaže tudi tale navedek (iz medobčinske analize): „Dokazano je, da se pred sejami skupščin SIS sestaja le 17 od 45 skupin delegatov, konkretno: pred sejami skupščin izobraževalne, kulturne, telesnokulturne in raziskovalne skupnosti le 5 skupin od 18, pred sejami skupščin zdravstvene skupnosti, skupnosti za invalidsko-pokojninsko zavarovanje in skupnosti za zaposlovanje pa le 3 od 18 delegacij. V 15 skupinah je taka navada, da vodja pošlje gradivo enemu od delegatov in ga zadolži za sejo, v 11 skupinah pa je tako, da gre na sejo kar sam vodja."

Za slabostmi bolehajo regionalne delegacije: socialno-zdravstvena, kulturno-prosvetna, kmetijska, gospodarska in delegacija za zbor občin. To so delegacije, ki pošiljajo delegate na zasedanja republiške skupščine. Skupna ugotovitev ni obetavna: še nobena od teh delegacij ne sodeluje zadovoljivo s svojo bazo (npr. z občinsko skupščino). Stališča usmerjajo po lastni presoji. Ni se še zgodilo, da bi pred pomembnejšimi republiškimi sejami organizirano pretresli važnejša vprašanja.

Precej na slabšem je delegat dolenjske regije za zvezno skupščino oziroma njen zvezni zbor. Običajno se priključuje slovenski delegaciji, informacije pa dobi pri posameznih občinskih ali medobčinskih funkcionarjih. Tako „tekanje" je boljše kot nič, saj občinske skupščine praviloma ne razpravljajo o zveznem gradivu – častna izjema je bila lani, ko so občinske skupščine pretresale resolucijo o gospodarskem razvoju države za leto 1975. Ker takih sej ni, je zvezni delegat prepuščen svoji iznajdljivosti.

In kako je s povratnimi informacijami? Primerov, da bi delegati s sklepi, sprejetimi na občinski ali kakšni drugi skupščini, seznanili bazo, je malo. Najčešče se povratna informacija ustavi v delegaciji ali samo pri njenem vodju.

Čeprav je usklajevanje stališč med delegacijami v analizah omenjeno bolj kot obrobno vprašanje, ne pomeni, da ga ni potrebno obravnavati. Že podatek, da delegacije KS in tozdov samo izjemoma sedajo za skupno mizo, zgovorno pove, da je še vse razrahljano in da zato v resnici ni pričakovati niti učinkovitega vpliva na občinsko politiko niti enotnosti glede žgočih zadev v krajih, kjer sta obe vrsti delegacij.

Nadalje kaže zapisati, da je pomoč izvršnih organov in občinskih strokovnih služb delegacijam in delegatom zelo borna, pri tem so na najslabšem delegacije tozdov in KS.

TUJKE ZA MARATONSKE SEJE

Analize so se precej na dolgo in široko razpisale o (ne)ustreznosti gradiv za seje, sposobnosti dojemanja najrazličnejših informacij, o izobrazbi delegacij sploh.

Tole lahko preberemo v medobčinski analizi: „Če upoštevamo, da smo v nasprotju s prejšnjim odborniškim sistemom v delegatski krog vključili znatno več občanov in dotedanje „direktorske" skupščine spremenili v skupščine neposrednih proizvajalcev, je razumljivo, da je izobrazbena stopnja delegatov nižja od stopnje odbornikov. Kot kažejo podatki, je v zborih združenega dela v občinskih skupščinah na Dolenjskem do 80 odstotkov neposrednih proizvajalcev. Zato bi moralo biti gradivo, ki ga obravnavajo delegacije, pripravljeno tako, da bi ga razumeli vsi člani."

Gradivo je preobširno, slabo obrazloženo, brez variantnih rešitev in predlogov, na splošno pa prezahtevno in pretežko. Posledice tega so, da delegati neradi listajo po takih preučenih spisih, da jih bero površno, zato so tudi stališča strokovno nedognana. Ker je gradivo pretežko tudi v izrazoslovju, polno tujk in nerazumljivih besed in izrazov, delegati taka mesta običajno pri prebiranju preskočijo, ne da bi se zavedali, da so tako obšli jedro problemov.

Često gradivo tudi kasni, zato delegacijam zmanjkuje časa za poglobljeno razpravo, na to, da bi slišali tudi stališče baze, pa sploh ni misliti. Vse te pomanjkljivosti držijo tako za gradiva občinskih skupščin kot za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Za nemeček je tudi dnevni red sej preobsežen, saj je treba včasih obravnavati tudi po 20 točk.

Ob tem, da bo v prihodnje nujno večjo skrb posvečati gradivu (bilo naj bi kratko, jasno, jedrnato in pisano v razumljivem jeziku), bo treba razrešiti še takale vprašanja: kdaj sklicevati delegacije, v katerih prostorih, kdo bo opravljal nujna administrativna dela za delegacije in podobno. Ob tem bi morali enkrat za vselej urediti vprašanje materialnih nadomestil delegatom (nadomestila za izgubo osebnih dohodkov in povračilo potnih stroškov), to pa tako za zasedanja delegacij kot za zasedanja občinskih in drugih skupščin.

NESKLEPČNOST – RAK ODLOČANJA

Prav gotovo so vsa ta vprašanja neposredno povezana z udeleževanjem delegacij in delegatov na sejah. Udeležba na sejah delegacij niha od nesklepčnosti do stoodstotne navzočnosti. Pri tem kaže podčrtati, da mnogi nočejo na seje, ker morajo vsako udeležbo plačati iz svojega žepa.

Podatki o delegacijah, ki jih je medobčinska analiza še posebej vzela pod lupo, kažejo, da so delegati tudi neresni. Zaradi tega morajo nekateri na seje večkrat zapovrstjo, drugih pa sploh ni blizu. Znan je primer, da bi morala delegacija poslati na skupščino tri delegate, tega pa ni naredila, ker je bila na seji delegacije „premajhna izbira". Medtem ko so bile občinske skupščine često v mejah sklepčnosti, se je samoupravnim interesnim skupnostim dogajalo, da so morale več sej zaradi nesklepčnosti celo po večkrat ponoviti. Zanimivo je, da najbolj izostajajo delegati iz krajevnih skupnosti, ki so sicer med najbolj marljivimi obiskovalci sej občinskih skupščin.

Nesklepčnost je v samoupravnih interesnih skupnostih strašila od seje do seje skupščin. Tako ima skupnost za zaposlovanje na vesti dve nesklepčni seji od štirih sklicanih, invalidsko-pokojninska eno od štirih, za zdravstveno varstvo eno od sedmih, kulturna skupnost dve od štirih in izobraževalna eno nesklepčno od treh sklicanih. Ugotavljajo, da so bili zbori uporabnikov vselej nesklepčni.

Zakaj na seje ni delegatov? V razlogih navajajo, da zato, ker so prezaposleni že na delovnih mestih. Gradivo dobijo prepozno, zato si težko poiščejo zamenjavo. Gradivo je tudi pretežko in preobširno, zato se ga na lotijo. Prepričani so, da so sklepi že vnaprej oblikovani, zato „bo šlo vse skozi, četudi mene ne bo zraven".

KAKO ZDRAVITI?

Analize so odprle okna in vrata do „lepih" in „grdih" reči iz prakse delegatskega sistema na Dolenjskem, ker to omogoča ne le spoznavanje podrobnosti, ampak je iz take razgalitve možno videti sleherno ogroženo ali že načeto celico celotnega organizma tega sistema. Nedvomno je tako laže osmisliti tudi ukrepe, s katerimi bi izločili kar največ slabosti – gnojnih mest – iz tega organizma.

Mnogi podatki in dejstva si že sami od sebe kličejo ukrepe nad glavo. Izobraževanje in obveščanje delegatov je nedvomno eden poglavitnih ukrepov, ki bi ga morali takoj izvesti. Indok centri bi morali takoj zaživeti, ko bodo dobili uradni žig na rojstni list. Že sedanjim oblikam obveščanja (lokalni tednik, tovarniški časopisi, bilteni, najrazličnejša obvestila z oznako „Ko prebereš, daj naprej", oglasne deske itd.) naj bi se čimprej pridružil lokalni radio, ob tem pa bi veljalo z vsemi sredstvi podpreti tudi rojevanje Dolenjskega informativnega centra.

Premakniti se bo moralo pri izvršnih organih in strokovnih službah, v očeh katerih so delegati še vse prepogosto nadležne muhe. Pripravo gradiv bi morali v prihodnje orientirati po letnih načrtih dela občinskih in drugih skupščin, saj je nevzdržno, da dobe delegati gradivo za zadevo, ki je bila napovedana že pred meseci, šele nekaj dni pred sejo, in še to ni dobro pripravljeno. Seje naj bi bile krajše, saj je tudi to eden od vzrokov, da se jih delegati otepljejo.

Namen analiz ni bil – in tudi tega zapisa ni spodbuditi kogarkoli da bi zdaj, ko so nekatere zadeve prišle pod lupo, po dolgem in počez udrihal po delegatskem sistemu kot po nečem slabem, nedodelanem, neperspektivnem. Takega razmišljanja tudi ni mogoče spraviti v kakršno koli zvezo, še najmanj pa logično, z zadevami, o katerih smo se razpisali. Izhodišče je in bo (še vedno) dejstvo, da so delovni ljudje delegatski sistem sprejeli za svoj in ga z delom tudi potrjujejo. Kajpak se v delovanje vrivajo napake, slabosti, pretežno pa popravljive. Če se bomo nad njimi dovolj zamislili in jih samokritično pretresli, jih ne bo težko odpraviti. Odpraviti pa jih moramo, vestno in po vrsti, začenši vsak pred svojim pragom. Kljub denarnim stiskam bi morali še vedno imeti za nove metle, saj bodo te pri čiščenju poti za delegatski sistem in delegatske odnose še kako potrebne.

I. ZORAN

V SREDIŠČU POZORNOSTI

INŽ. NIKO RIHAR, predsednik MS ZSDL: „Ugotavljamo, da so v delovanju delegatskega sistema in vzpostavljanju novih odnosov ovire. Prepričan sem, da bi morali osrednjo pozornost posvetiti takimle vprašanjem: kako usklajevati posamične interese s skupnimi, kako krepiti dejavnost samoupravne baze, kako organizacijsko ‚izpeljati' samoupravno zgradbo. Socialistična zveza bi morala – v svoji popolni frontni sestavi – nenehno in sistematično razčlenjevati probleme in prirejati akcije za odpravo slabosti. V proces odločanja je nujno vključiti delovnega človeka, težišče aktivnosti pa morajo biti novi odnosi. Dolžnost družbenopolitičnih organizacij bi bila delovati tako, da bodo iz življenja izrinjeni še zadnji ostanki etatizma, da delegatski odnosi ne bodo ostali pri golem formaliziranju, in podobno."

ZVONE ŠUŠTARŠIČ, Novo mesto: „Krajevne skupnosti Stopiče, Birčna vas in Podgrad imajo v občinski zdravstveni skupščini skupno delegacijo, ki se do zdaj še sploh ni sestala. Zatika se pri sklicevanju sej delegacij, ker vodje niso še nadalje pripravljeni na svoje stroške pripravljati in razpošiljati vabila. Delegati se raje odločajo za seje skupščin, kjer izplačujejo sejnine. Glede tega bi se morali enotno dogovoriti. Ugotavljamo tudi, da se je udeležba na sejah proti koncu leta zmanjševala. Družbenega dogovarjanja z delegacijami ni bilo možno izpeljati tudi zaradi vedno novih stališč, ki so prihajala z ‚vrha', zato je o tem lahko imel besedo le ožji krog ljudi."

SLAVKO KRŽAN, Trebnje: „V občinski skupščini smo sklenili, da dobi sejno gradivo v roke vsak delegat. Pred tem smo ga pošiljali samo delegacijam, kar pa se ni obneslo. Kaže se potreba, da bi za delegate poleg najrazličnejših odlokov in težkih besedil pripravili izvlečke z zgoščeno in po domače razloženo vsebino. Morda bo to spodbudilo delegacije in delegate, da bodo predlagali kaj večkrat, o čem naj skupščina razpravlja. Zdaj so pobudniki za razprave in dnevne rede sej izvršni sveti in drugi strokovni organi, čeprav to ni njihova naloga. Doseči bi morali tudi, da bi zbori večkrat zasedali ločeno, vendar ne po koncu skupne seje. To naj bi veljalo še zlasti za družbenopolitični zbor, ki nekako še ni ujel fronte SZDL."

LOJZE ŠTERK, sekretar MS ZKS: „Ob sprejemu delegatskega sistema smo sprejeli politične naloge, da bi ta sistem zaživel v vsakdanjem življenju. V političnih organizacijah z delom te vrste ne moremo biti zadovoljni. Preseneča dejstvo, da so bile analize o delovanju delegatskega sistema v vseh štirih dolenjskih že pred meseci, ponekod celo pred pol leta, pa se kljub temu ni nič premaknilo. To pomeni, da politične organizacije niso naredile vsega, kar bi v takem trenutku morale: začeti akcijo za odpravo pomanjkljivosti. Naj dodam še to, da se je nad stanjem, v kakršnem so delegatski sistem in novi odnosi, zamislil tudi CK ZKS. Od tod izhaja dolžnost, da na vseh ravneh, začenši v osnovnih organizacijah ZK, pogledamo, kaj gre in kaj ne ter zakaj tako, in komuniste pokličemo na odgovor. Zveza komunistov bo sproti spremljala uresničevanje te naloge."

UROŠ DULAR, Novo mesto: „Omenil bi spodbuden primer iz Bihača, ki kaže, kako se da tudi urediti to vprašanje. Tam so menili, da je opravljanje delegatske funkcije obveznost za vsakogar, kdor jo je sprejel, sicer sledijo posledice. Uvedli so neke vrste negativne točke za slabo opravljanje delegatskih dolžnosti, to pa upoštevajo na najrazličnejših področjih pri nagrajevanju. Tako delegat, ki si je nabral preveč negativnih točk, ne more dobiti družbenega stanovanja, ampak se njegovo ime na prioritetni listi pomika navzdol."

RADE KORDIČ, Črnomelj: „Kdor je pri nas aktiven kot delegat, se mu na drugih področjih šteje slabo, npr. na delovnem mestu zaradi prevelikih izostankov, zato najde kopico izgovorov, samo da mu ni treba na sejo."

ŠTEFAN KAMIN, Trebnje: „Včasih je odbornik bolje poznal problematiko, kot jo zdaj delegat. V naslednjem obdobju bi morali delegatom omogočiti, da bi se prek primernih izobraževalnih oblik dokopali do bistva stvari, ki jih morajo ali jih bodo morali v tej funkciji reševati. Posledica neznanja je ozko gledanje, zato se je s takimi delegati ali delegacijami težko uglasiti."

JAKOB BERIČ, Novo mesto: „V delegatskem sistemu ni vse črno, kot hočemo prikazati. Morda smo preveč neučakani, saj če gledamo stvari z realnimi očmi, moramo videti napredek. Osebno me moti, da marsikaj kritiziramo, malo pa ukrenemo. Med slabostmi je veliko takih, rekel bi, tehničnih vprašanj, ki bi jih lahko hitro rešili."

kultura in izobraževanje

Jubilej pa mimo?

Krška galerija slavi desetletnico

Krška galerija načrtuje v letošnjem letu štiri slikarske razstave. Prvič v novi sezoni bo odprla vrata delom Viktorja Povšeta, sicer znanega restavratorja iz Celja (dolenjskega rojaka), in sicer v maju. Junija bodo priredili razstavo kiparju Vladimiru Štovičku ob njegovi osemdesetletnici. Na jesen, najverjetneje septembra, si bodo obiskovalci lahko ogledali izbor z razstave, ki jo je pripravila ljubljanska Narodna galerija pod naslovom „Naši kraji v upodobitvah". Zatem (oktobra) bo razstavljal Miroslav Kugler iz Brežic, to pa bo tudi zadnja prireditev galerije v letu 1976.

Galerija ima že lepo tradicijo, saj se je v desetih letih zvrstilo v njej kar 54 razstav. Odprli so jo 1966, prvo razstavo v njej pa je imel domači umetnik Vladimir Štoviček, ki je takrat slavil sedemdesetletnico življenja. Kot smo zvedeli, galerija desetletnice ne namerava posebej praznovati, saj je morala zaradi pomanjkanja denarja celo pri številu razstav ostati na lanski ravni. Praznično obeležje bo imela le Štovičkova razstava, in sicer zaradi umetnikovega osebnega jubileja.

Ob tem velja dodati še to, da se krška galerija pridružuje tistim ustanovam, ki so jih jubileji zatekli brez denarja in v drugih stiskah. Nedavno smo pisali, da se je v nezavidljivem položaju znašel Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici, ki bi moral proslaviti dvajsetletnico obstoja.

BREŽICE: 923 NOVITET

Občinska matična knjižnica v Brežicah je lani obogatila knjižni fond za 923 novosti, 11.754 bralcev pa si je izposodilo 23.767 knjig. Knjižnica si bo tudi letos prizadevala povečati število knjig tako, da bi zagotovila vsaj eno knjigo na prebivalca. Na predlog kulturne skupnosti bo letos izposojo knjig in prikaz novosti razširila na delovne organizacije in krajevne skupnosti, ob tem pa poiskala še nove oblike za razširitev kroga bralcev.

V. P.

Še „specializirane" skupnosti

V Novem mestu vzorčna skupnost za glasbo — Povsod naj bi dobili skupnosti za knjigo

Cankarjevo leto naj bi na kulturno področje zasejalo nekaj samoupravnih novosti. Gre za ustanovitev novih temeljnih skupnosti za posamezna področja kulturnih dejavnosti, kot so film, glasba, gledališče, knjiga, likovna dejavnost in druga. Predvsem se zavzemajo, da bi pri temeljnih kulturnih skupnostih že letos osnovali skupnosti za knjigo. Te naj bi združevale književno ustvarjalnost, založništvo in knjižničarstvo.

Do konca februarja naj bi imenovali inciativne odbore za ustanovitev tako imenovanih vzorčnih temeljnih skupnosti. V Mariboru, Celju, Novi Gorici in Radovljici bi poskusili s skupnostmi za gledališče, v Novem mestu, Ajdovščini in Velenju za glasbo, v Slovenj Gradcu in na obali za likovno dejavnost, v Škofji Loki, Piranu in Ptuju za spomeniško varstvo itd. Hkrati z imenovanjem iniciativnih odborov bodo morali dopolniti tudi statute kulturnih dopolnosti.

Osnovna vloga temeljnih skupnosti je jasna: boljše soočenje interesov posameznih kulturnih dejavnosti in njihovih porabnikov, to pa pomeni nadaljnjo stopnjo v neposredni menjavi dela. Organizacijska oblika more biti različna, te skupnosti bodo lahko medobčinske, občinske ali tudi republiške, seveda pa bodo vezane na temeljne kulturne skupnosti. V razpravah o snovanju bi nedvomno kazalo razmisliti tudi o tem.

I. Z.

podčrtano

Čez dobre tri tedne se bo začela v Sloveniji javna razprava o usmerjenem izobraževanju, in sicer na podlagi predloga, ki ga je v duhu partijskih stališč in sklepov pripravil Zavod za šolstvo. Komisija izvršnega sveta za reformo vzgoje in izobraževanja, ki je ta dokument med prvimi vzela v roke, je med drugim opozorila, da bi morala biti ta razprava široka družbenopolitična akcija, še posebej pa, da bo dosegla smoter, če bo razgibala vse združeno delo.

Kot lahko razumemo to napotilo, pričakuje komisija, da se delovni ljudje v gospodarstvu, krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, interesnih skupnostih in na drugih področjih v tej razpravi ne bodo ustavljali samo pri tem, ali so besede, stavki in ločila v omenjenem dokumentu pravilno postavljeni ali ne, marveč da bodo pripravili tudi načrte, kako se bodo sami tvorno vključili v pripravljajočo se reformo usmerjenega izobraževanja.

In kaj to pomeni? Prav gotovo nič drugega kot nalogo, da bo treba v občinah pripraviti načrte za razvoj področnih izobraževalnih skupnosti, načrte za uresničitev prve faze usmerjenega izobraževanja ter kajpak načrte za razvoj pedagoškega šolstva, pri čemer bo nujno upoštevati tudi družbenopolitično in strokovno izobraževanje zaposlenih.

Ne mimogrede!

Na Dolenjskem te naloge ne bodo sprejeli kot novost, o kateri do zdaj ni bilo ne duha ne sluha. Posebne komisije že dalj časa pripravljajo predloge, kako bi se lotili usmerjenega izobraževanja, znana pa so tudi stališča in sklepi skupščine skupnosti dolenjskih občin, ki je to nalogo obravnavala hkrati z vprašanjem pedagoških centrov in graditve dijaških domov. Seveda to ne pomeni, da bodo naloge lahko rešljive. Stanje v srednjem šolstvu — majhne zmogljivosti, pomanjkanje kadrov — prav gotovo ne zagotavlja gladke poti.

I. ZORAN

KETTEJEV ROJSTNI DAN ODSLEJ KULTURNI DAN

Na nedavni seji je občinska skupščina Ilirske Bistrice sprejela sklep, da se 19. januar, dan rojstva pesnika Dragotina Ketteja, razglasi za kulturni dan občine. Razpravljali so tudi o ureditvi Kettejeve knjižnice v premskem gradu pa tudi o ustanovitvi Kettejevih nagrad za kulturnoumetniške in prosvetne dosežke v občini.

STANKO SKOČIR

LUTKARSKI SEMINAR USPEŠNO ZAKLJUČEN

Področni odbor združenja gledaliških skupin Slovenije za Posavje je pred kratkim zaključil štiridnevni seminar za vodje lutkovnih skupin. Pod vodstvom Tineta in Brede Varl iz Maribora je okoli 20 slušateljic spoznalo izdelovanje lutk in ob delu izmenjalo napotke za praktične vaje. Področni odbor je sklenil, da bo poskusil v kratkem ponoviti tečaj za maskerje amaterskih gledaliških skupin.

S slikarstvom in kiparstvom se ta čas ukvarja v naši državi že več sto slikarsko nešolanih kmetov, obrtnikov, delavcev, upokojencev, gospodinj in drugih.

Začel se je ZILIK 76

V Karlovcu ustvarja v koloniji 20 samorastnikov

S torkovo otvoritvijo razstave samorastnikov — slikarja Martina Kopričanca in kiparke Dragice Belković — v salonu Zorin doma se je začela v Karlovcu tretja zimska likovna kolonija ZILIK. Na njej je zbranih okoli 20 slikarjev in kiparjev, med katerimi so mnogi znani že s trebanjskih samorastniških likovnih prireditev — s salona in tabora: Grgec, Kopričanec, Lacković, Večenaj, Bahunek, Petranović, Buktenica in drugi.

Program kolonije je pester: dopoldne likovniki ustvarjajo v vili Borlin, popoldne pa imajo izlete po okolici, oglede delovnih organizacij, muzejev in drugih kulturnih ustanov ter najrazličnejša srečanja. V sredo, 28. januarja, bodo odprli tudi razstavo del vseh udeležencev kolonije ZILIK 76.

Podobno kot za prejšnje prireditve te vrste je tudi za to veliko zanimanje, Karlovac, kjer je med drugim sedež medobčinske kulturno-prosvetne zveze Bratstvo in enotnost (v njej sodelujejo slovenske in hrvaške občine), pa postaja nekakšna „zimska protiutež" samorastniškim prireditvam v Trebnjem in nedvomno novo središče naivne umetnosti v Jugoslaviji. Velja poudariti, da so prireditelji te kolonije Otroški dom Vladimir Nazor, Karlovački tednik in Radio Karlovac, pokrovitelj pa republiški sekretariat za prosveto, znanost, kulturo in telesno kulturo SRH.

Dolg našim kulturnim možem

Katere razstave načrtuje letos Študijska knjižnica Mirana Jarca?

Novomeška študijska knjižnica ni znana samo po tem, da ustreže najrazličnejšim obiskovalcem z literaturo, kakršne nimajo vse ustanove te vrste, ampak del svojega bogatega fonda občasno tudi razstavlja v vitrinah svoje avle. Takih razstav je vsako leto osem do deset, med temi vsaj ena s snovjo iz NOB. Tako dobijo vsaj bežen vpogled v njeno bogastvo tudi obiskovalci, ki sicer nimajo navade prebirati literature v knjižnični čitalnici.

Letošnji krog knjižnih in slikovno dokumentarnih razstav se je že začel. Vse te prireditve narekujejo pretežno spominske obletnice živečih ali že pokojnih slovenskih književnikov, slikarjev, glasbenikov in drugih kulturnih ter javnih delavcev, ki so se s svojim delom vidneje zapisali med imena zaslužna za našo kulturo.

Obvezujočih datumov je letos veliko, vendar jih bo študijska knjižnica težko obeležila tudi z razstavami. V ponedeljek, 19. januarja, je poteklo sto let od rojstva najstarejšega člana slovenske moderne in hkrati prvega, ki mu je smrt preprečila uresničiti njegovo „maksimo" — pesnika Dragotina Ketteja, ustanovitelja novomeške Zadruge.

V naslednjih mesecih se bodo zvrstile obletnice pisateljev, pesnikov in drugih kulturnih mož, katerih delovanje je povezano z Novim mestom in Dolenjsko. Tako bo v februarsko-marčnem obdobju 175-letnica smrti slovničarja Marka Pohlina, aprila 50-letnica smrti skladatelja Antona Foersterja, maja 100-letnica Cankarjevega rojstva, v juniju bomo obhajali 50-letnico smrti pesnika Srečka Kosovela in 75-letnico smrti člana slovenske moderne pesnika Josipa Murna — Aleksandrova itd. Julija bo minilo 50 let od smrti slovenskega pisatelja Frana Detele, ravnatelja novomeške gimnazije, avgusta bi praznoval rojstni dan in bil star 75 let dramatik Slavko Grum (pokopan v Šmihelu), oktobra bo 100-letnica rojstva bibliografa prof. Janka Šlebingerja, 50-letnica smrti pisateljice Zofke Kvedrove, novembra 70-letnica smrti Simona Gregorčiča in na koncu leta 70-letnica rojstva dr. Otona Berkopca.

Ob jubileju dr. Berkopca, belokranjskega rojaka, ki živi in deluje v Pragi, bi omenili, da namerava novomeška študijska knjižnica v sodelovanju z ljudsko knjižnico v Črnomlju izdati bibliografijo Berkopčevih del ter pripraviti knjižno razstavo Berkopčevih del na Vinici (predvidoma ob otvoritvi ljudske knjižnice), po potrebi pa razstavo pokazati še v Črnomlju in Novem mestu.

I. Z.

Anton Repnik: V ŠTALI, olje na platnu, 1974.

Mali kulturni barometer

DOGOVOR O MLADINSKEM TISKU — V želji, da bi uredili gmotne razmere mladinskega tiska, so v Sloveniji pripravili predlog družbenega dogovora o združevanju sredstev. Upati je, da bodo razmere znosnejše od sedanjih, nihče pa ne ve, ali bodo potem listi, kot so Ciciban, Pionirski list, Pionir, Kurirček, Mladina in drugi, cenejši ali dražji. To pa bi nedvomno radi vedeli učenci, še bolj pa seveda njihovi starši, ki plačujejo naročnino takega tiska.

POMOČ SKUPINAM — V osnutku delovnega načrta brežiške kulturne skupnosti za leto 1976 so omenjene tudi tiste amaterske kulturne dejavnosti, ki naj bi bile glede na kakovost in množičnost deležne večje gmotne pomoči. Med take dejavnosti oziroma skupine sodijo: godba na pihala iz Kapel, pevski zbori v Brežicah, Artičah, Globokem in Cerkljah ter amaterski oder v Brežicah.

„MANDRAGOLA", „POHUJŠANJE", OKTET — V režiji gostujočega režiserja Franca Končana so novomeški gledališčniki predvčerajšnjim uprizorili Machiavellijevo „Mandragolo". Predstava je prva domača prireditev te vrste v novi sezoni. V okviru slovenskega kulturnega praznika bo v Novem mestu gostovalo Mestno gledališče ljubljansko s Cankarjevim „Pohujšanjem v dolini šentflorjanski". 6. februarja bo v tem mestu tudi pevska prireditev, nastopil pa bo Koroški akademski oktet.

ZVEZA KRITIKOV — Dr. Milan Ranković, filmski publicist in teoretik iz Beograda, je predsednik nove Zveze filmskih in televizijskih kritikov in publicistov Jugoslavije, ki bo imela sedež v Zagrebu. Ali bomo poslej izdelke ljudi, ki bodo člani nove organizacije, kaj bolj spoštovali in se ravnali po njihovi presoji?

Bela krajina živi z glasbo

Danes gostuje v Metliki in Črnomlju Pihalni kvintet RTV

Glasbena mladina Bele krajine je za januar pripravila več zanimivih glasbenih srečanj. Že 9. januarja je imela črnomaljska poklicna kovinarska šola svojo prvo potujočo akcijo v Ljubljano, dijaki pa so v tamkajšnji Operi poslušali Foersterjevega „Gorenjskega slavčka".

Metliška poklicna tekstilna šola je imela do zdaj tudi eno, osnovna šola Dragatuš dve, center srednjih šol v Črnomlju (gimnazija) pa kar tri potujoče akcije. Minulo nedeljo sta na predstavo opere „Gubec beg" v zagrebški dvorani Vatroslava Lisinskega odpotovali črnomaljska in viniška osnovna šola, predvčerajšnjim pa v ljubljansko Opero na predstavo Verdijevega „Trubadurja" (gostovanje iz NDR) še potujoča sekcija centra srednjih šol.

Z zanimanjem pričakujejo Pihalni kvintet RTV Ljubljana, ki ga je Glasbena mladina povabila v Belo krajino za danes. Znani ansambel bo imel dva mladinska koncerta, v Metliki in Črnomlju. V Črnomlju bodo po koncertu prikazali tudi ameriški barvni film „Moje pesmi — moje sanje". Ta film bodo jutri vrteli v Semiču za učence osnovne šole, v soboto pa v Metliki za učence osnovne in poklicne šole. Obisk zanimivega filma priporočajo tudi zaradi spremnega komentarja. Do konca šolskega leta se obeta belokranjski mladini še več podobnih srečanj z glasbenimi ansambli in lepo glasbo. Prav gotovo drži, da je Glasbena mladina Bele krajine med najbolj marljivimi v južnem delu Slovenije.

ŽUPANČIČU POSVEČENO SREČANJE V ČRNOMLJU

V počastitev 98-letnice rojstva pesnika Otona Župančiča je Mladinska knjiga izdala dve knjigi: „Rod in mladost Otona Župančiča" ter „Mlado brezje v mesečini". Prvo je napisal preporodovec in Župančičev rojak, profesor Evgen Lovšin. Knjiga pripoveduje v besedi in sliki o Župančičevem rodu, okolju in pesnikovi mladosti, druga pa prinaša prvič zbrana vsa pomembnejša Župančičeva besedila o Beli krajini, s katero so pesnika povezovale intimne duhovne vezi vse življenje. Knjigi so v celoti pripravili belokranjski sodelavci.

Izidu knjig in Župančičevemu jubileju je posvečeno tudi današnje srečanje, ki ga ob 11. uri v hotelu Lahinja v Črnomlju prirejajo Mladinska knjiga ter metliška in črnomaljska kulturna skupnost.

I. Z.

JEZIKOVNI NASVETI

PRI NOVEM MESTU (TREBNJEM) — PROTI NOVEMU MESTU (TREBNJEMU)

Slovenski samostalniki moškega in srednjega spola imajo v 3. in 5. sklonu ednine enako končnico -u, na primer:

3. sklon: komu ali čemu: možu, dijaku, mestu;

5. sklon: o kom ali o čem: o možu, dijaku, mestu.

Pridevniki, zaimki, števniki in deležniki pa, ki te samostalnike pogosto spremljajo, imajo enako končnico le v 3. sklonu, medtem ko v 5. sklonu končni -u odpade:

3. sklon: komu ali čemu: dobre*mu* možu, odlične*mu* dijaku, Nove*mu* mestu;

5. sklon: o kom ali o čem: o dobre*m* možu, o odlične*m* dijaku, o Nove*m* mestu.

Zaradi te podobnosti v 3. sklonu in razlik v 5. sklonu se potem dogaja, da se pogosto motimo in izpuščamo končni -u pri pridevniško rabljenih besedah takrat, kadar bi moral biti, dodajamo pa ga v 5. sklonu, kjer bi ga ne smelo biti. Za primer naj navedem tele *napačne primere*, ki sem si jih zapisal zadnji čas, ko sem bral domači list in drugo časopisje:

Vozil je proti Novem mestu. Voznik je odpeljal proti Trebnjem. — Bil je doma pri Novemu mestu. Nesreča se je zgodila pri Trebnjemu. V slabemu vremenu ne bo izleta.

Ker se veže predlog *proti* s 3. sklonom, mora imeti v stavkih pred pomišljajem pridevnik končnico -u, nasprotno pa mora biti v stavkih za pomišljajem brez končnice, torej:

Vozil je proti Nove*mu* mestu. Voznik je odpeljal proti Trebnje*mu*. — Bil je doma pri Nove*m* mestu. Nesreča se je zgodila pri Trebnje*m* (ime je po nastanku pridevnik!) V slabe*m* vremenu ne bo izleta.

Zapomnimo si še to: končni -u stoji pri pridevniško rabljenih besedah za vsemi predlogi, ki se vežejo s 3. sklonom; ti pa so: *proti, k, h, kljub, navzlic.* — Oblika brez -u pa stoji za predlogi, ki se vežejo s 5. sklonom; ti pa so: *o, ob, na, pri, v.* Potemtakem je pravilno:

k *svojemu* sosedu, h *kraškemu* podnebju, kljub *slabemu* vremenu, navzlic *dobremu* zdravju (povsod 3. sklon);

o *mojem* očetu, ob *tvojem* godu, na *lepem* kraju, pri *Grosupljem*, v našem *družbenem* sistemu.

B—r.

Končana odisejada bronastih situl

Do zdaj največji arheološki rop v Jugoslaviji dokončno razkrit, vseh devetindevetdeset predmetov, ki so lani julija izginili iz Dolenjske galerije, je od prejšnjega tedna spet pod domačo streho – v Novem mestu

Večmesečna odisejada devetindevetdesetih predmetov, ukradenih s stalne arheološke razstave v mali dvorani Dolenjske galerije med nočnim vlomom malo pred praznovanjem dneva vstaje 1975, je končana. V petek, 16. januarja, so se dragocenosti – izkopanine ilirskih grobov, stare približno 2.500 let, o katerih so sprva mnogi mislili, da so za vselej izgubljene, vrnile v Novo mesto.

Iz Ravenne, znanega italijanskega mesta z zgodovinskimi in kulturnimi posebnostmi, kjer so situle, čelada vojščaka, zapestnice, ogrlice in mnogi drugi arheološko redki in dragoceni predmeti čakali na kvesturi, so jih pripeljali: Vojko Umer, kriminalistični inšpektor iz Kopra, Milan Lah, načelnik kriminalistične službe pri novomeški UJV in Tone Knez, arheolog in kustos Dolenjskega muzeja.

„PRIDITE ISKATI"

O tej poti in drugih podrobnostih ter o prizadevanju in želji, da bi ukradene predmete čimprej vrnili pod novomeško streho oziroma Dolenjskemu muzeju, nam je v ponedeljek pripovedoval Tone Knez. „Ta, za vse nas srečni del akcije, pri kateri smo poznali končni izid, se je začel 13. januarja, ko smo v Novem mestu sedli v avto in se odpeljali v Koper, kjer nas je čakal inšpektor Vojko Umer," je še utrujen od poti, predvsem pa od dolgotrajnih skrbi za usodo bogastva, ki ga je večinoma sam izkopal med arheološkimi raziskavami na novomeških tleh in v drugih krajih Dolenjske, začel Tone Knez. Od ropa pa do vesti, da so predmeti pripravljeni na vrnitev, je najbrž spal s samo enim očesom. „Iz Kopra smo se odpravili na tržaško kvesturo ter od tam javili kvesturi v Ravenno, da prihajamo na prevzem. V to mesto smo prispeli naslednji dan popoldne, vendar pa smo

Tone Knez

po dogovoru prevzem predmetov opravili šele v četrtek dopoldne. Po prevzemu nas je sprejel kvestor ravenske policije, ob tej priložnosti pa je bila beseda tudi o nemoteni in varni vrnitvi arheoloških dragocenosti v Jugoslavijo. Šlo je za to, da bi bili ti predmeti prepeljani čez mejo brez carinskih in drugih formalnosti. To se je v resnici tudi zgodilo s tem, da je pošiljka od Ravenne do meje potovala v varstvu italijanskih policistov. To je še en lep zgled dobrih odnosov in sodelovanja naših varnostnih organov z italijanskimi."

KRATKA RAZSTAVA – S KOMENTARJEM

In kaj bo zdaj z vrnjeno zbirko? Tone Knez meni: „Predmeti bodo za zdaj in vse dotlej, dokler Dolenjski muzej ne bo dobil dovolj varnih prostorov za razstave, deponirani. Ukradene predmete bomo v kratkem sicer razstavili, vendar samo za krajši čas, obiskovalci pa bodo lahko prisluhnili tudi izčrpnemu komentarju o potih te zbirke in drugih zadevah, med drugim tudi o stopnji poškodovanosti posameznih predmetov. Vseh devetindevetdeset predmetov bo prikazanih v stanju, v kakršnem so bili vrnjeni."

Glede na to, da je bil to rop stoletja, največji rop arheoloških predmetov v Jugoslaviji do zdaj, ki pa je bil tudi hitro odkrit in pojasnjen, kaže še enkrat obnoviti, kako so stvari tekle. Že prvi znaki so kazali, da storilci niso domačini. Sum je padel na tujce, tako so preverili tudi več tisoč turistov, ki so prišli tedaj v našo državo. Po zaslugi nekega Novomeščana, ki se mu je v tisti noči zdelo sumljivo, da se okrog kapitlja in muzeja smuka avtomobil tuje registracije, in si je za vsak slučaj zapisal številko, se je krog osumljenih naglo ožil. Organi UJV iz Novega mesta so prek Interpola zaprosili za sodelovanje Italijane. Tako so kmalu vse razkrili: vlomilca v Dolenjsko galerijo sta Guido Verita, kmet iz Ravenne in Giuseppe Baioni, avtoprevoznik iz Alfonsine pri Ravenni. Ugotovili so, da sta tedaj prespala v grosupeljskem motelu.

Sodelovanje z Italijani je bilo uspešno. Policijske oblasti so dovolile, da je šel v Ravenno raziskovat naš človek, Vojko Umer, kriminalist iz Kopra. Baioni je priznal, da sta z Verito vlomila v Dolenjsko galerijo po naročilu starejše osebe, ki da si je vse v Novem mestu razstavljene predmete nekajkrat in dobro ogledala. Na dan je prišlo tudi to, da sta se vlomilca v Italijo vrnila čez „blok", ukradene dragocenosti pa so v sosednjo državo romale po morju.

Ob obisku slovenskih arheologov v Ravenni 19. novembra lani – od leve proti desni (v prvi vrsti): dr. Giovanna Bermond, ravnateljica muzeja v Ravenni, Tone Knez, kustos Dolenjskega muzeja, dr. Ljudmila Plesničar, predsednica SAD iz Ljubljane, dr. Giuseppe Diogene, vodja kriminalistične službe na kvesturi v Ravenni; v drugi vrsti – tretji od leve Danilo Breščak, kustos Dolenjskega muzeja, zadaj (z očali) inšpektor Immordino iz Ravenne, ki je neposredno vodil italijanski del preiskave ropa.

STROKOVNJAKI POZORNI

Vsaka vest, ki je potem prišla iz Ravenne, je bila bolj razveseljiva od prejšnje. Predmeti so prihajali spet na dan in se zbirali na ravenski kvesturi. Na morebitno prodajo so bili pozorni vsi evropsko in svetovno znani arheologi, arheološki muzeji, spomeniškovarstveni zavodi itd. Tone Knez se je osebno potrudil, da je za krajo vedel malone ves svet, saj mu to ob dobri dokumentaciji in osebnem znanstvu ni bilo težko. Tako je strokovna „preiskava" tekla vzporedno s policijsko, zato uspeh ni mogel izostati.

Na podlagi ugotovitev, ki jih je sporočil koprski sodelavec, kriminalistični inšpektor Vojko Umer, je odšla 19. novembra v Ravenno strokovna ekipa, ki so jo sestavljali: predsednica slovenskega arheološkega društva dr. Ljudmila Plesničar iz Ljubljane, Danilo Breščak in Tone Knez, arheologa in kustosa Dolenjskega muzeja. „Naš namen je bil ugotoviti število odkritih predmetov in stanje ohranjenosti," se spominja Knez. „Tedaj smo ugotovili, da manjka še precej predmetov, predvsem nakit; medtem ko so bile vse bronaste situle nepoškodovane, je več drugih predmetov utrpelo večje ali manjše poškodbe." Da se je kasneje posrečilo odkriti in identificirati še druge predmete, je zdaj, ko je zbirka spet v Novem mestu, tudi do konca pojasnjeno.

Pristavimo naj, da so v akciji na naši strani še posebno uspešno in ves čas sodelovali Milan Lah kot načelnik kriminalistične službe pri novomeški UJV s sodelavcem kriminalistom Francem Gosenco in Vojko Umer, kriminalistični inšpektor iz Kopra, italijansko policijsko ekipo pa je pri teh preiskavah vodil dr. Giuseppe Diogene iz Ravenne.

I. ZORAN

PROSTA DELOVNA MESTA

ŠOLSKI CENTER ZA GOSTINSTVO NOVO MESTO
odbor za medsebojna razmerja na osnovi sklepa z dne 13. januarja 1976

RAZPISUJE

naslednja prosta delovna mesta:

1. NATAKARJEV(-IC)
2. NATAKARJEV(-IC) – TOČAJEV
3. MESARJA (gostinskega mesarja)
4. KUHINJSKE BLAGAJNIČARKE
5. SNAŽILKE

Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu OD Šolskega centra za gostinstvo Novo mesto.
Pogoji:
pod 1: gostinski delavec natakarske smeri (KV delavec) z dokončano gostinsko šolo ali pridobljeno kvalifikacijo z ustreznim strokovnim tečajem ter z večletnimi delovnimi izkušnjami;
pod 2: izučen ali priučen gostinski delavec po možnosti z daljšo prakso pri delu v točilnici;
pod 3: kvalificiran mesar za delo v restavracijski kuhinji z manj kot polnim delovnim časom;
pod 4: gostinska šola ali druga srednja šolska izobrazba;
pod 5: nekvalificirana delavka.
Pismene prijave s podatki o strokovnih kvalifikacijah in delovnih izkušnjah ter dosedanjih zaposlitvah pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: Šolski center za gostinstvo, Novo mesto, Društveni trg 1.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Občinsko sodišče v Novem mestu

razpisuje prosto delovno mesto

STROJEPISKE

Zaželena je srednješolska izobrazba ali vsaj dveletna administrativna šola.
Kandidat mora opraviti preizkusni izpit po nareku in v prepisu.
Poskusna doba traja tri mesece.
Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu.
Stanovanja ni.
Priglasitveni rok je 14 dni po objavi.

PROSTO DELOVNO MESTO

„Svet delovne skupnosti skupnih služb pri Gozdnem gospodarstvu Novo mesto

o b j a v l j a prosto delovno mesto

KNJIGOVODJE.

Za delovno mesto se zahteva srednja ekonomska šola in 2 leti prakse v knjigovodstvu.
Prošnje naj kandidati pošljejo na Gozdno gospodarstvo Novo mesto Gubčeva 15, do 10. 2. 1976."

PROSTO DELOVNO MESTO!

Razpisna komisija ZDRAVSTVENE ŠOLE Novo mesto

objavlja prosto delovno mesto

RAČUNOVODJE

za določen čas s krajšim delovnim časom od 1. 3. 1976 do 30. 7. 1976
(knjiženje in sestavitev periodičnega obračuna za obdobje januar – marec in april – junij).
Pogoji: ekonomska srednja šola in praksa na tem ~~področju~~.
Pismene vloge, kolkovane z 2,00Ndin, sprejema tajništvo Zdravstvene šole do 31. 1. 1976.

Razpisna komisija za razpis vodilnih delovnih mest pri

ČZP DOLENJSKI LIST, NOVO MESTO

p o n o v n o

r a z p i s u j e prosto delovno mesto

RAČUNOVODJE
(ni reelekcija)

Kandidati morajo poleg splošnih in zakonskih pogojev izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:
– da imajo višjo ali srednjo izobrazbo ekonomsko-komercialne ali finančne smeri, da imajo nekaj let delovnih izkušenj pri opravljanju podobnih del in da imajo moralno-politične vrline ter pozitiven odnos do samoupravljanja pri graditvi naše družbe.
Ponudbi je treba priložiti overjen prepis diplome o šolski izobrazbi, dokazila o dosedanjih zaposlitvah in delovni dobi, potrdilo o nekaznovanosti in kratek življenjepis. – Delovna organizacija ne more nuditi stanovanja.
Rok za sprejemanje vlog je 15 dni po objavi.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Trgovsko podjetje
Istra-benz KOPER
o b j a v l j a prosto mesto:

PRODAJALEC NA BENCINSKEM SERVISU V KRŠKEM.

Kandidati morajo poleg splošnih izpolnjevati še naslednje pogoje:
KV trgovec, mehanik ali avtoelektričar, 2 leti prakse.
Kot poseben pogoj za zasedbo delovnega mesta je določeno 3-mesečno poskusno delo.

Kandidati naj pošljejo prijave v 15 dneh po objavi oglasa z dokazili o izpolnjevanju pogojev na naslov: Trgovsko podjetje Iskra benz Koper, Vojkovo nabrežje 10 (tel. 22–681).

LICITACIJA!

Metalna-TOZD TLK Krmelj prodaja **TOVORNJAK TAM 4500,** letnik 1964, neregistriran, v voznem stanju, z zamenjanim motorjem. Prevoženih je 90.000 km.
Licitacija bo v soboto, 24. 1. 1976, v Metalni, Krmelj, ob 8. uri.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Svet delovne skupnosti pri upravnih organih skupščine občine Krško

RAZPISUJE

naslednji delovni mesti:

1. REFERENTA ZA UPRAVNO-PRAVNE ZADEVE IN KAZNOVANJE NA DAVČNI UPRAVI;
2. VODJA PISARNE ODDELKA ZA GRADBENE IN KOMUNALNE ZADEVE.

POGOJI:
pod 1: pravna fakulteta ali višja upravna ali pravna šola in 3 do 5 let delovnih izkušenj;
pod 2: srednja upravno-administrativna šola ali dveletna administrativna šola in 1 do 2 leti delovnih izkušenj.
Prijave, kolkovane z 2,00 din, naj kandidati pošljejo z dokazili o strokovnosti, kratkim življenjepisom in opisom dosedanjih službovanj svetu delovne skupnosti pri upravnih organih skupščine občine Krško v 15 dneh po objavi razpisa.

Turnir za Ježičane

Tri tedne pred začetkom slovenskega prvenstva v košarki
Novomeščani še niso pripravljeni

V novi športni dvorani je bil v nedeljo, tri tedne pred začetkom nove prvenstvene sezone, turnir treh košarkarskih ligašev: Ježice, Jesenic in domačega Novoteksa. Trenerji vseh treh ekip so preizkusili vse igralce, saj rezultati niso bili pomembni. Zmagala je Ježica pred domačini in Jeseničani.

Kaj bi lahko rekli o Novoteksovi igri? Ekipa fizično še ni dovolj dobro pripravljena. V obrambi so domači košarkarji od časa do časa zaigrali dokaj dobro, vendar so premalo zbrani in ne dovolj čvrsti. V napadu pa skoraj niso izpeljali dobre akcije, zanemarjali so nasprotne napade in skoraj niso zadeli koša izven rakete. Skratka: v treh tednih jih čaka še trdo delo, če hočejo biti pripravljeni na start prvenstva. V novem prvenstvu bosta Ježica in Novoteks verjetno precej blizu na razpredelnici, Jeseničani pa bodo imeli veliko težav, da se bodo rešili iz nevarnih voda.

Rezultati turnirja: Novoteks – Ježica 74:77 (43:43), Ježica – Jesenice 72:69 (41:39), Novoteks – Jesenice 77:62 (37:26). Vrstni red: Ježica 4 točke, Novoteks 2, Jesenice brez točk.

Do prvenstva bodo imeli domači košarkarji še nekaj preizkušenj, ljubitelji košarke pa bodo lahko 4. februarja, tri dni pred začetkom slovenske lige, zares prišli na svoj račun, ker bo v športni dvorani tekma med reprezentanti, ki so pri vojakih v Zagrebu, in ljubljansko Olimpijo.

O rokometni igri na Dolenjskem sva pred kratkim kramljala z znanim ribniškim športnim delavcem, Francem Levstkom, ki je tudi predsednik dolenjske rokometne zveze. Levstek živi za rokomet, predvsem za svoje Inlesove fante, prav njemu pa se imajo vsi majhni klubi na Dolenjskem zahvaliti, da so združeni v veliko „rokometno družino“, kot rokometni organizaciji pravi Levstek.

Rokomet – igra množic

„V naši družini so klubi iz črnomaljske, novomeške, grosupeljske, ribniške in kočevske občine in srčno upam, da se nam bodo v kratkem pridružili tudi rokometaši iz trebanjske in metliške občine. Sedaj imamo na našem področju registriranih kar 1215 igralcev in igralk, 28 trenerjev, 18 rokometnih sodnikov (dva republiška), 17 registriranih klubov s 45 moškimi in 28 ženskimi ekipami, 12 mladinskih in 24 pionirskih ekip. Če upoštevamo še zasavsko rokometno zvezo, predstavlja naše področje več kot četrtino rokometne Slovenije, ki se lahko pohvali tudi s kvaliteto. Zakaj tako navdušenje za ta šport, ki ga imajo nekateri za preveč grobega? Rokomet je prikladen za vse starostne in socialne skupine, saj razvija telesne in intelektualne sposobnosti in mislim da se ne motim, ko trdim, da je že postal ljudski šport. Veseli me, ker v njem ni nikakršnih negativnih pojavov, ki so se v nekaterih športih že pojavili. Prav tako sem vesel, ker je dolenjska metropola dobila novo sodobno športno dvorano. Upam, jda bodo našli prostor v njej tudi rokometaši, in da se bodo z njeno pomočjo razvili v kvalitetne športnike, ki bodo dolenjski rokometni družini v ponos.“

J. PEZELJ

Sobni modeli niso izumrli

9., 10. in 11. januarja 1976 so člani aerokluba iz Novega mesta organizirali tečaj za izdelavo sobnih modelov. To je kategorija modelov, ki je v Sloveniji povsem izumrla, gojijo jo samo Novomeščani, ki v tej kategoriji tudi tekmujejo. Tekmovanja prirejajo po večini doma. Vsako leto se udeležijo republiškega prvenstva Hrvatske, kjer ta kategorija sobnih modelov še ni povsem izumrla.

Sobni modeli so povsem drugačni od modelov, s katerimi tekmujejo tekmovalci na prostem. So od 1 do 2 grama težki. Z njimi tekmujejo v dvoranah.

Na tem tečaju, ki so ga organizirali člani aerokluba, je bilo 6 tečajnikov, ki so si izdelali vsak svoj model, s katerim bodo tudi tekmovali ob zaključku v novi športni dvorani. Takrat bo lahko vsak pokazal sposobnosti svojega modela. Poudariti je treba, da je tečaj vodil naš poznani dolgoletni modelar in mentor Adolf Šuštar.

S. PETRIC

PRAZNIK ZMAGAL

Januarskega rednega hitropoteznega prvenstva novomeškega šahovskega kluba se je udeležilo 16 šahistov. Turnir je bil eden najmočnejših v zadnjem času, saj ima kar polovica udeležencev I. kategorijo. Zmagal je mojstrski kandidat Tone Praznik, presenetljivo visoko pa se je uvrstil tretjekategornik Bojan Jerančič.

Vrstni red: Praznik 13,5, Oberč 11, Petković 10,5, Šporar in Jerančič 9,5, T. Škerlj in Lubej 9, Sitar in Hrovatič 8, Milič 7,5, Ščap 6,5, Stokanović, Vene in Materni 4,5, Kitanovjć 3 in Mamić 1,5 točke.

A. Š.

Nasvet pred tekmovanjem je vedno dobrodošel, še posebno, če je od izkušenega modelarja tov. Adolfa Šuštarja.

ŠD Krka iz Novega mesta je minuli petek organizirala v novi športni dvorani zanimiv rokometni turnir, na katerem so nastopile ekipe iz Ribnice, Sevnice, Črnomlja in Novega mesta. Na sliki: prizor s srečanja med Inlesom in novomeško Krko. (Foto: J. Pezelj)

Po sedemmetrovkah – Sevnica

Na rokometni reviji so nastopila moštva iz Ribnice, Sevnice, Črnomlja in Novega mesta – Pokal za najboljšega strelca je osvojil Sevničan Šumej

Minuli petek je Krkino športno društvo iz Novega mesta pripravilo v novi športni dvorani revijo dolenjskega rokometa, na kateri so nastopili rokometaši iz Ribnice, Sevnice, Črnomlja in Novega mesta. Odlično organizirani turnir si je ogledalo okoli 600 ljubiteljev rokometne igre.

Najprej so igrali zvezni ligaši iz Ribnice z Novomeščani, ki nastopajo v ljubljanski conski rokometni ligi. Povedli so domačini, v nadaljevanju so gostje igrali vse bolje in ob koncu prepričljivo zmagali (13:26). Za Krko so bili uspešni Grabrijan 5, Jaklič 2, Popadič 1, Župančič 1, Pungerčič 3 in Petančič 1 ter za Inles Ponikvar 4, Ilc 4, Mikulin 3, S. Kersnič 5, Andoljšek 1, Ambrožič 4, Tanko 5.

V naslednjem srečanju so Sevničani premagali Črnomelj. Omeniti velja, da so bili conski ligaši zelo borbeni in so z dobrimi Sevničani izgubili s petimi zadetki razlike (24:29). Za Črnomelj so bili uspešni Goršek 11, Svetič 3, Adlešič 1, Hudelja 5, Ložar 2, Goršek I. 2, za Sevnico pa Ganc 5, Jazbec 2, Svažič 6, Koprivnik 2, Šumej 11, Dernač 1 in Gorogranc 2.

Za tretje mesto sta se pomerili ekipi iz ljubljanske conske rokometne lige, Krka in Črnomelj. Tekma je bila ves čas izenačena, ob koncu pa so zmagali domači rokometaši (24:22). Za Krko so bili uspešni Grabrijan 4, Jaklič 2, Senič 4, Popadič 2, Zupančič 2, Osmokrovič 2, Pungerčič 7, za Belokranjce pa Goršek 3, Svetič 4, Štajdohar 1, Marvin 1, Kodelja 9 in Lozar 4.

V najzanimivejši tekmi sta se pomerila tekmeca iz II. zvezne rokometne lige, Ribničani in Sevničani. V prvenstvenem derbiju so bili Ribničani boljši, zato se je obetal zanimiv spopad najboljših dolenjskih ekip. Sevničani so povedli in odšli k počitku s prednostjo, v drugem delu turnirskega srečanja so vodili skoraj do konca srečanja, toda Ribničani so jih dohiteli in izsilili neodločen rezultat – 19:19. V streljanju sedemmetrovk so bili Sevničani natančnejši (3:4) in so zasluženo osvojili lep pokal. Zadetke v zadnji tekmi revije dolenjskega rokometa so dosegli: za Inles Ilc 1, Mikulin 5, S. Kersnič 3, Andoljšek 8, Radič 2, za Sevnico pa Ganc 2, Svažič 6, Koprivnik 2, Novšak 1 in Šumej 10.

ROKOMET: STARTALE NAJBOLJŠE EKIPE

Minulo nedeljo se je v dvorani na Kodeljevem v Ljubljani nadaljevalo zimsko rokometno prvenstvo SRS. Tokrat so startale ekipe v najkvalitetnejši ligi, med katerimi so tudi Ribničani (Inles), Sevničani, Brežičani in Dobovčani.

V prvi tekmi so drugoligaši, rokometaši iz Ribnice, brez težav premagli Šoštanj, Brežičani so izgubili z najboljšo ekipo v II. zvezni rokometni ligi-sever, s Celjani, Sevničani pa so po dokaj izenačeni tekmi premagali Dobovčane. V drugem kolu so morali Inlesovi igralci priznati premoč celjskih tekmecev, Dobovčani so izgubili z lanskimi zimskimi prvaki, s Slovanom, v zasavskem derbiju pa so zmagali Sevničani.

Rezultati: Inles – Šoštanj 26:19 (13:10), Celje – Brežice 27:11 (11:6), Dobova – Sevnica 17:22 (5:11), Celje – Inles 22:14 (11:8), Slovan – Dobova 27:11 (14:6), Brežice – Sevnica 20:25 (10:10).

Slovenska ligaša Dobova in Brežice sta imela v prvih dveh kolih dokaj težak žreb, zato sta zaenkrat na dnu lestvice. Bržkone bo v naslednjih kolih drugače, saj se bosta pomerila z lažjimi nasprotniki.

Veteran ribniškega rokometa Nikola Radič – kljub letom dobre igre

BRATA POGORELCA NAJUSPEŠNEJŠA

Na nedavnem mladinskem prvenstvu Slovenije v Kočevju v namiznem tenisu so od Dolenjcev nastopili samo igralci Sodražice in Kočevja. V izredno hudi konkurenci niso imeli vidnih uspehov, kljub temu pa so dosegli solidne rezultate.

Na prvenstvu je nastopilo kar 14 kočevskih igralcev. Najuspešnejša sta bila brata Samo in Borut Pogorelec, ki sta se v igri dvojic uvrstila v tretje kolo. Enak uspeh je dosegel tudi Rado Štajdohar, ki je v tretjem kolu izgubil z Živkovičem od ljubljanskega „Kajuha“ z 0:2.

Z. FAJDIGA

V boju s keglji – 2. mesto

Člani KD Novo mesto novi člani II. ZSCL – Odlična Blažičeva igra – Kočevci in Brežičani razočarali

Minulo nedeljo in soboto so novomeški kegljači naporne treninge kronali z lepim in obetavnim uspehom. Po odličnih igrah na čateškem in novomeškem kegljišču so na kvalifikacijah za vstop v II. zahodno slovensko consko ligo osvojili drugo mesto in se tako uvrstili v ligo.

Na zahtevnih kvalifikacijah je nastopilo kar 11 ekip, med njimi novomeški, brežiški in kočevski kegljači, uspeli pa so Postojnčani in Novomeščani. V prvem tekmovalnem delu na Čatežu so bili najboljši Novomeščani, saj so podrli 6938 kegljev. Dobro so metali tudi na Loki. Pohvalo zaslužijo vsi Novomeščani, predvsem Mohorič, ki je na težkem čateškem kegljišču podrl 900 kegljev, in Blažič, ki je dosegel najboljši rezultat na Dolenjskem. Razočarali so Kočevci, ki so bili pred tekmovanjem med prvimi kandidati za osvojitev prvega ali drugega mesta.

Rezultati: 1. Proteus (Postojna) 14099, 2. KD Novo mesto 14035, 3. Petrol 14002, 4. Kočevje 13810, 5. Koper 13700, 6. „Simon Jenko“ 13652, 7. Brest 13647, 8. Brežice 13604 itd.

Za novomeško kegljaško društvo so nastopili: Istenič 1736, Mohorič 1766, Rolih 1786, Zupančič 1782, Hrovat 1743, Drenik 1669, Klobučar 1689 in Blažič 1864.

Za uspeh je potrebno - delati

Izjave udeležencev revije dolenjskega rokometa – Turnirji so priložnost za mlade rokometaše – Ribničani in Sevničani že vadijo

Na minuli reviji dolenjskega rokometa v novi novomeški športni dvorani so nastopile skoraj vse najboljše ekipe iz Dolenjske. Okoli 600 novomeških ljubiteljev „moške igre“ je v dobrih treh urah videlo „na živo“ zvezno-ligaški rokomet, saj so nastopili tudi Sevničani in Ribničani, člani II. zvezne rokometne lige – sever. Kako se na spomladanske prvenstvene nastope pripravljajo in kakšen uspeh v ligaških tekmah pričakujejo, so štirje predstavniki nastopajočih ekip povedali:

FRANCI KOPRIVNIK, Sevnica: „Na spomladanski del prvenstva se že pripravljamo, kajti zavedamo se, da nas čaka težak razpored. Zaenkrat upamo, da bomo ostali v ligi, glede na sposobnosti naših igralcev pa pričakujem, da bomo prvi cilj tudi dosegli. Kaj menim o novomeškem rokometu? Poznam večino igralcev, saj kar dobro sodelujemo. Če bi dobro in redno trenirali, bi lahko že zdavnaj nastopili v najkvalitetnejši ligi.“

MARJAN GORŠEK, Črnomelj: „Po jesenskem delu v ljubljanski conski rokometni ligi smo na tretjem mestu, in ker imamo v nadaljevanju dokaj ugoden žreb, pričakujemo, da bomo uvrstitev tudi ponovili. Odkar smo v občini rokometaši najštevilnejši in odkar resno delamo, smo dobili pri TKS kar veliko podpore in upam, da bo tako tudi poslej. Sicer pa naši rezultati dokazujejo, da smo v klubu resni.“

JANEZ ILC, Ribnica: „Vadimo trikrat na teden, in sicer v Dolenji vasi. V spomladanskem delu v II. zvezni rokometni ligi imamo zelo težak razpored, in če bomo ‚potrdili‘ četrto mesto, bo to za ekipo nedvomno velik uspeh. Kaj menim o rokometnih turnirjih? So predvsem priložnost za uigravanje mlajših, neizkušenih igralcev, zato ne bi bilo napak, ko bi Novomeščani poslej podoben turnir pripravili vsaj enkrat na leto.“

KAROL JAKLIČ, Novo mesto: „Za revijo dolenjskega rokometa se nismo pripravljali, ker nismo imeli primernega prostora. Sedaj, ko je mesto dobilo lepo športno dvorano, bo drugače. Trenirati bomo pričeli te dni, pripravljali pa se bomo na zaostalo tekmo v ljubljanski conski rokometni ligi. V primeru, da bomo zmagali, bomo po jesenskem delu na prvem, če izgubimo, pa na petem mestu.“

ZBRAL: JANEZ PEZELJ

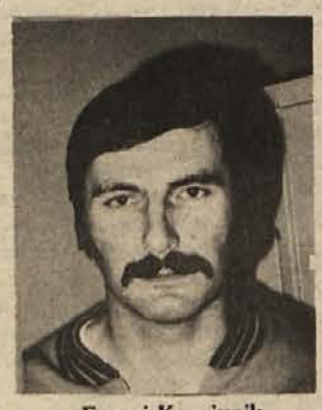

Franci Koprivnik

Marjan Goršek

Janez Ilc

Karol Jaklič

šport

NOVO MESTO – V telovadnici na Grmu in v športni dvorani je bilo v nedeljo občinsko košarkarsko prvenstvo osnovnih šol. Tako med pionirkami kot med pionirji je zmagala osnovna šola „Katja Rupena“, ki v tej panogi največ dela in ki tudi najtesneje sodeluje z Novoteksom. Rezultati – pionirke: Dolenjske Toplice – Bršlin 20:6, Grm – Vavta vas 9:8, Katja Rupena – Šentjernej 29:9, Bršlin – Vavta vas 16:8, Šentjernej – Vavta vas 5:11, Šentjernej – Bršlin 14:9, Dolenjske Toplice – Grm 22:19, Katja Rupena – Dolenjske Toplice 23:12, Grm – Katja Rupena 13:25. Vrstni red: Katja Rupena, 2. Dolenjske Toplice, 3. Grm, 4. Bršlin, 5. Vavta vas, 6. Šentjernej.

Pionirji: Vavta vas – Grm 31:32, Šentjernej – Žužemberk 19:34, Dolenjske Toplice – Katja Rupena 16:19, Vavta vas – Šentjernej 29:24, Vavta vas – Dolenjske Toplice 27:25, Šentjernej – Dolenjske Toplice 10:30, Žužemberk – Katja Rupena 9:44, Žužemberk – Grm 30:26, Katja Rupena – Grm 53:8. Vrstni red: 1. Katja Rupena, 2. Žužemberk, 3. Grm, 4. Vavta vas, 5. Dolenjske Toplice, 6. Šentjernej.

Po 4. kolu – Krka

Na kegljišču v Mirni peči so pred kratkim odigrali četrto kolo ekipnega prvenstva Dolenjske, in sicer v disciplini 6 x 200 lučajev. Zaradi težkih stez doseženi rezultati niso bili najboljši.

Rezultati: 1. Krka I 4961, 2. Krško 4918, 3. Novoteks I 4898, 4. Krka II 4859, 5. Železničar 4789, 6. Brežice 4729, 7. Mercator 4708 8. Novoteks II 4606, 9. Krka ml. 4515 in 10. Gozdar 4444.

Pri ženskah so bili doseženi naslednji rezultati: 1. Krka 2238, 2. Pionir 2198, 3. Novoteks 2110, 4. Brežice 2099 in 5. Mercator 2055. Po četrtem kolu je vrstni red ekip sledeč – člani: 1. Krka I, 2. Krško, 3. Novoteks I, 4. Krka II, 5. Železničar itd; članice: 1. Krka, 2. Pionir, 3. Novoteks, 4. Brežice, 5. Mercator.

Med posamezniki vodijo Hren (3470 podrtih kegljev), Rolih (3450), Turk (3413), 4. Klobučar (3407) itd, pri članicah pa Baričeva (1585); Polakova in Rozenbergerjeva sta podrli 1564 kegljev, Tratarjeva 1512 itd.

D. BRATOŽ

KRKA – PETROL 7220:6712

Na novomeškem kegljišču „Gorjanci“ je bilo pred kratkim prijateljsko kegljaško srečanje med Novomeščani in Ljubljančani. Po zanimivi in dobri igri je močno zmagala Krkina ekipa, ki je kljub slabši Turkovi in Bratoževi igri dosegla svoj najboljši rezultat na tem kegljišču. Za Krko so nastopili: Turk 869, Jarc 864, Židanik 912, Badovinac 924, Vesel 923, Rožič 938, Hren 901 in Bratož 889.

Dr. JOSIP PAVLOVIĆ

Pregled pred zaposlitvijo

Med nalogami zdravstvenega preventivnega varstva delavcev je izvajanje preventivnih pregledov, predvsem pred zaposlitvijo, bistvenega pomena za varnost pri delu. Če npr. delovna organizacija kupuje stroj, zahteva tudi ateste in garancijo za kvalitete stroja. Naš odnos do atesta o kvalitetah delavca je bil do sedaj večinoma zelo malomaren. Ponekod so še v rabi stare tiskovine za zdravniško spričevalo, ki imajo natisnjeno pod št. 1: „zmožen za vsako delo“ kot mnenje o delozmožnosti, kar pa je popolnoma brezsmiselna formulacija. Šele pravilnik o izvajanju preventivnih pregledov iz 1971. leta odpravlja to napako s formulacijo: „zmožen za predlagano delo“. Preventivni pregled mora dejansko predstavljati varnostni ukrep, ki zagotavlja skupno z ostalimi ukrepi delavcu ob normalni pazljivosti in strokovni usposobljenosti opravljanje določenega dela polno delovno dobo, ne da bi pri tem prišlo do telesnih poškodb ali zdravstvenih okvar. Ocena delazmožnosti naj bi torej ne bila pavšalna, formalistična, temveč naj bi dejansko ocenila fizične (anatomske, morfološke), fiziološke (funkcionalne) in psihične lastnosti delavca glede na obremenitve, ki delavca čakajo pri predlaganem delu in v predlaganem delovnem okolju.

Za tovrstno ocenjevanje je nujna tudi določena strokovnost. Ocenjevalec mora razen medicinske problematike dobro poznati faktorje proizvodnih procesov in delovnega okolja in razmere, v katerih utegnejo ti faktorji škodljivo vplivati na delavčevo zdravje. Če želimo preprečiti oz. zmanjšati okvaro zdravja in preprečiti prezgodnjo invalidnost, moramo predvideti reagiranje organizma in upoštevati kontraindikacije za delo v določenih razmerah pri delavcu z že obstoječimi hibami ali okvarami zdravstvenega stanja, npr.: za delavca z okvaro perifernega ožilja, kroničnega alkoholika, delavca z okvaro kostno-sklepnega sistema ne bo primerno delo z vibracijskim orodjem; delavec z okvaro jeter, slabokrvnostjo, okvaro centralnega živčevja ne bo sposoben za delo z organskimi topili; delavec z okvaro statičnega aparata, epileptik, hipertonik ne bo sposoben za delo na višini; delavec s kroničnim obolenjem respiratornega sistema ne bo sposoben za delo v agresivnem prahu itd., itd. Vsak od teh delavcev pa bo zmožen za drugo ustrezno delo.

Nadaljevanje prihodnjič

Dolenjski list pred 20 leti

Ni pravega proletariata

NA DOLENJSKEM O PRAVEM PROLETARIATU še vedno ne moremo govoriti. Približno 70 odstotkov ljudi živi od kmetijstva. Medtem ko je bilo v stari Jugoslaviji zaposlenih približno 1100 ljudi, vštevši državno upravo, smo po osvoboditvi, zlasti pa po letu 1948, zabeležili hitro rast socialističnega sektorja. Danes je v okraju zaposlenih malo manj kakor 12.000 ljudi, kar prepričljivo govori o napredku Dolenjske po osvoboditvi. Večina novozaposlenih ljudi je prišla s podeželja, zaradi stanovanjskih razmer pa ti delavci po večini še stanujejo na vasi, predvsem kmečki sinovi in hčere, kočarji in polkmetje, ki poleg dela v podjetju delajo tudi še doma.

ČLANI NOVOMEŠKE LOVSKE DRUŽINE so znani kot dobri gospodarji, saj so bili že večkrat pohvaljeni, nekaj pa je tudi odlikovanih za zasluge v lovstvu. V lanskem letu so uničili veliko roparic in drugih škodljivcev – divjih prašičev, lisic, jazbecev, skobcev itd. Pred zaključkom lanske lovske sezone so napravili pogon na zajce v mestnem gozdu. Podrli so 29 dolgoušcev, pa tudi dve lisici sta pustili svoja kožuha spretnim lovcem.

NIČ NE BI ŠKODILO, če bi starši šolarjev in drugih nezrelih mladincev s Sinjega vrha, ki se pozno ponoči potikajo po vasi in zlasti ob nedeljah zadržujejo pozno v noč okrog vogalov plesišč, poskrbeli, da bi šli spat, ali bili vsaj doma ob večerih. Morda bi to nekoliko pripomoglo k boljšim učnim uspehom na tukajšnji šoli!

NE MOREMO MIMO KRIVICE, ki se godi železniškemu čuvaju na postajališču Gomila. Na postajališču ni stanovanja in tja mora hoditi iz Mirne, kjer ima družino. Njegova služba traja vsak dan neprekinjeno od 4.30 do 20.30. Če upoštevamo še pot, ki jo ima do postajališča, potem je v službi dnevno po 17 ur. Ali je to še socialno in socialistično?

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 20. januarja 1956)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Repa, korenje, slabo življenje

(P r i š l a) je trtna uš, ž njo pa tudi revščina, in smem reči, da v kranjski deželi gospodari beda. Dokler smo imeli trtje, imeli smo vina in kruha, vina smo nekoliko prodali in kupili kruha. Zdaj nimamo vina, gre pa tudi trda za kruh, zlasti še letos, ko je minole zime pognila strnina, in to v toliki meri, da je večina gospodarjev za setev morala kupovati potrebnega semena, posebno ječmen in rž, pa tudi pšenico. Od drugega vsakdanjega kruha smo razven krompirja in koruze malo pridelali; le nad korenjen je bil razlit poseben blagoslov, pa pregovor pravi in skušnja ga potrjuje: „Repa, korenje – slabo življenje“.

(P r e d r z n i) tatje so v noči med 26. in 27. januvarjem pobrali v deveterih hišah v vasi Dolž do malega vso obleko in denar, kjer ga je kaj bilo. Prejšnji večer so skušali ulomiti v Jurni vasi, kjer so jih odpodili. O tatovih ni sledu. Bilo je menda šest oseb v čokljah, pravih pretemetenih ptičev, ki so po končanem opravilu šli žejo gasit v neko zidanico, kjer so gosodarju vino izpustili, kar ga niso popili.

(N e d a v n o) je v bližini Suhorja še mlad fant udaril nekega posestnika z motiko zelo nevarno po glavi, ker mu je branil puliti ščetine na ravnokar zaklanemu prašiču. Poškodovani bo menda okreval, a zločinca gotovo čaka kazen. O lakomnost in surovost, kje sta vajine nasprotne čednosti?

(Z i m o) imamo kaj prijetno in ugodno. Ljudje pripravljajo brez večjih težav potrebnega materijala v daljna popravila po potresu in požaru na Šujci. Sitna hripa pričela se je po tej občini po nekoliko oglašati; posebno ljubi so jej otroci, ki so lansko leto ošpice prestali. Drugih zanimivosti sedaj ni tukaj.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. februarja 1896)

PO SVETU OKOLI

ČLOVEČNOST – Neznani lopovi so napadli neko bencinsko črpalko v predmestju Chicaga. Oplenili so blagajno, osebje črpalke pa zvezali. Pravzaprav nič nenavadnega, če pomislimo, da se je vse to dogajalo v Ameriki. Zanimivo je nadaljevanje; nekaj deset avtomobilistov, ki so se pripeljali k črpalki, se ni zmenilo za zvezane. Mirno so si postregli z brezplačnim bencinom in se odpeljali naprej.

LESTVICA – Hollywoodski modni kreator je v slogu nekaterih evropskih kolegov sestavil lestvico najslabše in najbolj nekusno oblečenih Američank. Na prvem mestu je Caroline Kennedy, sledi ji Nancy Kissinger, Tatum O'Neal in končno še Elton John. Ko so modnega kreatorja vprašali, kako da je med najslabše oblečene ženske uvrstil tudi slavnega pevca, je Blackwell odvrnil: „Pobje te babe so malce zbegani in ne vedo povsem, kaj so.“

NEZGODA – Tudi slavni ljudje so včasih v zadregi. Nekdanji idol mladih Elvis Presley se je v lanskem letu malo preveč poredil, a nekako ni hotel to priznati, zato so mu na njegovem prvem letošnjem koncertu vpričo 60.000 ljubiteljev počile preozke hlače. Idol je moral ritensko z odra po nove hlače – malo širše, seveda.

RAZUMLJIVO – Sloviti filmski igralec in plesalec Fred Astaire je odločno zanikal vesti, da bo nastopil v nekem showu. Ko ga je neki novinar vprašal, zakaj ne bo plesal, je Astaire odvrnil kratko in jedrnato: „Ker imam 76 let!“

POTREBA – Naftni bogataš iz Saudove Arabije King Khalid je dal izdelati „skromen, mojemu delu primeren“ Cadillac. Ta „skromnost“ na štirih kolesih je največji in najdaljši osebni avto, kar so jih do sedaj izdelali. Vsega presiti bogataš je dal spremeniti tudi ime: Cadillac se imenuje Khalidillac. Tudi cena, ki jo je plačal zanj, je dokaj „skromna“ – 30.000 dolarjev.

OTROCI – GANSTERJI

V ameriških velemestih se vse bolj pogosto javljajo tolpe otroških gangsterjev, imenovane „miše tolpe“. To so skupine osemletnih do dvanajstletnih fantičkov in deklic, ki strahujejo zadnje mesece mestno prebivalstvo. Tolpe so namreč organizirane, oborožene z noži in pištolami ter kradejo po cestah avtomobile in drugo, trgujejo z mamili, vdirajo pa tudi v trgovine, šole in zasebna stanovanja.

Šole škodujejo/!?/

Kako vzgajati nadpovprečno nadarjene otroke, o tem si vzgojitelji – tudi največje avtoritete med njimi – še niso čisto na jasnem. Le v enem povsem soglašajo, kot so povedali tudi na nedavni konferenci v Londonu: da sili sedanji način vzgoje nadarjene otroke v povprečnost.

Spomnimo se na čase, ko smo sami drsali šolske klopi, in tudi zdaj je tako. Malo je šol, kjer bi učitelji v resnici zavzeto spodbujali k odkrivanju nadarjenih otrok. Raje si prizadevajo, da bi iztrebili iz razreda slabe učence, malo s šibo, malo s triki, in leto končali z dobrim učnim uspehom.

Na omenjeni konferenci je lord James of Rusholme, nekdanji podkancler vseučilišča v Yorku, vztrajal, da je treba nadarjene otroke ločiti od nenadarjenih, ter je s tem svojim stališčem nasprotoval britanskemu narodnemu združenju za nadarjene otroke. Lord, ki se ne zavzema edini za tako ločitev, pravi, da bi izločitev nadpovprečno nadarjenih otrok ne pomenila omalovaževanja drugih.

Britansko združenje za nadarjene otroke je razširilo pojem takega otroka. Svojega korenjaka ali nadobudno hčerkico lahko primerjate z naslednjimi določili. Otrok je nadpovprečno nadarjen, če kaže veliko zanimanja za svojo okolico in če začne razdirati svoj voziček, brž ko more sedeti. Nadalje: če začne kmalu govoriti in neprenehoma izprašuje, ko je komajda shodil; če se skuša naučiti branja, še preden gre v šolo, če ima nenavadno moč koncentracije in se lahko dolgo peča samo z nečim, in končno, če mu energija nikakor ne popušča in če je njegova radovednost nenasitna. Seveda to še ne pomeni, da je tak otrok staršem najbolj prijeten, nasprotno, pogosto jih spravlja v obup.

Te ruševine niso ostanek kakšne stare stavbe, ampak najnovejša veleblagovnica. Razpadanje je samo posrečen prijem v arhitektonskem oblikovanju prostora.

Postavlja zrušene hiše

„Nenavadno! Nova hiša pa že tako razrušena,“ bi dejal nepoučeni sprehajalec, ko bi se srečal z arhitektskimi mojstrovinami arhitekta Jamesa Winesa. Ta namreč postavlja stavbe, katerih zunanji videz kaže očitno propadanje: omet je na mnogih mestih „odpadel“, opeke so nagrižene, del fasade je v „ruševinah“. In vendar so to povsem nove stavbe, narejene in postavljene za dolgo dobo, moderno grajene in razkošno opremljene.

Arhitekt Wines je prišel na misel, da so nove stavbe z brezhibno zunanjostjo odbijajoče, enolične, zato je pričel risati načrte za stavbe, ki naj bi že na zunaj kazale znake starosti. Svojo idejo je utemeljil takole: „Ljudem je odvratno gledati neoporečne stavbe poslovnih in bančnih združenj v mestnih središčih. Podzavestno si žele, da bi bile te stavbe porušene, saj bi tako doživljali metaforično razrušenje družbenega sistema, v katerem je toliko krivice. Zakaj bi ljudem ne dali te želene podobe.“

Povedati je treba, da arhitekt James Wines sodi v skupino takoimenovanih maščevalcev razočarane generacije. Njegovo umetniško delo je torej plod idej, ki se rojevajo v tem krogu, obenem pa zanimiva novost, po kateri so radi posegli poslovneži in bankirji. Jasno pa je, da je za Winesa uresničevanje njegovih idejnih osnutkov predvsem dobra kupčija. „Maščevalcev“ s takim ciljem pa je veliko.

Življenje je lepo – za psa

Kako se godi psom po svetu

Kadar že govorimo o ljubiteljih živali in še posebno, ko želimo pokazati tudi na nesmiselnost pretirane skrbi za pse, mačke, kanarčke in ostalo menažarijo, ponavadi imenujemo Angleže. A vendar hladnokrvne Otočane daleč prekašajo Francozi, kadar je na vrsti pes. Ta žival uživa v Franciji nesporen ugled in veljajo ji pozornosti, ki bi bile vredne tudi človeka.

V Franciji so preteklo leto našteli kar 7 milijonov psov.

Taki naočniki za psa so zadnji krik mode.

Vsem tem štirinožcem se seveda ne godi enako dobro, saj bi jih lahko podelili na razrede, kamor spadajo. Tistim iz visoke družbe je pasje življenje kaj malo pasje. Oblečeni so po modi, nosijo očala, hodijo k frizerjem, na zdravniške preglede in celo k psihiatrom. Njim je odprt vstop v najbolj luksuzne restavracije, kjer tako gospodarji kot psu postrežejo z izbranimi jedili. Kadar se takemu aristokratskemu psu (ali pa njegovemu gospodarju) zazdi, da bi bilo dobro malo pogledati naokoli, je pri roki potovalni vodič „Michien“, v katerem je zapisanih več kot 1000 hotelov in restavracij širom Francije, ki nudijo posebno oskrbo „ubogemu“ psu.

Ljubezen do psov je razvidna tudi iz velikih zneskov, ki jih Francozi potrošijo za prehrano. Kljub temu, da je rastoča industrija hrane za pse in mačke prodala lani za 150 milijonov svojih konzerv, je ta podatek samo del resničnih izdatkov. Ugotovljeno je, da skoraj 70 odstotkov lastnikov psov svojih živali ne hrani s konzervami, ampak s svežim mesom.

Zakaj tolikšno zanimanje za pse? Odgovor, ki ga dajejo sociologi, se glasi: „Živimo v svetu polnem nasilja. Ljudje hočejo ljubiti, a nimajo nikogar. Samo žival za svojo ljubezen ne zahteva ničesar.“

Brez besed

Rešitev prejšnje križanke

Pozabljeni med andskimi vrhovi!

Čipaji, stoletja neznani bivši prebivalci Tijuanaka, želijo še naprej živeti sami

Štiri tisoč metrov nad morjem ležijo v osrčju bolivijskih Andov ruševine Tijuanaka, pradavne prestolnice Južne Amerike. Graditelji tega monumentalnega mesta so izginili še pred prihodom Inkov v dvanajstem stoletju. Ko so španski osvajalci povprašali tedanje prebivalce domala porušenega Tijuanaka, kdo je postavil mesto, so dobili odgovor, da velikani, in to v eni noči. In ker niso ubogali boga Virakoča, jih je slednji spremenil v kamen.

Dandanašnji etnologi in arheologi kajpak ne nasedajo bajki. Raziskave so pokazale, da mesta ni opustošil niti potres, požar niti vojna, ampak so se prebivalci kar naenkrat izselili. Zakaj in kam? Francoski etnolog Metraux je pred desetletji izjavil: „Pred davnimi stoletji so ljudje zapustili Tijuanaka zaradi priseljencev Ajmarov, prihod Inkov pa jih je prisilil, da so se pomaknili še više v andsko pogorje. V neki pusti dolini med snežnimi vrhovi živijo še zdaj. To so Čipaji!“

Metrauxove predpostavke so se izkazale za resnične. Na višini pet tisoč metrov nad morjem, kjer je zrak razredčen, kjer ni divjadi in ptic, kamnita pokrajina pa je porasla le s porumenelimi šopi ostre trave, živijo ob gorski rečici Lauki Čipaji. Okoli dvesto okroglih hiš je pokritih s travo, ljudje pa nosijo groba platnena oblačila. Življenje tamkaj je težko. Zemlje ni, zato so Čipaji z jezovi speljali Lauko na več strani. Ko se nabere dovolj mulja, preusmerijo vodo drugam, na mulju pa gojijo kinuu, neke vrste proso, edino žitarico, ki uspeva na tej nadmorski višini. Preživljajo se tudi z lovom na lame, ki jih vselej žrtvujejo božanstvom. Z lamino krvjo poškropijo kamniti oltar, meso pa v skupinah jedo iz velikih posod, izklesanih iz skal. Čipajke si dolge črne lase krasijo s stotimi kitami, ki jih prepletajo z majhnimi bronastimi lutkami. „Opravilo“ mož je tudi igranje na lesene piščali, ki so prehajale iz roda v rod, tako kot nenavadne pentatonske melodije.

Čipaji, ki so pred davnimi stoletji našli mir v objemu andskih vrhov, pozdravijo prišlece takole: „To je naša zemlja in naša vas. Živimo sami in tako želimo živeti še naprej. Ne prihajajte k nam, nismo vas klicali!“

Civilizacija vdira k Čipajem. Neki mladenič je odšel v oddaljeno nižinsko vas, se naučil pisati in brati in zdaj otrokom razkriva skrivnosti črk.

Poker vabi k rednosti

S kvartopirsko igro so zaposlene pritegnili k delu

Ed Pedalino je združil dvoje zanimanj – psihologijo in poker – ter odkril, da se da ta kvartopirska igra uporabiti v tovarnah kot sredstvo za zmanjšanje izostankov z dela. Njegov sistem je preprost: delavci v tovarni so razdeljeni v več manjših skupin, ki štejejo do 12 ljudi. Vsak dan dobi vsak delavec v svoji skupini, ako pride pravočasno na delo, eno igralno karto. Če zamudi ali sploh ne pride na delo, nima pravice do igralne karte. Tako ima v petek vsak delavec v roki pet kart, kolikor je potrebno za poker. V vsaki skupini potem pregledajo dobljene karte in zmagovalec dobi manjšo denarno nagrado. Seveda so vsak teden vsi zamudniki brez zadostnega števila kart in se izločijo iz igre.

Zanimivo je, da so v nekaterih manjših tovarnah s poskusi ugotovoli, da čar igre močno pritegne zaposlene, čeprav so nagrade bolj simbolične. Zamude in izostajanja z dela so se močno zmanjšali ves čas poskusov, saj je število izostankov padlo za štiri petine. Žal pa s tem niso vzgojili delovnih navad. Ko so namreč po nekaj mesecih poskuse opustili, je število zamud in izostankov hitro naraslo na prejšnjo stopnjo.

Za nas lahko ti poskusi kažejo le to, da delavci v kapitalistični družbeni ureditvi nimajo pravih spodbud v delu samem.

			D L		ODBIREK	NEUSPEH KATASTRO FA	BESEDA BREZ PODOBARKA	LOŠČ	D L	VEČKRATNA POSOJA	NEKDANJI RODOVI V ITALIJI	GAJ	NADAV
			DRAG KAMEN						VRSTA ORODJA				
			NEVESTI NO PRE-MOŽENJE						ŽLEBIČ V DOGAH				
			STANOVA-NJSKA ZGRADBA						STARO-NORD. ZGODBA				
			NAPELEKTR DELEC					BJG VETROV				KOSITER	DOBA
			UD					SIRJAVA					
D L	SILAŽA	NAGON ČISTILNI PRIBOR				FRNIKOLA					ITA RINA		
											KEM. ELEMENT		
HUDA NE-ZAVEST					NORD. BOG	SELEN	RANO GROZDJE						
							TUR						
ZAVARO-VANOST PRED BOLEZNIJO								G.R. ČRKA	JANEZ TROJINA			ORIENT. PRAŠEK ZA LASE	STARI SLOVAN
									ETUI				
URIN			SKUPINA DEVETIH LJUDI										
			NEON										
IRAN-PLEME						PEVEC PESTNER				AVSTR. REKA			
I.T. IGRALKA (SOFIA)						VODNA ŽIVAL			NAŠE LETALSKO PODJETJE				

Riše in piše: Marjan Bregar

NA SUROVEM DIVJEM ZAHODU

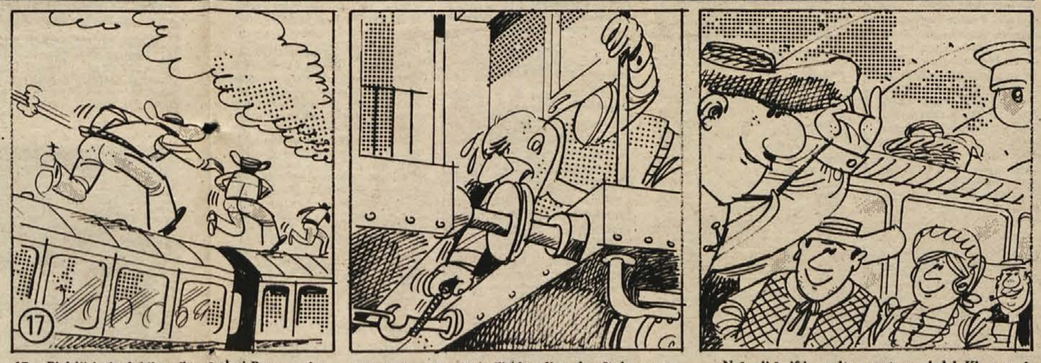

17. „Pink!“ jo je dobil s pilo po glavi Potegon, ko se je preveč približal kletki. Lisice, verige, drogovi kletke in mreže na oknih so letele na dvoje in „tički“ so se vzpenjali na streho vagona. Topotali so po kompoziciji v prvi vagon, kjer so se vozili v poštnih vrečah prihranki Happyendovcev. Potovali so v mestno banko . . .

Poštar je obležal z razbito lobanjo in zdaj so se nepripravi lotili naslednje točke svojega programa.

Plešasti Jack je pričel piliti kavelj med poštnim vozom in ostalim vlakom. „Vagončki bodo obstali sredi gora,“ je pravilno računal Jack, „mi pa z lokomotivo poletimo v zlato – dobesedno zlato! – svobodo.“ V vagonu, dragi bralci, so se poleg prihrankov namreč vozile tudi zlate palice iz rudnika pod gorami.

Sklanjal se je torej Jack s cvilečo pilo v roki nad kavelj – dokler se niso odprla vrata vagona za njim . . .

Naš vrli šerif je medtem spet spregledal. Klara mu je iz očesa potegnila iskro, mu postregla z ocvrtim hladnim piščancem in mu natočila kozarček belega. Potem je mož vstal, da se sprehodi med svojimi, da poklepeta, zine kakšno zabeljeno. No, in zdaj je bil tu, pred poštnim vozom!

Toliko, da ga ni kap, ko je zagledal Jackovo plešo med vagoni. Klobuk je pač že kdaj odpihnil veter!

Pink! je prav ta hip odletel kavelj.

BOJAN BUDJA

AMERIKA PO AMERIŠKO

Amerika. Kdo ne pozna te celine onkraj Antlantika, ki je po Kolumbovem odkritju tako napredovala? Veliko beremo o tej deželi v časopisju, se učimo v šoli, pa vendar si upam trditi, da vsakdo prebivalcev ZDA in njihovega življenja le ne pozna tako, kot si zamišlja. Očem poprečnega Evropejca, ki nekaj časa prebije onkraj velike luže, se razkrijejo stvari in dogodki, ki so nam bili doslej povsem neznani. Porojevajo se nam najrazličnejše predstave, včasih tudi brez osnove, zato bomo tokrat poskušali predstaviti Ameriko po ameriško.

Američan o Jugoslaviji

Že uvodoma smo zapisali, da ni Jugoslovana, ki ne bi poznal Amerike, vendar obratno ne bi mogli trditi tudi za Američane. Včasih se mi je zdelo prav neverjetno, kako smešne predstave imajo nekateri prebivalci onkraj Atlantika o življenju v Jugoslaviji in vzhodnih državah nasploh. Na dan pridejo tudi s takšnimi vprašanji: ali imamo pri nas televizijski program in ali so na naših cestah tudi osebni avtomobili in podobno. Vedeti namreč moramo, da si je poprečni Američan svoje mnenje o socializmu izoblikoval večinoma le iz časopisov, ki pa je še vedno polno senzacionalističnih člankov „dobrih“ poznavalcev Vzhoda. To so najpogosteje politični emigranti s Kube in iz vzhodne Evrope, ki vztrajno poudarjajo „grozote“ kolektivizma in zaostalost, iz katere se te dežele zaman skušajo izkopati.

Teh podatkov seveda ne gre posploševati, saj je mogoče srečati tudi ljudi, s katerimi lahko o teh rečeh razpravljaš neprimerno bolj objektivno. Veliko posledic takšnemu neznanju lahko pripišemo tudi pomanjkljivemu obveščanju. Zanimivo bo zapisati, da večina sogovornikov (dobra polovica) meni, da je Jugoslavija južni del Češkoslovaške in da pri nas govorimo nemški ali italijanski jezik. Poskus, da bi jih prepričal o nasprotnem, je, milo rečeno, Sizifovo delo, saj ob takem nenehno iščejo protiutež tvojim trditvam in v vsaki vidijo propagando socializma in komunizma.

Cerkev dobiva primat

Dejstvo, da je cerkev poleg šole edina ustanova, ki spodbuja ameriško mladino k družbenim dejavnostim, bo marsikoga presenetila. Starši svoje otroke že takoj ob vstopu v osnovno šolo vključijo tudi v cerkveno življenje okraja. Že od mladih nog se Američan poglablja v študij biblije, cerkvena dejavnost pa biblijske moralne in etične nauke usklajuje z vsakdanjim življenjem. Paleta te dejavnosti je dokaj pisana: od udarniških del pa do cerkvenih piknikov, zelo znana pa je tudi prireditev, imenovana „potlock“, kjer dvajset ali več družin prispeva svoj delež k veliki skupinski večerji.

Čeprav opravlja cerkev pomembno vzgojno nalogo, ima njena ideologija določen negativni vpliv na odraščajočega najstnika. Šola in cerkev se namreč povsod ne ujemata; potrebno se je torej odločiti za eno ustanovo in največkrat zmaga prav – cerkev. Za naše razmere dokaj nenavadno, mar ne? Pojem „ameriška cerkev“ pa le ni tako enoten. Vzrok je preprost. To ni le deželа protestantov ali katolikov, mnogo je Židov, muslimanov, budistov . . .

Religija doživlja danes v Združenih državah brez dvoma nov razcvet. Hipiji so le še preteklost. Mladina, ki je tolikokrat iskala tolažbo v mamilih, si je našla nov pripomoček – biblijo. Prav v Kaliforniji, od koder je tudi največ naših zapiskov, se ta nova „moda“ najjasneje kaže. Komune na pustih kalifornijskih hribih so več ali manj izginile, zadnji hipiji pa na uličnih vogalih prodajajo obarvane sveče in drevesne korenine, kar jim je tudi edini vir zaslužka. Ob cestah se pojavljajo kričeči oglasi o najrazličnejših zboro vanjih in verskih obredih, najstniki pa na svoje usnjene jopiče in oguljene kavbojke lepijo krščanske simbole. Američani so v religiji našli novo obliko pasivnega protesta proti družbi.

Playboy, družinski časopis

Kako se ameriška morala kar čez noč spreminja, dokazuje primer Playboya, revije, ki je leta veljala kot simbol pokvarjenega duha, danes pa si pridobiva ugled pomembne družbene literature. Učitelji v srednjih šolah spodbujajo svoje dijake h kupovanju te revije, nemalokrat pa z določenimi prispevki, objavljenimi v Playboyu, poglabljajo svoje znanje o predmetu, ki so ga predtem obdelali v šoli.

Sicer pa je potrebno ameriški časopis prilagoditi poprečnemu delovnemu Američanu, ki bi se rad v dveh minutah seznanil z vsemi „vročimi“ novicami na prvi strani. Za ostale namreč nima časa (op. p.), kajti medtem je že popil jutranjo kavo in hiti na delovno mesto. Novinar se torej zaveda, da bo večina prebrala le naslov in prvih nekaj vrstic njegovega izdelka, zato se tudi ne ubada kaj preveč z ostalimi petimi ali šestimi odstavki. Spričo tega so našli dokaj enostavno rešitev: naslov in tisti prvi odstavek morata biti kar najbolj zanimiva, da bosta k preostalemu delu članka pritegnila tudi tistega nesrečnika, ki ga je budilka vrgla iz postelje pol ure prepozno. Senzacionalizem je torej edino sredstvo, s katerim lahko podžgeš velikokrat dokaj ravnodušne Američane.

(se nadaljuje)

Dolgolasi glasbenik zabava mimoidoče kar na ulici San Francisca.

Na zadnji poti

Pride čas, ko se človek umakne iz življenja. Nekateri se poslavljajo z velikim pompom, kot so živeli v življenju: razkošno in bahavo. Tako slovo privabi veliko radovednih zijal, ki se menijo le o tem, kdo pride in kdo ne, ali bodo potočili solze in, kajpak, kdo vse bo dedoval. Bogastvo je pomembno, ne človek in delo, ki ga je opravil.

Velika večina starejših ljudi, ki jih poznam, je preživela drugačno življenje. Delali so, garali, zase in za druge, zato so zdaj onemogli in izčrpani. V tej čudni zimi brez snega z dimno meglo, ki ne da dihati, se mimogrede prehladijo ali pa jim opeša srce in taki bolniki končno omagajo.

Ravno danes smo se poslovili od revne in stare ženice. Nikjer v časopisih ni zapisano ujeno ime, akoravno je dala ljudem več kot drugi. Čeprav ni imela svoje družine, je vzgojila sirote brez staršev. Z žalostjo v srcu in solzami v očeh so se od nje poslovili tudi drugi, ki jim je v težkih časih pomagala. Vsakemu gostu je nada postregla. „Nikjer nismo jedli tako dobrih žgancev kot pri njej, akoravno niso bili osoljeni, kajti ona jih je dala s srcem,“ se spominjajo tisti, ki so se bojevali za svobodo.

Na podeželju živimo v času, ko mladi uhajajo v mesta in ostareli ostajajo sami na vasi. Tudi ona je ostala sama, vendar si je kmalu našla novo družbo. Iz mesta so prišli novi ljudje, tisti, ki so si zaželeli miru in počitka, zato so si tu zgradili hišice, ki jim pravimo vikendi. Za vsakega od teh je našla toplo besedo.

„Kako živiš?“ so jo ljudje radovedno spraševali, kajti niso se mogli načuditi, da tako rada živi v hribih in samoti. Vedno se je zasmejala:

„Dobro. Še nikoli nisem bolje, saj imam pokojnino.“ V primerjavi z drugimi je dobila majhno število novcev, pa vendar je bila srečna in zadovoljna.

Veliko dobrega je storila in zato so jo ljudje radi pospremili na zadnji poti. Še dolgo se bodo spominjali: to je bila teta s Kališč.

MARTIN KRPAN

moda 76

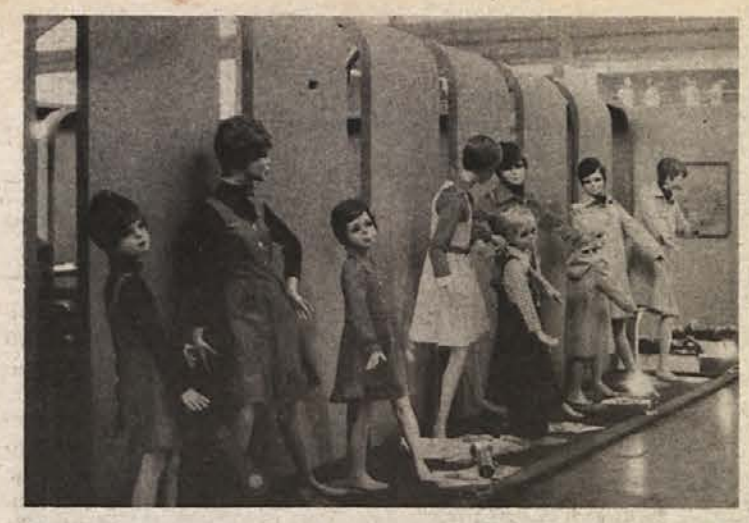

Oblačila za najmlajše

Tradicionalni sejem „Moda" je bil 17. januarja na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprt z običajnimi slovesnostmi, po otvoritvenem govoru Mirana Mejaka, člana IS skupščine SRS, pa so si številni gostje, predstavniki razstavljalcev in novinarji ogledali razstavljene izdelke.

Na povečanem razstavnem prostoru, ki meri 12.000 m2, se predstavlja 325 proizvodnih organizacij z najnovejšim, kar premorejo, od tkanin, pletenin, izdelkov usnjarskopredelovalne industrije do raznih modnih dodatkov.

Kot velja, da naša modna industrija časovno ne zaostaja več za sorodno zunaj naših zahodnih meja, pa tudi še velja: preden lepi izdelki pridejo do kupca, preteče preveč vode. Na sejmu MODA, ki nosi v naslovu še vsakokratno letnico, je vse več resnično modernih stvari in čedalje manj tistega, kar smo imenovali klasično in zmeraj aktualno, ampak dolgočasno.

Posebno velja to za pletenine in pletene komplete vseh vrst, ki jih letos kar mrgoli. Posamezne tovarne razstavljajo barvno

Ocenjevalna komisija

Zefir iz Sombora, tovarna iz Gnjilane in še drugi, pri nas malo znani proizvajalci pletenin.

Tekstilna konfekcija podjetij

Novosti iz Lisce

različne kolekcije, večinoma vsi pa imajo črte za okras, šale in kupce ter dolge tunike za pečat letošnjemu modnemu nadihu. V tem pa našim nekdaj edino sodobnim pletilcem Gorenjske – Rašici in Almiri že prav uspešno konkurirajo iz drugih krajev države: Arena iz Pulja, Ideal (Nova Gorica), Kroj (Škofja Loka), Novost (Ljubljana), kot tudi izdelki njihovih usnjarskih kolegov pa so letos precej bolj vpadljivi, kot na primer izdelki znanega Varteksa ali beograjskega BEKO. Ta je letos strogo umirjen, siv in nekam hladen v svojih izdelkih.

kroji bodo lahko uspešno zamenjali že malo dolgočasne kavbojke in k njim spadajoče kombinacije. Labod je s temi izdelki požel tudi aplavz na prvi popoldanski modni reviji v Festivalni dvorani, kar se je med prireditvijo le redkim zgodilo. Če bodo ti izdelki pravočasno na trgu v ne prevelikih serijah, bodo šli za med, to je moč napovedati tudi brez horoskopa.

Novoteks pa je zablestel v drugi hali, kjer se predstavljajo proizvajalci metrskega blaga. Imajo nov prodajni prostor v pleksi steklu, ki je, mimogrede, iz domače trebanjske tovarne, projektiral pa ga je tudi domačin, Zvone Pelko. Razen učinkovitega zunanjega okvira imajo tudi več novosti: designirano flanelo z drobnim vzorcem in črtami, ki so letos modni krik. Novo je odlično blago iz 60-odstotne mešanice volne in 40-odstotnega polyestra. Ta daje pod roko in pri nošenju občutek volne, ker je mehko in voljno, ga je pa laže vzdrževati in je tudi cenejše. Tudi Novoteksova konfekcija desetine modelov hlač in ženskih kril uspešno sledi modi. Običajni jeans gre „hvala bogu", kot je rekel eden od predstavnikov podjetja na sejmu, v zaton, pojavlja pa se v novi, bolj vzhodnjaški obliki. Hlače so ozke, krajše, modeli samo za mlade in suhe. V programu imajo tudi pumparice, toda bolj v športne namene, medtem ko so ženska krila ozka, daljša, z malo gubami za nemoten korak, krojena na preklop ali se zapenjajo z gumbi.

Posebno presenečenje za obiskovalce sejma sta letos pripravila zlasti dva novomeška kolektiva: Labod z lahko konfekcijo in Novoteks, ki zbuja pozornost že od daleč. Na Labodovem razstavnem prostoru so letos srajce v drugem planu, malo bolj v senci, medtem pa vzbujajo pravo navdušenje športni kompleti v safari stilu, ki spominjajo na vojaščino. Za mlade in mlajše po srcu ter videzu kot nalašč. Ravno tovrstni

Razstavni prostor metliške Beti napoveduje, da bomo letos videvali mornarje v rdeči inačici; kopalke in razna oblačila za vikend in prosti čas so bila opažena. Z delom nove proizvodnje se je predstavila Lisca iz Sevnice. Začeli so delati ženske nedrčke s hlačkami z oblikovanimi košaricami iz lahkih elastičnih materialov. Imajo enobarvne modele, tkane kot čipke, v več barvah, med katerimi sta nova kovinsko modra in olupljeni lešnik, v drugi izvedbi modela pa popudrano roza in vzorec v pastelnih barvah. Tak steznik naredi postavo skladnejšo in jo stisne tam, kjer je kaj preveč. Novo je tudi to, da h kopalkam delajo enake obleke z golim hrbtom, imenovane „obleke za prosti čas".

Tudi metliški Komet je v proizvodnji nedrčkov in hlačk posegel po dveh novih barvah: nežno petrolejsko zeleni in nežno rumeni. Med našimi je bila uspešna tudi sevniška Jutranjka s kompleti za najmlajše pa za doraščajoče fante in dekleta do 16. leta starosti. Jutranjka dosledno sledi modi z dolžino krila, pečat pa ji dajejo z vrečastim stilom, žepki in podobnimi triki. Nove iz te proizvodnje so spalne vreče za dojenčke iz frotirja in razni otroški kompleti iz tega materiala za malčke do štirih let.

Beti v znamenju 20-letnice

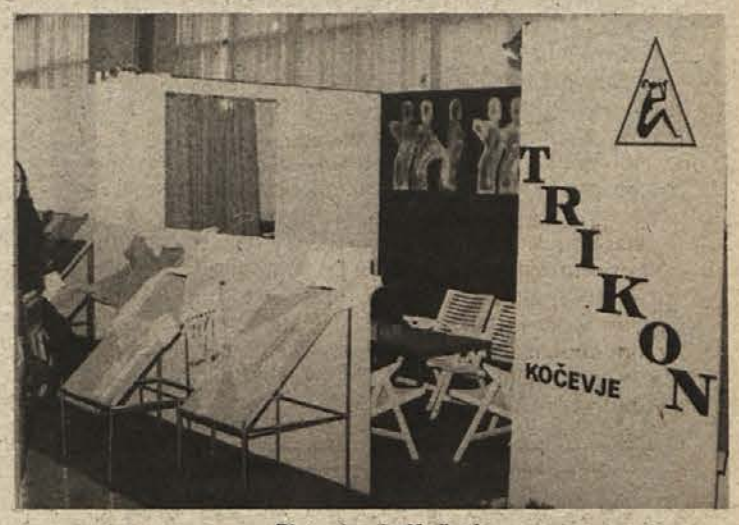

Pletenine iz Kočevja

Naj omenim še kočevski Trikon, ki je letos razstavljal puloverje z bogatim kimono krojem, zraven pa so pri nekaterih modelih nudili še šale in pletene barete.

Za cene na sejmu ni vredno spraševati, ker vsi proizvajalci zagotavljajo, da ni drago, ampak v trgovini je potem dostikrat drugače.

RIA BAČER

Konfekcija LABOD

Letos sta dobila statuo LJUBLJANSKI ZMAJ Novoteks in Lisca, diplomo pa Beti.

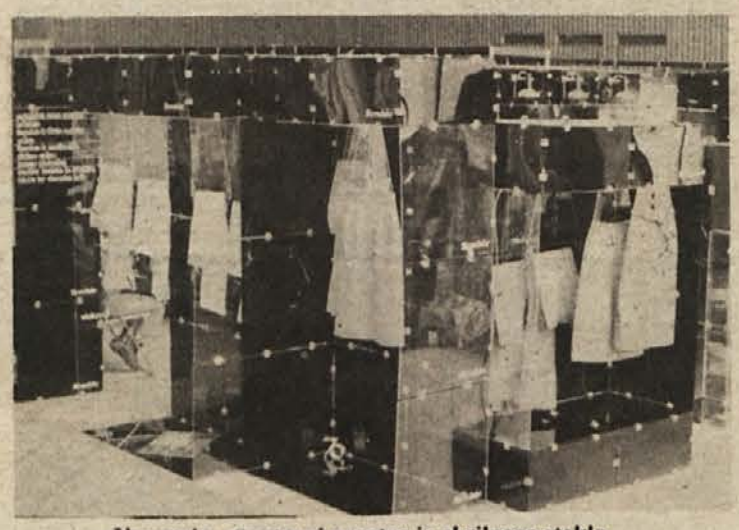

Novoteks: razstavni prostor iz akrilnega stekla

Nedrčki Komet

Tekstilana: nove odeje

Novoteks

Statua LJUBLJANSKI ZMAJ za flanele – artikel FRANE iz 100-odst. runske volne.

PREGRINJALA IN ODEJE
IZ NARAVNIH IN UMETNIH VLAKEN

tekstilana
kočevje

ODEJE IN PREGRINJALA

Odkar se je kolektiv kočevske tekstilne tovarne TEKSTILANA specializiral za proizvodnjo odej in pregrinjal, beleži iz leta v leto hitrejšo rast proizvodnje. Leta 1974 je kolektiv ustvaril 80 milijonov, letos pa predvideva že 140 milijonov celotnega dohodka. Tak skok povečanja, kar za 75 odst., pa bodo najbrž morali ustvariti pri enakih obratnih sredstvih. Prav to pa kolektiv najbolj pesti in pravijo, da bi šlo laže, če bi pri banki dobili vsaj 15 milijonov posojila za obratna sredstva.

Posebne omembe vreden je izvoz. Predlanskim je Tekstilana izvozila za 580.000, letos pa bo izvozila za 900.000 dolarjev.

Na letošnjem sejmu mode je Tekstilana razen poznanih izdelkov, to je pregrinjal in odej razstavila tudi naslednje novosti: artikel „JANKO in METKA" – otroška odeja iz sintetike; artikel CORONA – volnena odeja s povsem novo, sodobno apreturo; artikel POLARIS – sintetična odeja za eno ali dve postelji, izdelana po novi sodobni tehnologiji, ki so jo osvojili lansko leto.

P. O.

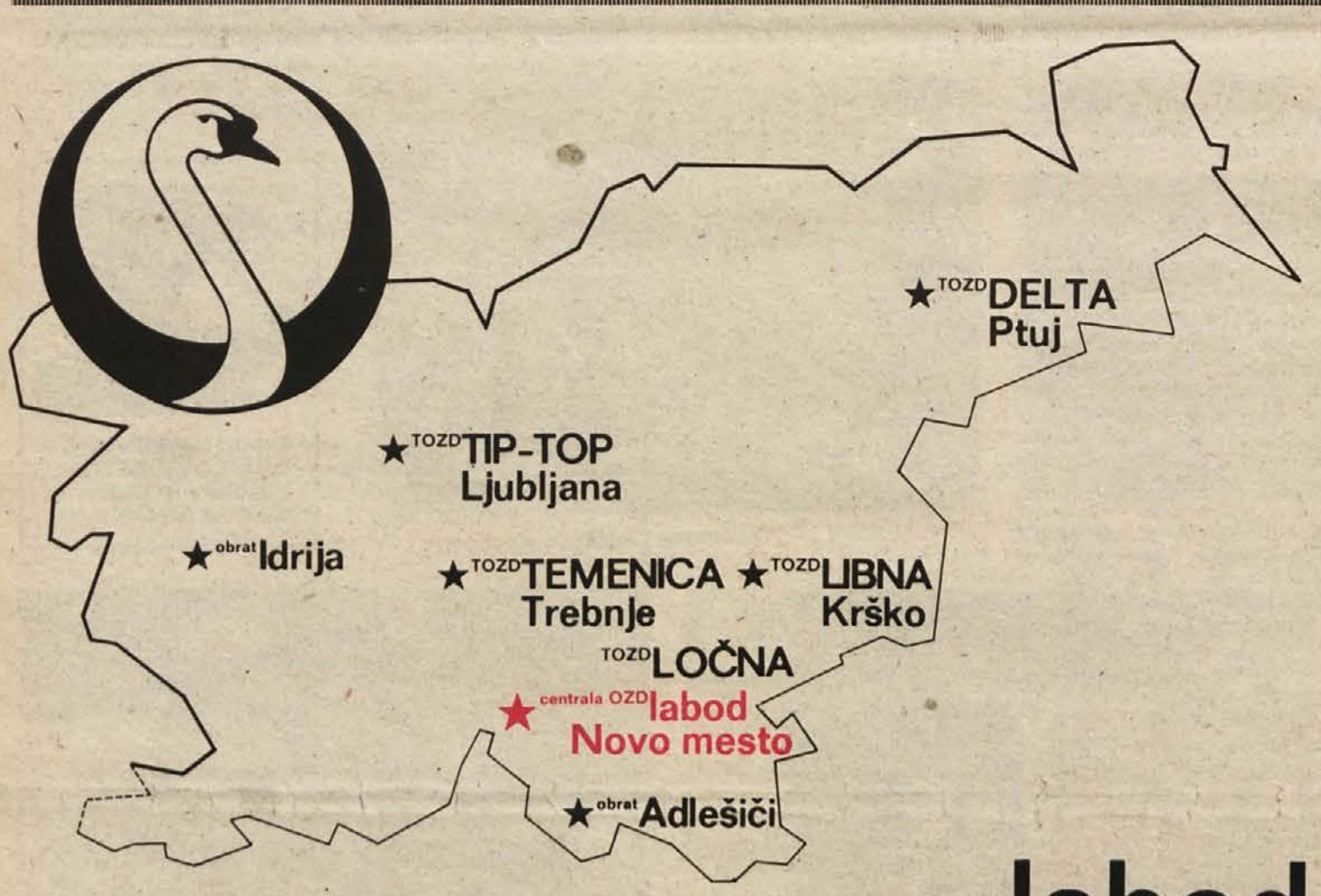

sodobno oblečeni v izdelkih **labod** *NOVO MESTO*

Spalna srajca VERONIKA

beti

BETI: V NOVO SEZONO

Diploma Ljubljanski zmaj za kolekcijo spalnih srajc in pižam iz 100-odst. bombaža.

Otroška oblačila

Moške kopalke in ženski bikini

Rašica je letos v črtah

Da ima RAŠICA, gorenjska tovarna pletenin, razen kvalitetnih izdelkov, znanih po vsej državi in daleč v svetu, tudi domiselne kreatorke, se je spet pokazalo na sejmu Moda 76. Razstavljena kolekcija je v glavnem v treh osnovnih barvah: nikoli naveličani beige, kovinsko modri in raznih odtenkih zamolklo lila; pa tudi precej temno modre daje slutiti, da so se od zelenil vseh vrst zaenkrat poslovili.

Preprosti, pa vendar elegantni pleteni modeli ženskih oblek so bodisi cevasti ali pa dvodelni, ki so tudi bolj ravnega kroja. Veliko je kimono rokavov, dokaj bogati so gornji deli oblek, da spominjajo na linijo. T. Krasijo jih šali z enakim vzorcem, rese, v kombinaciji pa so tudi letos tako moderne daljše tunike.

V pomladni kolekciji je novo to, da razen bolj ekskluzivnih modelov, ki so seveda dražji, prodajajo krila in puloverje posebej, kar omogoča kupcem kombinacije po želji in nakup, primeren za vsak žep. Medtem ko znaša tovarniška cena unikatov okrog 1.000 dinarjev, je v tovarni mogoče dobiti krilo in pulover že za okrog 400 dinarjev. Glede na kvaliteto in modne zahteve to res ni veliko.

Materiali tovarne „Rašica" so različni: bogat asortiment nudijo iz stoodstotne volne ali čiste sintetike, uveljavlja pa se mešanica teh dveh pa mešanica lanu in acryla.

Rašica v Gameljnah je zdaj le osrednja tovarna, ki ima v svojem sestavu še 6 tozdov v raznih krajih. Skupno zaposlujejo okrog 1000 ljudi, med temi je več kot 900 žensk. Imajo 4 modne kreatorje, 3 modelarje in dobro vtečen in opremljen razvojni oddelek, kar poleg drugega strokovnega kadra pripomore, da kljub močni konkurenci izdelke sproti prodajo. V Rašici kni neprodanih zalog, zato tudi ni potrebno s popusti prazniti skladišč pred proizvodnjo nove kolekcije izdelkov. V izvoz gre 33 odst. celotne proizvodnje, ostalo pokupimo doma.

Da imajo prodajo, evidenco in zaloge vsak trenutek s točnimi številkami na dlani, so pokazali tudi na sejmu z napravo: video terminalom, ki je vzbujala domala ravno toliko pozornosti kot lepi izdelki. Prek tega stroja, povezanega z računalnikom v domači tovarni v Gameljnah, so kupcem lahko v nekaj minutah odgovorili: teh in teh izdelkov imamo toliko in toliko na zalogi v taki in taki barvi ter v takih številkah. Med vsemi tekstilci v Jugoslaviji so prvi, ki so se lotili tako modernega načina prodaje; z njim lahko v nekaj minutah dobijo 30 do 40 podatkov o izdelkih in prav toliko o kupcih.

P. O.

Črtasti modeli na razstavnem prostoru Rašice

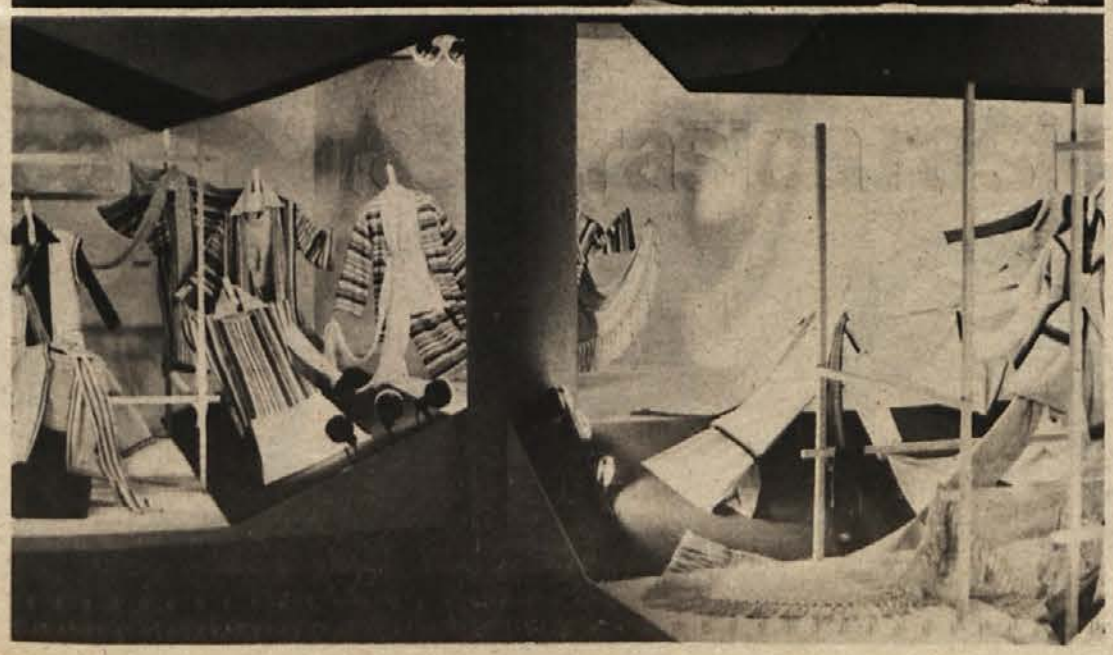

Statua LJUBLJANSKI ZMAJ za kolekcijo pletenin – skupine: DRAGA, NEJCA, ANKA in NATAŠA.

Terminal, povezan s telefonsko zvezo z ERC v Gameljnah.

Lisca

– NEDRČKI
– STEZNIKI
– KOPALNE OBLEKE
– KRAVATE

Statua LJUBLJANSKI ZMAJ za ženske korzete (nedrčki s hlačkami) – artikli GLORIA, IVICA in BRIGITA.

NOVOSTI ZA OTROKE

INDUSTRIJA OTROŠKE KONFEKCIJE

JUTRANJKA
SEVNICA

Oblačila za najmlajše: od rojstva do 16 let starosti.

moda 76

POTA IN STRANPOTA

Dežurni poročajo

ZMERJAL ŽELEZNIČARJE – 16. januarja so novomeški miličniki pridržali do iztreznitve Alojza Kalina, starega 30 let, doma iz Dol. Gradišča, ker je na železniški postaji nadlegoval potnike in zmerjal železničarje.

UKRADEL BARVNI TELEVIZOR – V noči na 17. januar je nekdo vlomil v hišo Antona Vovka v Mačkovcu. Čez balkon je vlomilec prišel v hišo, preiskal vse prostore in odnesel barvni televizor, dve fotokameri s priborom, več filmov, posteljnino in več moških oblačil. Ukradeno je vredno 72.000 dinarjev.

V GOSTILNI RAZGRAJALA – 17. januarja so metliški xmiličniki odpeljali iz gostilne Kapušin na Krasincu 22-letnega Mirka Šuštaršiča iz Cerkvišč in 37-letnega Antona Brodariča iz Krasinca, ker sta v gostilni razgrajala.

RAVS TUDI V „SMUKU" – 17. januarja so črnomaljski miličniki prišli na pomoč v semiški hotel Smuk, kjer je 21-letni Marjan Vranič ar iz Semiča začel razbijati steklenino.

ZVEČER OB AVTO – 17. januarja zvečer je nekdo odpeljal Milenku Vučetiču iz Bele Crkve fička KG 426–568, ki je stal pred Pionirjevim samskim domom v Bršlinu.

KOTALIL SE JE NAVZDOL

17. januarja o mraku se je v vasi Orehovec pri Bizeljskem zgodila huda nesreča, ki je terjala življenje. Franc Tutek, 52-letni Mariborčan, je obračal svoj avto in hotel zanj najti ugodnejši položaj, ko bi se odpeljal. Ker pa je bila cesta zasnežena, in je zapeljal preveč na rob, je zdrsnil čez. Avto se je prevračal po strmini kakih 50 metrov, medtem pa je voznik padel ven in je obležal hudo poškodovan. Čeravno so ga takoj odpeljali v bolnišnico, je med prevozom umrl. Gmotne škode je za 20.000 dinarjev.

TOVORNJAK V MERCEDES

14. januarja popoldne je vozil po cesti Bizeljsko-Brežice Marjan Sumrak z mercedesom nemške registracije. V Stari vasi je v nepregledni ovinek lepo zapeljal po desni, naproti pa je po sredi pripeljal tovornjak Miha Petančič iz Globokega. Vozili sta silovito trčili, nakar je tovornjak odneslo s ceste po nasipu, kjer je obstal na strehi, dokaj uničen pa je tudi lepi mercedes zdomca iz Bitne vasi. Razen tega, da je bil Sumrak ranjen in so ga odpeljali v bolnišnico, je še za 150.000 dinarjev gmotne škode.

Če vlomilstvo postane obrt

Škalića so iz Lepoglave pripeljali na novomeško sodišče po dodatek k že precejšnji zaporni kazni

Pri Stjepanu Škaliću v Zagrebu so našli doma majhno zbirko tranzistorjev in drugega blaga, ki ga je nakradel v raznih avtomobilih.

23-letni avtomehanik, ki pa ni opravljal poklica, temveč se je kot po tekočem traku ukvarjal z vlomi, je sedel tudi na zatožno klop novomeškega okrožnega sodišča. Pripeljali so ga iz Lepoglave, kjer že prestaja kazen, pri nas pa je odgovarjal za protizakonito dejavnost na našem območju.

Škalić je sicer pretežno po Hrvaškem jemal iz tujih avtomobilov, kar je bilo vrednega, predvsem pa je pobiral tranzistorske sprejemnike. Ugotovljeno je, da je 1. maj 1974 preživel pri motelu na Čatežu, kjer si ni privoščil delopusta med praznikom, ampak je vlomil v osebni avto Marjana Jazbarja in s police odtrgal tranzistor, odnesel pa je še škatlo s kristalom. Jazbar je bil oškodovan za 4.000 dinarjev, vendar je tranzistor dobil nazaj, ker so ga še zasegli pri Škaliću.

Senat okrožnega sodišča, ki mu je predsedoval Janez Kramarič, je obtožencu prisodil 7 mesecev zapora nepogojno, mora pa tudi plačati oškodovancu preostale stroške. Ko so Škalića vprašali, zakaj je to delal, je rekel, da je imel v poklicu premalo zaslužka za uresničitev precejšnjih želja. Tako je kradel in prodajal. Vsekakor tak zagovor ni bil olajševalna okoliščina za izrečeno sodbo, ki pa še ni pravnomočna.

VLOMILEC NA VARNEM

Črnomaljski miličniki so odkrili vlomilca, ki je v zadnjem času obiskal več stanovanj v Črnomlju in okolici. Teh dejanj je osumljen 20-letni Germ Rizvanović iz Ivanjgrada, ki začasno biva v Črnomlju. Pokradel je več ročnih ur, dve motorni žagi, lovsko puško, dva električna vrtalna stroja, dva radiomagnetofona, tranzistor, zlatnino, denar, bencinske bone in drugo. Oškodoval je 15 občanov za najmanj 32.800 dinarjev.

Pretekli mesec je bil „vinski"

Med 66 odvzetnimi vozniškimi dovoljenji v lanskem decembru je bilo 45 vinjenih voznikov — Na Dolenjskem je bila 101 nesreča

Prometna milica ugotavlja, da je največ nesreč še vedno kriva neprimerna hitrost. December 1975 je v štirih dolenjskih občinah prinesel sicer 3 nesreče manj kot v tem času 1974, imeli pa smo 2 smrtni žrtvi in 25 ranjenih.

Pri 101 trku je bilo razbite kup pločevine. Pri nesrečah v novomeški, trebanjski, črnomaljski in metliški občini je bilo udeleženih 145 osebnih avtomobilov, 33 tovornjakov, 3 avtobusi, 2 motorista, 5 kolesarjev in 5 pešcev. Med povzročitelji nesreč so bili razen domačinov tudi 4 tujci in 14 zdomcev.

Med vzroki za nesreče so ugotovili na prvem mestu preveliko hitrost, na drugem mestu je nepravilno prehitevanje; zlasti so nevarne „škarje". Sledi izsiljevanje prednosti in vinjenost. Da je bil december dobro počaščen in praznično razpoložen, kaže tudi podatek, da so miličniki odvzeli 66 vozniških dovoljenj. Med ljudmi za volanom, ki so se tako pregrešili, da so morali na kraju samem iz vozila, je bilo 59 amaterjev in 7 poklicnih voznikov. Kar 45 vozniških knjižic je bilo odvzetih zaradi vinjenosti, 16 voznikov je nepravilno prehitevalo, 5 pa jih ni dovolilo preizkusa z alkotestom. 5 takih voznikov je dobil v obravnavo javni tožilec, ostali pa bodo prišli pred sodnika za prekrške.

Znati je treba

Nesreče s traktorji so lani na dolenjskem območju terjale več življenj in več poškodb. Ljudje mislijo, da je voziti traktor enostavna stvar, zato lahko nemalokrat vidimo otroka, ki celo v ponos svojih staršev vijuga po njivi.

Da bi se izognili nevščenim posledicam take neprevidnosti, je novi zakon o varnosti cestnega prometa v SRS predvidel določbe, ki že veljajo v letu 1976: „Vozniško dovoljenje za vožnjo kmetijskega traktorja bo lahko dobil, kdor dopolni 15 let, če opravi vozniški izpit za voznika traktorja in če je zdravstveno zmožen za voznika." Dosedanja starostna meja je bila 18 let, zato pa je bilo tudi nesorazmerno visoko število voznikov, ki so upravljali traktorje brez vozniškega dovoljenja in tudi brez potrebnega znanja. Traktor pa lahko vozi, kdor ima vozniško dovoljenje za vožnjo motornih vozil B, C in D kategorije.

Kandidati za voznike kmetijskih traktorjev bodo lahko opravljali izpite v vsaki občini, veljavnost vozniškega dovoljenja je omejena na 10 let, važno pa je, da ima vsak stari traktorist zamenjano vozniško dovoljenje. Zamenjavo mora zahtevati lastnik, uradni rok pa je potekel 31. decembra 1975.

Zakon dovoljuje, da lahko kandidate za voznike kmetijskih traktorjev poučuje razen inštruktorjev tudi vsak voznik traktorja, ki ima vozniško dovoljenje vsaj tri leta in dobi potrdilo od pristojnega občinskega organa, da je sposoben in ima dovolj izkušenj za pouk.

Novost za lastnike traktorjev je tudi pri registraciji. Po novem je predpisano evidentiranje le ob nakupu, pač pa je lastnik dolžan vozilo odjaviti ob spremembi lastništva ali če je traktor uničen.

Posnetek je z ovinka pred Trnovcem. Dim na cesti sili voznika, da se mu izogne, v ovinku pa je to tvegana stvar. (Foto: R. Bačer)

Nasilništvo še za nameček

Franc Conta s Tolstega vrha bo leto dni v zaporu zaradi več stvari: kradel, pretepal pa še drugo

Marca lani so 30-letnega, takrat brezposelnega kmečkega delavca Franca Conto odpeljali v pripor, ker je bil spisek njegovih kaznivih dejanj le predolg in njegovo obnašanje čez vso mero drzno in nasilniško.

Dokazano je, da je tri mesece jemal iz shrambe Novakove gostilne v Hrastju razne jestvine in naredil škode za 301 dinar; da je približno v istem času dvakrat prišel v nezaklenjeno hišo Cirila Borsana in mu iz hladilnika pobral hrano, vzel pa je še hlače in uro v skupni vrednosti 600 dinarjev. Lotil pa se je tudi kraje v avtomobilu in je 2. 1. 1975 iz fička, parkiranega pred gostilno v Hrastju, odnesel žaromete z rozetama, vredne 458 din.

Razen treh tatvin ima Conta na vesti še pretep, v katerem je 31. januarja lani v Novakovi gostilni hudo poškodoval Antona Kupljenika, laže pa Franca Jakšeta. Spravil se je še nad druge goste in jih nekaj pometal na tla. Nagnjen je k nasilnemu obnašanju, kar kaže njegov spis, saj je bil že večkrat kaznovan pri sodniku za prekrške.

Conta si je celo dovolil s silo in grožnjo uradni osebi preprečiti uradno dejanje s tem, da je 23. februarja lani zvečer z motorjem na cesti Stara vas–Šentjernej zapeljal naravnost proti miličniku Borisu Pavlinu, in če ne bi ta zadnji hip odskočil, bi se stvar najbrž tragično končala. Miličnik ga je ustavljal, Conta pa je še bolj pritisnil na plin, zadel miličnika v plašč in prelomil akumulatorsko luč, ki jo je držal v roki, nato pa pobegnil. Mislil je, da lahko počne, karkoli se mu zljubi, ampak se je zmotil.

Novomeško občinsko sodišče mu je za vsa navedena kazniva dejanja prisodilo leto in 3 mesece zapora. Conta pa se je pritožil, nakar mu je bila kazen znižana na leto dni bivanja pod ključem. Pred senatom, ki mu je predsedovala Marija Kastelic, se tudi ni mogel spomniti tega in onega, v glavnem se je izgovarjal na vinjenost. Prav tako ni priznal, da bi bil kmalu povozil miličnika, ampak je rekel, da je hotel le mimo, da bi se izognil kontroli, ker nima vozniškega izpita. Lepe zgodbice pa mu niso pomagale, ker je bilo vse dokazano s pričami.

Oškodovanec v kazenskem postopku

Zakonik o kazenskem postopku daje jamstvo osebi, ki je oškodovana s kaznivim dejanjem, da bodo njene pravice in interesi v kazenskem postopku zaščiteni. Od oškodovanca pa je odvisno, kako in na kakšen način bo zaščitil svoje pravice. Namen določb zakonika o kazenskem postopku je, da bodo upravičeni interesi vsakega udeleženca v kazenskem postopku zavarovani in da se ustvarijo vsi potrebni pogoji za njihovo uresničenje.

Oškodovanec v kazenskem postopku je tisti, je kakršnakoli njegova osebna ali premoženjska pravica s kaznivim dejanjem prekršena ali ogrožena. V določilih zakonika o kazenskem postopku ima točno določene pravice in dolžnosti.

Oškodovanec lahko sodeluje v kazenskem postopku v svojstvu zasebnega tožilca, predlagatelja predloga za kazenski pregon, subsidiarnega tožilca (oškodovanec kot tožilec) in predlagatelja premoženjskopravnega zahtevka.

Pri kaznivih dejanjih, za katera se storilec preganja po zasebni tožbi, je oškodovanec edini tožilec, pa zato tudi stranka v kazenskem postopku. Ta kazniva dejanja so: obrekovanje, razžalitev, opravljanje. Če so ta kazniva dejanja storjena proti pokojni osebi, se začne pregon na zasebno tožbo zakonca, otrok, staršev, bratov ali sester pokojne osebe. Na zasebno tožbo se začne pregon tudi za nekatera kazniva dejanja, glede katerih je za pregon pristojen izključno le javni tožilec, če so bila storjena proti zakoncu, krvnemu sorodniku v ravni vrsti, bratu, sestri, posvojitelju ali posvojencu. To so: kaznivo dejanje tatvine, velike tatvine, zatajitve, odvzema motornega vozila, odvzema tuje stvari, poškodovanja tuje stvari, goljufije, majhne tatvine, zlorabe zaupanja in oškodovanja tujih pravic. Če pa so ta dejanja storjena proti drugim osebam, s katerimi živi storilec v skupnem gospodinjstvu, se pregon začne na predlog.

Zoper storilce kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja na predlog (npr.: kaznivo dejanje prislijenja, ogrožanja varnosti, kršitve nedotakljivosti stanovanja, - neupravičene izdaje skrivnosti, majhne tatvine, zatajitve ali goljufije, storjene na škodo zasebnega premoženja in dr.), je pristojen vložiti ustrezni obtožni predlog le javni tožilec, vendar le na predlog oškodovanca. Oškodovancu kot predlagatelju v kazenskem postopku pripadajo podobne pravice kot zasebnemu tožilcu, vendar z razliko, da on ni pooblaščeni tožilec, pač pa se pridružuje javnemu tožilcu kot pooblaščenemu tožilcu.

Oškodovanec in zasebni tožilec imata pravico med preiskavo opozoriti na vsa dejstva in predlagati dokaze, ki so pomembni za to, da se ugotovi dejanje, izsledi storilec kaznivega dejanja in ugotovijo njuni premoženjskopravni zahtevki. Na glavni obravnavi imata pravico predlagati dokaze, postavljati obdolžencu, pričam in izvedencu vprašanja, dajati pripombe in pojasnila glede njihovih izpovedb. Imata pravico pregledati spise preiskave;

Oškodovancu pa se sme odreči pregled spisov, dokler ni zaslišan kot priča. Oškodovanec in zasebni tožilec smeta s svojo izjavo, ki jo podata pred sodiščem, umakniti predlog oz. zasebno tožbo do konca glavne obravnave; v takem primeru izgubita pravico, da jo podata vnovič.

JANEZ KRAMARIČ

(Nadaljevanje prihodnjič)

Krivda je na obeh straneh?

Iz statistik in miličniških beležnic lahko razberemo, da ob kontroli na cestah naletijo na razmeroma malo brezhibnih vozil v tovornem in avtobusnem prometu. Vemo pa tudi, da so pri prometnih nesrečah ravno kamioni in avtobusi razen osebnih avtomobilov, največkrat udeleženi. Šoferji se vlikokrat izgovarjajo, da v podjetju premalo skrbijo za odpravo tehničnih napak na vozilih, zato smo se tokrat pozanimali pri odgovornih v dveh prevoznih podjetjih, kaj lahko odgovore na take očitke. Povedala sta:

STANE IVEC, šef prometa pri podjetju VIATOR, TOZD Bela krajina: „Imamo 15 avtobusov, na katerih opravljamo preglede po zakonskih predpisih. Imamo zaposlenega človeka, ki vsak dan opravlja kontrolo vozil, ki pridejo v garažo. Ta s podpisom potrdi, da je vozilo v brezhibnem stanju. Lani smo imeli tudi izreden pregled vozil, a pri nobenem niso našli takih pomanjkljivosti, da bi zaradi napak odvzeli prometno dovoljenje. Razen tega imamo same nove avtobuse, saj je najstarejši star šele tri leta. Če kje naletijo na pomanjkljivo tehnično stanje, je moralo šele malo prej priti do okvare."

JOŽE ROTAR, tehnični direktor podjetja GORJANCI, Straža: „Za kontrolo vozil je poskrbljeno. Vsakokrat, ko pride kamion v garažo, ga kontrolor pregleda. Za vsako napako pošlje vozilo v delavnico v popravilo. Preden pa gre tovornjak znova na cesto, vodja izmene v delavnici podpiše, da je vse v redu. Prav tako pregledujemo avtobuse v garaži v Bučni vasi, za tiste, ki ne garažirajo doma, pa imamo pogodbo za preglede z drugimi podjetji. Tudi za avtobus velja, da ne sme iz garaže na vožnjo, če nima podpisanega naloga, da je vozilo pregledano in tehnično brezhibno. Kolikor so naša vozila na cestah zalotena z manjšimi napakami, je to krivda šoferjev: nekateri so malomarni in ne poskrbijo, da bi malenkosti bodisi sami popravili ali pa vozilo takoj oddali v popravilo."

R. B.

KRONIKA NESREČ

NOVO MESTO: PRI HITREM ZAVOJU V OGRAJO – 11. januarja pozno zvečer je Novomeščan Velimir Praščevič vozil osebni avtomobil po Zagrebški cesti, ko pa je hitro zavil na Trdinovo, ga je zaneslo v betonsko ograjo. Naredil je za 5.000 dinarjev škode.

VERČICE: ZAVORE NISO DELALE – Franc Barič iz Stare Lipe je 12. januarja zjutraj vozil avtobus od Semiča proti Črmošnjicam, v Verčicah pa mu je naproti pripeljal s tovornjakom Milan Zamida iz Rumanje vasi. Zaradi pokvarjenih zavor Zamida ni mogel ustaviti, zato je prišlo na ozki cesti do trčenja.

BUŠINJA VAS: NA NEPREGLEDNEM OVINKU – Ivan Jaklič z Dol. Suhorja je 12. januarja dopoldne vozil osebni avto skozi Bušinjo vas, na nepreglednem ovinku pa je naproti pripeljal avtomobilist Jože Molek iz Slamne vasi. Kljub zaviranju sta trčila, pri tem pa se je Jaklič poškodoval, da so ga odpeljali v bolnišnico. Škodo cenijo na 5.000 dinarjev.

BIČ: SPET PREKRATKA RAZDALJA – Trebanjčan Ivan Zajc je 12. januarja popoldne vozil proti domu iz ljubljanske smeri in zavrl, ko je kolona vozil pred njim zmanjšala hitrost. Ker je za Zajcem vozil v prekratki razdalji avtomobilist Jože Poljanc iz Krmelja, je trčil vanj. Gmotno škodo cenijo na 8.000 dinarjev.

NOVO MESTO: DRUGI NI USTAVIL – Jože Zupančič iz Žužemberka je 12. januarja popoldne vozil osebni avto po Glavnem trgu in ustavil pri prehodu, da so lahko pešci prečkali cesto, v tem pa se je vanj zaletel osebni avto, ki ga je za njim vozil Anton Konda iz Osojnika pri Semiču. Škode je za 4.500 dinarjev.

ŠMIHEL: Z DVORIŠČA NA CESTO – Franc Berus z Drske je 13. januarja dopoldne vozil osebni avtomobil od Kandije proti Šmihelu, nenadoma pa je z dvorišča osnovne šole zapeljal na cesto avtomobilist Jože Gorišek iz Smolenje vasi. Vozili sta trčili, lastnika pa imata za 4.000 din škode.

NOVO MESTO: HOTEL SE JE IZOGNITI PEŠCU – Jože Draginc iz Konca pri Stopičah je 13. januarja popoldne vozil z avtom po Cesti komandanta Staneta. Ker je neki pešec nenadoma skočil čez cesto zunaj prehoda, je Draginc močno zavrl, tedaj pa je vanj trčil z avtom Anton Špringer iz Novega mesta, ki je vozil za njim v prekratki razdalji. Škode je za 5.000 dinarjev.

JEDINŠČICA: TRČIL V SKALO – Anton Konda iz Cerovca je 15. januarja zvečer vozil avto od mesta proti domu, pri kamnolomu pa je zapeljal na rob, vozil po neutrjeni bankini, končno pa trčil v skalo. Avto se je prevrnil na streho. Ugotovili so, da voznik ni imel dovoljenja, osumili pa so ga tudi, da je malce preveč pogledal v kozarec. Škode je za 6.000 dinarjev.

VEL. CEROVEC: KONJA BREZ VOZNIKA – 16. januarja popoldne je Ibrahim Nekanovič iz Radovljice vozil avto od Metlike proti Novemu mestu, med potjo pa sta s stranske ceste pritekla na cesto konja z vprego, voznika pa nikjer. Avtomobilist se je skušal umakniti, vendar je konj trčil v avto. Vprego je drugi konj še nekaj časa vlekel, dokler ga ni nekdo ustavil, avto pa se je prevrnil v jarek. Vprega je last Ivana Turka s Podgrada. Škode je za 4.000 dinarjev.

POLJANE: ZARADI OKVARE NI MOGEL – Zdravko Drnovšek iz Orehovice je 17. januarja dopoldne vozil avto od Ivančne Gorice proti Žužemberku, med potjo pa mu je naproti pripeljal tovornjak, ki ga je vozil Anton Pasar iz Žužemberka. Ker je na ozki cesti srečanje težavno, je voznik tovornjaka ustavil, Drnovšek pa tega ni mogel zaradi okvare na zavornem mehanizmu in je zadel tovornjak. Škode je za 70.000 dinarjev.

MOKRONOG: PODRL PEŠCA IN ODPELJAL – 17. januarja zvečer je 64-letni Leopold Tratar šel iz Slepška peš od železniškega postajališča proti trgu. Za njim je pripeljal neznanec na kolesu z motorjem in ga zadel, da sta oba padla. Kolesar se je pobral in odpeljal dalje, Tratar pa je obležal na tleh. Odpeljati so ga morali v bolnišnico.

NOVO MESTO: ZADELA V ROB – Damjana Jakše s Potoka je 17. januarja popoldne vozila osebni avto od Glavnega trga proti Kandiji. Na začetku mosta je zadela v rob pločnika, izgubila oblast nad vozilom in avto je zaneslo v avtomobil Mirka Zakrajška iz Migolice. Škode je za 8.000 dinarjev.

NOČNA PREDSTAVA

19. januarja so v Straži ugotovili, da je nekdo vlomil v Prosvetni dom. Ko so šli po vlomilčevih sledovih skoz razbito šipo stranišča v stavbo in ugotavljali, kje vse je hodil in vdiral, je sled pripeljala tudi do kabine za operaterja. Tam si je nočni obiskovalec zaželel filmske predstave zase. Poiskal je filmski trak in ga skušal zavrteti na aparaturi. Ker pa delu ni bil kos, je uničil le nekaj traku, filma pa ni mogel gledati. Vlomilec je tudi na podstrešju obiskal sobo za godbenike, potem pa stavbo zapustil, ne da bi kaj vzel. Nočnega obiska v stavbi je osumljen 25-letni Cveto Kmet, domačin, ki so ga prijeli in predali preiskovalnemu sodniku.

Je cesta igrišče?

Ker javno mnenje ob pomanjkanju vrtcev meni, da babice samoupravno ne zmorejo vsega, bi Novo mesto potrebovalo tudi nekaj za malčke

Igrati se po ulicah ali na igriščih? To je bilo vprašanje, ki so si ga pod vodstvom prof. Marjana Dobovška v prvem polletju zastavili dijaki 2.b, d in e razreda novomeške gimnazije. Če vprašanje rešimo se glasi: imajo mladi Novomeščani sploh otroška igrišča? Vsi vemo, da športne naprave za najrazličnejša tekmovanja nekako so. Kaj je torej z otroškimi igrišči?

Devetdeset dijakov treh drugih razredov novomeške gimnazije je med resnično strogo preiskavo ugotovilo, da otroških igrišč v mestu, ki šteje ob občinskih praznikih skoraj 20.000 prebivalcev (sicer pa nekoliko manj), ni. Izjema so seveda otroški vrtci, ki imajo nekakšna zasebna igrišča. Če upoštevamo, da samo lani niso sprejeli v novomeške vrtce več kot 400 otrok, je morebiti prav izraz zasebnost tista kategorija, ki je dijake treh drugih razredov novomeške gimnazije spodbudila, da so tako rekoč na lastno samoupravno pest v Novem mestu poiskali prostorčke ali kotičke, kjer bi se otroci z malo dobre volje starejših lahko razvedrili in osvežili. Da ne bo zmede, naj povemo (Novo mesto je z graditvijo doma JLA izgubilo prvo in poslednje javno otroško igrišče), da so dijaki drugih razredov novomeške gimnazije našli vsaj deset s travo poraslih prostorov, kjer bi se otroško igrišče z malo dela in denarja zagotovo dalo urediti. Da je temu res tako, izpričuje podatek, da je 3-krat po šest skupin dijakov obiskalo šest novomeških območij; na vsakem so našli vsaj dve primerni „lokaciji". Dijaki, do včeraj še otroci, od urbanistov zagotovo ne zahtevajo, naj v Novem mestu „predvidoma predvidijo" tudi kakšno otroško igrišče, nakazujejo pa splošno potrebo. Omenjena dekleta in fantje treh razredov novomeške gimnazije so (vmes je bila sicer naloga) našli tistih nekaj prostorov, kjer bi se lahko igrali vsaj njihovi nasledniki. (Vse podatke polletne raziskave čuva prof. Marjan Dobovšek). Hranimo jih za morebitne ugovore. So dobrodošli.

Komentar: Novo mesto nima javnih otroških igrišč. Novo mesto šteje najmanj 15.000 prebivalcev. Novo mesto lani ni moglo sprejeti v vrtce več kot 400 otrok. Vrtci imajo igrišča. Naj se v vrtce nesprejeti otroci igrajo na asfaltiranih ali neasfaltiranih ulicah? So babice samoupravna ustanova? Je ulica kolikor toliko ravna ploskev, po kateri vozijo avtomobili? Če to ni, zakaj ni igrišč? Je takšno stanje ena od oblik civilizacije? In tako naprej tiste, ki odločajo, sprašuje tudi nekdanji dijak novomeške gimnazije

MARJAN BAUER

P. S. Sedemletni sosed mi je zaupal, da farovške ali sosedove hruške niso (vsaj kar se tiče igranja) tako sladke, kot sem mu morebiti v jeseni vneto pripovedoval.

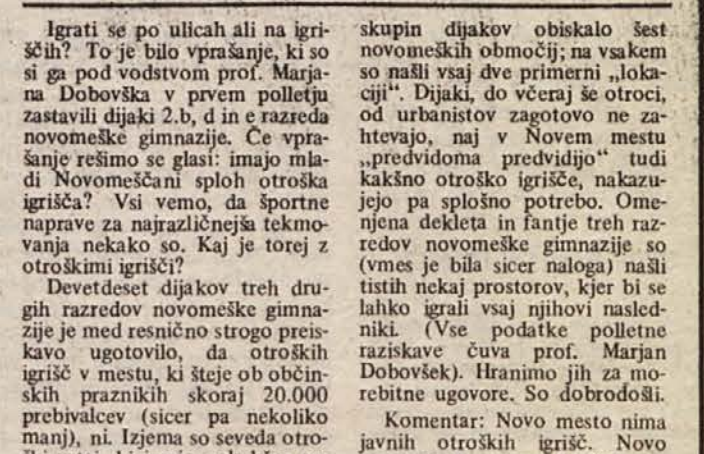

Ena od vsaj desetih igralnih možnosti, ki jih je novomeškim malčkom vsaj na papirju darovalo združeno moštvo drugih razredov novomeške gimnazije.

Zatišje prav na vseh frontah

Krivdo za stanje v podjetju „Krojač" si lahko razdele samoupravni organi, družbenopolitične organizacije in tudi direktor — Učinkovit poseg IS?

„Pravica skazica je nekako v sredini", bi lahko imenovali oceno komiteja novomeških komunistov, ki je na minuli seji ocenjeval stanje v novomeškem podjetju „Krojač".

Osnovna organizacija sindikata podjetja „Krojač" je nedavno tega izrekla direktorju Jožetu Majerletu nezaupnico. Sindikat je direktorju med drugim očital, da je spreminjal tehnološke liste, sam sprejemal delavce, dajal ključe podjetja ženi, sam sprejemal naročila, kriv da je za slabo organizacijo dela, sam da je prevzemal slabo plačana naročila, ni se vpisoval v knjigo prihodov in odhodov. Sindikat mu poleg tega očita, da delavcev, ki bi morali sodelovati v vajah za SLO, ni pravočasno ali sploh ne pošiljal na vežbe.

Člani občinskega komiteja ZK na podlagi preverjanj in pogovorov ob vsem tem menijo, da sindikat v „Krojaču" v svoji oceni ni ravnal pošteno, temveč demagoško in s posebnimi cilji. Kljub temu da direktor „Krojača" ni več član tega kolektiva, je treba za nazaj povedati, da je bilo v določenem obdobju delo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v „Krojaču" nezadovoljivo po kvantiteti in kvaliteti, idejnopolitična izobrazba je bila tako na psu, da je po sili razmer največkrat razpravljal samo direktor. Slednje je direktorju prepuščalo izjemne „pooblaščene" pravice in ukrepe.

Če pustimo ob strani zelo nizko splošno in idejnopolitično izobrazbo 40-članskega kolektiva podjetja „Krojač", je po mnenju občinskega komiteja na dlani, da sindikat tega podjetja v primeru odstranitve direktorja ni odigral pozitivne vloge.

„Zakaj podpihovati notranja nesoglasja, ki so dolgoletna značilnost podjetja? ", je morebiti vprašanje. To podjetje posluje v začaranem krogu: iz obrti nazaj v obrt ne more, iz obrti naprej v industrijo pa prav tako ne. Novi in zdaj nekdanji direktor je vsaj dosegel, da so se poslovni rezultati relativno izboljšali. Izraz relativno izboljšali seveda pomeni, da je „Krojač" od leta 1970 kljub vsemu teptal na mestu.

Janez Slapnik je še enkrat poudaril, da že omenjene ocene sindikata „Krojača" ni mogoče sprejeti. Je preveč drobnjakarska, pravzaprav gre v tem podjetju za skupino ljudi, katerih cilj ni bilo urejevanje stvari, ampak odstranitev direktorja. V „Krojaču" torej po oceni komiteja ZK Novo mesto ni šlo za demokratično in celovito oceno. Stvar je bila ali je še v tem, da hoče nekdo zaradi samoupravnega in tudi splošnega neznanja obračunati s človekom in ne pojavi.

Komite je prepričan, da bo „Krojač" kljub težavam uspel zadržati relativno dobre poslovne rezultate. Seveda pa se bo zagotovo moral odreči nizki samoupravni zavesti, nestrokovnosti in neznanju. Da je do obravnave na komiteju sploh prišlo, je deloma kriv tudi nekdanji direktor, zato so mu člani komiteja izrekli kritiko. Druga pot ni bila mogoča, tovariš Jože Majerle je bil namreč edini komunist v „Krojaču". Kritika se glasi, da nekdanji direktor podjetja „Krojač" delno nosi odgovornost za nevšečne razmere v tem podjetju. In to zaradi nizke idejnopolitične in strokovne usposobljenosti.

Poleg tega je komite sklenil, da je treba komuniste v občinskem sindikalnem svetu zadolžiti, naj sindikaliste v podjetju „Krojač" naravnajo na samoupravno pot. Ocena komiteja ZK Novo mesto pa je tudi, da je trenutna zasedba vršilca dolžnosti direktorja podjetja „Krojač" nesprejemljiva. Ob vsem tem pa bo določen in najbrž ne ravno piščel hasek dal tudi predlog, naj o bodoči usodi podjetja „Krojač" vendarle že enkrat razpravlja tudi izvršni svet skupščine občine Novo mesto.

M. B.

ODPRAVILI POSLEDICE POPLAVE

V telovadnici osnovne šole Bršlin je sredi lanskega leta povodenj uničila parket. Te dni so vstavili nov parket in tako je zdaj telovadnica spet na voljo učencem, košarkarjem novomeške „Obutve" in „Novoteksa" ter rokometašicam „Krke".

USPEL MODELARSKI TEČAJ

Aeroklub Novo mesto — modelarska sekcija je v sodelovanju z osnovno šolo Grm organiziral v decembru 75 dva modelarska tečaja. Tega se je udeležilo 10 pionirjev iz OŠ Grm. Vsak si je naredil svoj model. Ob petkih so imeli rezerviran dan za gradnjo tekmovalnih pionirskih modelov A-1.

Tečaj sta vodila Bojan Grešak in Miro Vučko. Obema je bila to velika preizkušnja, katero pa sta uspešno opravila.

ALI VESTE:

. . . da so bili v najstarejših novomeških časih mestni pisarji neke vrste mestni advokati? „Spisovati jim je bilo vsa z mestnim pečatom izdana pisma. Ker je bilo mesto premajhno, da bi moglo plačevati izvežbanega jurista, izbirali so si svetovalci v najstarejših časih pisanja vešče ljudi iz svoje srede; ko pak so se v poznejših časih opravki vedno bolj množili in so razna določila deželnih knezov tirjala izvežbanost v teh stvareh, poklicati so morali s časoma v notranji svet prava vsaj nekoliko vešče ljudi."

. . . da je Novo mesto najbolj cvetelo v XVI. stoletju, ko je postalo zbirališče brambovcev proti Turkom? Zgodovinar Vrhovec piše, „da se je tu stekalo veliko ljudij; tu so pregledivali in urili vojake, tu jim izplačevali plačo, ki so jo ti ljudje veliko, ali rajši vso, pustili v mestu. Višjih in nižjih oficirjev, vojaških uradnikov je bivalo v Novem Mestu takrat premnogo. Tu sem je pridrla vsa dolenjska vojska, če je zašumelo po deželi."

. . . da se je ob postu leta 1614 podal dolenjske luterance pomirjat in pokoravat novomeški prošt Khun? Takoj po njegovem odhodu so novomeški luterani takoj dvignili glave; Khun, ki je za nepokorščino zvedel v Krškem, je pisal ljubljanskemu škofu, da neka Magnus in Jakob bijeta njegovega oskrbnika, kanonika in druge duhovnike po glavi in obrazu, jih silita po protestantovsko pridigati in ob prepovedanih časih meso kuhati. Vse to, da se dogaja samo zato, ker je novomeška gosposka naklonjena luteranstvu.

. . . da so Francozi leta 1811 pozvali voznike (promet je dokaj šepal), naj si omislijo udobne kočije? Obljubili so jim oprostitev davkov ter jim zagotovili, da ne bo smel na cesti, „za katero se bodo oglasili, nihče drug prevzeti kake vožnje; vrhu tega pa jih bode gosposka odlikovala z darili." Čeprav se ne ve, kakšen je bil odmev na francoski poziv, pa je vsekakor jasno, da prometnih ujm ne poznajo samo današnji časi.

OBDARITEV V ŠENTJERNEJU

Tudi ob tokratnem koncu leta je organizacija RK Šentjernej obdarila nad 130 ostarelih, bolnih in invalidnih občanov ter socialno šibkih otrok. Za tako množično obdaritev gre zahvala vsem tistim, ki so akcijo podprli z denarnimi prispevki. To so novomeški Center za socialno delo, Iskra Šentjernej, kartuzija Pleterje, KS Šentjernej, Mizarsko podjetje Podgorje, Leon Kušljan, Sandi Kečkeš, Mimi Bambič, gostilne Recelj, Zagorc, Gorišek, slaščičarna Golob in Mercator. Zahvala gre tudi KS Šentjernej in njenim organizacijam ter mladim članom RK, ki so pomagali pri izvedbi akcije. Članarino 1000 članov, kolikor jih šteje naša organizacija RK, smo tudi porabili za obdarovanje, občinski odbor RK Novo mesto pa nam je po nižjih, tovarniških cenah nabavil tekstilni material.

20 TORBIC ZA VIETNAMSKE PIONIRJE

V akcijo solidarnosti z vietnamskimi otroki smo se vključili tudi pionirji žužemberške osnovne šole in treh podružničnih šol. V nekaj dneh smo zbrali kar 6.504,90 din. Za zbrani denar smo kupili 20 torbic, jih napolnili z vsemi potrebnimi šolskimi potrebščinami, dodali pa tudi posebno številko Pionirja, pionirsko rutico in značko, razglednice naših krajev in novoletno čestitko, grafiko, ki so jo izdelali člani našega likovnega vodstva. V posebnem pismu smo predstavili v slovenščini in francoščini tudi naš kraj. Zbrane torbice smo odpeljali na občinsko zvezo DPM, od koder so šle na Reko in od tam z ladjo v prijateljski Vietnam.

MIRA VOVK
7.c OŠ Žužemberk

V ŽARIŠČU

V vzgoji mladega človeka igrajo knjiga in sredstva množičnega obveščanja nemajhno vlogo. Težko bi rekli, da pri nas knjig, časopisov, revij, radijskih in televizijskih oddaj, ki izpolnjujejo to poslanstvo, ni. Seveda je vprašanje, v kolikšni meri šolarji berejo in spremljajo oddaje. Delček odgovora lahko najdemo v rezultatih ankete, ki so jo izvedli v šmarješki osnovni šoli.

Prva vrsta podatkov je razveseljiva: kar 90 odstotkov učencev je v šoli naročenih na mladinski tisk (Pionirski list, Kurirček, Pionir, Mladina), v njihove domove prihaja prav tako precej časopisov (Dolenjski list, Nedeljski dnevnik, Kmečki glas, Delo), televizorje ima doma 48,5 odstotkov v anketo zajetih učencev, radijske aparate pa kar 90,5 odstotkov. Svojo knjižnico (nad 30 knjig) ima 35 odstotkov učencev, več kot polovica pa jih bolj ali manj redno obiskuje šolsko knjižnico.

Toda tu je še druga plat medalje. Podatki, ki govore o tem, kaj učenci najraje berejo in katere radijske ali televizijske oddaje najraje spremljajo, pa niso več tako spodbudni. Med revijalnim tiskom stojijo na najvišjem mestu stripi, slede jim športni časopisi, otroški in verski listi. Po radiu in televiziji najraje slede oddajam zabavne in domače glasbe, na televiziji pa najraje gledajo filme in risanke. Bi podatki z drugih šol pokazali drugačno sliko?

Na vrhu je strip

UŠI SO ZATRTE

V začetku tega tedna so zatrli uši, ki so štirinajst dni lezle po glavah okoli 100 šolarjem na osnovni šoli v Bršlinu. Med otroki, ki so jih grizle te nadležne zajedavke, ni bilo malih Romov.

Voda ne priteče po izgovorih

60 hiš čaka na vodo, ki bi morala priteči za Silvestrovo — Prizadeti menijo, da za ravnanje novomeškega Vodovoda ni izgovora — Mar prebivalci Soteske, Gaberij in Drenj zahtevajo preveč?

Ljudje v treh vaseh krajevne skupnosti Dolenjske Toplice, v Soteski, Gaberjah in Drenjah so iz dneva v dan bolj nestrpni in tudi upravičeno negodujejo. 60 hiš v teh vaseh bi do 31. decembra lani že moralo imeti vodovod, kot je obljubljala pogodba s KS.

Vsaka hiša je do sedaj prispevala 7.000 dinarjev v gotovini, s prostovoljnim delom, ki so ga že opravili pri gradbenih delih, pa se ta vsota povzpne že na stari milijon. Vodovod so začeli graditi že pred tremi leti, sedaj pa se je ustavilo pri dobavi cevi. Čeprav so vse cevi, ki bi jim jih moral dobaviti novomeški Vodovod, že plačane, je položenih in zasutih le polovica. Druge polovice ne morejo nikakor dobiti, saj se Vodovod izgovarja enkrat tako, drugič spet drugače. Voda pa lahko priteče le po ceveh in nobeni izgovori ljudi ne morejo prepričati.

Sicer pa: mar ti krajani zahtevajo preveč? Cevi so plačali s svojim denarjem in jih hočejo tudi imeti!

Pri gradnji tega vodovoda se je res pokazala solidarnost, o kakršni večkrat le pišemo in je imamo polna usta: za vodovod in seveda s tem povezane stroške in z delom so se zavzeli tudi tisti soteški srečneži, ki že imajo vodo: priključeni so na stari grajski vodovod. Novi vodovod, ki bo napajal tri vasi, se bo pri novi tovarni TPI priključil na zajetje iz Podturna.

Čeprav čaka soteški vodovodni odbor še precej dela, jih sedaj najbolj pesti to, da jim Vodovod ne pripelje cevi, da bi jih lahko položili v že izkopane jarke in zasuli. Spomladi nameravajo začeti graditi rezervoar v Soteški gori, tako da bo voda po ceveh lahko pritekla tudi v višje ležeče kmetije. Takega finančnega bremena pa sami ne bodo zmogli, vendar ni bojazni, da dela ne bi izpeljali do konca, saj jim je zbor KS pri občinski skupščini Novo mesto obljubil denarno pomoč.

A. B.

Kako do „letečih škatel"?

Na delovni konferenci novomeškega aerokluba so ugotovili, da brez sodobnih letal ne bo napredka — Letalci ustanovili aktiv Zveze komunistov — Kako postaviti na noge padalsko sekcijo?

Prejšnji četrtek je bila v dvorani sindikalnega doma letna delovna konferenca članov aerokluba Novo mesto. V 1. točki dnevnega reda so prebrali poročila raznih sekcij. Iz poročil je bilo razvidno, da so sekcije uspešno delovale.

Najuspešnejša je bila vsekakor modelarska sekcija, ki je dosegla lepe rezultate tako v slovenskem kakor v jugoslovanskem merilu. Lepe uspehe sta dosegli tudi jadralna in motorna sekcija, ki pa izstopata po preletenih kilometrih in po naletenih urah. Padalska sekcija je zamrla, zato so se člani odločili za reorganizacijo. Vsi navzoči so bili mnenja, da je treba ta atraktivni šport v letalstvu obnoviti in postaviti na noge.

V nadaljevanju razprave je bila omenjena tudi obnovitev „letečega parka". Nabava novih letal je zelo pereč problem v današnjem letalstvu. Zato obstaja veliko vprašanje glede nabave novega motornega letala, ki bi ga v novomeškem aeroklubu zelo potrebovali.

Velik problem je tudi financiranje aerokluba, čeprav si pomaga s svojim lastnim zaslužkom. Ta problem bo treba rešiti tudi z družbeno pomočjo, kajti letalstvo nam pomaga ne samo v miru, ampak tudi v primeru agresije.

Na tej konferenci je bil ustanovljen aktiv ZK. Že sedaj je v aktivu precej komunistov, ki jih čaka dosti dela. Za sekretarja so izbrali tov. Adolfa Šuštarja, ki ima že precej izkušenj. Na konferenci je bil sprejet delovni program za leto 76. Sprejeli so tudi nov statut aerokluba, kateremu pa bodo dodali še nekaj opomb in dopolnil.

S. PETRIČ

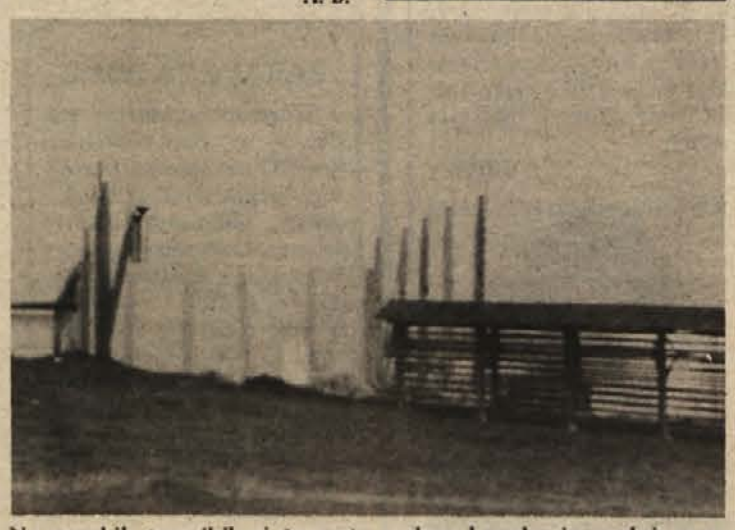

Na grmskih travnikih si že zreta v obraz kozolec in gradnja nove hale IMV. V tem „zgodovinskem dvoboju" kozolec že kaže znake upehanja in pomanjkanja volje. Slišati je, da ima zelo malo možnosti za zmago.

Novomeška kronika

NOVOMEŠKI LJUBITELJI „hudičeve travice" so se več kot deset dni spraševali, kje je mogoče kupiti cigarete znamke „Marlboro". Eden od njih je bil celo tako zagret, da je telefoniral v Sarajevo, kjer to razvado izdelujejo po licenci. Direktor tobačne tovarne se je začudil, kako da njihovega izdelka ni na novomeškem tržišču. Čez dva dni so lahko novomeški kadilci cigaret „Marlboro" spet „zabijali žeblje v svojo krsto". Če bi iz Hercegovine naročili nekaj ton čebule, najbrž ne bi šlo tako bliskovito.

V NOVOMEŠKO kroniko najbrž spada tudi vest, da je Andrej Bartelj, eden od članov ekipe, ki resno raziskuje napol verjetne zgodbe, honorarno pa piše rubriko „Dober dan, Dolenjci", prestopil z odlokom uredniškega odbora med Belokranjce. Odslej bo urejeval črnomaljsko stran. Novomeščani upajo, da bo kljub dodatni obremenitvi še vedno našel čas tudi za kakšno novomeško „kamero, ki odkriva".

JUŽNJAŠKA ČEBULA je na novomeški tržnici po 20 din kilogram, prav taka v trgovinah pa po 9 dinarjev. Sicer pa: zelena solata od 12 do 14 din, špinača po 20, cvetača po 15, česen po 20, jajca po 1,80 do 2 dinarja kos. Jabolka in pomaranče prodajajo po 10 dinarjev kilogram, hruške po 14 do 15, limone pa so od 12 do 18 dinarjev kilogram.

KRI JE DAROVALO 111 ljudi. Kar 39 jih je bilo iz Novolesa, 17 iz Novoteksa, po 10 iz Laboda in občinske skupščine, 9 iz Krke, 7 iz Industrije obutve, 4 iz IMV, po trije iz Pionirja in SDK, posameznikov pa je bilo 9.

RODILI STA: Marija Dragan iz Na Lazu 28 — Gregorja in Jožica Mali iz Kristanove 2 — Barbaro.

UMRLA STA: Franc Mihalič, upokojenec iz Irče vasi 3 (71 let) in Ana Gutman, upokojenka iz Nad mlini 27 (72 let).

Ena gospa je rekla, da so uslužbenci enega od novih novomeških upravnih poslopij vzeli solidarnost tako resno, da tisti, ki pride prvi v službo, na avtomatski kontrolni uri potrdi prihod skoraj polovice moštva ali ženstva svojega oddelka.

NOVOMEŠKA TRIBUNA

Že tretji mesec so od doma štirje pastirji iz Banjaluke. Čredo preko 300 ovac so po novoletnih praznikih vodili tudi po delu krške in brežiške občine. „Le dve skupini naših pastirjev sta se letos napotili v vaše kraje, verjetno je to poslednjič. Težko je naše življenje, preživljamo se v glavnem s suho hrano, le včasih nam prijazni kmetje ugodijo s toplim obrokom. Sedaj se vračamo na Hrvatsko, na domače pašnike pa bomo čredo pripeljali šele ob koncu aprila," nam je povedal vodja „čobanov" Brane Gatelić. (Foto: V. P.)

Ti, jaz in on, vsi za ceste

Letos bodo v brežiški občini asfaltirali 24 kilometrov cest — Denar se steka iz samoprispevka občanov, iz prispevkov delovnih organizacij in krajevnih skupnosti

19. januarja je minilo leto dni, odkar so občani na referendumu izglasovali samoprispevek za modernizacijo občinskih cest. Delo teče po programu, izvaja pa ga cestna služba pri občinski skupščini.

Denar za ceste se steka tudi iz prispevkov tozdov in OZD ter iz krajevnih skupnosti. Delovne organizacije in krajevne skupnosti so o sofinanciranju občinskih cest podpisale družbeni dogovor. Med krajevnimi skupnostmi se edino Dobova ni odzvala, čeravno ni bilo potrebno, da se je uvrstila med bele vrane. Letos je na vrsti asfaltiranje ceste Dobova-Kapele ter ceste Dobova-Sela Bukošek. Potemtakem res ni razumljivo, da se ravno Dobovčani upirajo dogovoru.

Letos bodo v brežiški občini asfaltirali 24 kilometrov cest. Med prvimi bo v marcu na vrsti odsek od Globokega do Dobrave, kjer so že lani zastavili potrebna zemeljska dela. Ta odsek meri 2933 metrov.

V aprilu in maju je predvideno asfaltiranje ceste, ki povezuje Dvorce in Sobenjo vas; dolga je dva kilometra. Takoj zatem bo cestna služba začela urejati cesto od Bukoška do Dobove, ki meri 3130 metrov. V juniju in juliju bodo dobili asfalt Kapelci na odseku Dobova-Kapele. Ta je najdaljši in meri nekaj nad 6.700 metrov.

V drugem polletju so v programu še tile odseki: Pohanca-Arnovo selo (2500 metrov), Velika Dolina-Koritno (1500 metrov), pošta Brežice-Bizeljska cesta (400 metrov), Bušeča vas-Pirošica (2800 metrov) in 2000 metrov ulic v Brežicah.

Na popravilo čaka tudi most čez Krko v Cerkljah. Republiška skupnost za ceste pripravlja načrte za novega, Cestno podjetje Novo mesto pa načrt in predračun za popravilo starega mostu. Popravljeni most naj bi imel nosilnost dvajset ton.

J. T.

O SOLIDARNOSTNIH STANOVANJIH

Izvršni odbor stanovanjske skupnosti je delovnim organizacijam posredoval predlog drugega dela prednostne liste za dodelitev solidarnostnih stanovanj v brežiški občini. O predlogu je v ponedeljek razpravljalo tudi predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov in s svojim stališčem seznanilo samoupravno enoto za družbeno pomoč pri stanovanjski graditvi.

KAKŠNI DENARNI VIRI ZA KS?

V torek, 27. januarja, se bo v Brežicah sestal svet posavskih občin. Obravnaval bo osnutek družbenega dogovora za zagotavljanje materialne osnove krajevnih skupnosti in stališča do povezovanja zdravstvenih organizacij v Posavju.

Člane sveta bodo na seji seznanili z družbenim dogovorom o ustanovitvi medobčinskega inšpektorata za Posavje, s samoupravnim sporazumom o združevanju sredstev za graditev dijaškega doma v Brežicah in s srednjeročnim programom vzdrževanja, rekonstrukcij in modernizacije magistralnih ter regionalnih cest v Sloveniji.

V SREDIŠČU DELEGATSKA RAZMERJA

Delovna skupina za samoupravne interesne skupnosti pri komiteju občinske konference ZK bo v prihodnje analizirala delovanje že ustanovljenih interesnih skupnosti in pripravljala predloge za razreševanje perečih vprašanj pri ustanavljanju in razvijanju skupnosti na področju komunalnega gospodarstva, turizma, požarne varnosti, cestnega gospodarstva itd. Svoje delo bo skupina usmerila predvsem na razčlenjevanje vsebine delegatskih razmerij ter povezanosti delegatov z okoljem, ki jim je zaupalo delegatsko funkcijo.

Preusmeril je kmetijo

Mleko — vir rednega dohodka

Martin Lepšina, kooperant iz Globokega, je napolnil svoj hlev z mlekaricami. Po preusmeritvenem programu gospodari tretje leto. Uspeh je na dlani, saj je oddajo mleka povečal od 10.000 litrov na 18.000 v minulem letu. Letos je sklenil količino še povečati in prepričan je, da se mu bo posrečilo oddati več kot 20.000 litrov mleka.

Sprva je imel v hlevu šest krav. S prvesnicami je povečal čredo na deset glav. Izboljševal je tudi mlečnost in zdaj dosega povprečje 3.400 litrov na kravo. Z gotovostjo računa na boljše rezultate, saj se je pokazalo, da lahko s selekcionirano čredo hitro napreduje.

Kooperant Lepšina ima deset hektarov obdelovalne zemlje. Kmetijo ima strnjeno, kar je tudi pogoj za uspešno preusmeritev. Le tako je namreč zagotovljena paša. Po Lepšinovem mnenju je uspeh živinorejca veliko odvisen od košnje, zato je pozoren zlasti na to, da pravočasno kosi. Pripomočke za spravilo sena si je kupil na kredit, katerega mu je omogočil tozd Kooperacija pri Agrarii v Brežicah.

Kmet Lepšina je do zdaj edini preusmerjeni kooperant v Globokem. Njegov zgled bo najbrž privabil še koga, ko bodo v vasi videli, da je taka pot bližnjica do kmetovega napredka. Naložbe se hitro vračajo, razen tega pa je veliko vredno to, da pride denar v hišo vsak mesec.

J. TEPPEY

Obeti posavskemu kmetijstvu

Podružnica LB Krško bo usmerila prosta sredstva za sanacijo OZD, za dodatne naložbe v kmetijstvo in za pomoč proizvajalcem serijske opreme, da bodo s kreditiranjem izdelkov pospešili nakup

Upravljavci podružnice Ljubljanske banke v Krškem sprejemajo osnutek kreditne bilance v želji, da bi se napovedi uresničile.

Kratkoročna sredstva se bodo letos predvidoma povečala za 18 odst. Viri zanje so: devizni računi občanov (ti naj bi se pomnožili za 15 milijonov din ali 38 odst); hranilne vloge, ki naj bi se povečale za 30 milijonov ali 26 odst. ob še zavzetejši akciji za izplačevanje osebnih dohodkov, pokojnin itd. na hranilne knjižice; za 30 milijonov ali za 13 odst. se bodo povečala tudi sredstva na vpogled upravljavcev podružnice, oročeni pologi do enega leta pa za 8 milijonov. To velja zlasti za depozite iz zavarovalstva, saj upravičeno pričakujejo, da se bodo vrnila nazaj na območje, ki mu pripadajo.

Dolgoročna sredstva bodo letos narasla za 95 odst., tako da bi ob koncu leta znašala 503 milijone dinarjev. V tem znesku so upoštevana tudi sredstva za stanovanjsko in komunalno izgradnjo. Glavni vir za porast vsote je dotok združenih sredstev iz centrale Ljubljanske banke. Tako bo dobila podružnica Krško za dolgoročne namene kar 209 milijonov. Drugi, prav tako pomemben vir za povečanje dolgoročnih sredstev v tekočem letu je vračilo 82 milijonov dinarjev, ki pripadajo temu območju in se bodo do konca leta postopoma stekala nazaj v Posavje iz Celja in Novega mesta.

Neangažiranih sredstev bo na voljo 43 milijonov dinarjev. Usmeriti jih nameravajo predvsem kot soudeležbo pri sanaciji OZD, da bi tako odpravili nerentabilno proizvodnjo in pomagali gospodarstvu do večjih zmogljivosti. Upravljavci soglašajo s tem, da bi podprli dodatne naložbe v posavsko kmetijstvo, saj doslej ni bilo deležno izdatnejše podpore. Podružnica je sklenila prisluhniti tudi željam proizvajalcev serijske opreme po dodatni podpori, če iz sredstev po republiškem kriteriju ne bodo mogli zadosti kreditirati kupcev.

SPODBUDEN IZVOZ

V krški Libni, temeljni organizaciji združenega dela novomeške tovarne perila Labod, prodajo ta čas na tuje prav vso proizvodnjo. Tako ugodne razmere se v prihodnje seveda ne bodo nadaljevale, vendarle pa računajo, da jim bo ostajalo za prodajo doma le od dvajset do trideset odstotkov izdelkov.

Otroci zdomcev na morje

Zdomci iz krške občine, ki so se udeležili novoletnega srečanja v Celulozi, so z zadovoljstvom sprejeli predlog, da bi tudi njihovi otroci preživeli del počitnic v koloniji. To velja za šolarje in za predšolske otroke. Prispevek za bivanje ob morju bo zanje enak kot za otroke staršev, ki so zaposleni doma.

Letos se nadejajo, da se bo v krško občino vrnilo precej delavcev, ki si služijo kruh na tujem. Trenutno jih je zdoma okoli tisoč. Ob vrnitvi pa, žal, mnogi preveč pričakujejo. Takoj zahtevajo boljša delovna mesta, čeprav za visoko kvalifikacijo nimajo ustrezne izobrazbe.

Seveda je težko zahtevati, da bi šlo že kar od začetka vse kot po maslu, ugotavljajo v občinskem svetu Zveze sindikatov. Prav je imel tisti zdomec, ki je dejal na srečanju: „Kar poglejmo, za kaj vse smo v začetku poprijeli v Nemčiji! Razumljivo je, da se bo marsikdo moral najprej uveljaviti in da se mu bo pot naprej odprla šele potem."

J. T.

DELAVNI GASILCI

V soboto, 17. januarja, so se brestaniški gasilci zbrali na redni letni skupščini. Društvo je zelo delavno in je tudi za v prihodnje sprejelo izredno obširen in pester delovni načrt. Več o dosedanjem delu brestaniškega gasilskega društva bomo poročali prihodnjič.

7000 OTROK ČAKA NA ODZIV KOLEKTIVOV

Krške delovne organizacije lani še niso prispevale v skupni sklad za novoletno obdaritev otrok. Predstavniki sindikalnih organizacij se zavzemajo, da bi v novem letu pravočasno podpisale samoupravni sporazum. Predlagajo, da bi prispevale po 10 tisoč ali celo 15 tisoč dinarjev na zaposlenega. Tako bi zbrali precej sredstev za kolektivna in posamezna darila.

BARAKE ZA ROME

Skupnost socialnega varstva je to zimo omogočila Romom nakup odej, posteljnega perila, živeža, obleke, obutve, salonitnih plošč in drugega materiala, ki so ga Romi kupili za otroški dodatek. Na pomoč sta priskočila tudi Celuloza in Pionir. Celuloza je dala klobučevino in streho za dve baraki, Pionir pa rabljene elemente za postavitev ene barake. Družine Romov so konec minulega leta porabile za nakupe okoli 120 tisoč din kmečkega otroškega dodatka.

Razpis priznanj OF za leto 1976

Žirija za podeljevanje Priznanj osvobodilne fronte slovenskega naroda pri občinski konferenci SZDL Krško razpisuje Priznanja osvobodilne fronte, ki bodo podeljena ob letošnjem praznovanju obletnice ustanovitve OF.

Priznanja OF se podeljujejo posameznikom in organizacijam za posebne uspehe in napore pri razvijanju socialističnih samoupravnih odnosov in družbenih dejavnosti s tem, da se pri posameznikih še posebej upoštevajo osebne kvalitete.

Kandidate za Priznanja OF lahko predlagajo posamezniki, samoupravne organizacije in skupnosti. Predloge bo žirija sprejemala do konca meseca februarja tega leta. Kasnejših prijav žirija ni dolžna upoštevati.

Predlogi morajo razen kratkega življenjepisa vsebovati tudi ustrezno utemeljitev razlogov, zaradi katerih je kandidat predlagan za Priznanje OF.

Predlogi naj bodo napisani na posebnih obrazcih, ki so na voljo pri občinski konferenci SZDL Krško.

Občinska konferenca SZDL KRŠKO

Na seminarju za vodstva ZK v Kostanjevici so komunisti razčistili vrsto nejasnosti v zvezi z delegatskimi odnosi in odgovornostmi članov ZK, sekretarji osnovnih organizacij pa so dobili koristne napotke za vključevanje komunistov v delo krajevnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in društev v njihovem okolju. (Foto J. Teppey)

Novo v Brežicah

VEČINO POBEREJO DAJATVE. Gasilska društva že po tradiciji vsako leto organizirajo zabave in druge prireditve, da bi si z izkupičkom dokupila gasilsko tehnično opremo. Pritožujejo se, da morajo plačevati preveč dajatev in da jim za opremo le malo ostane. Poslej bodo poskušali z dogovarjanjem doseči zmanjšanje prometnega davka za točenje alkoholnih pijač ipd., saj bi potem zagotovo kaj več kanilo v njihove prazne blagajne.

MILIJONI TUDI NA PODEŽELJE. Tozd Slovin Bizeljsko-Brežice, ki je lani dokončal v Brežicah vinsko klet za 40 milijonov din, je razen tega investiral 2,5 milijona din za trgovino v Pišecah, 200 tisoč din za preureditev trgovine z reprodukcijskim materialom na Bizeljskem, 300 tisoč za mesnico in delikatesno na Bizeljskem, za poldrugi milijon pa je nakupil kmetijske mehanizacije.

ŠELE NA 17. MESTU. Dijaški dom pri šolskem centru v Brežicah je v 250 let stari stavbi. Za bivanje je neprimerna, zato želijo čimprej zgraditi novo. Kljub temu je na prioritetni listi gradnje dijaških domov v Sloveniji brežiški šele na sedemnajstem mestu. Medobčinska sveta ZKS in SZDL Posavje menita, da bi ga povsem upravičeno uvrstili v prvo polovico liste. Akcijo za združevanje sredstev podpirata hkrati z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v posavskih občinah z željo, da bi se družbeni dogovor in samoupravni sporazum ob podpori vseh tozdov in OZD čimprej uresničila.

PO 30 DINARJEV NA ZAPOSLENEGA. Akcija Zveze prijateljev mladine za novoletno jelko je doživela lep uspeh. Delovne organizacije so pokazale izredno razumevanje za enotno obdaritev otrok in nakazale predlaganih 30 din na zaposlenega. Tako je 61 delovnih kolektivov zbralo 127.900 din, 20 obrtnikov pa je prispevalo 9.100 din. Vsako društvo in šola sta dobila po 28 din na otroka. Obdarjenih je bilo nad 4900 šolskih in predšolskih otrok.

Krške novice

NOVE DEJAVNOSTI – Zaposleni v naših delovnih organizacijah naj ne bodo samo dobri delavci, marveč naj se v okviru kolektiva udejstvujejo še na različnih področjih. Temu načelu uspešno sledijo v krški tovarni „Djuro Salaj", kjer imajo že hortikulturno in planinsko sekcijo. Pred dnevi so ustanovili še eno, v katero so povezali ljubitelje fotografije. Zanje naj bi v kratkem pripravili tudi foto-amaterski začetni tečaj.

ZA STANOVANJA – Tudi v krškem „Agrokombinatu" posvečajo v zadnjih letih dovolj skrbi reševanju stanovanjskih problemov zaposlenih. S preureditvami so pridobili 26 stanovanj, nekaj novih so zagotovili v stanovanjskih blokih, s posojili pa je prišlo do lastnih stanovanjskih hiš 51 članov kolektiva.

POMEMBNA NALOGA – V krški občini doslej še niso javno razpravljali o razvrščanju športov na prednostno listo, niti o novih tekmovalnih sistemih, ki jih bo treba zagotoviti že letošnjo jesen. Naloga ni tako lahka, kot bi si to lahko mislili in bo verjetno potrebnih mnogo razprav in usklajevanj med prizadetimi, da bi dosegli za vse in naš šport kot celoto, zadovoljive rešitve.

ŠE EN JUBILEJ – V času, ko bodo v Krškem praznovali 500-letnico podelitve mestnih pravic, se bomo spomnili tudi 100-letnice domače meščanske šole. Poslopje, v katerem sedaj domuje „Šolski center", naj bi dotlej dokončno uredili, tako da bi jubilej pričakalo v najlepši podobi.

ŠE ENA ORGANIZACIJA – V krški podružnici „Ljubljanske banke" so v kratkem času po ustanovitvi zaživele tudi že skoraj vse družbenopolitične organizacije. Ob sindikalni in partijski, bo treba ustanoviti samo še osnovno organizacijo ZSMS. Zanjo imajo vse pogoje, saj je tamkaj zaposlenih okoli 30 mladih, zato so se v pripravah na ustanovitev že povezali z občinsko konferenco ZSMS.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

V načrte le toliko, kolikor zmorejo

Srednjeročni načrti krajevnih skupnosti še presegajo možnosti?

Sevniška občina je med tistimi, kjer si je gospodarstvo naložilo velik prispevek za delovanje krajevnih skupnosti: 3 odst. od bruto osebnih dohodkov, družbene službe pa 1,5 odst. To je steklo že lani, ob sestavljanju srednjeročnega načrta je to tudi lepa osnova krajevnim skupnostim za načrtovanje.

Minuli četrtek je izvršni svet občinske skupščine povabil tajnika in še enega predstavnika iz vsake krajevne skupnosti na usklajevanje načrtov za naslednje petletno obdobje. Resnosti naloge se vsi dobro zavedajo, kar je lepo pokazala tudi udeležba, saj so bile zastopane vse krajevne skupnosti. Seštevek pod črto načrtov vseh 11 krajevnih skupnosti v občini je presegel 101 milijon dinarjev. Po pozornem pregledu sleherne postavke je ostalo na rešetu še vedno 62,8 milijonov nalog. Po samoupravnem sporazumu za financiranje krajevnih skupnosti in negospodarske naložbe naj bi se v občini lani nateklo okrog 3 milijone dinarjev, zaradi težav v nekaterih kolektivih se je nabralo le 2,5 milijona. Razen tega so krajevne skupnosti dobile še od kmečkih davkov 550.000 dinarjev. S tistim, kar v nekaterih krajevnih skupnostih naberejo še od prispevkov za mestno zemljišče, računajo, da bi bilo za potrebe krajevnih skupnosti v naslednjih petih letih na voljo okrog 19 milijonov dinarjev.

O tem razkoraku bodo morale krajevne skupnosti doma do naslednjega usklajevanja razmisliti. Ocenjevanje vrednosti opravljenih del po krajevnih skupnostih je doslej v večini primerov predstavljalo mnogokratno oplemenitenje prispevka družbe; s tem je treba računati tudi vnaprej. Vse krajevne skupnosti so predložile poročila o izvedenih akcijah v minulem letu, razen tega tudi načrte za letos. Po, v zadnjih dneh decembra sprejeti občinski resoluciji o gospodarjenju v tem letu bodo letos vsa sredstva, zbrana po samoupravnem sporazumu, razdeljena z razpisom (razen tretjine, namenjene za negospodarske naložbe). Nekateri negodujejo nad takim načinom. Delegati na seji občinske skupščine so se za to izrekli soglasno, drugačna stališča se sedaj slišijo nenavadno.

A. ŽELEZNIK

PODPORA REBERNIKU

Predsedstvo občinske konference SZDL je na seji minuli četrtek izreklo vso podporo Janku Reberniku, ki je evidentiran za novega predsednika občinske skupščine. Dosedanji predsednik Valentin Dvojmoč je ob imenovanju za glavnega direktorja Lisce prosil občinsko skupščino za razrešnico. Janko Rebernik je trenutno direktor Kopitarne.

BLANCA: VAS S TRINAJSTIMI VODOVODI

Blanca premore kar 13 vodovodov, z gradnjo nove šole pa se je obetal že 14. Nobeden od obstoječih namreč ni kaj prida. Krajevna skupnost si zato prizadeva za enotno rešitev, ki naj bi zagotavljala dovolj vode vsej vasi. Možnost za to vidijo v napeljavi vodovoda s Pokleka. Predračun znaša 600 tisočakov.

SEJEMSKA TRADICIJA ŽIVI

Živinski in kramarski sejmi v Sevnici tudi pozimi ne odnehajo. Na sejmu v soboto, 10. januarja, je bilo do pol desete ure okrog 200 prašičev in od 30 do 40 glav govedi. Sedem do osem tednov stari prašički so se dobili po 400 do 500 dinarjev. Na sejmih je opaziti ponavadi več rejcev iz raznih krajev zunaj občine.

PRIMOŽ: HOČEJO GASILSKO DESETINO

Krajevna skupnost Primož si prizadeva ustanoviti gasilsko desetino v kraju, kar bi bilo zaradi oddaljenosti izredno koristno. To željo je povedal predstavnik tega kraja tudi na občnem zboru boštanjskega gasilskega društva.

Alojz Guček: „Zanesljivo preskrbo z vodo zagotavlja edino vodovod iz doline."

Dragocena voda

Vrh je bil skoraj teden dni brez vode

„Pred enim tednom smo izpraznili že zadnje luže. Ne bo dolgo, pa bo morala voziti vodo vsa vas," je povedal Alojz Guček, predsednik gradbenega odbora za vodovod na Vrhu nad Boštanjem minuli četrtek.

Od padavin ni pričakoval dosti. Moralo bi jih biti že precej, da bi izsušena zemlja oddala kaj vode. Pravzaprav ga je strah prave zime: „Ob takem še cisterna ne bo mogla k nam." Vas je glede vode odvisna predvsem od kapnice. K osrednjemu zbiralniku so lani potegnili še okrog 20 metrov novih žlebov, vendar v njem že lep čas ni vode. Ker je to istočasno tudi edini vodni hram za gašenje, je ob taki suši vas brez zaščite.

„V bližini ni nikjer nobenega studenca, edina voda je v dolini Grahovice. 22 gospodarjev se je že izreklo za gradnjo vodovoda. Je še okrog 10 takih, ki bi tudi lahko pristopili, vendar si nekateri še ne dajo dopovedati. Vodovod iz studenca ob Grahovici je edina rešitev. Kraški svet na hribu ne zadrži kaplje vode," pravi Alojz Guček. Sedaj čakajo še na načrt. Če bi ga imeli, bi že kopali. Šlo bo za višinsko razliko 200 metrov. Računajo, da bodo imeli okrog 5 km omrežja. Pripravljeni so na prispevek v denarju in delu, kot so si sami speljali cesto na hrib. S svojimi skrbmi so že seznanili boštanjsko krajevno skupnost. Guček je zadovoljen z razumevanjem, ki so ga pokazali člani sveta. V imenu vaščanov upa, da bo krajevna skupnost v okviru ostalih v občini deležna tolikšne pomoči, da jim bo lahko priskočila na pomoč.

A. Ž.

TABORNIKI ZASTOPALI OBČINO

Taborniki odreda Treh smrek iz Sevnice so se v nedeljo, 11. januarja, udeležili prireditev v okviru proslav na partizanski Jelovici. Odpeljalo se jih je za poln avtobus. Udeležili so se pohoda in preskusa raznih taborniških veščin. Taborniška organizacija v Sevnici pridno dela, uspehe ima tudi v Šentjanžu. Sevniški taborniki pravijo, da vlada zanimanje za taborništvo tudi pri vseh ostalih osnovnih šolah v občinah. Žal tam ne morejo začeti, ker bi tem skupinam morali zagotoviti vsaj šotor in nekaj opreme. Potrebovali bi večjo podporo telesnokulturne skupnosti.

Kaj zmorejo ljudje v vaški slogi, lepo dokazuje novi most čez Mirno v Zapužah, ki štejejo le nekaj hiš. Pravo nasprotje je „občinski" revež v Dolenjem Boštanju (spodnja slika), ki še komaj lebdi nad reko.

Sevniški paberki

ROK SE BLIŽA – Gradbinci naj bi usposobili dvorano sevniškega gasilskega doma do 8. februarja, tako je bilo namreč dogovorjeno. Opravljenega je dosti dela, centralno ogrevanje že dela. Vseeno je skoraj gotovo, da proslave slovenskega kulturnega praznika še ne bo v tej dvorani. Notranjost že daje videz nove pridobitve, ki jo občinsko središče tako nujno potrebuje.

OTEPA SE – V Sevnici lani marsikje ob državnih praznikih niso izobešali zastav, kot bi bilo treba. Nekdaj je bilo treba velikih žrtev, da je naša zastava lahko plapolala, zato ni razlogov, da v svobodi ne bi s ponosom izobešali tega simbola. Ker je bilo malo izobešenih zastav celo ob zadnjem prazniku republike, je bilo 30 lastnikov hiš, med katerimi so tudi hišni sveti in dve delovni organizaciji, predlaganih v kaznovanje. Obveznost izobešati zastave (kar bi morala biti pravzaprav čast) velja seveda po občinskem odloku tudi za ostale kraje.

ČAKAJO KOMISIJO – Vaščani Zabukovja so lani vložili mnogo truda v izboljšave ceste proti vasi. Njihova velika želja je, da bi prav v vas lahko pripeljal avtobus. Menijo, da so naredili vse, kar je treba. Manjka le še neka ograja, vendar imajo zanjo vse pripravljeno. V Sevnico se vozi pet razredov šolarjev in okrog 30 delavcev, sedaj morajo peš do doline, kjer jih čaka avtobus. Težko čakajo na občinsko komisijo, ki mora cestišče pregledati.

IMAJO TAJNIKA – Krmeljska krajevna skupnost si je našle tajnika. Le-ta ima svojo pisarno v kletnih prostorih bloka blizu nekdanje graščine. Uradne ure ima ob ponedeljkih in sredah. Drugim krajevnim skupnostim, razen sevniške, ki se še sedaj ubada s to težavo, za to ni treba skrbeti, ker jim ta opravila opravljajo vodje krajevnih uradov.

SEVNIŠKI VESTNIK

Marlesovi delavci ne zamudijo nobenega ugodnega trenutka v letošnji (ne)zimi pri gradnji nove mokronoške šole. Za ta teden obetajo streho že na vsej stavbi. Kot je razveseljiv uspeh pri gradnji, je žalostna misel na tisto, kar bi moralo biti še vse narejeno po programu referenduma. Predsedstvo občinske konference SZDL zahteva poročilo, ki mora biti posredovano volilcem. Načrt je v glavnem padel v vodo, ker je republiška solidarnost odpovedala. (Foto: Železnik)

Hitra rast ni bila podarjena

Odplačila posojil in obresti bodo še lep čas načenjala velik del akumulacije gospodarstva — Samo letos 20 milijonov za obresti

Kadar v trebanjski občini govorijo o razvoju, imajo v mislih vedno le pospešen razvoj, zakaj le tako je mogoče dohitevati razvite. To ni lahka naloga, zaostajanje za republiškim povprečjem je še vedno očitno (lani je znašal v občini družbeni proizvod na prebivalca 26.000 dinarjev, za letos predvidevajo 29.000, medtem ko je znašal v republiki lani že 36.000 dinarjev).

Možnostim letošnjega razvoja so posvetili vso pozornost na sestanku direktorjev in predsednikov delavskih svetov predzadnjo sredo na pobudo predsednika občinske skupščine. Glede republiške resolucije o smernicah letošnjega gospodarjenja ni razhajanj. Samo številčni podatki, ki postavljajo mejo za tako imenovani klub manj razvitih, ne prikazujejo pravega stanja. Gospodarstveniki trebanjske občine računajo na še vrsto „suhih" let, ko ne bo mogoče govoriti o preveč obetavni akumulaciji. Velik del dohodka se bo namreč odtekal drugam za odplačila posojil in obresti. Samo za slednje bo treba letos odšteti več kot dve milijardi starih dinarjev.

Letošnje naložbe v gospodarstvu ne bodo tolikšne, kot smo bili vajeni prejšnja leta. Skupno gre za okrog 70 milijonov, za kar so delovne organizacije že našle kritje. Pri gradnjah investitorji ne bi smeli pozabljati izvajalcev iz občine (Trimo, Gradbeno-opekarsko podjetje, Komunalno in Stanovanjsko podjetje).

Predstavniki Trima že lep čas opozarjajo na vprašanje izobraževanja strokovnih kadrov. Letno daje ta kolektiv za te namene milijon dinarjev, vendar imajo ob tem dostikrat občutek, da ljudi šolajo za druge. Zavzemajo se za temeljito analizo razpoložljive delovne sile, ravno tako tudi za analizo štipendiranja. Očitno možnosti zaposlovanja še zdaleč niso izkoriščene na vsem območju občine.

A. Ž.

MNOGO DOLŽNIKOV

Občinski odbor Društva prijateljev mladine ima seznam 70 organizacij, ki so dolžne prispevati po 40 dinarjev za novoletno obdaritev otrok. S prispevkom se je odzvalo le 29 delovnih organizacij in drugih. KPD Dob je obljubil polovičen znesek, vendar denar še minuli teden ni bil na računu društva. V občini je bilo obdarovanih 1.120 predšolskih otrok in 2.718 šolarjev. Društvo je prispevalo za vsakega otroka 15 dinarjev, leto poprej pa 20 dinarjev. Pri sami pripravi dedka Mraza so imele največ dela šole. S prispevki delovnih organizacij, ki so izpolnile svojo obveznost do julija lani, je letovalo v Tašaleri pri Pulju 140 socialno ogroženih otrok. Otroci so letovali brezplačno ali pa za znižan prispevek. Denar je bil vsekakor dobro izkoriščen v korist otrok.

SE NJIH NE TIČE?

Nekatere delovne organizacije ne poravnavajo obveznosti, sprejetih po raznih samoupravnih sporazumih v občini. Med njimi so: Labod-TOZD Temenica, IMV-TOZD Tovarna opreme z Mirne, ki ima tudi že štiri leta stare obveznosti, iskra-TOZD Elektroliti Mokronog, Induplati Mokronog, Putnik Trebnje in mirenska Kolinska. Slednja pravi, da sporazumov ni prejela. Na sestanku direktorjev in predsednikov delavskih svetov je bilo obljubljeno, da bodo obveznosti poravnali.

ŠENTRUPERT: OBISKALI 46 OSTARELIH

Organizacija Rdečega križa v Šentrupertu ima že 434 rednih in 42 podpornih članov. Društvo deluje na velikem območju z mnogimi hribovskimi vasmi, ravno tam je mnogo ostarelih in tudi osamljenih ljudi. Zanje se društvo stalno zanima. Ob novem letu je šentruperški Rdeči križ obdaril 46 nad 70 let starih socialno ogroženih ljudi. Druge so obiskali mladi člani rdečega križa in jim čestitali za praznik. Denar za obdaritev so prispevali krajevna organizacija SZDL, občinski odbor RK in domača organizacija RK.

Vas se ne brani več posojil

Samo v hleve naj bi bilo letos vloženih 9 milijonov dinarjev

Kmetje v trebanjski občini so očitno spoznali prednosti sodobnejših gospodarskih poslopij in ostalih pridobitev. V letošnjem letu bo za gradnjo in preurejanje hlevov namenjenih znatno več posojil. Gre ravno tako za več silosov, pri nakupu traktorjev je že opaziti rahlo upadanje, vendar je število – 60 še vedno visoko.

Politika posojil za manj razvite je namreč še bolj spodbudna, od petletnega odplačilnega roka so prešli na 10-letnega. Inž. Alojz Zupančič računa letos na 17 novih hlevov v občini in 15 adaptacij. Ker gre v povprečju za 16 stojišč, bo torej prostora za več kot 400 stojišč. Predračunska vrednost gradenj znaša 9 milijonov dinarjev.

Pri tem bo šlo za naložbe tudi v nove strojne skupnosti. Letos naj bi pridobili pet novih strojnih skupnosti za krompir in štiri za silažo, nameravajo pa se poskusiti tudi v vinogradništvu. V sodelovanju s Hmeljnikom naj bi se lotili skupinske obnove prvih treh hektarjev vinogradov. Ob tem bo obnovljenih šest hektarov še posamezno. Gre za vinograde na Lipniku, Arbergu, v Dragi in na Dolgi njivi.

SEDAJ TEMENICA

Nekdanji Tip–Top v Trebnjem je z novim letom v sestavu kot TOZD novomeškega Laboda pod imenom Temenica. Še pred tem so povečali norme za 18 do 19 odst., kar je še vedno manj kot drugod. Po novem sistemu obračunavanja OD je bolje plačan priden delavec. Imajo isti proizvodni program moških oblek, ki gredo v glavnem v izvoz. TOZD ima sedaj tudi svoj lastni obračun.

Iz kraja v kraj

VSAK PRI SEBI – Trebnje je s kulturnimi prireditvami in delovnimi organizacijami močno razširilo svoj sloves. Vsak, kdor misli, da skrbi za snago tako, da pač vrže tisto, kar je odveč, nerabno in umazano, kamor je, jemlje kraju dobro ime. Za večji red s papirnato embalažo in drugimi odpadki bi morali poskrbeti tudi trgovci. Veter ob prehodu iz novega v staro leto je kot za šalo nosil razne škatle sem in tja po glavni ulici. Tam, kamor nosijo vse mogoče in nemogoče iz prehrambne Mercatorjeve trgovine, so morali prvi dan v novem letu posredovati celo gasilci.

NA LEPE OČI? – Ljudje se upravičeno z bojaznijo sprašujejo, kaj se utegne spomladi zgoditi z asfaltom na osrednji prometni cesti skozi mesto. Znano je, da jo je lani brez milosti uničeval ves promet z avtomobilske ceste, ko so ga preusmerili skozi mesto zaradi popravila viadukta pri Ponikvah. Nekateri so se že pozanimali pri republiški skupnosti za ceste o dolgu do te ulice. Tam o tem nimajo nič zapisanega. Kdo je spet komu samo kaj obljubil?

MALE BOSONOGE – Znano je, da so lani celo najuglednejšim mokronoškim larfarjem pri belem dnevu izginile s hiš zastave z znamenito boso nogo. Larfarji so se nazadnje trudili, da bi naredili mala namizna bandera že pred novim letom, da bi jih lahko poklonili svojim poslovnim partnerjem širom po Dolenjski in Ljubljani. Le-ti so tudi tokrat ugodno ocenili oglaševanje v larfarskem časopisu in hkrati podprli mokronoški karneval. Do larfarskega praznika jih bo dovolj.

ŠOLA PREVZELA BREME – Ker trebanjskega Društva prijateljev mladine ni čutiti, je novoletno obdaritev otrok prevzela osnovna šola. Pripravili so še lep program in obiskali z njim vse podružnične šole.

TREBANJSKE NOVICE

Krasen nov vrtec za 120 otrok, zgrajen sredi novega naselja v Loki pri Črnomlju, je idealen videti samo od daleč. Povsem dograjena stavba je znotraj prazna. Ni denarja za opremo, medtem pa starši dan na dan pritiskajo na upravo vrtca, da bi otroke sprejeli v varstvo. (Foto: Bačer)

„Suša," kakršne še ni bilo

Kaže, da bodo kultura, vzgoja in izobraževanje, otroško varstvo in druge interesne skupnosti dobili le tretjino lanskih sredstev

O skupni porabi so razpravljali na dolgo in široko ter v okviru resolucije o družbenoekonomskem razvoju načrtovali za 11 odstotkov več sredstev, kar bi bilo nujno, ampak izcimilo se je drugače. Republiške interesne skupnosti so za skupne solidarnostne in vzajemne naloge povečale svoje zahtevke za 24,5 odstotka, tako bo treba zmanjševati sredstva za dejavnosti občinskih interesnih skupnosti.

Če bo pri tem ostalo, kar se bo po vsej verjetnosti zgodilo, bo obstoj nekaterih interesnih skupnosti v črnomaljski občini ogrožen. Najslabše kaže kulturi, ki bi po tem izračunu dobila le tretjino lanskih sredstev, medtem ko ta denar niti daleč ne zadošča niti za uresničitev minimalnega programa. Tako stanje v kulturi je toliko hujše, ker je to področje vsa leta zavoljo bolj nujnih izdatkov v nerazviti občini bilo tako rekoč zadnje pri dodeljevanju sredstev. Ne zaradi nerazumevanja, ampak po pregovoru: Kjer ni, še cesar ne vzame!

V podobnem, vendar za malenkost boljšem položaju so otroško varstvo, ki ima še od lani za 4,150.000 din neplačanih obveznosti, izobraževanje s 500.000 din lanskega dolga in tako dalje. Trenutni položaj je tak, da za dejavnost glasbene šole, delavske univerze in sofinanciranje prehrane socialno ogroženih otrok v vrtcih in šolah ni na vidiku niti dinarja.

Kako iz te zagate? Odgovorni na občinski skupščini menijo, da vidijo le dve možnosti: ali še krčiti programe interesnih skupnosti in opustiti nekatere dejavnosti ali pa z dodatnimi prispevki obremeniti osebne dohodke zaposlenih v občini.

TRI BELE VRANE

Prvi trije kolektivi: Iskra, Kmetijska zadruga Črnomelj in Rudnik Kanižarica, že imajo pripravljeno gradivo za razpravo o organiziranju po tozdih in povezovanju le-teh v delovne organizacije. Osnutek predvideva za Iskro več variant, po katerih bi imeli v kolektivu 3 ali celo 4 tozde, zadruga načrtuje 2 in Rudnik prav tako 2. O tem bodo najprej razpravljali na skupni seji občinskega komiteja z vodstvom občinskega sindikata in predstavniki omenjenih kolektivov. Pretresli bodo zbrano gradivo in premislili, kaj bi bilo najboljše.

Delavni že, a učinkoviti?

Nedavna 5. seja CK ZKS je znova prevetrila duhove in predvsem odgovornost za uresničevanje sprejetih nalog in sklepov postavila v ospredje. V bistvu seja ni prinesla komunistom novih nalog, pač pa terja od njih, da postanejo učinkoviti pri že dogovorjenem. Tudi za črnomaljske komuniste ni mogoče reči, da doslej niso bili aktivni, da pa niso bili dovolj učinkoviti, priznavajo sami. Odgovorili so na vprašanje: koliko ste bili dosledni pri sprejetih sklepih in nalogah in kje vidite ovire za vaše delo?

IVAN ŽUNIČ, pravnik in eden najstarejših komunistov (po stažu) pri Obrtnem komunalnem podjetju Črnomelj: „Naša osnovna organizacija je bila ustanovljena šele pred dvema letoma in je začela s 7 člani. Dva smo medtem na novo sprejeli, 4 so še evidentirani. Lahko ugotovim, da je bil program dela ZK povečini uresničen. V večini zastavljenih točk tega programa smo bili tudi uspešni. S sklepi komiteja v glavnem nismo v zamudi, če izvzamemo podpis pogodbe o poslovno-tehničnem sodelovanju z Begradom. V tem kasnimo zaradi pomanjkanja časa."

ANTON VAJS, član občinske konference ZKS, zaposlen kot visoko kvalificiran mizar v IMV Črnomelj: „Precej sem obremenjen z delom v proizvodnji in delno s funkcijami, le 6 komunistov nas je v kolektivu pri 300 zaposlenih, tako da je težko doseči odločujoč vpliv na vsa dogajanja. Tudi zame in okolje, v katerem delam, velja, da nismo vseh sklepov prenesli v prakso; zakaj ne, pa sem povedal. Mislim, da na splošno za vse velja: nismo dosledni, zato tudi ni takih uspehov.

LOJZE GABROVEC, sekretar osnovne organizacije Stražnji vrh, sicer pa upokojenec: „Komunisti, ki delamo v terenskih osnovnih organizacijah odmaknjeni od središč, imamo še več težav. Na novo smo formirali organizacijo pred dvema letoma, ko nas je bilo 7. Kasneje so se trije odselili, tako da smo ostali štirje na dokaj obsežnem terenu. Delamo in ne morem reči, da ni uspehov, toda naši programi so v zaostanku največ zato, ker ne moremo računati na napredek brez komunalnih rešitev za kraj. Organizacijo bomo v kratkem okrepili, ko bomo nekaj doslej vključenih komunistov v TOZD sprejeli k nam. Tu živijo, pomagali pa nam bodo in koristili več, kot so lahko doslej."

R. B.

Črnomaljski drobir

KOLIKO JIH JE ŠLO PRED MATIČARJA? – V letu 1975 je bilo v črnomaljski občini 140 parov poročenih, od tega so imeli kar 93 porok v Črnomlju. Razen tega se je 34 občanov poročilo v tujini. Lani je bilo doma rojenih samo 10 otrok, od tega v mestu 1, umrlo pa je 152 občanov, od teh v Črnomlju 45. Kot ugotavljajo, je gibanje prebivalstva že nekaj let na približno isti ravni.

PARCELO DOBITE TAKOJ – Na Grajskih njivah se je gradnja zasebnih hiš zelo razmahnila. Od lanskega oktobra do srede januarja letos je bilo oddanih 15 gradbenih parcel, trenutno jih je 10 še na razpolago in 15 novih bo v tem delu mesta kmalu na voljo.

NE POZABITE NA DAVKARIJO! – Pred dnevi so že razobesili lepake, ki pozivajo občane k vložitvi davčne napovedi. Rok za oddajo prijave je kot običajno 31. januar, obrazce in vsa pojasnila pa dobite na davčni upravi v Črnomlju. Obrazce za napoved skupnih dohodkov občanov imajo letos celo v sprejemni pisarni, da si davkoplačevalci prikrajšajo pot.

NASELJE BREZ TRGOVINE – Loka in Rdeči hrib sta naselji, kjer so v nekaj letih zrasle številne hiše. Več kot sto družin je tam, več sto šolarjev v novi šoli, pa nobene trgovine, nobenega bifeja. Do mesta je 15 minut hoje. Kdaj bo v Loki trgovina, je vprašala tudi delegacija prosvetnih delavcev na zadnji občinski seji.

NOV VETER PRI OBRTNIKIH

Črnomaljski obrtniki so sklenili odslej bolj organizirano delati; od tega bi imeli korist sami, pa tudi družba. Imeli so ustanovni zbor za ustanovitev združenja obrtnikov v občini, katerega se je od 104 obrtnikov udeležilo blizu 70. Sprejeli so pravila, izvolili upravni odbor, 15. januarja pa tudi vodstvo. Za predsednika so izbrali mizarja Marka Bariča iz Črnomlja. Kot prvo koristno akcijo so sklicali posvet pred vložitvijo davčnih napovedi. Povabili so predstavnike davčne uprave, da jim bodo pojasnjevali ta, za obrtnike najtrši oreh. Združenje je za svoje upokojene člane priredilo tudi novoletno srečanje, na katerem se je 11 starejših obrtnikov s svojimi mlajšimi kolegi prijetno pogovorilo v Milerjevem gostišču.

NAJLEPŠA HVALA!

Šolarji s Sinjega vrha in iz okoliških vasi smo bili tudi letos deležni tradicionalnih daril pred novim letom. Poslovalnici trgovskega podjetja Veletekstil v Črnomlju se iskreno zahvaljujemo za pomoč odročnim vasem in njihovim prebivalcem.

JOZICA FORTUN
učenka z Vinice

Pred kratkim so delavci metliškega TGP postavili na prizidek metliškega zdravstvenega doma smrečico in s tem oznanili, da je metliška občina dobila novih 650 prepotrebnih kvadratnih metrov uporabne površine. Na sliki: prizidka v centru mesta – investitor objekta je združeni zdravstveni dom Novo mesto – se bodo sedaj lotili obrtniki.

Aktiv – jedro zadružnikov

Mladi zadružniki pri metliški Kmetijski zadrugi: „Aktiv mora postati zbirališče delovnih mladih kmetov"

Pred kratkim so se sestali člani aktiva mladih zadružnikov pri metliški Kmetijski zadrugi in spregovorili o sedanjem in bodočem delu.

Najprej so ocenili dosedanja prizadevanja in ugotovili uspeh na področju kviza in tekmovanj mladih traktoristov, saj so ekipe dosegle nekaj lepih uspehov. Pri izobraževanju so bili nekoliko slabši, predvsem zaradi preobsežnega programa. Ne bi bilo napak, so povedali mladi kmetje, ko bi v aktiv vključili tudi mlade iz vasi, ki sicer ne delajo le na kmetiji. Prav gotovo pa gre veliko zaslug, da je aktiv sploh zaživel, vodstvu Kmetijske zadruge, predvsem pospeševalni službi, ki je aktivu v marsičem pomagala in ga podprla tudi denarno.

Nato so se pogovarjali o prihodnjih nalogah in sprejeli delovni program. V kratkem naj bi razširili aktiv, in sicer s pomočjo občinske konference ZSMS; ustanovili bodo komisijo za izobraževanje (vodil jo bo Ivan Kure), pripravili vrsto strokovnih izletov in tekmovanj mladih traktoristov in poskrbeli, da bi aktiv postal res jedro delavnih mladih kmetov – zadružnikov.

Na sestanku sta spregovorila tudi direktor zadruge inž. Gačnik in predsednik občinske SZDL tov. Vajda. Prvi je govoril o pomembnosti usmerjenih kmetij, o možnostih kreditiranja mladih kmetovalcev, pogostih pojavih nesreč pri delu s kmetijsko mehanizacijo itd. Vajda pa je govoril o uvajanju samouprave na vasi, razvojnem programu kmetijstva in vključevanju mladih v družbenopolitične organizacije na vasi.

J. MATEKOVIČ

„Jugorska akcija"

Približno pred letom dni so na sestanku jugorske krajevne skupnosti sklenili, da bodo razmišljanja in pogovore o trifazni električni napeljavi tudi uresničili. Nekateri občani v skupnosti so sodobno napeljavo že imeli in vsi krajani so se lahko prepričali o koristnosti trifazne napeljave. In pred dnevi so se začele dolgoletne želje izpolnjevati. Občani so složno prijeli za krampe in lopate in že čez dober mesec bo na Božič vrhu, Škemljevcu, Mačkovcu in na Jugorju zvečer močnejša svetloba, televizijo bodo lahko gledali tudi v zgodnejših urah, gospodinje pa odsihmal ne bodo v skrbeh za hladilnike in pralne stroje, ki jim jih je slaba napetost velikokrat pokvarila. O akciji so štirje udeleženci povedali naslednje:

JOŽE KRŠTINC, upokojenec z Božičega vrha: „Mislim, da ga ni bilo v krajevni skupnosti, ki bi nasprotoval napredku. Naše vasi so složne in tako se zastavljeno delo počasi približuje koncu. Kljub temu da sva z ženo že v letih, sva opravila določene naloge, jaz pa še kar naprej pomagam sedaj tu, sedaj tam. Jame za drogove smo že izkopali, sedaj pa nas čaka postavljanje . . ."

JOŽE PAŠIČ, upokojenec s Sel: „O boljši napetosti smo se pogovarjali že pred tremi leti, lani pa smo se odločili, da naredimo pogovorom konec. Zavoljo tega smo se organizirano lotili akcije, kajti slaba napetost nam je naredila že veliko škode na motornih žagah, hladilnikih in nekaterih strojih, ki jih uporabljamo na kmetiji. Na Selih je elektrika že dolgo časa najslabša in včasih smo se morali zateči kar nazaj k sveči . . ."

PETER BADOVINAC, gostilničar, Jugorje: „Kot velikokrat poprej smo se tudi zadnje akcije lotili prav vsi. Pa ne zgolj zato, da bi dokazali, kako enotna krajevna skupnost smo, pač pa iz potrebe. Trasa za električno je dolga okoli 2500 metrov in na njej bodo stali podarjeni drogovi. V skupnosti je 50 hi. Vsaka je darovala po dva drogova in vsaka je morala izkopati jami, občani pa bodo pomagali tudi pri vleki žic. Delamo po ekipah, in sicer je v vsaki po 10 ljudi. Večkrat pa se zgodi, da na neugodnem terenu pomaga ekipi tudi do 30 ljudi. Veseli nas predvsem dejstvo, da so se prostovoljnega dela lotili tudi občani, ki že imajo trifazno električno napeljavo."

STANE METEŽ, Elektro Črnomelj: „Pri črnomaljskem podjetju sem že šestnajsto leto in z njim sem popravljal in napeljeval skoraj po vseh belokranjskih vaseh. Več ali manj so si vasi podobne: vsi radi pomagajo, jugorska krajevna skupnost pa se mi zdi, da je v enotnosti med prvimi v Beli krajini. Ljudje so prijazni, naredijo, kar se jim reče. Konec koncev je to tudi zanje boljše. Če nam ne bi pomagali, bi dobili električno dober mesec kasneje."

PREDAVANJE O ALKOHOLIZMU

Sekcija za boj proti alkoholizmu pri metliški občinski konferenci ZSMS bo v kratkem pripravila v mladinskem klubu predavanje o alkoholizmu in narkomaniji. Ob tem bodo mladi pripravili tudi priložnostno razstavo fotografij, ki si jih bodo sposodili pri karlovških vrstnikih, pri klubu za boj proti alkoholizmu in narkomaniji.

ZADRUŽNIKI GREDO NA TEKMOVANJE

Na zadnjem sestanku članov metliškega aktiva mladih zadružnikov pri metliški Kmetijski zadrugi so člani spregovorili tudi o organizaciji tekmovanj mladih zadružnikov. Sklenili so, da bodo poslej redno organizirali tekmovanja mladih traktoristov, na republiško tekmovanje „Kaj veš o kmetijstvu", ki bo čez dobrih štirinajst dni, pa bodo poslali štiričlansko ekipo, v kateri bodo: Kure, Smuk, Stariha in Kralj.

Pester program tudi uresničiti

Dve leti sta minili, odkar se zaprla vrata mladinskega k ba v stari šoli, toda zdaj ži nje v klubu spet oživlja. V stvo, ki mu predseduje Ja Žele, je poskrbelo za preure tev prostorov, za sprejem pr in letnega programa.

Tako nameravajo v letu 1976 praviti več debatnih večerov, na terih bodo obravnavali gospoda kulturne, športne, zdravstvene političnе probleme ter uspehe v čini, tesneje se bodo povezali z dimi iz Črnomlja, Novega me Ozlja in Karlovca. Ustanovili so rarno-dramsko sekcijo, ki bo skr za literarne večere, skupaj s kino klubom Fokus pa pripra razstave.

Ob teh priložnostih bo povabili medse igralce in reži ter slikarje. Člani filmske sekcije do predvajali ozkotračne filme, pogovarjali o njih ali pa poskrbe njihovo razlago. Letni program dinskega kluba zajema tudi prip ustnega časopisa, obiske po d nih organizacijah, ure pravljic za mlajše, za 8. marec na primer po vor z materami padlih partizanov kratkem bo predavanje in pog na temo Alkoholizem in narko nija ipd. Program je široko in s no zastavljen, od mladih pa je visno, kako ga bodo uresničili.

TRIJE DNEVI KULTURE

Osmi februar, sloven kulturni praznik, bo letos posebno slovesen. Pripr ljalci obljubljajo tridnev program. Šestega februa bo v kinodvorani predst slovenskega filma, sedmi zvečer akademija v do Partizana, 8. februarja pa razgovor za okroglo mi kulturnem življenju v ob ni. Celotnemu programu, katerem bomo še pisali, dali naslov: Trije dnevi k ture.

DELAVSKE ŠPORTN IGRE POSLEJ TUDI POZIMI

Metliški občinski sindikalni je pripravil prejšnji četrtek sest na katerem so se pogovarjali komisije za šport in rekreacijo občinskem svetu Zveze sindika pravilih delavskih športnih iger razporedu tekmovanj v letoš letu. Na sestanku so se dogov da bodo nekatere športne aktiv pripravili v zimskem času, ko zaposleni več časa.

NA SEJMU MODE 76 TUDI „BETI"

Na letošnjem sejmu mode od do 23. januarja bo razstavljala ska Beti kopalke iz sezone 76 žame in spalne srajce iz bom poslovni partnerji pa si bodo l ogledali celotno kolekcijo pom poletje 76. Od sodelovanja na ljanskem sejmu si obetajo v Beti cej poslovnega uspeha.

Sprehod po Metliki

METLIŠKA BETI PRAZNUJE v letošnjem letu 20-letnico obstoja, zato bo pripravila vrsto proslav in kulturnih ter športnih prireditev. Veliko pozornosti bodo posvetili kvaliteti svojih proizvodov, delovni in tehnološki disciplini, tekmovanju med posameznimi TOZD ter dvigu družbenega in osebnega standarda.

PRENEKATEREMU OBISKOVALCU se je prejšnji teden zdelo, da je Belo krajino zajel velik požar. Ko je prišel na belokranjsko stran Gorjancev, je lahko opazil ob cesti veliko število manjših in večjih ognjev. Podgorjanski kmetje so zažigali suho travo in dračje in ognji so goreli še pozno v noč. Bili so brez nadzorstva, toda do nesreče ni moglo priti, ker v bližini požiganja ni poslopij niti gozdov.

MINILO JE ŽE VRSTO LET, odkar so po vaseh predvajali ozkotračne filme, ki jih je takrat g veliko ljudi. Pokazalo se je, občani za tako obliko seznanja filmsko kulturo še vedno navdu zato pri občinski konferenci Z Metlika razmišljajo o ponovni bi kino predstav po vaseh. Pos predstave z razgovori o predvaj filmu pa kanijo pripraviti posebi mladino. Za to vrsto dejavnost poskrbela kinosekcija pri mla skem klubu. Mladinci, ki so že z za te načrte, upajo, da ne bo velikokrat doslej ostalo le pr črtih in pogovorih.

METLIŠKI NAMIZNI TEN v kratkem dobil „injekcijo", ki bi poživila dejavnost v tej šp zvrsti. Klub uspešno tekmu ljubljanski področni ligi, nim dovolj kadrov. Zato bodo v k pripravili pionirsko namizno te šolo, v katero so vabljeni tudi mladinci in mladinke.

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

Bo ostalo Kočevje brez srednje šole?

Kaže, da bo treba uvesti dodatni samoprispevek za gradnjo nove srednje šole, sicer bomo izgubili še te srednje šole, ki jih imamo

„Če želimo tudi še v bodoče imeti v Kočevju kakršnokoli srednjo šolo, moramo zagotoviti zanjo primerne prostore.“ Taka in podobna opozorila je bilo slišati na nekaterih zadnjih sestankih v Kočevju in hkrati tudi povsem jasen namig, da bo zato verjetno treba zvečati sedanji samoprispevek od 1 na 2 odstotka.

Sekretarja občinske konference SZDL in direktorja Delavske univerze Petra Šobarja smo zaprosili, naj za naše bralce nekoliko podrobneje razloži, zakaj so potrebni novi prostori za srednje šole v Kočevju, zakaj so Kočevju srednje šole sploh potrebne in kako je zamišljeno financiranje izgradnje nove šole. Povedal je:

– V Kočevju imamo izmed srednjih šol gimnazijo z enim pedagoško usmerjenim razredom, poklicno kovinarsko šolo, poklicno oblačilno šolo, dislociran oddelek šole za prodajalce, razen tega pa razne večerne srednje šole obiskuje še okoli 300 odraslih, ki so že zaposleni. V stavbi gimnazije, kjer so vse te šole, gostuje še glasbena šola.

Peter Šobar

Skupno obiskuje razne šole v gimnazijski stavbi okoli 800 dijakov. Stavba pa je bila zidana pred 100 leti in dozidana pred 70 leti za 180 dijakov, in to za potrebe takratnega pouka! Po mojini v Kočevju ni bilo vloženo več znatnega za gradnjo novih prostorov za srednje šolstvo. Zato je še danes negotova verifikacija nekaterih naših srednjih šol.

Sistem usmerjenega izobraževanja, ki je sedaj v razpravi, predvideva v srednji šoli dve leti splošni pouk; v nadaljnjem izobraževanju, ki naj bi trajalo od 6 (ali celo manj) mesecev do dveh (ali celo več) let pa bodo dijaki dobivali le še strokovno znanje.

Kočevska osnovna šola nima dvomljajev, da bi organizirala še dve leti splošnega pouka za srednješolce, ker ima že za svoje potrebe premalo prostorov. Tako ne more zagotoviti niti zase pouka v eni izmeni, da ne govorimo o celodnevni šoli.

V gimnaziji pa je tudi le 12 učilnic, kar je premalo, saj kaže, da bo samo prvi razred usmerjenega izobraževanja imel 7 do 8 oddelkov. Po moje bo potrebnih za srednje šole najmanj 20 učilnic in še ostali prostori, kot so kabineti, knjižnica itd.

Za šolanje doma, se pravi v Kočevju, se je treba zavzemati zato, ker je cenejše za starše in družbo. Niso potrebni internati, ker stanujejo otroci doma, razen tega pa se otroci ne odtujujejo staršem in občini. Izkušnje namreč kažejo med drugim, da se le redki, ki gredo na študij izven občine, zaposlijo v domači občini.

Gradnjo nove stavbe naj bi, kot se da oceniti iz sedanjih razprav, financirali pol republiška izobraževalna skupnost, pol pa sami. Se pravi, da bi morale prispevati za gradnjo domače delovne organizacije iz občin Kočevje in Ribnica, ker pa to ne bi zadostovalo, predlagajo nekateri, naj bi zvečali sedanji samoprispevek za 1 odstotek in tako zbrani denar namenili za gradnjo nove srednješolske stavbe.

Za zaključek naj povem: Če želimo v Kočevju imeti kakršnokoli srednjo šolo, moramo najprej zanjo zagotoviti prostore! To pomeni, da zdaj ne kaže razpravljati, ali bi radi v Kočevju še ta ali oni oddelek srednje šole, kajti če ne bomo zagotovili ustreznih prostorov, ne bomo imeli sploh nobene srednje šole.

J. PRIMC

DARILA NAME

Kočevska NAMA je pred novim letom obdarovala z denarjem in darili več šol in drugih ustanov v občini in sicer osnovne šole Kočevje, Osilnica in Fara, Posebno osnovno šolo Kočevje, Društvo prijateljev mladine Kočevje in Vzgojno-varstveni zavod Kočevje. Vsa darila skupaj so bila vredna 7.000 din.

ŠEST FANTOV NA POHODU

Pohoda „Po poteh partizanske Jelovice“, ki je bil v nedeljo, 11. januarja, sta se udeležili tudi dve tričlanski ekipi ZRVS in ZSM iz kočevske občine. Pohod sta organizirali republiški vodstvi rezervnih vojaških starešin in mladina.

VEČ DENARJA, MANJ BLAGA

Kočevska NAMA je zabeležila lani za okoli 16 odstotkov višji iztržek kot leto prej, medtem ko so dejansko prodali za okoli 20 odstotkov manj blaga.

Drobne iz Kočevja

ŠE RAZPRODAJA – Do 31. januarja bo v NAMI (verjetno tudi v drugih trgovinah), razprodaja zimske garderobe. Medtem ko so zimske čevlje v glavnem že razprodali, imajo naprodaj še moške plašče in obleke, ženske obleke in kostime ter otroško konfekcijo.

POSOJILA PO NOVEM – V NAMI smo zvedeli, da dajejo zdaj potrošniška posojila do 30.000 din za dobo 24 mesecev in sicer do tretjine osebnih dohodkov. Polog za nakup pohištva znaša 15 odstotkov, industrijskega blaga 20 odstotkov.

KOPAMO SE – Pokrito kopališče je pričelo obratovati. Tako se je izpolnila dolgoletna želja občanov, posebno onih, ki so pogrešali rekreacijsko kopanje, odkar je bilo kopanje v onesnaženi Rinži onemogočeno oziroma zdravju škodljivo. Sedaj je omogočeno kopanje vse leto. Kopališče s stranskimi prostori nudi kopalcem zdrav razvedrilni užitek. Kaže, da se bodo krajani na novost navadili.

SLABE ŽARNICE – Kakovost žarnic je vedno slabša, posebno 80 in 100 vatne večkrat pregorijo že po enourni uporabi, nekatere celo ob prižigu. Tako močno se segrejejo, da se senčniki smodijo, stekleni pa od vročine celo pokajo. Nekaj ni v redu ali z žarnicami ali pa z napetostjo toka, ki niha predvsem v večernih urah.

KAJ PA VREME? – „Toplota v januarju in v februarju vlaga, na noge pomaga,“ trdi stari domači pregovor. Stoletna pratika pa navaja: „Če Pavel (15. jan.) nebo razjasni, letina gotovo dobra sledi“ in „Kadar Anton (17. jan.) z dežjem prihaja, se dolgo po tem zemlja napaja“.

NAŠA KULTURA NA TV – Televizijska skupina se je pretekli teden več dni mudila v Kočevju. Snemala je kulturne ustanove in oddajo o kulturni dejavnosti v mestu. Tako bo videla slovenska javnost, da v Kočevju le ni tako mrtvo, kot večkrat radi poudarjamo.

občan vprašuje

– Naši miličniki zelo hitro odkrijejo vse tatvine in celo posojene avtomobile, zato ne morem razumeti, zakaj še niso vrnili lastniku tistega rumenega tovornjaka, ki je že dolgo parkiran ob stari elektrarni ob Rinži?

– To bo gotovo samo zato, ker lastnik ni prijavil izginotja.

Nekaj mladinskih

MLADI PROSTOVOLJCI – Pred kratkim so v Kočevju sprejeli v teritorialno enoto 17 mladincev, pred dobrim letom pa 25. Vendar se jih je medtem nekaj odselilo iz občine, nekaj pa jih je šlo k vojakom, tako da je danes v teritorialnih enotah okoli 35 mladincev in mladink-prostovoljcev.

VESELI VEČER – Mladinska organizacija je pred kratkim priredila veseli večer za mladino in odrasle. Na sporedu so bili skeči in glasba. Igral je tudi ansambel kočevske gimnazije.

NI DVORANE – Mladinsko vodstvo išče možnosti, da bi organiziralo zabave oziroma ples za mladino, vendar še brez pravega uspeha. Tako niso mogli organizirati silvestrovanja za mladino, ker niso dobili primerne dvorane, ki bi sprejela 300 do 400 mladih. Take dvorane v Kočevju ni, oziroma če je, ni primerna za take prireditve. Izkušnje so pokazale, da gostinski lokali za mladinske plese niso primerni, ker je v njih težko zagotoviti red.

NOVA BILTENA – V kratkem bo izšla tretja številka biltena, ki ga izdaja občinsko vodstvo ZSM. V njej bo objavljen predvsem material za sejo občinske konference ZSM, ki bo predvidoma sredi februarja. Po sedanji zamisli pa bo naslednja, se pravi 4. številka biltena, posvečena akciji za zagotovitev potrebnih prostorov za mladino in občinski akciji za zvišanje samoprispevka, s čimer bi zagotovili primerne prostore za srednje šolstvo v Kočevju.

Iz Kolpske doline

OVCE NA OBISKU

Za novo leto je prišla na naša polja truma ovac, ki so po polju pobrale še tisto, kar je bilo zelenega. Novoletne praznike smo preživeli domačini različno. Starejši so bili kar doma, mladi pa so šli na vse strani na zabave. Nesreč pri nas ni bilo.

DRVA ZA ZIMO

Letošnja mila in kopna zima, ki je pri nas skopa s snegom, nam omogoča raznovrstna poljska in gozdna dela. Nekateri razvažajo gnoj po njivah in travnikih, drugi pa pripravljajo drva za drugo zimo. Nekateri spet sekajo grmovje po travnikih, da se ne bi razrastlo prav do vasi in tako še olajšalo prihod divjadi na njive in celo medvedov v vasi, kot se je to zgodilo pred nedavnim v Ribjeku pri Osilnici.

VELIKO DIVJADI, MALO PLENA

Lovci pridno love, sreče pa imajo bolj malo. Pred kratkim se je Jožetu Gladu posrečilo ubiti košuto in Antonu Račkiju divjo svinjo. To je zelo skromen plen, če upoštevamo, da dela divjad veliko škode po poljih. Še tistih nekaj kmetov, kolikor jih je, ne ve, ali naj še sejejo in sadijo ali ne, ker tako največ pospravi divjad.

MEDVED POSLANEC

Medved je seveda lepo zaščiten, kot včasih poslanec, ki je imel imuniteto. Njega se najbolj bojimo, odkar je bil pred tremi leti napaden Slavko Majetič iz Kužlja.

Ljudi v naši okolici je že zelo malo. V petih vaseh okoli Kužlja nas je komaj še 15 stalno bivajočih. Vendar so bili gasilci v Kužlju pridni, saj so končno le uredili svoj gasilski dom.

JOŽE KRIŽ–KUŽELJ

SPET RAZSTAVA PTIC

Od 24. do 29. januarja bo v avli nove osnovne šole v Kočevju razstava ptic pevk, papig, golobov pismonoš in okrasnih golobov. Pokrovitelj razstave bo Združeno KGP – Gozdno gospodarstvo. Na razstavi bo srečelov, prodajali bodo tudi kletke, ptice in značke. To bo doslej že peta razstava kočevskega Društva za varstvo in vzgojo ptic, ki je bilo ustanovljeno 1970.

Ribničani s svojo pekarijo niso vedno zadovoljni, vendar je njihov kruh precej lepši in boljši, kot so ga vajeni v Kočevju in drugod. (Foto: Primc)

Težko do vsakdanjega kruha

Če kruh ostaja, so potrošniki zadovoljni, pek pa ima izgubo

Nekatere ribniške zaposlene žene so nas opozorile, da je njihova pekarija odprta takrat, ko so one v službi. Ko so proste, kruha zmanjka, oziroma je pekarija že zaprta. Če torej hočejo dobiti kruh, morajo ponj med delovnim časom.

Oglasili smo se v pekariji, kjer je nekaj žensk prisluhnilo našemu vprašanju in potrdile so, da je res tako, pek Petko Djordjevski pa je dejal:

– Včasih res zmanjka kruha, za minule novoletne praznike pa mi ga je ostalo kar blizu 100 kg in sem ga moral vreči stran. Kruh ni sladkor, ki lahko stoji dalj časa, ampak se hitro stara, zato moramo biti peki previdni. Danes mi bo kruh spet ostal. Kar poglejte. Kmalu bom zaprl trgovino, pa je polica še polna, razen tega ga imam še v skladišču. Zame je bolje, da spečem 10 kg kruha manj kot 3 kg preveč.

Če zmanjka kruha za več ljudi, potem ga popoldne še enkrat pečem. Kupce obvestim z listkom na vratih prodajalne, da bo kruh spet pečen ob tej in tej uri, običajno pa je to ob 17. uri. Naša prodajalna je odprta vsak dan od 5.30 do 15. ure, ob sobotah pa od 6. do 12. ure.

Petko Djordjevski nam je razložil, da ima njegova pekarija zadostno zmogljivost, da lahko napeče dovolj kruha. Nekateri občani so namreč trdili, da kruha večkrat zmanjka zato, ker je peč premajhna.

Resnici na ljubo moramo povedati, da so nekatere gospodinje – predvsem nezaposlene in tiste, ki zgodaj uvstjajo – zadovoljne z delovnim časom pekarije in vedno dobe kruh, ker pridejo ponj zgodaj zjutraj. Res pa je, da se mora pek čimbolj prilagoditi potrebam potrošnikov, a potrošniki ne morejo zahtevati tega, da bi pek vedno spekel toliko kruha, da bi mu ostal.

J. PRIMC

PRIPRAVLJAJO KRONIKO

V ribniški občini zaključujejo zbiranje materiala za „Zgodovinsko kroniko“, knjigo, ki bo govorila o dogodkih iz NOB in o povojni izgradnji v občini. Komisija, ki je zadolžena za zbiranje gradiva, je zadolžila aktive ZB po krajevnih skupnostih, da zberejo material oziroma dokumente na svojem območju. Doslej so to delo opravili in material poslali občinski komisiji že na območju Loškega potoka, Dolenje vasi, Grčaric in Sodražice, medtem ko komisija, ki zbira material na območju Ribnice, še ni poslala materiala, vendar bo morala pohiteti, da zaradi nje ne bo zamude.

Parkiranje

Z novim zakonom o varnosti v cestnem prometu je prepovedano parkiranje na pločnikih povsod, kjer ni s prometnim znakom tako parkiranje izrecno dovoljeno. Zakon predvideva razen denarne kazni še odstranitev nepravilno ustavljenega ali parkiranega vozila, ki predstavlja nevarnost ali oviro za promet.

Verjetno bo treba ponekod s prometnimi znaki čimprej dovoliti parkiranje na pločnikih, da ne bi prišlo do nepotrebnih prometnih zapletljajev. Tako smo na primer pred kratkim videli, da na več ulicah v Sodražici v ribniški občini vozniki osebnih in celo tovornih avtomobilov parkirajo deloma na pločnikih, čeprav jim takega parkiranja prometni znak ne dovoljuje. Vendar ti vozniki kljub takemu parkiranju ne ovirajo prometa pešcev, ker je pešcev malo, razen tega tudi prometa z vozili po ulicah ni veliko.

Verjetno bi kaznovanje teh voznikov, ki parkirajo tako (v Sodražici ali drugod), ne rodilo prevelikih sadov, pa tudi potrebno ni, ker zaradi takih parkiranj ne prihaja do zastoja. Vendar je le treba čimprej poskrbeti, da bo v celoti zadoščeno ne le duhu, ampak tudi črki zakona, se pravi, da bodo table o dovoljenem parkiranju postavljene povsod tam, kjer vozniki lahko parkirajo. S pomočjo občanov in delovnih organizacij bi lahko krajevne skupnosti zbrale predloge, kjer naj bi parkiranje dovolili, in jih nato sporočile odgovornim organom oziroma organizacijam.

J. PRIMC

Pritegniti mlade k delu

Nedavni sestanek predsedstva ZSM občine Ribnica je potekal skoraj kot prejšnji, se pravi, da je bila udeležba iz delovnih kolektivov slaba, na sestanek pridejo vedno isti, nekatere delovne organizacije nikoli ne pošljejo svojih predstavnikov, udeleženci se medsebojno kritizirajo, marsikaj obljubijo, naredijo pa malo. Člani, ki bi radi delali, se sprašujejo: do kdaj tako?

Zaradi vsega tega bo treba zamenjati člane, ki iz raznih vzrokov ne morejo prihajati na sestanke in ne morejo izpolnjevati nalog. Člane predsedstva bo treba izbirati bolj po delu in manj po osebnih poznanstvih oziroma predlogih prijateljev in znancev.

Na vsakem sestanku opozarjajo tudi, da je občinski mladinski organizaciji potreben plačan predsednik. Na širšem ljubljanskem območju namreč edino v Ribnici nimajo predsednika, ki bi bil redno zaposlen pri organizaciji ZSM.

Vendar so bili kljub vsem težavam le doseženi nekateri uspehi. Največ nalog je opravilo predsedstvo s predsednikom Albinom Mikuličem. Na volilni konferenci so se dogovorili za resnejše delo, predvsem za aktiviranje mladih v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Ustanovili so področne konference mladih delavcev, mladih v izobraževanju in mladih v krajevnih skupnostih. Akcija evidentiranja članov še ni zaključena. Na delovno akcijo v Suho krajino so poslali 8 brigadirjev. Ustanovili so dve novi osnovni organizaciji in usklajevalni odbor za kolektivne člane ZSM (Planinsko društvo, jamarji, radioklub). Zavzemali so se za podpis samoupravnega sporazuma o gradnji dijaških domov.

Hkrati pa nekaterih nalog niso izpolnili. Tako člani predsedstva niso obiskali mladih v delovnih organizacijah in jih niso seznanili s programom in nalogami mladinske organizacije. Iz osnovnih organizacij ne pošiljajo zapisnikov o delu. V Loškem potoku je v obratu BPT, kjer je bila včasih najboljša mladinska organizacija, delo zaspalo.

Mladinsko vodstvo namerava letos organizirati več seminarjev za tiste člane predsedstva, ki so predvideni za predavatelje po mladinskih aktivih. Največja pomanjkljivost mladinskega vodstva namreč je, da ne zna pritegniti mladih. Že v bližnji prihodnosti je predvidena tudi skupna seja konferenc ZK in ZSM.

M. GLAVONJIČ

Ribniški zobotrebci

VELIKO BEREMO – Ribniška knjižnica, ki ima okoli 10.000 knjig, se bo kmalu preselila v prostore novega doma JLA. Sedanja knjižnica je premajhna. Veliko knjig je kar na tleh, ker ni prostora za police. Občani radi berejo, predvsem šolarji, ki so jim knjige potrebne za obvezno čtivo. Tudi ostala mladina rada posega po dobrih knjigah, ki so njihove najboljše prijateljice. Starejši zaradi drugih skrbi in dela manj bero. Pričakujejo, da se bo z novo knjižnico število bralcev povečalo.

SINDIKALNE ZABAVE – Z otvoritvijo novega doma JLA je v Ribnici več zabavnega življenja. Začel se je ples. Več delovnih organizacij prireja v domu svoje proslave in zabave. Med njimi sta jih organizirala tudi RIKO in ITPP.

BORCI V JLA – Zveza združenj borcev občine Ribnica in Zveza rezervnih vojaških starešin se bosta preselili v nove prostore doma JLA.

DVOJNA OGLASNA TABLA – AMD Ribnica in predsedstvo občinske konference ZSM bosta imeli skupno oglasno desko oziroma omarico pri avtobusni postaji. Ta omarica je bila doslej precej dolgo razbita. Upamo, da bo zdaj bolje vzdrževana.

M. G–ć

občan vprašuje

– Zakaj delegatom občinske skupščine Ribnica na občinski seji ponovno preberejo nekatere materiale, ki obsegajo tudi po deset in več strani?

– Ker ne zaupajo delegatom, da so jih res prebrali ali pa jih imajo za tako neumne, da jim je treba isto zadevo večkrat ponoviti, da bo vsaj nekaj ostalo v njihovih glavah.

KOČEVSKE NOVICE

REŠETO

Žalostna slika

Delo komisije za ugotavljanje izvora premoženja je v ribniški občini zaživelo šele pred približno letom dni, ko je prevzel dolžnost predsednika komisije Alojz Češarek, tajniške posle pa Stanka Putre. Komisija je pregledovala obvestila o premoženjskem stanju vodilnih delavcev, davčne osnove obrtnikov in sodelovala z organi pregona.

Vendar pravega uspeha ni bilo in delo komisije je šlo počasi rakovo pot. Od sedmih sej so bile sklepčne le tri. V novembru in decembru ni bila sklepčna nobena seja, ker sta se jih udeležila le predsednik in tajnica. To pomeni, da člani komisije neodgovorno opravljajo zaupano dolžnost, zaradi česar bi morala komisija za volitve in imenovanja predlagati, da bi nedelavne člane zamenjali. Vendar se ne bi smeli zadovoljiti samo z zamenjavo, ampak bi morale družbeno politične organizacije proti njim ukrepati.

Družba je namreč članom te komisije zaupala eno najodgovornejših nalog, namreč preprečevati možnost, da bi kdo lahko živel na račun drugega. Delo komisije je zelo odgovorno in njeni člani morajo biti sposobni, pošteni občani, ki so vedno pripravljeni pomagati vsem, ki bi jim drugi delali krivico, oziroma jih izkoriščali. Malo je verjetno, da takih ljudi, ki bi bili primerni za delo v tej komisiji, v ribniški občini ni (in da jih ni tudi v drugih občinah, saj je povsod položaj podoben).

J. PRIMC

VOLITVE IN SELITVE

Na prvi letošnji seji komisije za volitve in imenovanja občinske skupščine Ribnica so v skladu z družbenim dogovorom o osebnih dohodkih voljenim in imenovanim funkcionarjem določili osebne dohodke družbenemu pravobranilcu samoupravljanja (Janez Picek) in vodji njegove pisarne (Barbara Radič). Za pravobranilstvo, ki bo delalo za območje občin Kočevje in Ribnica, urejajo upravne prostore v bivši Miklovi hiši, kjer je bila doslej uprava Stangrada. Stangrad pa bo imel upravo v bivši vrtnariji, kjer je tudi sedež KS Ribnica.

Kam gre ustvarjeni dohodek

Največ za plače, razvoj gospodarstva in samoupravne interesne skupnosti, ostalo pa še za pogodbene, zakonske in samoupravno dogovorjene obveznosti, skupno porabo v tozdih in gradnjo stanovanj

BRUTO DOHODEK, oziroma kot bi mu rekli v posameznem podjetju DRUŽBENI PROIZVOD, je nanovo ustvarjena vrednost v občini (NARODNI DOHODEK), kateri je prišteta še AMORTIZACIJA.

Na tabeli je prikazan bruto dohodek ribniškega gospodarstva leta 1974, ocena bruto dohodka za lani, načrtovani bruto dohodek za letos in njegova delitev. Delitev smo zaradi lažjega razumevanja poenostavili tako, da smo prikazali, kako je bilo oziroma bo porabljenih vsakih 100 din bruto dohodka.

Že površen pogled na drugo koleno v tabeli pove, da gre največ denarja (oziroma nanovo ustvarjene vrednosti) za pokrivanje osebnih potreb zaposlenih (osebni dohodki in kar je vezano nanje). Lani je šlo za te namene kar 58,9 din od vsakih 100 din, medtem ko je šlo predlanskim precej manj (le 46,8 din od vsakih 100 din). Letos bo šlo po 54,6 din ali dinar manj, kot je predvideno v republiki. Če pregledamo ostale kvadrate v drugi koloni, ugotovimo, da bo ta dinar, ki so se mu zaposleni odpovedali, letos porabljen za ZAKONSKO IN SAMOUPRAVNO DOGOVORJENE OBVEZNOSTI, saj bo šlo za te namene v občini 6,7 din od vsakih 100 din, v republiki pa le 5,7 din. V primerjavi s predlanskim je šlo lani v ribniški občini tudi veliko več denarja za osebne potrebe oziroma osebne dohodke, zato je ostalo za investicije (AMORTIZACIJA IN POSLOVNI SKLADI) le 25,8 din od vsakih 100 din, medtem ko je šlo leto prej za te namene kar po 37,6 din, letos pa bo šlo enako kot v republiki.

V tretji koloni na tabeli se vidi tudi, da sredstva za stanovanjsko izgradnjo (STANOVANJSKI PRISPEVEK) iz leta v leto naraščajo, vendar bo šlo letos za te namene v ribniški občini samo po 1,6 din od vsakih 100 din, v republiki pa kar 3 din. V občini bodo večja sredstva skupne porabe tozdov, ki bodo znašala 4,1 din od vsakih 100 din bruto dohodka, v republiki pa le 3,7 din. Za ČISTE OSEBNE DOHODKE in za PRISPEVKE SIS bo šel letos v občini Ribnica in republiki enak delež bruto dohodka. V primerjavi z lani bosta oba ta deleža manjša (četrta kolona v tabeli), ker bo treba več nameniti za druge zadeve, predvsem za sklade (glej amortizacija in poslovni skladi), se pravi za investicije v gospodarstvu.

Seveda bi se vse te postavke dalo razčleniti še naprej, npr. na prispevke za posamezne SIS ali celo na posamezne postavke znotraj posamezne SIS itd. Vendar naj bo za danes številk dovolj.

J. PRIMC

PRVA LETOŠNJA „NAŠA VEZ"

V prvi letošnji številki „Naše vezi", glasilu delovne skupnosti INLES Ribnica, je posvečenih največ strani (kar tri) razvojno tehnični službi oziroma „Načrtom in predvidevanjem"; članek je napisal Marjan Hočevar. Zelo zanimiv je tudi članek „Za drugačne medsebojne odnose", v katerem direktor tozda Inles „Javor" Jusić Smiljan Črnjarić opozarja, kaj vse bo treba storiti za večji uspeh tozda.

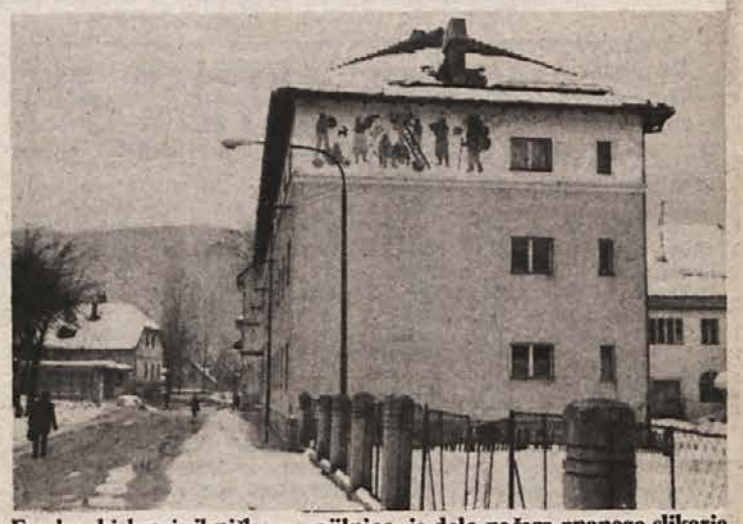

Freska, ki krasi ribniško posojilnico, je delo našega znanega slikarja Franca Miheliča. Po pripovedovanju Andreja Arka iz Kočevja jo je Mihelič napravil že leta 1929, se pravi v svojih študentskih letih. (Foto: J. Primc)

SLABA CESTA

Iz Loškega potoka v ribniški občini opozarjajo, da so bile letos občinske ceste slabo vzdrževane. Delegat Jože Košmrlj pravi, da na cestah ni dovolj kamna oziroma peska in da je najslabša cesta Hrib–Bloščck. Ta je celo tako slaba, da vozi avtobus 6 km daleč kar 20 minut. Po tej cesti se vozijo Potočani vsak dan na delo na Notranjsko.

ALI ŽE VEŠ...

... da je v občini Ribnica 1469 otrok: od tega jih je starih do 2 leti 213, od tri do 6 let 442, od 7 do 14 let pa 814?

... da je v občini Ribnica 92 naselij, in sicer največ v KS Sv. Gregor – 26, najmanj pa v KS Loški potok – 6?

... da je imelo konec leta 1974 (novejši podatki še niso znani) v občini Ribnica tekočo vodo 2484 stanovanj od skupnih 3234?

... da je bilo ob zadnjem popisu prebivalstva leta 1971 v občini Ribnica 11.834 prebivalcev in sicer na območju KS Ribnica 5.140, KS Sodražica 2269, KS Loški potok 1.775, KS Dolenja vas 1.704, KS Sv. Gregor 613 in KS Velike Poljane 332?

... da meri občina Ribnica 25.594 ha, od tega KS Ribnica 7.095, KS Dolenja vas 5.779, KS Loški potok 4.812, KS Sodražica 4.586, KS Sv. Gregor 1.787 in KS Velike Poljane 1.535 ha?

... da je bilo lani v Petkovi galeriji v Ribnici k8 razstav, ki si jih je ogledalo 16.507 obiskovalcev?

... da je imelo lani v ribniški občini 8 OZD s 662 zaposlenimi organizirano športno dejavnost, za kar so porabili 108.000 din?

BRUTO DOHODEK (DRUŽBENI PROIZVOD) ribniškega gospodarstva je znašal predlanskim 186,404.000 din
lani (ocena) 205.044.000 din
letos (načrt) 225.548.000 din
Od vsakih 100 din bruto dohodka je bilo, oziroma bo, porabljenih za ...

- **POGODBENE OBVEZNOSTI**
  leta 1974 6,8 din
  leta 1975 7,5 din
  leta 1976 7,1 din
  (republika 1976 7,1 din)
- **ZAKONSKO IN SAMOUPRAVNO DOGOVORJENE OBVEZNOSTI**
  leta 1974 8,8 din
  leta 1975 7,7 din
  leta 1976 6,7 din
  (republika 1976 5,7 din)
- **SREDSTVA ZA POKRIVANJE OSEBNIH POTREB ZAPOSLENIH**
  leta 1974 46,8 din
  leta 1975 58,9 din
  leta 1976 54,6 din
  (republika 1976 55,6 din)
- **AMORTIZACIJA IN POSLOVNI SKLAD (SREDSTVA ZA REPRODUKCIJO)**
  leta 1974 37,6 din
  leta 1975 25,8 din
  leta 1976 31,6 din
  (republika 1976 31,6 din)

Na tabeli je prikazana delitev bruto dohodka ribniškega gospodarstva in v oklepajih še predvidena delitev za republiko letos, da se lažje primerja, kje bo v občini potekala delitev drugače kot v republiki.

- **BRUTO OSEBNI DOHODKI**
  leta 1974 44,1 din
  leta 1975 54,9 din
  leta 1976 48,9 din
  (republika 1976 48,9 din)
- **STANOVANJSKI PRISPEVKI**
  leta 1974 1,1 din
  leta 1975 1,3 din
  leta 1976 1,6 din
  (republika 1976 3,0 din)
- **SREDSTVA SKUPNE PORABE V TOZDIH**
  leta 1974 1,6 din
  leta 1975 2,7 din
  leta 1976 4,1 din
  (republika 1976 3,7 din)

- **ČISTI OSEBNI DOHODKI**
  leta 1974 31,4 din
  leta 1975 38,0 din
  leta 1976 35,0 din
  (republika 1976 35,0 din)
- **PRISPEVKI SIS IZ OD**
  leta 1974 12,7 din
  leta 1975 16,9 din
  leta 1976 13,9 din
  (republika 1976 13,9 din)

TEČAJ ZA RADIOOPERATERJE

Ribniški Radio klub organizira trimesečni tečaj za bodoče radioamaterje, ki se bo začel prve dni februarja. Tisti, ki ga bodo uspešno končali, bodo dobili naziv radiooperater. Seminarja se lahko udeleže vsi, ne glede na starost in spol. Predavali bodo strokovnjaki iz radio kluba.

M. G.

Bolje delati in manj trošiti

Nekaj misli iz smernic razvoja občine Ribnica letos

Ribniško gospodarstvo pričakuje letos približno enake težave in rezultate, kot jih je doseglo lani. Ob vlaganju skrajnih, se pravi največjih naporov za dosledno izvajanje stabilizacijskih programov in ob nespremenjenih zunanjih pogojih gospodarjenja bo ribniško gospodarstvo letos doseglo predvidoma za 10 odstotkov večji družbeni proizvod, od tega realni (stvarni) le za 3 do 4 odstotke večji, za 5 odstotkov večjo industrijsko proizvodnjo, zaposlenost se bo povečala za 3 odstotke, produktivnost za 2 do 3 odstotke in stvarni osebni dohodki le za okoli 1 odstotek, oziroma bodo enaki kot lani. Osebni dohodki morajo rasti počasneje kot produktivnost dela.

Sredstva za skupno (SIS) in splošno (proračunsko) porabo pa morajo biti za okoli 20 odstotkov manjša od stvarne rasti družbenega proizvoda, kar pomeni, da bodo v primerjavi z lani narastla za 4,3 odstotka.

NALOGE GOSPODARSTVA

Tega, načrtovanega gospodarskega razvoja pa ne bo lahko uresničiti. Gospodarske organizacije bodo morale z lastnimi napori poskrbeti za gospodarsko rast. Produktivnost dela bo treba zvečati s sodobno organizacijo dela, posodabljanjem sredstev za delo, spodbudnejšim načinom nagrajevanja in boljšim izkoriščanjem delovnega časa.

Ostale bolj ali manj že znane naloge vsega gospodarstva so: povečati izvoz, zmanjšati uvoz, pospeševati raziskovalno delo in izumiteljstvo, zmanjševati stroške na enoto proizvoda, hitreje uvajati boljše proizvodne postopke, zmanjševati nepotrebno neproizvodno režijo itd.

POSEBNE NALOGE

Na posameznih gospodarskih področjih je treba poleg navedenih nalog dodati še tiste, ki veljajo le za posamezne panoge. Sprehodimo se skozi panoge:

INDUSTRIJA: Spremljati zahteve trga in sprotno prilagajati proizvodnjo ob večji uporabi domačih surovin. Izboljšati likvidnost in povečati produktivnost.

KMETIJSTVO: Varovati in izboljšati kmetijske površine, varovati kmetije, ki imajo bodočnost, ter pospeševati razvoj kmetijstva tudi na hribovitih območjih. Sodelovati pri naporih za čim boljšo preskrbo prebivalstva s kmetijskimi pridelki.

GOZDARSTVO: Truditi se, da bi ob skrbi za obnovo gozdov posek zajel čim večji del letnega prirastka. Težiti k čimprejšnji povezavi z lesnopredelovalno industrijo. Tozd Gozdarstvo-kooperacija mora sodelovati pri prizadevanjih za ohranjevanje hribovskih kmetij in skrbeti za njihovo vključevanje v tržno proizvodnjo.

TRGOVINA: Pospešiti samoupravno povezovanje z razširjanjem poslovnega sodelovanja med proizvajalci in predelovalno industrijo, da bi zagotovili čim ugodnejšo preskrbo občanov. Preprečevati podjetniško zaprtost z razvijanjem poslovnega sodelovanja z dobavitelji na osnovah dohodkovne soodvisnosti in skupnega rizika (tveganja). Širiti drobno prodajno mrežo zlasti z odpiranjem poslovalnic v novih stanovanjskih soseskah. Poglavitno skrb bo treba letos posvetiti nadaljnji posodobitvi in izgradnji sodobnih trgovinskih prostorov v Ribnici in Sodražici, kakor tudi v podeželskih krajevnih skupnostih.

OBRT: Na področju zasebnega obrtništva je potrebno še nadalje krepiti samoupravne odnose in si prizadevati, da bi se izboljšali življenjski pogoji delavcev, zaposlenih v obrti. Pospeševati je treba uslužnostno obrt, posebno z odpiranjem novih obrtnih delavnic v novozgrajenih stanovanjskih soseskah, pri čemer mora sodelovati tudi samoupravna stanovanjska skupnost.

TURIZEM IN GOSTINSTVO: Ta panoga gospodarstva je v občini dokaj slabo razvita. Letos je potrebno izdelati srednjeročni program razvoja gostinstva in turizma in ustanoviti turistično zvezo. Z vse večjim odpiranjem občine (posodabljanje ceste Ljubljana-Delnice, Nova vas-Sodražica) bo treba pospeševati tudi kmečki turizem, ki ima lepe možnosti na območju Slemen in Gore.

URBANIZEM

V naslednjem obdobju bo potrebno uveljaviti bolj smotrno izkoriščanje zemljišč in uskladiti različne težnje. Za smotrnejši urbanistični razvoj občine bo treba letos usmeriti naloge predvsem v izdelavo srednjeročnega prostorskega načrta. Prednost bodo imeli urbanistični dokumenti, ki se nanašajo na dopolnitev urbanističnega programa vplivnega območja mestnega naselja Ribnica in Sodražica, sprememba zazidalnih načrtov mestnega naselja Ribnica in Sodražica in izdelava novih zazidalnih načrtov za območje Dolenje vasi (Humec-Kostevc), Hrovače in Loškega potoka.

V okviru prostorskega načrta bo treba med drugim zavarovati izvire pitne vode v Obrhu, Izberju, Podstenah in drugje ter prepovedati gradnjo v njihovi bližini; zavarovati naravne in zgodovinske znamenitosti (Kadice, Ortneški grad in podobno), grafično določiti zazidalne površine posameznih naselij in sprejeti odlok o urbanističnem redu v občini Ribnica. Za uresničitev teh nalog pa je potrebno zagotoviti denar in določiti strokovno organizacijo, ki bo to delo opravila.

STANOVANJSKO GOSPODARSTVO

Razvoj stanovanjskega gospodarstva bo letos usmerjen predvsem v družbeno najemno gradnjo, da bi zmanjšali stanovanjski primanjkljaj iz preteklih let in zagotovili solidarnostna stanovanja. Razen družbene gradnje bo potrebno na ustrezen način preusmeriti tudi zasebno, in to predvsem v urejenih stanovanjskih soseskah (Breg-Grič) z ustrezno politiko kreditiranja in organiziranо gradnjo prek stanovanjskih zadrug.

Samoupravna stanovanjska skupnost je dolžna dokončati že začete gradnje stanovanjskega bloka za Gozdarskim domom v Ribnici, poslovno-stanovanjskega objekta v Sodražici in stanovanjskega četvorčka v Dolenji vasi; nadaljevati gradnjo stanovanjskih objektov po predvidenem načrtu za Gozdarskim domom v Ribnici in pričeti gradnjo poslovno-stanovanjskega objekta v Loškem potoku; organizirati stanovanjske zadruge za individualne graditelje, zagotoviti vzdrževanje in obnovo stanovanj in poživiti delo zbora stanovalcev ter hišnih svetov, ki morajo dobiti odločilno vlogo pri vzdrževanju stanovanj.

KOMUNALNO GOSPODARSTVO

Dokončati bo treba lani začeta dela. Letos bo zaradi pomanjkanja denarja manj novih del. Predvideno je asfaltiranje cest s soudeležbo občanov. Letos bodo posodobili okoli 8 km občinskih cest. Republiška skupnost za ceste pa bo pričela gradnjo oziroma obnovo regionalne ceste Sodražica-Žimarice. Dokončana bo ureditev čevljarskega mostu čez Bistrico, ureditev Urbanove ulice in križišč z Opekarsko in Ljubljansko cesto. Izdelani so načrti za dva mostova čez Sajevec, in to na Ugarju in Bukovici. Proučiti je treba cene storitev, prispevka za uporabo mestnega zemljišča, cene stavbnih zemljišč v ožjih gradbenih okoliših, ker so le-te že od leta 1972 iste.

Lani so začeli načrtno urejevati kanalizacijo v Sodražici in Ribnici, kar se bo verjetno zavleklo celo prek leta 1980. Letos bodo delno uredili kanalizacijo v Sodražici in v Ribnici za Gozdarskim domom, kjer bo tudi čistilna naprava, ki bo kasneje čistila odplake iz vse Ribnice.

Pri obnovi in posodabljanju občinskih cest bodo imele prednost tiste ceste, za katere je bil že lani izglasovan samoprispevek, na katerih so se dela pričela že lani in ki imajo zaradi povezovanja krajev med seboj občinski pomen (cesta Sodražica-Sv. Gregor).

PRESKRBA Z VODO

Na območju občin Ribnica in Kočevje manjka pitne vode. V srednjeročnem programu je predvideno zajetje Podstenskega studenca v Podklancu in povezava sistema Podstenski studenec-Izber s sistemom Obrh-Blate in priključitev na kočevski krak. Del načrta je že v izgradnji. Lani je bil položen cevovod od Izberja do Brež in od Ribnice do Brega. Letos se bodo dela nadaljevala. V ta sistem bo vključena tudi Sodražica. Obseg del bo letos odvisen od razpoložljivega denarja in posojil, ki jih v svojem srednjeročnem načrtu namenja za izgradnjo vodovoda Ribnica-Kočevje Vodna skupnost Ljubljanica-Sava.

VODNO GOSPODARSTVO

Dolina Bistrice z okoliškimi vasmi in naselji je skoraj v vsakem večjem nalivu precej ogrožena. Zato se bo treba zavzemati, da bo območna Vodna skupnost Ljubljanica-Sava letos namenila več denarja za čiščenje požiralnikov in ureditev struge Bistrice od cerkve v Ribnici do čevljarskega mostu. Na tem odseku je potrebno strugo poglobiti za okoli 80 cm, zgraditi podporne zidove ter urediti jez. Čiščenje brežin je treba opraviti na odseku Zamostec-Sušje in Ribnica-Gorica vas.

To je samo nekaj misli iz smernic razvoja občine Ribnica za letos. Izbrali smo tisto, za kar smo menili, da je najbolj zanimivo za vse občane.

J. P.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubega moža, ata, starega ata, brata, svaka in strica

JOŽKA MIKCA

z Vrha nad Mokronogom

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom, ki ste prišli od blizu in daleč, nam izrekali sožalje, vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in zasuli njegovo krsto s cvetjem. Topla hvala delovnim kolektivom Iskra Mokronog, Dana Mirna, TIP-TOP Trebnje, pevskemu zboru iz Mokronoga in župniku za opravljeni obred. Vsem skupaj še enkrat prisrčna hvala.

Žalujoči: žena Pepca, sin Jože, hčerke Brigita, Meri in Vida z družinami, brata, sestre in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob odhodu v večnost našega prečastitega gospoda

FRANCA LONČARJA

upokojenega župnika v Dragi in biseromašnika

se iskreno zahvaljujemo zdravnikoma iz Loškega potoka in Sodražice, zlasti pa vsem sosedom, ki so nam ob zadnji uri nudili pomoč. Najlepša hvala prečastitemu pom. škofu, gospodu Leniču in ostali duhovščini za petje in pogrebne obrede. Zahvaljujemo se tudi tov. Pantarju za poslovilne besede ob grobu, izgovorjene v imenu vseh faranov, vsem, ki so pokojnika spremili na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter nam ustno ali pismeno izrazili sožalje.

Žalujoči: Jožefa, družina Troha in Košmrl

Draga, Krško in Kočevje, 6. januarja 1976

ZAHVALA

Ob prerani izgubi

IVANA ŠMALCA

iz Željn

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem ter sorodnikom, ki so mi v težkih trenutkih pomagali, darovali pokojnemu vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Posebna zahvala sosedu Komacu za pomoč in župniku za obred.

Žalujoča Ančka Rajnovič

ZAHVALA

Polna sil in življenjske volje nas je v 29. letu starosti za vedno zapustila naša ljuba žena, mamica, hčerka in sestra

ALBINA LAPORNIK

roj. SOTOŠEK
iz Sevnice

Zahvaljujemo se vsem sosedom, sorodnikom, znancem ter kolektivom TIS Sevnica, vrtca, osnovnih šol in Metalne Senovo za vsestransko pomoč, izraženo sožalje in podarjeno zadnje cvetje, ki je zasulo njen prerani grob. Obenem se zahvaljujemo predstavniku TIS Sevnica za poslovilne besede, župniku za obred in poslovilne besede pri odprtem grobu ter Senovskemu oktetu, ki je pokojni v slovo zapel poslednje pesmi.

Žalujoči: mož Ivan, hčerki Metka in Brigita, mama, brat Andrej in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob smrti naše nepozabne mame, stare mame, prababice in sestre

FRANČIŠKE FINK

iz Gornjih Ponikev

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh za nas težkih trenutkih stali kakorkoli ob strani, nam izrazili sožalje, ji izkazali poslednje spoštovanje, darovali vence in rože ter pokojnico v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Posebno zahvalo izražamo trebanjskemu župniku in dekanu za opravljeni pogrebni obred in v srce segajoče poslovilne besede ter duhovnikoma, domačinu Vinku Klančarju in župniku z Mirne za asistenco, pevcem za ganljive žalostinke doma in ob grobu, zdravstvenemu osebju novomeške bolnice za trud in lajšanje trpljenja v njeni kratkotrajni bolezni, predvsem pa še sosedom za njihovo nesebično in človeško toplo pomoč ob njenih zadnjih trenutkih in smrti. Vsem še enkrat najprisrčnejša zahvala.

Sinova France in Cveto ter hčerki Fani in Danica v imenu vsega sorodstva

V SPOMIN

12. januarja 1976 je minilo leto dni, odkar nas je za vedno in brez slovesa zapustil ljubi mož, oče in ded

DRAGO OBERSTAR

Spomin nanj bo ostal vedno živ. Čas beži, ne izbriše pa bolečin.

Njegovi: žena Ema z otroki in vnuki

ZAHVALA

Po mučni bolezni nas je zapustila naša dobra in ljubeča mama, stara mama in sestra

ANČKA ŽULIČ

iz Dolšc pri Kostanjevici

Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih urah kakorkoli pomagali, z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje, darovali vence ter pokojnico spremili k zadnjemu počitku. Posebna hvala dr. Furlanu iz Kostanjevice, Onkološkemu inštitutu iz Ljubljane, kolektivoma IMV, TOZD Transport Videm Krško in župniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat lepa hvala.

Žalujoči: hčerki Anica in Rezi z družinama, sinovi Tine, France z družinama in Jože z ženo ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani in nenadomestljivi izgubi mojega ljubega sina, vnuka in bratranca

TONIJA POGAČNIKA

se zahvaljujem vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti in mu darovali cvetje. Posebna hvala kolektivu INLES, tov. Zbašniku za poslovilne besede, fantom in dekletom iz Zapotoka ter duhovščini za pogrebni obred. Zahvaljujem se tudi vsem ostalim, ki so sočustvovali z mojo bolečino. Naša samota in bol sta večna. Vsem, ki se ga še spominjate, prisrčna hvala.

Žalujoči:
ata Peter, stara mama in drugo sorodstvo

Žlebič, Breg, Ribnica, Žaloše, Bled, Železniki

ZAHVALA

Ob smrti

PETRA LAKNERJA

iz Livolda 39

se zahvaljujemo vsem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujemo govornikoma tov. Vrabiču in Figarju, tov. Jožetu Veseliču za organizacijo pogreba, Dolfu Grabrijanu za nesebično pomoč, godbi na pihala iz Kočevja, vsem darovalcem vencev, množičnim organizacijam iz Livolda, Čebelarskemu društvu iz Kočevja in vsem, ki so sočustvovali z nami in našega dragega pokojnika spremili na zadnji poti.

Žalujoča žena Marija in drugo sorodstvo

Brežice: razpis priznanj OF

Žirija za podeljevanje Priznanj OF slovenskega naroda pri občinski konferenci SZDL v Brežicah objavlja v skladu z 8. členom Pravilnika o podeljevanju Priznanj OF slovenskega naroda

RAZPIS
o podelitvi Priznanj OF slovenskega naroda za leto 1976

Priznanje OF se podeljuje tistim posameznikom in organizacijam, ki so s svojim aktivnim delom prispevali k dosežkom trajnejšega pomena in s tem vplivali na uveljavljanje in razvoj socialističnega družbenega sistema, socialističnih družbenih odnosov na razvoj samoupravljanja, zlasti pa za dosežke, ki pospešujejo neposredno uveljavljanje občanov in delovnih ljudi na vseh področjih in v vseh oblikah družbenega življenja v občini.

Predloge za podelitev Priznanj OF lahko podajo organizacije SZDL, društva, samoupravne skupnosti, delovne in druge organizacije, ter občani. Na posebnih obrazcih, ki jih predlagatelji lahko dobijo v pisarni občinske konference SZDL Brežice, je potrebno pismeno utemeljiti predlog.

Predloge za podelitev Priznanj OF sprejema žirija za podeljevanje Priznanj OF slovenskega naroda pri občinski konferenci SZDL v Brežicah do vključno 28. februarja 1976. Pozneje prispelih predlogov žirija ni dolžna upoštevati.

Žirija za podeljevanje Priznanj OF slovenskega naroda pri občinski konferenci SZDL Brežice

PROSTO DELOVNO MESTO!

VELETRGOVINA MERCATOR
LJUBLJANA, n. sub. o.,
TOZD „Gradišče" Trebnje,
o. sub. o. Trebnje, Golijev trg 11

objavlja prosto delovno mesto

POSLOVODJE TRGOVINE Z MEŠANIM BLAGOM.

Pogoji: VKV delavec trgovske stroke, 5 let prakse na poslovod. mestu ali KV delavec te stroke z 8 leti prakse na poslov. mestu.

Prijave sprejema Svet za medsebojna razmerja v združenem delu TOZD „Gradišče" Trebnje 15 dni po razpisu.

SEČNJA LESA !

„Gozdno gospodarstvo Novo mesto prosi vse lastnike gozdov, da v skladu s 5. členom pravilnika o merilih za pridobitev lesa, ki pripada lastnikom gozdov za neposredno uporabo v njihovem gospodarstvu in gospodinjstvu

PRIGLASIJO SEČNJO do 31. marca 1976

Za vložene priglasitve po tem roku bo treba plačati prispevek v višini 100,00 din.
Priglasitve pošljite na obrat za kooperacijo ali pa jih oddajte vašemu revirnemu gozdarju."

PROSTO DELOVNO MESTO!

ZAVAROVALNICA MARIBOR v Mariboru P. O. P. E. Celje

10MU, objavlja prosta delovna mesta

ZASTOPNIKOV, ZA PODROČJA BREŽIC, KRŠKEGA IN SEVNICE.

Pogoj je dokončana osn. šola. Nagrajevanje je izključno provizijsko.
Pismene vloge pošljite na naslov: ZAVAROVALNICA MARIBOR, P. E. Celje, Prešernova 6, Celje.

PROSTA DELOVNA MESTA!

Konfekcija „LISCA"
Sevnica
– TOZD Senovo

objavlja sledeča prosta delovna mesta:

GLAVNA KUHARICA (1)
– srednja šola in 1 leto ustrezne prakse ali poklicna šola in 2 leti ustrezne prakse

KUHARICA (2)
– poklicna šola in 1 leto ustrezne prakse

NABAVLJAČ (EKONOM) (1)
– trgovec z 1-letno prakso

POMOŽNA DELAVKA V KUHINJI (8)
– priučena ali nekvalificirana delavka

Za vsa delovna mesta so predvideni 3 meseci poskusnega dela.
Interesenti naj dostavijo prijave z dokazili v roku 15 dni po objavi na naslov: Konfekcija „LISCA" Sevnica, – TOZD Senovo 68281 Senovo.

PROSTO DELOVNO MESTO!

ZGP MLADINSKA KNJIGA
TOZD ZALOŽBA
Ljubljana, Titova 3

objavlja
prosto delovno mesto

ZASTOPNIKA-PROPAGANDISTA

za območje naslednjih občin: Novo mesto, Trebnje za prodajo knjig po šolah.

Pogoj: najmanj srednješolska izobrazba (učitelj, predmetni učitelj), vozniško dovoljenje B kategorije in lasten osebni avto, sposobnost komuniciranja s kupci, uglajen nastop, veselje do tovrstnega dela.

Datum nastopa takoj ali po dogovoru. Ponudbe sprejemamo na naslov ZGP Mladinska knjiga-TOZD ZALOŽBA, Odbor za medsebojna razmerja, Ljubljana, Titova 3, 15 dni po objavi razpisa.

ŠOLA ZA VOZNIKE

ŠOLSKI CENTER ZA KOVINARSKO STROKO NOVO MESTO
ŠOLA ZA VOZNIKE MOTORNIH VOZIL

RAZPISUJE

VPIS V TEČAJ ZA VOZNIKE MOTORNIH VOZIL C IN E KATEGORIJE V NOVEM MESTU:

Vpišejo se lahko kandidati, stari 17 let, z najmanj 6 razredi osnovne šole oziroma kandidati z veljavnim vozniškim dovoljenjem C kategorije ne glede na izobrazbo.
Za kandidate s končano poklicno avtomehaniško šolo organiziramo skrajšan tečaj.

Prijavi za vpis je potrebno priložiti:
– izpisek iz rojstne matične knjige,
– dokazilo o izobrazbi,
– fotokopijo vozniškega dovoljenja za C kategorijo,
– zdravniško spričevalo.

Interesenti naj vložijo pismene prijave v tajništvu centra, Ulica talcev 3, vsak dan od 8. do 14. ure.
O pričetku tečaja bodo kandidati pismeno obveščeni.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 22. januarja – Vincenc
Petek, 23. januarja – Alfonz
Sobota, 24. januarja – Frančišek
Nedelja, 25. januarja – Trpimir
Ponedeljek, 26. januarja – Tit
Torek, 27. januarja – Angela
Sreda, 28. januarja – Tomaž
Četrtek, 29. januarja – Valerij

LUNINE MENE

24. januarja ob 00.04 uri – zadnji krajec

KINO

BREŠTANICA: 24. in 25. 1. ameriški barvni film Strele strupenega pajka.

BREŽICE: 23. in 24. 1. jugoslovanski barvni film Le kje je sedma četa. 25. in 26. 1. francoski barvni film Izsiljevanje. 27. in 28. 1. švedski barvni film Prgišče ljubezni.

ČRNOMELJ: 23. 1. nemški barvni film Mesto sanj. 25. 1. italijanski barvni film Moškost. 28. 1. ameriški barvni film Veliki valček.

KOSTANJEVICA: 25. 1. ameriški barvni film Lady poje blues.

KRŠKO: 24. in 25. 1. ameriški film Veliki valček. 28. 1. francoski film Na meji norosti.

METLIKA: Od 22. do 25. 1. ameriški barvni film Zakaj te očka pušča samo. Od 23. do 25. 1. jugoslovanski barvni film Deps. 28. 1. in 29. 1. angleški barvni film Ljubila sem prevaranta. 28. in 29. 1. italijanski barvni film Veliki revolveraš.

MIRNA: 24. in 25. 1. ameriški film Ubijte Charia Valakea. 28. in 29. 1. jugoslovanski film Prezimitev v Jakobsfeldu.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 23. do 26. 1. japonski barvni film Propad Japonske. Od 27. do 29. 1. ameriški barvni film Vsi smo barabe.

RIBNICA: 24. in 25. 1. ameriški barvni film Človek zakona. SEVNICA: 24. in 25. 1. italijanski film Mali greh. 28. 1. ameriški film Dvoboj.

TREBNJE: 24. in 25. 1. ameriški barvni kriminalni film Lopov na večerji.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

BRIVSKO FRIZERSKO pomočnico in vajenko sprejmem takoj. Anka Cvelbar, frizerski salon, Mirna 139.

SPREJMEM 2 KV pleskarja in soboslikarja. Za samce možnost stanovanja. Primeren osebni dohodek zagotovljen. Oglasite se na naslov: Zlatko Jurajevčič, Železničarska 12, Črnomelj.

BRIVSKO – FRIZERSKO pomočnico sprejme salon Lavrinšek, Krško. Hrana in stanovanje preskrbljena.

SLUŽBO IŠČE

V VARSTVO vzamem otroka na dom. Ostalo po dogovoru. Majda Omrzel, Valvasorjeva 8/I, Krško.

STANOVANJA

OPREMLJENO SOBO oddam mirnim mlajšim dijakinjam. Naslov v upravi lista (162/76).

ODDAM opremljeno in ogrevano sobo dvema dekletoma, ki delata v izmeni. Naslov v upravi lista (212/76).

Motorna vozila

UGODNO prodam zastavo 750. Jože Ran, Trg svobode 21, Sevnica.

PRODAM FIAT 850, letnik 1971, 90.000 km, neregistriran, rdeče barve. Potrebna zamenjava poda in pragov (prednji blatniki obnovljeni). Avguštin Avbar, K Roku 15 (Šmihel), Novo mesto, telefon popoldne 22–669. Cena po dogovoru, možna kompenzacija.

PRODAM PRINZA 1200 C, karamboliranega, lahko tudi po delih. Anton Konda, Mali Cerovec 1, Stopiče.

PRODAM ŠKODO 1000 MB, letnik 1969, po ugodni ceni. Janez Kastelic, Prečna 68, Novo mesto.

PRODAM avto Fiat 850. Ogled vsako popoldne. Stane Us, Gor. Jesenice, Šentrupert.

PRODAM ŠKODO, letnik 1971, 37.000 km. Špiletič, Pot na Gorjance 2, Novo mesto.

SPAČKA, letnik 1973, prodam. Vida Vukčevič, Globočice 8, Kostanjevica na Krki, telefon 85–505.

PRODAM KATRCO po delih, starejši tip. Naslov v upravi lista (210/76).

FIAT 750, letnik 1967, prodam. Stane Gregorič, Gradac, Bela Krajina.

PRODAM

PRODAM več psov volčjakov. Franc Penca, Volčkova vas 7, Šentjernej.

PRODAM opremo za kuhinjo, hladilnik, kombinirani štedilnik ter televizor Gorenje z anteno, vse malo rabljeno in lepo ohranjeno. Naslov v upravi lista (164/76).

PRODAM še ne vgrajen avtoradio Blaupunkt s kasetnim magnetofonom. Novo mesto, telefon 22–471.

PRODAM hladilnik Gorenje in motorno žago Partner. Naslov v upravi lista (150/76).

DVE BREJI kravi prodam. Anton Kastelic, Gor. Podboršt 11, Mirna peč.

TOVORNO PRIKOLICO za osebni avto prodam. Edi Kozmelj, Regerča vas 13 ali telefon 21–969.

PRODAM dobro ohranjen otroški voziček, visok, zložljiv, nemški. Pirc, Veniše 49, Leskovec pri Krškem.

PRODAM motor in dele za škodo 100 MB. Tadič, Ragovo 3, Novo mesto.

PRODAM globok otroški voziček. Majda Pirc, Zagrebška 11, Novo mesto.

POCENI PRODAM razne gospodinjske aparate: nov pralni stroj Gorenje, peč na olje EMO, peč na trdo gorivo Gorenje, hladilnik HIMO in električni štedilnik Gorenje. Saje, Hrastulje 29.

KASETNI radio prodam. Grabrovec, Klemenčičeva 8, Trebnje. Vprašajte popoldne od 17. ure dalje po telefonu 83–345.

PRODAM mast in ocvirke. Naslov v upravi lista (179/76).

PRODAM kasetni tranzistor Philips in skoraj nov italijanski otroški voziček. Kmet, Ragovska 10.

PRODAM črno-beli televizor RR. Ogled vsak dan od 15. do 20. ure. Milan Đukić, Majde Šilc 19, Novo mesto.

PRODAM motorno kosilnico BCS (benzin, petrolej) 13 KS, širina 127 cm, v dobrem stanju. Jože Ivanetič, Omota 8, Semič.

PRODAM nove gume tigar 145 SR 13, komplet, montirane na platišča Z 101, 5 kpl po 600,00 din. Resni kupci dobe naslov na upravi lista.

PRODAM kombinirano omaro, 3 polfotelje in malo mizico. Majde Šilc, blok 19/4.

PRODAM novo dnevno sobo Barbara. Dam tudi na ček. Informacije popoldne na telefon (068) 22–522 ali Pod Trško goro 73, Novo mesto.

PRODAM po ugodni ceni lep, praktičen čebeljnak. Ogled od 15. ure dalje. Dol. Polje 10, Straža.

PRODAM večjo količino suhih bukovih drv. Alojz Staniša, Konec 13, Stopiče.

PRODAM dve keramični pečikamina in 80 m kabla PPR 2 x 2,5 mm. Leopold Novak, Dolenja vas 13, Otočec.

PRODAM več lepih gobelinov. Ogled vsak dan popoldne. Štefanija Pavlič, Gotna vas 26, Novo mesto.

PSA OVČARJA, starega 2 leti, prodam. Anton Svetec, Leskovec pri Krškem 11.

PRODAM kombinirano omaro, mizico in kavč. Kebe, Kristanova 32, Novo mesto.

K U P I M

SREBRO vseh vrst kupim (kovance, posodo itd.) Franc Arh, Boršt 7, Cerklje ob Krki.

KUPIM motor za kosilnico Bortolini in sončne grablje. Naslov v upravi lista (197/76).

P O S E S T

V OBDELAVO oddam 10 arov vinograda za vso letino in prodam 12 arov vinograda v Lubancu–Šmalcevo pri Dol. Toplicah. Emilija Udovič, Cegelnica 22, Novo mesto.

PRODAM vikend (II. etaža gradnje) s 300 trtami v okolici Metlike. Naslov v upravi lista (184/76).

PRODAM 1 ha travnika na Dramlj. Poizve se pri Vidmarju.

UGODNO prodam 11 arov vinograda z zidanico v Vidošičih pri Metliki. Elektrika v bližini, dostop z vsakim vozilom. Naslov v upravi lista (211/76).

PRODAM gozdni parceli v Velikem Podlubnu in Jablanu. Naslov v upravi lista (198/76).

PRODAM dobro ohranjeno hišo na Hrastu pri Metliki in več parcel za vikende. Marko Badovinac, Irča vas 33, Novo mesto.

PRODAM njivo (27 arov) v bližini Kočevja (zazidalno). Ponudbe na naslov: Marija Rus, Dolga vas 15, Kočevje.

PRODAM dva travnika v velikosti 2 ha na Praprečah. Milka Rukše, Dol. Maharovec 29, Šentjernej.

R A Z N O

POROČNI PRSTANI! – Poročni prstan, ki vam ga bo izdelal zlatar v Gosposki 5 v Ljubljani, bo trajen spomin na sklenitev vaše zakonske zveze! – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

12. JANUARJA 1976 sem izgubil moško denarnico z dokumenti. Poštenega najditelja prosim, da jo proti nagradi vrne na naslov v dokumentih.

IZGUBIL se je mlad pes, resasti istrijanec PIKI. Javite proti nagradi na naslov: dr. Vodnik, Novo mesto, Volčičeva 19, telefon 21–176.

OBVESTILA

OBVEŠČAMO vse borce za severno mejo 1918/19, da posluje odslej pisarna na Rotovžu v sobi št. 1 vsak ponedeljek od 8. do 10. ure. Članarino plačate tam ali pa po pošti na naslov: Šegova ulica 11.

IZDELUJEM ROLETE, LESENE, PLASTIČNE, ŽALUZIJE 25,35 in 50 mm. OPRAVLJAMO VSA POPRAVILA, SPADAJOČA V TO STROKO. KDOR NAROČA NA OSNOVI OGLASA, DOBI 4 % POPUSTA OD FAKTURNE VREDNOSTI. NAROČILA SPREJEMAJO: ROLETARSTVO LJUBLJANA, TITOVA 180, TELEFON 53–984 IN 20–487, IGNAC PRIJATELJ, KRŠKO, KVEDROVA 8, TELEFON (068) 71–776, IN BOGO RADI, NOVO MESTO, ŽABJA VAS 15.

VALILNICA NA SENOVEM obvešča stranke, da se dobijo enodnevni piščanci od 24. decembra dalje vsak torek zvečer in vsako sredo zjutraj. Valimo zelo kvalitetne pasme, in sicer: ROSS–1, to je bela težka, ki doseže pri majhni porabi hrane zelo dobre rezultate; rjave, srednje težke pasme HISEX, zelo dobre nesnice, ter grahaste pasme AMROK, ki so izredno primerne za kmečko rejo. So težje od rjavih in tudi dobre nesnice. Priporoča se MIJO GUNJILAC, valilnica, 68281 SENOVO, telefon 75–375. Upoštevamo predhodna naročila.

S 1. JANUARJEM SEM ODPRL SAMOSTOJNO ROLETARSKO OBRT. IZDELUJEM VSE VRSTE ROLET, IZVRŠIM TUDI VSA PRIPADAJOČA POPRAVILA IN MONTAŽO. LOJZE MEDLE, ŽABJA VAS 47 (pri transformatorju). CENJENIM STRANKAM SE PRIPOROČAM.

ČESTITKE

LJUBI mami, stari mami in prababici MARIJI ZAJC iz Laz želijo ob 70-letnici še veliko zdravih in srečnih let njeni otroci, vnuki in pravnuki.

DRAGI MAMI NEŽI STRAJNAR iz Ždinje vasi 21 za njen 70. rojstni dan in god še mnogo zdravih in srečnih dni želijo hčerke in sinovi u družinami, sin Martin ter šestnajst vnučkov, ki ji pošiljajo koš poljubčkov.

DRAGEMU bratu oziroma sinu MILANU KLOBUČARJU, ki služi vojaški rok v Kruševcu, želijo za 20. rojstni dan vse lepo, predvsem dobro počutje v vojaški suknji in veliko sreče v ljubezni ata, mama, sestri Marica in Anica ter brata Tone in Marjan.

DRAGEMU VINKU OVNIČKU iz Regerče vasi želi za god vse lepo, veliko sreče v ljubezni in izpolnitev vseh skritih želja njegova Marica.

DRAGEMU MILANU ZADNIKU z Uršnih sel 110, ki služi vojaški rok v Somboru, iskreno čestitajo za 20. rojstni dan ata, mama, Dane z ženo Anico, Zvonka z možem Janezom ter Majda. Čestitki se pridružujeta tudi Renata in Andrejka.

PREKLICI

PODPISANA FANI ŠKOBERNE iz Brestanice obveščam vse bralce Dolenjskega lista, da nisem plačnica dolgov, ki mi jih dela mož Anton.

JANEZ SIVC, Dobrava 25, Škocjan, prepovedujem vožnjo po moji parceli na Grajencu (prej Lesarjeva). Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

ZAHVALE

Ob prerani izgubi naše drage mame in žene

MATILDE JAKLIČ
iz Velikega Podloga

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in sosedom, ki ste z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje, podarili pokojnici vence in cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti. Najlepše se zahvaljujemo zdravnikom, strežnemu osebju Onkološkega inštituta v Ljubljani in Zdravstvenemu domu Krško ter Kerinovim in sosedom za trud in nego, kaplanu za opravljeni obred in tov. Žičkarju za ganljive besede ob odprtem grobu. Vsem še enkrat najlepša hvala.

Žalujoči: mož Frenko, sinova Boris, Zdravko, hčerka Magda ter drugo sorodstvo

Ob prezgodnji in boleči izgubi dragega moža, očeta in starega očeta

IVANA DULCA
iz Starega Loga pri Kočevju,

ki nas je zapustil že v 54. letu starosti, se najtopleje zahvaljujemo za prejete vence in cvetje ter pomoč, ki ste nam jo nudili v teh težkih trenutkih in za tako številno spremstvo do mnogo preranega groba. Najlepše se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem ter vaščanom, posebno sosedom, obč. odb. ZB Kočevje in Stari Log, Društvu invalidov Kočevje in tov. Jožetu Ožboltu za poslovilne besede. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoči: žena Marija, hčerke Albina in Marija z družinama ter Jožica z možem

Stari Log, 13. januarja 1976

Ob nepričakovani izgubi našega ljubega moža, očeta, brata in strica

JOŽETA PODRŽAJA
Sela 1 a, Dol. Toplice

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem, sosedom in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala GG Podturn za govor pri odprtem grobu, gasilskemu društvu Podturn, pevcem iz Dol. Toplic, tovarni IMV in tovarni Labod. Topla zahvala kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Pepca, otroci Joži, Franc, Marija, Alenka, bratje in sestre ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni smrti naše ljube mame, žene, stare mame, sestre in tete

ALOJZIJE KERŽIČ

iz Gabrske gore pri Šentjanžu

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na zadnji poti, ji darovali vence in cvetje, nas tolažili ob težki izgubi. Zahvala sosedom za nesebično pomoč, župniku za obrede in Mirku Prijatelju za poslovilne besede.

Žalujoči: mož Friderik, otroci Tilka, Pavla, Vinko, Toni z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani izgubi našega dragega moža, očeta, brata in strica

DRAGA ŽUPEVCA

iz Straže pri Novem mestu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in prijateljem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih, za podarjene vence in cvetje ter za izrečeno sožalje. Posebna zahvala zdravniškemu in strežnemu osebju kirurškega oddelka bolnice Novo mesto. Prisrčna zahvala GG, kolektivu TDP in sodelavcem za denarno pomoč, kolektivu TSP, osnovni šoli Vavta vas, Društvu upokojencev, župniku za opravljeni obred in vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Vsem še enkrat prisrčna hvala.

Žalujoči: žena Marija, sinova Srečko in Drago, hčerka Jelka, bratje in sestre z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni, boleči izgubi našega ljubljenega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

IVANA FRICA -ŽANA

upokojenca iz Tržišča na Dolenjskem

se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so počastili njegov spomin, mu darovali vence, cvetje, nas tolažili v težkih dneh in ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Zahvala sosedom za nesebično pomoč, osebju zdravstvene postaje Krmelj za pomoč v bolezni, osebju splošne bolnice Novo mesto za zdravljenje. Za pozornost se zahvaljujemo delovnim kolektivom LTH Škofja Loka, Gostinskemu podjetju Sevnica, KK Zasavje Sevnica, Kovinostroju Grosuplje, Cestnemu podjetju Novo mesto, Krajevni skupnosti in družbenopolitičnim organizacijam Šmarje-Sap. Zahvala tudi GD Tržišče in DU Tržišče za spremstvo s praporom, župniku za obrede, pevcem iz Tržišča in Mokronoga za žalostinke in Borisu Debelaku za poslovilne besede.

Žalujoči: žena Ivanka, otroci Marjeta, Janez, Andrej, Jože, Marko, Hinko, Niko in Drago z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči, nenadomestljivi izgubi dragega očeta, starega očeta in tasta

PETRA LIPOVŽA

iz Leskovca pri Krškem

se iskreno zahvaljujemo vsem za izraženo sožalje, sočutje in tolažilne besede. Prisrčna zahvala za tople besede slovesa tov. Levku Riedlu in učenki osnovne šole Leskovec. Hvala duhovščini za opravljeni obred. Vsem, ki ste pokojnika v življenju cenili, mu darovali številne vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi poslednji poti, iskrena hvala.

Globoko žalujoči sin Peter z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube mame

JOŽEFE REPAR

iz Stranj, p. Blanca

se iskreno zahvaljujemo sosedom in znancem, ki ste pokojnico pospremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrazili sožalje. Lepa hvala delovni organizaciji KK Zasavje Sevnica, GO Kostanjevica, ZB NOV Senovo za podarjene vence.

Žalujoči: sinovi Franček, Štefan, Tone, hčerki Tilka in Pepca z družinami

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik Priloge), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec Priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421–1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100–601–10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon (068) 21–227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 22. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za šolarje. 9.35 Slovenska zborovska glasba pretekle in polpretekle dobe. 10.15 Kdaj kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Bojan Nendl: Možnosti sodelovanja med kmetijami, ki so usmerjene v govedorejo. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Iz glasbenih šol. 14.40 Med šolo, družino in delom. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansamblom Mojmira Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska poezija v pesmih za glas in spremljavo. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

PETEK, 23. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za šolarje: Pes človekov prijatelj. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Po Talijinih poteh. 12.10 Revija orkestrov in solistov. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Jože Toplak: Prijemi za povečanje pridelka krme na planinah. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 17.20 Iz koncertov in simfonij. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute z ansamblom Borisa Kovačiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop-pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 24. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Kaj vam glasba pripoveduje. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Sedem dni na radiu. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Matija Kovačič: Izkušnje slovenskih kmetov s sodelovanjem v kmečkih skupnostih. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Pogovor s poslušalci. 18.15 Sobotni glasbeni omnibus. 19.40 Minute z ansamblom Francija Puharja. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.15 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 25. JANUARJA: 8.07 Veseli tobogan. 9.05 Še pomnite, tovariši... 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Nedeljsko popoldne. 17.50 Zabavna radijska igra: Inšpektor Ris ne miruje. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT – studio Ljubljana. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

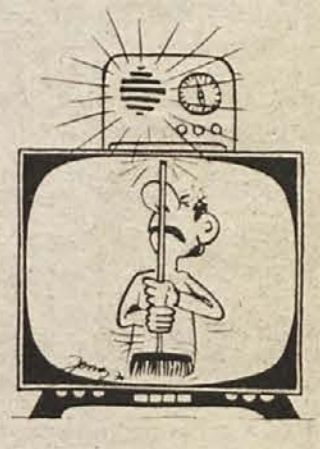

PONEDELJEK, 26. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Pet minut za novo pesmico in pozdravi za mlade risarje. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Za vsakogar nekaj. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Franc Habe: Zreja pujskov. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.05 Naši znanstveniki pred mikrofonom. 18.20 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Fantje treh dolin. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Če bi globus zaigral. 20.30 Operni koncert. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 27. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za šolarje: Sol. 9.30 Iz glasbenih šol. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promenadni koncert. 12.10 Popevke brez besed. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Silva Avšič: Saditev hrena. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Skladbe za mladino. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z ansamblom Mojmira Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Od premiere do premiere. 21.30 Zvočne kaskade. 22.20 Tri raspedije o domači grudi. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 28. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radovedneže. 9.25 Zapojmo pesem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.10 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 Karavana melodij. 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana. 18.05 Po poteh odločanja. 18.35 Instrumenti v ritmu. 19.40 Minute z ansamblom Jožeta Privška. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 29. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za šolarje. 9.35 Slovenska zborovska glasba pretekle in polpretekle dobe. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Franc Sala: Semenska zakonodaja usklajena z novo ustavo. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Kaj radi poslušajo. 14.40 Enajsta šola. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.30 Iz domačega opernega arhiva. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z Ljubljanskim jazz ansamblom. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska poezija v pesmih za glas in spremljavo. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

RADIO SEVNICA

NEDELJA, 25. JANUAR 1976 – 10.30 napoved in EPP I. del – 10.45 vljudnost in drobne pozornosti veliko pomenijo – 10.55 pravljica za najmlajše – 11.05 po domače – 11.20 tisoč in en nasvet – 11.30 EPP II. del – 11.40 zanimivosti iz tehnike – 11.50 naš razgovor – 12.10 za vsakogar nekaj – 12.30 poročila – 12.50 čestitke in pozdravi naših poslušalcev – 14.30 zaključek programa

SREDA, 28. JANUARJA 1976 – 16.00 napoved in EPP – 16.20 tisoč in en nasvet – 16.30 poročila – 16.40 po domače – 16.55 iz literarne zakladnice (Jenko) – 17.15 disko klub brez imena – 17.40 mladinska oddaja – 18.00 zaključek programa

SOBOTA, 31. JANUARJA 1976 – 16.00 napoved in pop glasba – 16.15 EPP – 16.30 poročila – 16.35 svetujemo vam... – 16.45 smejmo se – 16.50 narodnozabavna glasba – 16.58 melodija za slovo

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 22. JANUARJA: 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) – 15.00 Tenis JUGOSLAVIJA – VELIKA BRITANIJA – prenos Zagreb – 17.15 Čarobna žoga, barvna oddaja (Lj) – 17.30 Smeška – barvna oddaja iz cikla Kako so živeli (Lj) – 18.10 TV Obzornik (Lj) – 18.25 Mozaik (Lj) – 18.30 Kako prižgati ogenj – poljudnoznanstveni film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 O. Davičo: Pesem – nadaljevanka TV Beograd (Lj) – 20.50 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.00 Četrkovi razgledi: Prednostna smer (Lj) – 21.30 Po belih in črnih tipkah (Lj) – 22.00 TV Dnevnik (Lj)

PETEK, 23. JANUARJA: 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) – 16.40 Pred zimskimi olimpijskimi igrami – ponovitev (Lj) – 17.10 Križem kražem (Lj) – 17.20 Morda vas zanima: Božo Kos (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Rock koncert: Jim Croce – barvna oddaja (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Cesta in mi (Lj) – 18.50 Samomor na obroke – oddaja iz serije Kako bomo živeli jutri (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) – 20.00 3-2-1 (Lj) – 20.05 Teversenove pravljice – humoristična oddaja TV Sarajevo (Lj) – 20.35 Propagandna oddaja – 20.40 CIA – III. del dokumentarne oddaje (Lj) – 21.20 Propagandna oddaja (Lj) – 21.25 TV Dnevnik (Lj) – 21.40 Šerif v New Yorku – serijski barvni film (Lj)

SOBOTA, 24. JANUARJA: 10.00 TV v šoli (Bgd) – 11.55 Kitzbuehel: Smuk za moške – prenos (do pribl. 13.30) (EVR–Lj) – 16.25 Po belih in črnih tipkah (Lj) – 16.55 Rasna diskriminacija v Angliji – dok. oddaja (Lj) – 17.40 Srečanje s tenoristom Brunom Sebastianom (Lj) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.20 Mozaik (Lj) – 18.25 David Copperfield – serijski barvni film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj) – 20.00 Vsak tele ima svoj vesele, barvna oddaja iz serije Zelena luč (Lj) – 20.30 Princ in plesalka, celovečerni film (Lj) – 22.20 TV Dnevnik (Lj) – 22.35 Jazz na ekranu: Trio Yosuke Yamashita, barvna oddaja (Lj)

NEDELJA, 25. I. – 7.25 Poročila (Lj) – 7.30 Za nedeljsko dobro jutro: Podpeški oktet in ansambel Glere (Lj) – 7.55 Nekoč je bila hiša – barvna nadaljevanka (Lj) – 9.00 625 (Lj) – 9.35 Otroška matineja: I. Zorman: Storžkovo popoldne Smeška, iz serije Tako so živeli. (Lj) – 10.25 Kitzbuehel: Slalom za moške – prenos (EVR) – 11.40 Veleslalom za ženske – prenos s Pohorja (Lj) – 12.55 Kitzbuehel: Slalom za moške – prenos (EVR) – 14.10 Poročila (Lj) – 14.15 Mozaik (Lj) – 14.20 Kmetijska oddaja TV Novi sad, posnetek (do 15.05) (Lj) – Nedeljsko popoldne: – 15.10 Iz lutkarjevega vozička: O čevljarju – zdravniku (Lj) – 15.35 Morda vas zanima: Božo Kos (Lj) – 16.10 Pred zimskimi olimpijskimi igrami (Lj) – 16.40 Košarka Beko: Jugoplastika – prenos, v odmoru Propagandna oddaja (Lj) – 18.20 Hišica v preriji – serijski film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak k(Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 A. Kovačević: Kapelski kresovi – barvna nadaljevanka TV Zg (Lj) – 21.20 Mehika danes (Lj) – 21.50 Glasbeni trenutek (Lj) – 21.55 Športni pregled (Zg) – 22.10 TV dnevnik (Lj)

PONEDELJEK, 26. I. – 9.45 Slalom za ženske – prenos s Pohorja (do pribl. 11.00) (Lj) – 12.25 Slalom za ženske – prenos s Pohorja (do pribl. 13.45) (Lj) – 15.40 Slalom za ženske – posnetek s Pohorja (Lj) – 17.10 Pravljica iz lutkarjevega vozička: O prebrisanem sosedu (Lj) – 17.40 Mala čudesa velike prirode (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Marksizem v teoriji in praksi: Znanost danes (Lj) – 18.30 Mozaik (Lj) – 18.35 Odločamo (Lj) – 18.45 Mladi za mlade (Bg) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 I. Cankar: Za narodov blagor, predstava SSG Trst (Lj) – 21.55 Propagandna oddaja (Lj) – 22.00 Mozaik kratkega filma (Lj)

TOREK, 27. I. – 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bg) – 17.20 Zapojte z nami – (Smetana Dvorak) (Lj) – 17.35 Mihec iz Loenneberga – barvna oddaja (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Ne prezrite: Pot v raj (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Narodna glasba (Bg) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Mi med seboj (Lj) – 21.00 Propagandna oddaja (Lj) – 21.10 G. Flaubert: Vzgoja srca – barvna TV nadaljevanka (Lj) – 22.05 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 28. I. – 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bg) – 17.15 R. Crottet: Švilena obleka, barvna oddaja (Lj) – 17.30 Mojstri stare japonske obrti (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Od zore do mraka: Tako je pisala „Narodna armija" (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Glasbeni amaterji (Sa) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Film tedna: Rdeča kalina (Lj) – 21.45 Propagandna oddaja (Lj) – 21.50 Miniature: Silvester Komel, barvna oddaja (Lj) – 22.05 TV dnevnik (Lj)

ČETRTEK, 29. I. – 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bg) – 17.15 Otroška oddaja (Lj) – 17.30 Ariel – barvna oddaja iz serije Tako so živeli (Lj) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.20 Mozaik (Lj) – 18.25 Veliki lov – poljudno znanstveni film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 O. Davičo: Pesem – nadaljevanka TV Beograd (Lj) – 20.50 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.00 V živo: „Domovina, si še kakor zdravje?" (Lj) – ... Poročila (Lj)

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi nepozabnega očeta in starega očeta

FRANCA KRAUSA

gostilničarja v pokoju

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za podarjene vence in izraženo sožalje. Posebno se zahvaljujemo Gasilskemu društvu Stara cerkev za izkazano pomoč in vzorno organizacijo pogreba ter sosedu Potočarju za poslovilni govor.

Žalujoči:
sin Silvo in hčerki Nada in Vanda z družinami

Stara cerkev, 7. januarja 1976

labod labod labod labod

F. S. FINŽGAR 28

PREROKOVANA

Prvi rumeni listi so ležali na stezi. Zjutraj je šla od maše po isti stezi in stopala po istih listih in jih ni videla. Sedaj se ji je zdelo, da je sama tak list, rumen, suh, zmrdan. Kakor starka je lezla navkreber in težko težo je občutila na sebi. Vse misli so bivale pri Blažu: Živo ga je videla, kako ji je segel v roke pri bogcu, kako je zamišljen ležal v vojašnici in kako mu je segla zadnjič v roke v Šent Vidu, tedaj, ko se je odpeljala z Maticem. Misel na Matica jo je pretresla in čudno jo je zazeblo. Izbila si jo je takoj iz glave in spet je bila pri Blažu, v neznani Galiciji. Vznak je ležal – sam – v vojaški obleki – na prsih krvaveča rana, nikogar pri njem, da bi mu zatisnil osteklenele oči, ki so še gledale in iskale nje in otrok in domovine. In usta so bila na pol odprta in so poskušala poklicati njo. In na licu tisti njegov mirni smeh, ki ga je bilo komaj zaznati, s katerim jo je pokaral, kadar koli jo je prijela nagajiva trmica: „Nikar, Franca!" In nato je postal žalosten in njej je bilo hudo, da je šla za njim in ga prosila: „Blaž, saj ne bom več. Nikar ne bodi hud!" Ta smešek ji ni več izginil izpred oči, dokler ni slišala iz mrtvih ust: „Vidiš, Franca, kako sem revež, in ti misliš na druge."

Tedaj pa se je stresla po vsem životu, zagledala je živoželjne oči Maticeve, čutila je, kako mu je zadnjič stisnila roko, ko jo je tako rekoč snubil, in zgrozila se je sama nad sabo, da je pritisnila roko na vzburjeno srce.

„Jaz sem ga umorila," se ji je izvilo iz prsi.

V tihi večerni gozd je šel ta vzdih in iz gozdne sence se je režal Jerin obraz in koščen prst je kazal nanjo:

„Prešuštnica! Sedaj imaš kazen božjo!"

„O Marija, o Bog, odpusti!" je ječala Jančarica in kakor omotična sklecevala na poti. „O Bog, Ti veš, da mu nisem bila nezvesta – nikoli."

Toda iz gozda se je še vedno režal isti hudobni obraz in hihital:

„Nezvesta, kajpada! Vse misli k Maticu, oči k Maticu, srce k Maticu in v koleselj z njim, ko je bilo tako prijetno, in roke smo si stiskali v temni kuhinji, seveda, in potlej smo nedolžni kot golobčki..."

Jančarica je prišla vsa prihuljena do bogca in ga pogledala in hotela na kolena pod križ, pa si ni upala, ni mogla...

Vtem je Matic opravil doma pri živini in se napotil h Korenčku po tobak. Tamkaj je pomodroval z možmi in slednjič zavil proti Jančarju, da gre potolažit Franco.

Družina je sedela tiha in poparjena pred hišo in čakala mame. Matic je prisedel, vzel v naročje Janezka, poskušal začeti pogovor in utihnil, ko se ni nikomur ljubilo govoriti.

In tako jih je našla Jančarica, ko se je vrnila.

„Mama," je zavpil Janezek in zdrsnil iz naročja stricu ter stekel k mami. Za njim so se stisnili krog nje še drugi. Teta je zapazila na glavi črno ruto in na glas zajokala.

Matic je stal sam in srce ga je bolelo, ko je videl Franco tako potrto. Stopil je za družino proti pragu, da ji reče usmiljeno besedo. Toda Jančarica mu je zaprla vrata in potegnila čezinje zapah. Niti pogledala ga ni. Matic je povesil glavo in tiho odšel.

V hiši je klečala družina in molila za pokojnika. In ko so dolgo molili in odšli spat, se je Jančarica vrnila pred podobo, popravila lučko in se zgrudila na kolena.

XIII

V ponedeljek je začelo Jančarju zvoniti. Ljudje so bili na polju v krompirju in pri setvi ozimine. Nihče ni vprašal, komu zvoni. Še govoriti se jim ni ljubilo kot sicer. Globoko se je sklanjal vsak k svojemu delu in poslušal.

„Če je kdaj tako žalostno zvonilo," je na ozarah spregovoril stari Groznik snahi Minci, ki mu je vodila.

„Meni je, kot bi na srce bili zvonovi," je rekla mlada žena.

Groznik jo je pogledal in opazil njene solzne oči. Pritisnil je plug, da je dvignil kolca, ko je obračal, in spet zastavil lemež v brazdo.

„Še konja sta vsa žalostna," je na drugem koncu spregovorila Minca.

„Kaj bi ne bila, ko ga ni."

„Oddahnite se, oče!"

Stari je sedel na gredelj in vzdihnil: „Da sem to učakal!"

Minca je obstala pri konjih in ju božala:

„Žalostna sta, kajne, ko ga ni, ata. O, saj pride! Kmalu bo konec in mu bosta spet rezgetala."

„Kdaj ti je pisal?" je spregovoril Groznik in vrtel klobuk v roki, ko si je shladil veliko plešo, po kateri so znojne kaplje pisale krivuljaste steze.

„Z Ogrskega, ko se je peljal gor, saj veste."

„Potlej nič več, kajne?"

„Nič več."

„Le zapomni, da našemu tudi zvoni, dasi nismo naročili."

„Nikar, oče. Mene tako strašno srce boli, da komaj gibljem."

„No, vidiš. Padel je. Vsa moja vera je taka."

Mlada Groznica se je naslonila na konja in začela ihteti. Stari je buljil oči v tla in besedice ni več spravil iz sebe.

Zvonovi pa so zvonili ta dan – in drugi in tretji – za vsakim posebej.

Za ponedeljek potem je bilo oznanjeno mrtvaško opravilo za Jančarjem.

Franca je dolgo premišljevala, kako bi ukrenila: „Če naredim pogrebščino, poreko: Vidiš jo, vojska je, podporo vleče pa zapravlja. Če je ne naredim, bo pa spet: Skopulja, čaj, ko umrješ, naj te spravlja kdor koli na faro, mi te ne bomo."

Ko se je še domislila, da so ji ženske preteklo nedeljo pri obisku same namignile o tem, je poslala deklo k sosedom velevat na pogrebščino, k sorodnikom je šla sama. Toda to je sklenila, da na gostilni ne bo, ampak na domu. „Bo vendar ceneje," je razsodila, „in bolj sami zase bomo."

Ko je bilo vse to sklenjeno, se je pričela skrb in delo. Preštela je pogrebce in število ni bilo majhno. V soboto je zaklala koštrunčka. Ko so sosedje videli, kako je visel tolsti jarček odrt na klinih pred vežo, kjer so se zbrali krog klavcev otročaji, domači in sosednji, so si pomežikovali:

„Da bi te, to bo pojedina!"

In ko je v nedeljo zvečer begunec Roman pripeljal z voli sodček vina, so se ženske, sedeče na pragih, suvale s komolci:

„Jutri pogrebščina, pojutrišnjem svatovščina. E, Franca je tica!"

Franca je pa ta večer pregledovala v shrambi, kar je bila pripravila za pogrebce: mesovje, velike pogače, vino. Preštela je še enkrat žlice in vilice in preračunala, da mora biti vsega na zadovoljnost pogrebcev. In ko je to dognala, je sedla na stol in začutila, kako je trudna. Ali zaeno se je tudi predramila iz skrbi, ki so ji utopile žalost, in šele to pot se je živo domislila, zakaj je pravzaprav vse to. In v tem hipu se ji je zazdela pogača, ki si je je odrezala košček in jo pokušala, tako grenka, da je komaj zaužila grižljaj in jo je koj odložila na polico.

„O ti moj revež," je vzdihnila in vse oči so se ji zalile s solzami. Nato je šla njena misel nazaj k njemu in ga poiskala prvi dan, ko jo je prišel snubit, in ga spremila skozi vsa leta, odkar je bila z njim. In peklo jo je, da je šla tako hladno z njim pred oltar, in bolelo jo je, ko je bila tako slabega uma, da ni vedela, kaj ima, ko ima njega – noter do te grozne ure.

Portret tega tedna

Trideset let v modrem

Mirko Cvar, načelnik inšpektorata milice pri UJV Novo mesto, je služil modri uniformi, če uporabimo ta simboličen izraz, natančno 30 let, 6 mesecev in 28 dni. To znese (delavci UJV imajo beneficiran delovni staž) cela štiri desetletja napornega in ne vedno hvaležnega dela v vročini in mrazu, soncu, snegu in dežju, peš, na kolesu, motorju in v avtomobilu. V teh štirih desetletjih je bilo veliko neprespanih noči, veliko telefonskih klicev v zgodnjih jutranjih urah, neštetokrat je Mirko ženi preprosto rekel: „Grem, kličejo me."

Ko se danes upokojenec Mirko Cvar spominja začetkov službovanja, se misel povrne v leto 1945, ko je kot 18-leten mladenič prvič oblekel uniformo takratne Narodne zaščite. Čeprav odkrito pove, da je njegovo poklicno življenjsko pot odredilo naključje, najbrž pa ob tem ni nepomembno dejstvo, da je z očetom in sestro tri leta prebil v okupatorjevih zaporih in internaciji. Pomagali so partizanom. V podzavesti dorašča-jočega mladeniča je tlela misel, da se nekdo mora boriti zoper tujčev škorenj, jasno mu je postalo dejstvo, da je notranja in zunanja varnost slovenskega in jugoslovanskih ljudstev eden temeljnih pogojev neodvisnosti.

Mirko Cvar, kmečki sin iz Sodražice, je začel poklicno pot kot miličnik, nato je bil vršilec dolžnosti komandirja postaje milice, pozneje komandir in tako naprej. Služboval je v Ribnici, Kočevju, Loškem potoku, Škocjanu, Mirni peči, Trebnjem, 15 od 30 let pa je prebil v Novem mestu. „Če že prej nisem bil Dolenjec," se pošali Cvar, „sem zdaj prav gotovo."

Vmes so bile tudi šole: najprej srednja, nato višja, čin kapetana milice in, seveda, odlikovanja. Med priznanji sta tudi zvezna ter republiška plaketa varnosti, redki odličji, s katerima se ne more pohvaliti prav vsak delavec UJV.

V Partiji oziroma Zvezi komunistov je od leta 1947. Njegovo delovno vodilo? Kot starešina zadovoljen, če je imela služba kot celota ali zbir posameznikov (timsko delo) uspehe, če je bila pri ljudeh cenjena; zelo pa so ga prizadele sicer redke nerodnosti ljudi v modrih uniformah, pa naj so se zgodile v njegovi enoti ali pa v Sloveniji ali Jugoslaviji.

„Veste," pravi Cvar, „ob nerodnostih ljudje s prstom pokažejo na vso milico. To boli." Nadrejeni in podrejeni trdijo, da ni Cvar nikoli zagrešil nevšečnosti. Kmečki fant iz Sodražice si jih zagotovo ni mogel privoščiti, ko vemo, da je v tridesetih letih z delom in znanjem napredoval od miličnika do načelnika inšpektorata milice.

Mirko je tudi nekakšen simbol 30-letnega napredka uprave javne varnosti. Od peš hoje do avtomobilov, od preprostega povečevala do elektronskih mikroskopov, od fantov–miličnikov z malo šolami do današnjih visoko usposobljenih strokovnjakov. Ves ta razvoj je Cvar občutil na svoji koži, sodeloval v njem in mu po najboljših močeh pomagal.

Upamo, da bo zdaj, ko je izpregel, našel čas tudi za konjička, ki se ga je vedno loteval, da bo imel čas za balinanje. Inšpektor Maigret rad kadi pipo, Mirku Cvaru pa so pri srcu krogle.

MARJAN BAUER

Tejle sekvoji so odsekali suh vrh, zrahljali in pognojili zemljo in tako drevo rešili propada.

Za sekvoji je up?

Na Češkem so gozdarji rešili sušečo se sekvojo

V Dolenjskem listu sem brala o usodnem propadanju sekvoj na Ruperč vrhu, pa sem se odločila napisati, kako so rešili tako drevo na Češkem, kjer živim že štirideset let in sem naročnica Dolenjskega lista.

Stanujem čisto blizu sekvoje, zato mi je znano vse, kar so počeli z njo. Drevo se je začelo sušiti pri vrhu in že je kazalo, da bo po njem, kajti rumeneti so začele tudi veje. Pred dvema letoma so gozdarji odsekali kakšnih osem do deset metrov suhega vrška, okrog drevesa pa so zemljo zorali in navozili še novo iz ribnika. Zdaj nameravajo dodati še pograbke iz gozda, da se bo zemlja še bolj pognojila.

Kdor ni videl zdrave in potlej sušeče se sekvoje, zdaj niti ne pomisli, da je bilo kaj narobe z njo. Veje so spet zelene, pri vrhu pa rastejo naravnost navzgor, tako da je vrh zaokrožen.

Drevo je torej rešeno in zdi se mi, da bi podobno lahko obvarovali propada tudi ruperčvrški sekvoji.

ANA FABIAN
Kravsko, ČSSR

PUSTIL GA JE NA TLEH

16. januarja so črnomaljski miličniki pridržali 22-letnega Milana Nikoliča iz Kanižarice. Zaradi nasilja in vsega drugega bo moral pred sodnike, kajti dovolil si je preveč. V Črnomlju se je stepel z Vitomirom Dragutinovičem in ga tako obdelal, da je ta obležal na tleh v nezavesti in so ga morali odpeljati v bolnišnico. Nato se je Nikolič hotel zriniti na avtobus za Kanižarico; ker pa je bil že poln in bi moral čakati naslednjega, se je fizično lotil še sprevodnika.

Parada instrumentov

Čeprav je letošnji pust šele marca, mokronoški klub larfarjev že vse od novega leta sem prav nič ne skriva „delovnega" naslova letošnjega 11. karnevala. Največji dolenjski karneval bo nabodel vse, kar si je mogoče le misliti, pod tako pester naslov kot je „Parada instrumentov".

V zadnjem letu ni bilo društva ali organizacije, kjer si ne bi belili glave z novimi društvenimi pravili. Tega dela so se prostovoljno lotili tudi larfarji. Dvojica larfarjev je za to pripravila „Larfarški furželj". Da ne bi imeli blagajniških težav, so se odpovedali članarini, član te druščine pa lahko postane vsakdo, brž ko je vpisan v matično knjigo.

Kazen za „izdelovalce orožja"

V novomeški bolnišnici sta dva fantiča, ki sta se poškodovala pri „izdelovanju orožja"

Devetletni Vanja Furlan in malce starejši Franci Bašelj, oba Novomeščana, ležita v bolnišnici. Spoznala sta, da je novatorstvo pri igranju z metki ali s petardami nevarno.

Vanja, ki hodi šele v 4. razred, kjer se še ne učijo kemije, je že navdušen za to vedo. Kot je rekel, že dalj časa dela razne eksperimente, pred kratkim pa je hotel s plastičnimi metki iz strašilne pištole narediti nekaj takega, da bo zares počilo. In tudi je! Ko je z dvema fantičkoma doma v sobi premišljal, kako bi stvar izpeljali, so postali lačni. Enega so poslali po sendviče, Vanja in Darko pa sta začela. Ko je Vanja natlačil več metkov skupaj v kapo od flomastra, na eni strani stisnil in porinil noter vžigalico, je pošteno reklo „bum", Vanja pa je imel vso ročico oblito s krvjo.

Na podoben, a še bolj nevaren način, je Franci hotel izdelovati petarde. Šel je v Ragov log in nekaj poskušal s prahom od petard, ko je prav tako strašno počilo. Njemu je poškodovalo obraz in še druge dele telesa, da je bil kar precej ožgan.

Fantiči njune starosti bi ju morali videti zdaj, v bolnišnici, da bi videli, kako se konča tako poskusništvo.

R. B.

Franci in Vanja na bolniški postelji, potem, ki imata za seboj šolo poskusništva in igranja s strelivom. (Foto: R. Bačer)

PO PIJAČI MU JE BILA OBLEKA ODVEČ

60-letni Branislav Petrina, ki živi v metliškem Domu počitka, je 15. januarja popoldne poskrbel za senzacijo. Ta dan je posedal po mestnih gostiščih in razni „dobrosrčneži" so mu dajali za pijačo. Ko je bilo alkohola le preveč, se je začel slačiti na javnem kraju. Poklicali so miličnike, ti pa so razgretega Petrino odpeljali na iztreznitev, potem pa na počitek v dom.

Metliški vlomi pojasnjeni

Medtem ko je čakal na zapor, je Hinko Bajuk z Radovice zagrešil serijo novih vlomov — Je prijet in zaprt

13. januarja popoldne so metliški miličniki prijeli in predali preiskovalnemu sodniku 23-letnega Hinka Bajuka iz Radovice. Osumljen je vrste vlomov v zidanice, trgovine in gostišča v Metliki, pa tudi v bližnji okolici. Zadnje čase so bili vlomi zelo pogosti, da so bili ljudje že zaskrbljeni.

Bajuk je bil zaradi podobnih kaznivih dejanj že obsojen na dve leti zapora pred novomeškim sodiščem, v Karlovcu pa so mu prisodili leto dni. Sedaj je čakal, da ga bodo poklicali na prestajanje kazni, pa mu žilica ni dala miru: v začetku lanskega decembra je spet zašel na staro pot.

Tako so pojasnjeni vlomi v gostišče Na dragah, v trgovino Kraš, v vinsko klet, v več zidanic na Veselici, pa še v druge stavbe.

PEŠEC JE V BOLNICI

13. januarja zgodaj zjutraj se je pri Stari vasi zgodila nesreča, po kateri sta obležala dva ranjena. Mopedist Alojz Bibič z Bizeljskega je vozil proti Brežicam in zadel pešca Karla Mehnjaka iz Černehovca. Pešačil je po desni in je ravno naredil korak v levo, ko ga je srečeval mopedist. Oba sta padla, pri tem pa je bil Mehnjak teže, mopedist pa laže poškodovan.

Divje race kot okras reke Rinže

Kočevje in Mala gora sta vložili v Rinžo in rudniški bajer lani 100 rac

Že od nekdaj so v kočevski Rinži razen prehodnih tudi stalne divje race. Stalnih na tej reki in njenih močvirjih ni veliko. V zadnjih dvajsetih letih jih povprečno ni bilo več kot petdeset. Divjih rac je več vrst. Glavna predstavnica vodne pernate divjadi pri nas je velika divja raca ali mlakarica.

Race se boje vznemirjanja. Imajo številne sovražnike: vrane, srake, šoje, dihurje, divje mačke, jazbece, podgane, hermeline, a tudi domače mačke, psi in celo ljudje uničujejo njihova jajca, mladiče in odrasle race. V Rinži in ob njenih brežinah ter močvirjih napravijo zlikovci vsako leto precej škode. Pomladi in poleti iščejo gnezda in pobirajo jajca, lovijo race celo na trnek, z zankami in pastmi ter zračnimi puškami. Ti podleži nimajo za živali in njihovo lepoto nobenega občutka.

In vendar ima divja raca na Rinži tudi veliko prijateljev. Večkrat sem videl dečke in deklice, ženice in može, ki jim od doma nosijo ostanke kruha in druge hrane. Divje race spoznajo posamezne prijatelje. Opazoval sem priletno ženico na mostu v Gaju. Začela jih je klicati in kmalu so prilezle iz ščavja, zaplavale v Rinžo in se ji približale, da jih je nahranila.

Preteklo pomlad sta lovski družini Kočevje in Mala gora nabavili 100 mladih rac in jih izpustili v Rinžo in rudniški bajer. Lovci jih krmijo in nadzirajo. Lepo so se prijele. Pogi-nov ni bilo, le roparice in brezvestneži so jih nekaj pokončali, zlasti v jeseni. Tako sem na bajerju naštel v začetku januarja od prejšnjih petdesetih le še 35 rac.

Velika raca je zelo skromna. Zadovolji se z vsako vodo. Krmi se skoraj z vso rastlinsko in živalsko hrano. Če jih krmimo, jim je treba nekatere stvari sesekljati, za zrnje pa svetujejo, da je najbolje, če ga potopimo v plitko, do 40 cm globoko vodo, da se napije. Do te globine race lahko pobirajo hrano.

Race bodo začele kmalu gnezditi. Gnezda si napravijo v votlih deblih in štorih, obrežnih koreninah, na vrbah in drugem drevju, v trstičju, grmovju ali kar na skritih tleh. Prva jajca v gnezdih so že konec meseca februarja, največ pa jih gnezdi v marcu, aprilu in do sredine maja. Če je raca prvo gnezditev izgubila ali ji je bila uničena, ponovno gnezdi.

Gnezdo je obloženo s puhom, ki si ga nabere in napuli na prsih in v podprsju, zlasti proti koncu gnezdenja. Skoraj vsak dan znese po eno jajce, vali pa 7 do 12 jajc. Valjenje traja 25 do 28 dni.

Lovski družini Kočevje in Mala gora sta poskrbeli, da bi tudi v naši, zdaj že precej onesnaženi Rinži imeli nekaj lepote. Naselili so nam sto divjih rac iz valilnic in upajo, da se bodo križale z onimi, ki smo jih imeli v naravi. Vsi smo dolžni naš skupni okras varovati. Strokovnjaki trdijo, da odrasla raca vsako leto zapusti za seboj sedemčlansko družinico. Upajmo, da bo tako tudi pri nas.

TONE OŽBOLT

ŠE ENA LOVSKA

Bilo je pred leti, ko smo mrzlega zimskega dne končali prvi lovski „pogon". Lovci in gonjači smo se zbrali na travniku ob robu gozda. Puške smo prislonili na leskov grm, sami pa smo posedli na stolčke in pričeli odpirati nahrbtnike. V nahrbtnikih smo imeli poleg jedače za prvo pomoč tudi „kačjo slino", ki se je dobro prilegla. Tudi psi so bili veseli počitka in malice. Zgodilo pa se je, da sta se dva psa stepla za veliko kost. Manjši je odskočil, in to tako nerodno, da se je zaletel v postavljene puške in jih prevrnil. Puške pa so padle na v grmu ležečega zajca. Ta se je ropotanja pušk tako prestrašil, da jo je ucvrl po gozdu navzgor. Na vrhu se je pa malo ustavil in pomigal s ušesi, kakor v posmeh.

Sicer pa je imel dolgouhec srečo, da ga niso opazili vsi lovci, zlasti pa, da ga niso videli ostali psi.

J.

VE SE, KDO SEDI V PRVI VRSTI

– Halo! Tovariš Neposredni, oprostite, da vam bom ukradel nekaj dragocenega časa. Povedali so mi, da ste v podjetju že petindvajset let.

– Petindvajset let in dva meseca, če hočemo biti točni. V istem podjetju sem od tistega dne, ko so se prvič odprla vrata. Veliko hudega smo morali prestati, vrsto let smo si odtrgovali od ust, da smo nabavili stroje, zidali in se širili, da smo danes to, kar smo.

– Pred kratkim so vas ob vašem visokem jubileju nagradili. Mi lahko opišete, kako je bilo.

– Nepozabno. Pri vhodu so mi pripeli lep rdeč nageljček in z užitkom sem zvrnil kozarček domače slivovke in direktor mi je segel v roko ter mi rekel: „Iskreno čestitam. Takih je malo." Res jih je malo. Nekateri menjajo službe kot jaz srajco. Drvijo tja, kjer je boljše. Da, potem sem šel v dvorano.

– Je bila pripravljena prireditev? Kulturni program?

– Lepo je bilo. Pel je ženski pevski zbor in predsednik sindikata je imel ganljiv govor. Solze so mi stopile v oči, čeprav sem ob delu precej otrdel. Samo nekaj se mi je kljub temu zdelo čudno.

– Mi lahko poveste, kaj je to?

– Da me ne boste napak razumeli. Nikoli se nisem rinil v ospredje, toda ta dan, ko sem imel na prsih rdeč nageljček, sem sedel v prvo vrsto, kajti zdelo se mi je, da je vsa ta ceremonija namenjena meni. Tako sem lepo sedel in v mislih preletel vseh petindvajset let, ko me je nekdo potrepljal po rami.

„Oprostite, tovariš Neposrednik, toda ali ne bi hoteli sesti v drugo vrsto? Prva vrsta je namreč rezervirana za predstavnike občinske skupščine. „Pa sem sedel, a ne za dolgo. Spet me je predramil isti glas: „Še za eno vrsto se boste morali pomakniti. Druga vrsta je namreč namenjena predstavnikom podjetja. Saj razumete!" Razumel sem in sem tako obsedel v tretji vrsti.

„Saj se vam ne bo nerodno pomakniti še nekoliko nazaj, veste, v tej vrsti sede po protokolu predstavniki delavskega sveta podjetja."

In še nekolikokrat se je oglasil isti glas, in ko me je zadnjič poprosil za razumevanje, je zmanjkalo stolov.

„Nič hudega, snažilka vam bo prinesla stol. Že gre."

– Vas je to kaj ujezilo?

– Jezen sem bil sam nase. Le kje se mi je porodila misel, da sem sedel v prvo vrsto.

TONI GAŠPERIČ

DRUGI DAN MRTEV

16. januarja je v novomeški bolnišnici umrl 63-letni Jože Pirnar iz Šentjakoba. Prejšnji dan popoldne je s senika v košu nesel seno. Ko je šel po lestvi navzdol, pa se je spotaknil in tako nesrečno padel na dvorišče, da je bil hudo poškodovan. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer pa mu niso mogli pomagati.

Čeprav smo sredi koledarske zime, le malo stvari kaže na to. Nekaj snega je sicer padlo, a obdržal se je le na senčnih krajih. V Beli krajini, še posebno na osojnih pobočjih, so iz zemlje pririnile že prve trobentice in koledar spravile v zadrego. (Foto: MiM)

DANES

22. I. '76
56
PRILOGA

gosja peresa naših bralcev

Spet smo bili presenečeni: na natečaj za „gosje pero" smo dobili 180 vaših prispevkov, med katerimi jih je bilo veliko zelo dobrih. Komisija je imela težko delo, preden je izbrala pet najboljših, ki so piscem prinesli po 700 dinarjev nagrade. Med „gosjimi peresi" smo dobili tudi z okorno roko napisane sestavke kmečkih žensic — najstarejša sodelavka je imela že 86 let — in otrok: vsakega pisma smo bili veseli, vsako je bilo po svoje zanimivo. Precej bralcev nas je prosilo, naj njihove prispevke ocenimo. Tega ne moremo storiti za vsakogar posebej, lahko le zapišemo: vztrajajte naslednjič, saj bomo ob koncu leta ponovno razpisali natečaj.

Nagrajena dela objavljamo na sredini naše današnje Priloge na običajnem mestu na šesti strani pod zaglavjem: „gosje pero". V tem letu bomo kajpak objavljali še številne druge zapise, ki so bili poslani za ta natečaj, pa niso dobili nobene izmed petih nagrad.

MILIJONI PLAVAJO V ODPADNIH VODAH

DANES

RDEČI SNEG

DANES

OŠTIR ZA SMEH

DANES

Romi se učijo brati

Želja po vključevanju Romov v šolo je v krški občini stara že vrsto let. Nekateri otroci so že začeli obiskovati pouk, vendar v šoli niso imeli obstanka. V novo okolje se niso mogli vživeti, saj niso imeli prav nič skupnega z vrstniki, ki so odraščali v normalnih, urejenih razmerah. Pouku niso mogli slediti. Delovnih navad niso imeli, k pisanju domačih nalog in k učenju pa jih doma ni nihče spodbujal. Sicer se pa večina tudi ni imela kje pripravljati na šolo. Popoldneve so preživeli po svoje, večinoma na obhodih po okolici, kjer so morali priberačiti kaj za pod zob. V šoli so sicer ti otroci dobili topel obrok, to pa je bilo tudi vse. Zjutraj so prišli k pouku večinoma teščí in tako so komaj čakali, kdaj bo malica, saj so prav zaradi nje nekateri prihajali v šolo. V razredu se otroci Romov niso znašli. Sošolci so jih hitro izločili iz svoje družbe in tako so se Romi počasi drug za drugim poslovili od šolskih klopi. Spet so bili prepuščeni le potepuški vzgoji svojega okolja.

Lani so se tudi v krški občini stvari obrnile. Socialne delavke so obiskovale družine Romov in pripravljale starše na to, da bi začeli otroke redno pošiljati v šolo, prilagojeno nalašč zanje. Vnaprej so jim povedali, da bodo za vse otroke dobili kmečki dodatek, če bodo ti zares obiskovali šolo. Sprva so mislili šolo organizirati na Senušah, potem pa so sklenili prevzeti izobraževanje romskih otrok v Velikem Podlogu.

To je prikupna šola sredi Krškega polja. V njej se šolajo otroci nižjih razredov in ti opoldne zapustijo učilnice. Popoldne potrebujejo le prostor za malo šolo, ostali razredi pa so prosti.

Prosvetni delavci so sprejeli pobudo in sklenili, da bodo izmenoma poučevali otroke Romov od osmega do štirinajstega leta starosti.

„Štirje smo in vsak od nas je sklenil delati z njimi mesec dni. Tako se bomo menjali do konca šolskega leta," je pojasnil Ivan Mirt, vodja šole v Velikem Podlogu. „V razredu imamo trinajst otrok mešane starosti. Štiri Rome imamo tudi v mali šoli."

„Kaj nameravate predvsem doseči? "

„Naš cilj je socializacija in šele potem opismenjevanje. Delamo sicer po programu za prvi razred, toda prvo leto najbrž ne bomo vseh pripeljali do spričevala. Veliko je zamujenega, tega pa ni mogoče nadoknaditi v normalnem času. Učitelj je z otroki Romov ves čas od trenutka, ko prestopijo šolska vrata. Oddaljeni se vozijo k pouku z avtobusom, bližnji pa prihajajo peš. V šoli se najprej umijejo. Nimamo sicer kopalnice kot v Novem mestu, zato pa imajo otroci vedno dovolj tople vode. Kupili smo banje in umivalnike in jih hitro navadili na osnovno higieno. Po umivanju se Romi preoblečejo v trenirke in gredo malicat. Skuhamo jim topel obrok. Tovarišica je ves čas prisotna, da jih uči primernega vedenja tudi pri jedi. Šele potem gredo skupaj v učilnico in začnejo svoj delovni dan v šolskih klopeh."

„Kje ste naleteli na največje težave? "

„Pri pisanju in branju. Sicer pa vsepovsod opažamo, za kaj vse so prikrajšani, ker niso obiskovali redne šole. Otroci ne znajo poslušati in slediti učiteljevi razlagi. Mnogi ne razumejo jezika in potrebujejo precej časa, da se privadijo. Tudi izostajajo precej, vendar ne brez vzroka. Večinoma so doma takrat, kadar morajo znositi iz gozda kurjavo ali pomagati materam pri pokrivanju strehe, če jim dež curi v barako. Sicer pa se nad starši ne moramo pritoževati, čeprav sprva celo svetovalci niso pričakovali, da jih bodo tako vztrajno pošiljali v šolo."

„Kaj boste s temi otroki ob koncu leta? Boste nadaljevali šolanje tako kot ste začeli ali pa morda nameravate Rome vključiti v redne razrede? "

„Radi bi jih čimprej usmerili v redne razrede, vendar imamo težave, ker otroka s trinajstim letom težko vključimo v drugi razred, kjer so vsi mnogo mlajši. Tisti, ki ne bodo letos končali prvega razreda, bodo prihodnje leto ponovno obiskovali pouk, ki bo prirejen samo za Rome. Najbrž bo večina še naslednje leto ostala tu.

„Kako gledajo na šolanje Romov vaščani? "

„Različno, menim pa, da večina le vidi, da je to edina pot, po kateri bomo te otroke pripravili na drugačno življenje kot ga živijo zdaj. Mnogo laže se bodo tudi zaposlili, če bodo znali vsaj brati in nekaj računati in če bodo osvojili drugačne vedenjske navade, take, ki jih ne bodo ovirale pri vključevanju v normalno življenje. Tu se trudimo in želimo, da bi imeli kar največ uspeha."

JOŽICA TEPPEY

LEP, HITER, UDOBEN IN 'POPOPRAN'

Mednarodna žirija specializiranih novinarjev, tistih, ki se ukvarjajo samo z jeklenimi konjički, je med avtomobili, ki so se prikotalili na tržišča lani, izbrala za avto leta „simco 1307/1308". Glasovalo je 49 avtomobilističnih novinarjev iz 15 evropskih držav, barve naše trobojnice z AMZ Slovenije.

Za kakšen avto gre? Simca 1307 GLS, simca 1307 S in simca 1307 so limuzine s petimi sedeži in petimi vrati, prva izvleče iz 1294 kubičnih centimetrov delovne prostornine štirih cilindrov 68 konjskih sil (DIN), druga pri enaki prostornini 82 konj, simca 1308 GT pa zmore pri delovni prostornini 1442 kubičnih centimetrov 85 žrebcev. Temu sorazmerni so seveda tudi pospeški in najvišje hitrosti: GLS „potegne" do 155 kilometrov na uro, S do 164, GT pa do 165 km/h. Zanimivo je, da ima simca S dva dvojna Webrova vplinjača, zato se njenim konjem pri sicer dokaj pičli prostornini ne smemo preveč čuditi. Poleg dobr h, skorajda športnih lastnosti, sodobne ter bogate opreme in tehnično dognane zasnove so vse tri simce tudi udobni družinski avtomobili.

„Če upoštevam vse značilnosti," je v oceni med drugim zapisal Tom Pleterski, „ki tvorijo vrednosti nekega avtomobila, potem so med lanskimi modeli simce 1307/1308 bolj uravnoteženi in inteligentni avtomobili." Podobno mnenje je imelo tudi ostalih 49 ocenjevalcev, kar potrjuje tudi podatek, da je simca zmagala z naskokom 49 točk pred BMW 316–320. Tuji ocenjevalci menijo, da je ta avto tudi sorazmerno zelo poceni. Morebiti za njihove razmere. Avtomobile leta uvaža podjetje Industriaimport TOZD Ljubljana. Pri njih smo zvedeli, da velja GLS 15.813 francoskih frankov in 73.588 din, za S je treba odšteti že 17.372 frankov in 84.456 din, za GT pa 18.646 frankov in 93.337 din. Zdaj pa svinčnik v roke in računajte. Francoski frank je bil po zadnji devizni listi 4,07 dinarja. Če hladen tuš za povprečnega kupca ni dovolj leden, naj povemo, da je treba k vsoti, ki ste jo izračunali, prišteti že republiški in občinski prometni davek. Rok dobave pa je spet prijetna pesem, zastopnik namreč trdi, da lahko dobite vse tri inačice avtomobila leta v 10 do 20 dneh po vplačilu. Srečno vožnjo!

M. BAUER

PATTI SMITH

Še sredi lanskega leta je le malokdo poznal 29-letno Patti Smith; bila je le ena od mnogih pevk, ki prepevajo v nočnih lokalih Manhattana in upajo, da jih bo prej ali slej odkril kateri od iskalcev novih talentov. Danes pa jo že primerjajo s slavno Janis Joplin. Novembra lani je izšel njen prvi album „Horses", ki se je na lestvici hitro povzpel, hkrati z njim pa ime Patti Smith vse več pomeni v ameriški rock glasbi.

Patti Smith je odrasla v delavski družini v majhnem mestu v New Jerseyu. V družini so veliko brali, kar je kasneje v določeni meri tudi usmerilo Pattino življenjsko pot. Kot najstnica se je začela ukvarjati s poezijo in podobno kot mnogi mladi Američani iskala smisel življenja v raznih verskih sektah, od Jehovinih prič do orientalskih versko-filozofskih sistemih. Ko je dosegla polnoletnost je zapustila dom in odšla v Meko vseh ameriških umetnikov – v New York. Tu je izdala dve zbirki pesmi in napisala eno dramsko delo.

V tem obdobju je začela tudi peti. Najprej je svoje pesmi samo recitirala ob spremljavi kitare, potem pa jih je začela peti. Prav ta spoj poezije in glasbe, ki sicer ni nič novega, ji je prinesel uspeh, snemanje prve velike plošče in slavo.

Patine pesmi pripovedujejo o nasilju, spolnosti in mistiki. Same po sebi niso trajnejše vrednosti, vendar združene z glasbo pomenijo dokaj komunikativno sporočilo.

MILIJONI PLAVAJO V ODPADNIH VODAH

V obratu biokemija novomeške tovarne zdravil „Krka" proizvedejo vsako leto več deset ton antibiotika, ki se imenuje oksitetraciklin. V našem zapisu ni važno, da se „Krka" po proizvodnji antibiotikov že uvršča med srednje velike proizvajalce teh dragocenih snovi v svetu, tokrat je predvsem pomembno, da je doktorju biokemije ter diplomiranemu inženirju biologije Miroslavu Pokornemu ter magistru in diplomiranemu inženirju kemije Pavlu Zupetu v sodelovanju s še nekaterimi sodelavci „Krke" ter s pomočjo diplomiranega inženirja Tomaža Stepišnika iz domžalskega „Toka" prav pri proizvodnji oksitetraciklina uspelo koristno uporabiti odpadne snovi, ki jim je sicer namenjeno, da (seveda po predhodni nujni obdelavi v čistilnih napravah) stečejo v reko Krko.

Preprosteje povedano: ustvarjalno in zagrizeno delo mladih raziskovalcev je omogočilo, da bodo odslej čisto navadne odplake pri proizvodnji oksitetraciklina predelali v tako imenovane proteolizne encime (snovi, ki razkrajajo beljakovine), ravno te snovi pa na veliko uporabljajo v usnjarski, tekstilni in prehrambni medicini, humani medicini in še bi lahko naštevali.

V ZAČETKU SO BILE ODPLAKE

Če gremo zdaj stvari bolj do dna, je treba povedati, da so raziskovalci tovarne „Krka" v postopku proizvodnje oksitetraciklina opazili, da se kot drugotni proizvod sproščajo velike količine tako imenovanih odpadnih filtratov, ki vsebujejo obilico raznovrstnih encimov, predvsem tistih, ki z lahkoto razkrajajo beljakovine. Te „odpadke" so doslej s za očiščenje enega kubika odplak potrebno 20 do 40 kilogramov kisika, nato pa so stekli v reko. Odplak je seveda vsako leto na tisoče kubičnih metrov, kar zelo obremenjuje čistilne napreve ter konec koncev dodatno onesnažuje kar zelo obremenjuje čistilne naprave ter konec koncev dodatno onesnažuje reko Krko.

Laboratorijski poskusi so pokazali, da je mogoče iz ničvrednih, da ne rečemo celo nevšečnih odplak „pridelati" dragocene encime, ki jih sicer uvažamo – in to s konvertibilnega Zahoda. Nekaj deset ton encimskega koncentrata, kolikor ga potrebuje jugoslovanska industriji,hutehta več milijonov deviznih dinarjev.

KAJ JE POVEDALA EPRUVETA

Vse to: manjše onesnaževanje okolja, domačim tovarnam domače surovine in devizni prihranek, je odločilo, da se je ekipa znanstvenikov tovarne „Krka" odločila poskusiti z industrijsko izolacijo encima. Pač po načelu, kar je mogoče v epruveti, je zagotovo mogoče tudi v industrijski proizvodnji. Že pri prvih poskusih so dognali, da je postopek industrijske izolacije encimov izredno gospodaren. Celo več. Ugotovili so, da je koristno odvajanje encimov povzročilo tudi boljšo kakovost primarnega proizvoda, to je antibiotika oksitetraciklina. S tehnološkega vidika gledano pa je najbolj pomembno dejstvo, da se je s tem „posrečil", izraz najbrž ni najbolj primeren, prvi primer industrijske izolacije encimov v Jugoslaviji, s čimer se je zares potrdilo načelo o povezavi „epruvetnih" in tehnoloških spoznanj, znanosti in industrije.

Ni odveč poudariti tudi dejstvo, da so vse poskuse (tudi industrijske) v „Krki" izpeljali brez kakršnih koli novih naložb in naprav, torej vzporedno z redno proizvodnjo antibiotikov. Uporabljajo samo domače surovine.

Vse skupaj pa bi najbrž ostalo zabeleženo kot še eno dognanje raziskovalnega inštituta tovarne „Krka", če se ne bi raziskovalci že v laboratorijih vprašali, komu naj služijo encimi, ki so se tako rekoč na dlani ponujali v odpadnih vodah. Ko so s poskusi seznanili inštitut za usnjarstvo domžalskega „Toka", je bil njegov vodja ing. Tomaž Stepišnik takoj pripravljen na sodelovanje. Ko so preverjali industrijsko uporabnost novomeškega encima, so ugotovili, da je po kakovosti povsem enakovreden uvoženemu.

„NOVOROJENČKA" JE NAROČIL „TOKO"

Dokaz: 23. decembra lani je „Toko" obvestil „Krko", da naroča za leto 1976 okoli 40 ton encimskega koncentrata. Hkrati „Toko" dodaja, da so za to leto odpovedali ves uvoz te surovine ter da računajo zgolj na dobave iz Novega mesta.

Bodo zgledu domžalskih usnjarjev sledili tudi drugi? Na to Miroslav Pokorni, Pavle Zupet ter njuni sodelavci ne vedo odgovora, jamčijo samo za učinkovitost prvih v Jugoslaviji industrijsko pridobljenih encimov. Preboj na tržišče je pač naloga komercialistov in propagandistov in ne navsezadnje je pri teh stvareh še vedno žal mogoče računati na klasično nezauanje do domačih izdelkov. Saj poznate primer tistega zdomca, ki se je za božične praznike doma hvalil z lepo (in drago) v tujini kupljeno srajco, nato pa je njegova ljuba mati ugotovila, da na ovratniku piše „Labod" Novo mesto.

ENCIMOV ZA VSO USNJARSKO EVROPO

Pa pustimo trpko šalo ob strani. Dejstvo je, da trenutne zmogljivosti tovarne „Krka" omogočajo proizvodnjo več kot 100 ton encimov za usnjarsko industrijo, kar bi bilo dovolj za vse jugoslovanske potrebe, nekaj bi šlo lahko celo v izvoz. Za novo opremo in stroje ne bi bilo treba dati niti ficka. Če pa bi v „Krki" predelali prav vse odpadne filtrate, ki tečejo zdaj v reko Krko, bi lahko pokrili potrebe skorajda vesoljne evropske usnjarske industrije.

In še nekaj je pomembno. Pravzaprav je to posebnost. Drugod po svetu proizvajajo encime industrijsko na podlagi gojenja specifičnih mikroorganizmov, encimi so torej edini sad teh postopkov. V „Krki" pa so encimi tako imenovani sekundarni produkt, pridobivajo jih, kot smo že povedali, iz odpadnih voda pri proizvodnji antibiotika oksitetraciklina. Zakaj bakterije „Streptomyces rimosus" ne dajejo samo antibiotikov, ampak, če v „Krki" tako hočejo, tudi za usnjarsko, tekstilno in prehrambno industrijo neobhodne encime, pa je že tovarniška skrivnost, za katero bi marsikdo v tujini zagotovo odštel lepe dolarje.

Čeprav smo se s tem nehote in le bežno dotaknili industrijske špijonaže, je treba povedati, da so sadovi dela omenjene skupine raziskovalnega inštituta tovarne „Krka" zaščiteni v dveh patentnih prijavah ter primerno objavljeni v več člankih v domačih in tujih znanstvenih revijah.

DARILO SUROVINSKEMU LETU

To pisanje pa je predvsem zato, da na primeru pokažemo, da tudi domači, dolenjski človek lahko ponudi svojim in tujcem znanstvena in tehnološka dognanja.

In še nekaj je treba poudariti. Letošnje leto bo v svetu (morebiti tudi pri nas) minilo v geslu „Odpadek naj postane surovina". Republiška raziskovalna skupnost je organizirala ključni projekt, imenovan „Sekundarne surovine", s katerim začenjamo sistematično raziskovati vprašanja vseh odpadkov v republiki. Projekt obsega vse: od zbiranja podatkov do vrednotenja posameznih odpakdov s tehnološke plati. Namen je torej oceniti konkreten odpadek in ga po možnosti prenesti v razred sekundarnih surovin.

Raziskovalna ekipa inštituta tovarne „Krka" v opisanem primeru ni čakala na uradni začetek, če dovolite, „svetovnega sekundarno-surovinskega leta".

MARJAN BAUER

ladislav lesar

VODNJAKI IN IZVIRI

ŽIVLJENJE JE NEUNIČLJIVI IZVIR

Veliko se je že pisalo o sitih in lačnih Slovencih, o socialnem razlikovanju in zapostavljenih krajih, ki so tudi pri nas na takoimenovanem severnem delu Jugoslavije, v razvitejših področjih, še zmerom aktualna in žgoča tema.

Ekipa sociologov in pisateljev se je napotila na Kozjansko, v obrobne in težko dostopne zaselke, da ugotovi resnico, in nastala je knjiga pričevanj.

Janez Kure pravi:

Bojim se, da bo tudi vprašanje nerazvitosti nekaterih slovenskih območij ostalo samo kampanja. Na dolgo in široko se bomo razpisali in razgovorili. Rezultatov razprav in pisanj, možnosti in zagotovil za razvoj nerazvitih regij pa ne bo nobenih. Čez čas bomo uvideli, da smo že vse povedali in napisali, odkrili bomo tudi kako novo aktualno nerešeno vprašanje in vprašanje razvitosti ne bo več zanimivo. Delno rešeno ali pa tudi popolnoma nerešeno bo pozabljeno."

Herman Vogel pa je zapisal:

„Hriboviti predel, ki mu pravimo Kozjansko, si v največji meri delita šmarska občina in občina Šentjur pri Celju. Za dvajset tisoč Kozjancev, ki žive tod, veljajo čisto drugačni podatki, druge številke in statistike, kot smo jih vajeni sicer. Oglejmo si le nekatere od njih.

Več kot 70 odstotkov ljudi se ukvarja z zasebnim kmetijstvom. Kmetije so majhne, vse razdrobljene in ubožne. Poprečje obdelovalne zemlje na družino oziroma na gospodarstvo se suče okoli 2,8 hektara. Manj kot hektar na glavo. In to pomeni golo revščino.

Industrije Kozjansko nima. Tisti, ki ne žive od zemlje, so zaposleni v slabo razvejenih terciarnih dejavnostih. In če danes za Slovenijo velja, da znaša narodni dohodek na prebivalca že blizu milijon starih dinarjev, je na Kozjanskem narodni dohodek na prebivalca največ 242.000 dinarjev. Četrtina republiškega poprečja!

Tako se dogaja, da marsikdo nima od česa živeti. V šmarski občini dobiva družbeno pomoč, po domače socialno podporo, 376 občanov, ponajveč s Kozjanskega; v šentjurski občini je socialnih podpirancev 312. Toda poprečna mesečna podpora je komaj tri tisoč starih dinarjev. Še več. V šentjurski občini znašajo socialne dajatve 89 milijonov starih dinarjev, vsi predvideni dohodki iz kmetijstva pa komaj 76 milijonov. Trinajst milijonov manj kot socialne dajatve . . ." (Siti in lačni Slovenci, založba Obzorja 1969.)

Jakob Božičnik iz Buč 5 na Kozjanskem je kmet. Star je triinpedeset let. Ima traktor in z gozdovi vred mu meri kmetija devetnajst hektarov. Ima lep vinograd, v sodih pa žametno črnino in laški rizling.

„Pri hiši nas je sedem. Za delo pa smo sposobni štirje. Eden je še majhen, eden hodi v šolo, teta pa je stara 76 let."

Zdaj imajo v hiši vodovod. V starem, prek dvajset metrov globokem vodnjaku, pa je še zmerom živa voda. „Tod okoli je vode dovolj," pove gospodar. „Veliko izvirov je in v našem kraju nismo vode nikoli stradali." Vodnjak je obložen s kamni, brez vsakega cementa, in daje poleti ledeno mrzlo vodo, toda že deset let je ne uporabljajo več. „Zdaj se je pri nas marsikaj spremenilo. Zidajo se novi obrati, gradijo nove ceste. Ljudje so začutili, da morajo tudi sami poprijeti za delo in rezultati so razveseljivi. Imamo že nekaj vzorno opremljenih kmetij in pa predvsem živinorejcev. Mleko teče po ceveh in skozi najmodernejše čistilne naprave."

Vodnjak v Bučah je samo še spomin, turistična zanimivost, kako so včasih zajemali vodo. To je kraj ob cesti, naseljen z lepimi hišami. Kmet pa je zatrdil, da se voda in lepše življenje naseljujeta tudi v revnejše predele Kozjanskega.

V lepem decembrskem popoldnevu sva s prijateljem Jušom čakala na kaj žalostnega, na kakšno pretirano zaostalost in revščino. Toda časi so se spremenili. Tudi revščina je še — ampak ljudje na Kozjanskem so prebujeni. V dvajsetmetrskem starinskem vodnjaku pa čaka čista studenčnica. „To je sreča", je povedala stara ženica. So kraji, ki nimajo take sreče.

---

a. bartelj

DOBER DAN, DOLENJCI

FRANC SEVER—FRANTA

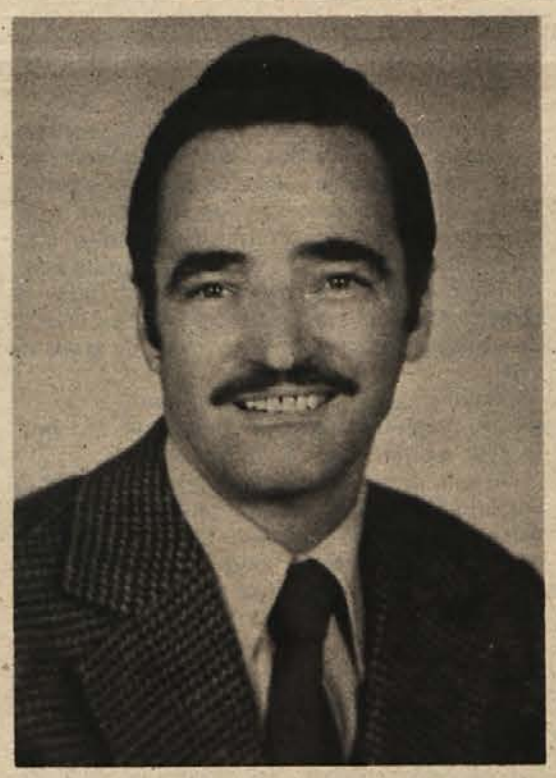

Vedno znova in žal vse pogosteje me zbode, da se skoraj jezen obrnem, kadar zaslišim, kako človek, bodisi fant ali dekle, za katerega vem, da se je rodil tukaj, da so njegovi starši pravi Podgorci, po dobrem mesecu bivanja v Ljubljani tako zavija po ljubljansko. Morda je moja sodba preostra, vendar si ne morem kaj, da ne bi tega imel za slabo črto v značaju.

Zato pa se je toliko bolj prijetno pogovarjati s človekom, ki ti pove, da je že več desetletij minilo, kar je odšel z doma, iz svoje dolenjske vasi, pa mu govorica še vedno tako pojoče teče, kot da bi še sinoči z vaškimi fanti pel podoknico svojemu dekletu. To pa je po moji sodbi lepa črta značaja.

Preden sem zavrtel telefon in se z direktorjem aerodroma Ljubljana—Pulj oziroma brniškega letališča dogovoril za zmenek, sem vedel le, da je po rodu Dolenjec. Brž ko je spregovoril nekaj besed, pa sem ga z gotovostjo lahko postavil tja nekam okrog Grosupljega.

„Seveda, iz Podtabora pri Grosupljem sem: tega ne bom nikoli mogel ne hotel skriti. Zame ni nič na svetu lepšega kot Dolenjska in vedno ponavljam, da brez Dolenjcev ni Slovencev," pribije Franc Sever, ki je konec 1941 dokončno odšel od doma kot partizan v Grosupeljsko četo, ko mu ni bilo niti 18 let.

„Pravega, lepega otroštva si sploh ne znam predstavljati brez pasenja živine, koruznega kruha in lovljenja rib z rokami v bistrih potokih," se spominja svojega, ki ga je preživel v rojstni vasi, kjer je imel oče manjšo trgovino in nekaj malega zemlje. Čeprav je bil Severjev oče muzikant samouk, ki je igral vse inštrumente, ki jih je poznal, in vodil vaško godbo na pihala in pevski zbor, se nobeden od petih otrok ni vrgel po njem. „Oče je bil strog, jaz pa živ in neugnan. Na vsak način je hotel, da bi končal gimnazijo, in je mislil, da bo najbolje, če me pošlje v selezijanski zavod v Veržej." Strogi patri, pičla hrana in Severjev Franc pa niso šli skupaj in fant jo je pobrisal k bratrancu Ogrincu, ki je imel v Šiški livarno. Tam je hitro našel pravo družbo zase: pomočnike komuniste z Luko Leskoškom na čelu. Kaj hitro so ga vključili v svoje delo. Iz tistega časa je zanimiva anekdota: Leskošek je vsak dan poslal Franca po malico: vedno je jedel za 3 din salame in za pol dinarja kruha. Mladi vajenec pa je bil stalno brez denarja, saj je dobival le 10 din na teden. Tako je Leskošku enkrat kupil malo manj salame in pol dinarja spravil v svoj žep. „Nekam malo si prinesel, poba," je rekel Leskošek od sramu vsemu rdečemu vajencu in nehal drezati v neprijetno stvar. Deset let po vojni pa ga je zagledal na nekem zboru in na ves glas dejal: „To je pa tisti, ki je pred vojno sekretarju centralnega komiteja klobase kradel!"

Kmalu po tistem, ko je Sever na vlaku v tunelu namesto bratranca udaril po glavi italijanskega karabinjerja in so ga v Grosupljem zaprli, mu je orožnik Šuligoj dejal: „Dal sem ti tri rjuhe." In ga je fant razumel, jih ponoči zvezal, ušel iz zapora ter šel v partizane. Bil je kurir Staneta Rozmana v 1. slovenski brigadi, napredoval v pomočnika komisarja bataljona, bil ranjen in ležal v bolnici v Rogu, nato postal komisar Cankarjeve brigade, Vzhodnega koroškega odreda (v tistih petih mesecih se jim je pridružilo več kot 1000 Koroščev!), kasneje je bil imenovan za komisarja Zidanškove brigade, 1945 je bil komandant operativnega štaba 6. in 11. štajerske brigade in na koncu operativni oficir 14. divizije. Maja 1945 je bil star 22 let in imel čin majorja. V partizanih je Sever res dodobra spoznal vso Slovenijo.

„Kadar se sedaj peljemo na izlet, pa naj bo v katerikoli konec Slovenije, se za vsakim ovinkom ustavimo, da pove, kaj se je tam zgodilo med vojno," je kasneje pripovedovala njegova žena. „Zlasti kadar gremo proti Zagrebu, kaže tam za Krko proti Gorjancem in govori o nekem gradu . . ."

Seveda, vsega ji ni povedal. Tisti grad je namreč Gracarjev turn in med vojno, ko je partizanil tudi pod Gorjanci, je tako rad hodil z grajsko hčerko krmit zajce. „Vse okoli je bila vojna, midva pa sva bila tako mlada in sva se rada imela," tako lepo pripoveduje, da bi lahko pesem napisal.

Najhuje mu je bilo, ko je v partizane dobil pošto, v kateri so mu domači izdajalci sporočili, da je cela njegova družina pobita in da naj pride domov, da ne bo hiša propadla. Obljubljali so mu, da mu ne bodo nič storili. Franta, kot je Severjevo partizansko ime, seveda ni šel domov, pa tudi prve dni po osvoboditvi, ko je prišel v Grosuplje, se ni mogel odpraviti v rojstno hišo. Po naključju je zvedel, da je bilo tisto sporočilo le zanka, v katero naj bi ga ujeli, in da so domači, razen brata, ki je padel v partizanih, živi. Povedali so mu tudi, da je med vojno vsa družina hudo trpela v italijanskih in nemških taboriščih, ker se oče ni hotel javno odreči svojega sina partizana, kot so zahtevali izdajalci.

Po vojni je šel Sever v vojno šolo v Sovjetsko zvezo in kmalu na svoji koži čutil informbirojevski pritisk. „Če človek ljubi svojo domovino, če je močan, s srcem in dušo predan revoluciji, ga ne more nič streti," pravi. V domovini je bil dodeljen komandi jugoslovanskega vojnega letalstva, končal letalsko fakulteto višje vojne akademije JLA in bil nazadnje polkovnik in pomočnik komandanta letalskega korpusa v Zagrebu. Srce pa ga je vseskozi vleklo v Slovenijo, da bi bil čim bliže svoji Dolenjski. 1963 je predčasno zaprosil za upokojitev, se takoj vpisal na ekonomsko fakulteto in dobra štiri leta zatem že končal študij. Seveda tak človek, kakršen je Sever, ni ustvarjen, da bi še mlad, poln življenja, delaven in sposoben živel kot upokojenec. 1967 se je prijavil na razpis za direktorja aerodroma Ljubljana—Pulj. Ne da bi slutil, da bo svoje delo spet nadaljeval na letališču, je za diplomsko delo obdelal temo: „Razvoj turizma v Sloveniji s posebnim poudarkom na letališču Brnik". Prav gotovo nekaj pove tudi podatek, da je bilo 1967, ko je postal direktor, na Brniku zaposlenih 67 ljudi, danes pa jih je 470.

„Slovensko gospodarstvo se mora zavedati, da to letališče za nas ni samo okno v svet, ampak tudi možnost, da se bomo lahko še bolj uspešno vključili v mednarodno delitev dela. Bodočnost so kontejnerji in letalstvo!" prepričljivo trdi strokovnjak.

Kadar pa si Sever zaželi miru in pravega počitka, da se znebi vsakdanjih skrbi in otrese napetosti sodobnega življenja, gre v Podtabor k mami in bratu, ki je ostal na domu. „Od malega sem živel v naravi in z naravo, zraščen sem z njo, nič na svetu mi ne more nadomestiti popoldneva v gozdu," pravi Sever, ki je tudi strasten ribič in gobar. „Nabiram 50 vrst gob, poznam jih pa 70," se postavi. Zato ni čudno, da je tudi vnet član republiškega odbora za varstvo okolja. „Naše največje bogastvo je naše naravno okolje: če ne bomo pazili, kaj delamo v naravi in z naravo, bomo sami sebe uničili. Zavedati se moramo, da bodo napake, ki jih delamo, vedno dražje, vedno bolj usodne in nepopravljive."

Sever pa v Podtabor ne hodi le na oddih, po gobe in na ščuke, marveč pomaga tudi pri delu v krajevni skupnosti. „Asfaltirali smo si cesto, hočemo imeti vodovod. Če hočeš kaj imeti, si moraš sam pomagati!" Tako govori, misli in dela Franc Sever—Franta, ki mu je oče po vojni dal tako priznanje: „Nisem mislil, da bo kaj iz tebe. Še sreča, da si po krokanju bolan, drugače bi bil še pijanec . . ."

gosje pero

RAFKO

Boječe in negotovo je stopal Rafko po blatni cesti skozi vas; megla se je vlekla po pobočju in rosilo je. Bližali so se hladni dnevi, Rafko pa je bil še zmeraj bos in raztrgan. Roke je tiščal globoko v žepih in glavo je stisnil med ramena. Po licih so mu tekle solze, zobje pa so mu šklepetali od mraza, ko je tiho ponavljal: „Mati, bilo bi mi lepo, ko bi bila ti še živa . . .“ Od matere mu je žal ostal le še spomin na njene tople roke, ki so ga včasih božale, in na njene besede, ki so mu vlivale vero v življenje. Večkrat mu je razložila besedo „cigan“, a njenega pomena še ni vedel; le čutil je, kaj to pomeni, saj je bil večkrat lačen kot sit.

„Ko bi imel vsaj malo kruha in vode, do sitega bi se najedel in napil,„ si je mislil in dvignil glavo z mokrimi, kuštravimi lasmi. Na koncu vasi se je skupina ljudi v polkrogu glasno pogovarjala. Rafko se jim je bližal, v glavi pa mu je šepetalo: „Daj, poprosi jih za dinar, da si boš kupil grižljaj kruha!“ Podzavestno je odkimal, kot bi odganjal nadležne misli. A nevidni glas ga je vznemirjal: „Priložnost imaš, reci, vsaj lačen ne boš, če si že prezebel!“ Kar sama od sebe se je stegnila roka in iz ust je prišlo tiho jecljanje: „Stric, bi mi dali dinar . . .“

„Kaj je mali, kaj bi rad?“ je zarenčal lepo oblečen gospod. „Za dinar vas prosim . . .“ Rdečelični gospod se je ozrl po skupini, kot bi hotel zvedeti še za mnenje drugih. Tudi Rafko se je ozrl po ljudeh, kot da bi v očeh ljudi v teh lepih, toplih oblekah zvedel odgovor. Še bolj je stegnil roko in odprl dlan, proseče je pogledal rdečeličnega gospoda in se skušal nasmehniti. V ušesa mu je udarilo: „Marš! Ščene cigansko, ti že pokažem!“ Rafko je urno odskočil, da ga je težka roka zadela le po hrbtu. Zaihtel je in stekel po cesti. Ni čutil ostrih kamnov pod bosimi nogami in ni videl voza, ki mu je peljal nasproti.

„Pazi, preklemani pankrt!“ se je razleglo z voza. Voznik je trenutek pozneje začel vpiti: „Nisem kriv, ljudje, nisem kriv!“ Toda Rafko tega ni več slišal . . .

Začutil je toploto na izmaličenem obrazu. „Mati, kako toplo roko imaš. Samo, da sem spet pri tebi!“ je dahnil. Zazdelo se mu je, da je ves lahek in da ga mati nežno objema. Hotel se je še bolj stisniti na njene tople grudi, a grudi so postajale hladne, mrzle . . .

„Ubogi otrok!“ je vreščala neka ženska, ko je Rafko negibno ležal pod kolesi voza; z obraza je bilo brati blago spokojnost, kot da bi se otrok rešil nekakšne more, trpljenja . . .

STANE PLUT,
Črnomelj

---

gosje pero

DOBER DAN, BABICA

„Dober dan, babica!“ je pozdravil bosonogi fantič, ko je prišel iz hiše.

„Zdaj je jutro, sinek, in reče se dobro jutro,“ ga je poučila starka.

Fantič jo je napeto motril in ubogljivo ponovil: „Dobro jutro, babica!“ Odzdravila mu je in ponovno dodala besedo „sinek“. Njegovo ime se ji je zdelo pregrdo, da bi ga izgovorila. Kdo pa pri nas kliče svojega otroka ali vnuka Kurt? !

„Babica, še govori!“ jo je poprosil fantič. Že devet let je imel, bil je zelo visok, a tudi suh. Oblečen je bil v kratke hlače, kakršne nosijo otroci v mestih.

Pogladila ga je po kuštravi glavi. „Saj bi govorila, veliko bi ti imela povedati, samo ko bi me ti lahko razumel,“ je babica odvrnila in sama zase dodala: „Kakšen svet! S svojim vnukom se ne morem pogovarjati.“

Fantič jo je napeto opazoval in poslušal. Poskušal je razumeti vsaj kakšno besedo.

„Ne razumeš me!“ je ponovila in pričela zlogovati: „Ne ra—zu—meš.“

Nasmehnil se je. „Razumeš,“ je odvrnil in odzlogoval: „U—či—ti se.“ Opazil je, da ima starka solzne oči. Ljubeče in vdano se je stisnil k nji.

Pozneje je odšel k očetu in ga vprašal po nemško: „Očka, vsi otroci se lahko pogovarjajo s svojimi babicami, zakaj se jaz ne morem? “

„Ker ne znaš njenega jezika,“ je oče kratko odvrnil.

„Zakaj ne znam? Ti in mama pa znata.“

„Zato ker si zrasel v drugem okolju.“

„V kakšnem okolju? “ je vpraševal naprej.

„V mestnem. V Nemčiji.“

„Kje si pa zrasel ti? “

„Ko sem bil otrok, sem bil pri tvoji babici.“ Oče je odgovarjal že z nevoljo.

„Potem si se pri njej naučil govoriti slovensko.“

„Seveda. Govorili smo samo slovensko.“

„Zakaj sem jaz rasel v drugem okolju in ne pri babici, da bi se naučil slovensko? “ je Kurt vrtal v očeta.

„S tvojo mamo sva morala v Nemčijo delat. Zato lahko živimo bolje kot ti kmetje. Je zdaj dovolj? “

Fantič ni odnehal. „Jaz bi lahko bil pri babici.“

„Kaj nisi raje z menoj in mamico v Nemčiji? Če hočeš v življenju uspeti, moraš znati dobro nemško.“

„Zakaj ne tudi slovensko? Ti znaš slovensko in nemško. Mamica tudi.“

„Pa se nauči, če te je volja,“ ga je osorno zavrnil oče. „Pusti me zdaj na miru!“ Oče ni maral več govoriti. Sinova vprašanja so v njem neprijetno prebujala očitke vesti. Kaj more zato, če mora živeti v Nemčiji? Služiti mora denar in nima časa misliti na take stvari. V Nemčiji je postavil hišo, pa ne samo zase. Tudi za sina. Čemu neki bi se vrnili v domovino za stalno, ko jim je tam bolje?

Fantič se je opogumil in vprašal: „Zakaj me z mamico ne učita govoriti slovensko? Rad bi se pogovarjal z babico in drugimi otroki tukaj.“

„Kurt, saj vendar razumeš, da ne utegneva. Cele dneve morava delati, da imamo hišo in lep avto.“

Fantič se ni dal premotiti. „Zakaj doma tudi z mamico ne govoriš slovensko kot tukaj z babico? “

„Potem bi ti ne znal ne nemško ne slovensko. Motilo bi te.“

„Zakaj pa tebe nič ne moti? “

„Dovolj je, smrkavec!“ se je ujezil oče. Udaril ga je in mu zagrozil: „Da veš, drugič te ne bom vzel s seboj k babici!“

Ko so čez dni odhajali nazaj v Nemčijo, ni bilo Kurta nikjer. Skril se je v sosedov senik. Z iskanjem so se zamudili dobro uro. Ko so ga našli, ga je moral oče s silo stlačiti v avto.

Fant je ihtel: „Babica, pri tebi ostati! Govoriti po tvoje še!“

Babica ob vnukovem ihtenju ni mogla zadržati solz. Z žalostjo v srcu je pomislila, da se je fantič v teh dneh, kar so bili na obisku, naučil veliko slovenskih besed. Njen sin je divje pognal avtomobil z dvorišča. Niti posloviti se ni mogel, ker se je bal, da mu bo Kurt ušel iz avta.

Ko so bili že na cesti, je zaklel po slovensko: „Prekleto! Zaradi tega smrkavca še v rojstni kraj ne bom več smel!“

DENI

---

gosje pero

PISMO

Dan se je nagnil v večer in čudovita zarja se je razpela na nebu. Že dolgo nisem bila doma pri mami, zato sem tega večera še toliko bolj čutila, kako sem jo pogrešala. Odrasla sem, imam svojo družino, a vendar se pri materi počutim tako majhno. Iz mesta sem za en dan pobegnila k nji, da bi se otresla skrbi in vsakodnevnih težav in težavic. Klepetali sva, obujali spomine in tako je dan hitro minil. Pripravila sem se, da grem na vlak.

„Pojdi v sobo,“ mi je dejala mati, „in vzemi knjigo, o kateri sva govorili. Preberi jo, boš videla, kako lepa je!“

Šla sem in poiskala v omari knjigo. Ko sem jo hotela dati v mrežo, je iz nje padlo pismo. Pogledala sem naslov; bil je mamin. Pisava . . . pisava je bila moja, še otroška, neizpisana. Odprla sem staro zmečkano pismo in ga pričela brati. Skoraj nisem mogla verjeti, da sem ga res napisala jaz sama. Srce mi je pričalo razbijati. Pismo me je potegnilo v preteklost . . .

Več otrok nas je bilo. Oče in mati sta bila skrbna in varčna. Čeprav je bil v službi samo oče, sta poskušala vse nas spraviti k „belemu kruhu“ kot sta večkrat dejala. Vsi otroci smo se šolali, kar v tistih časih ni bilo poceni. Bili smo revni, a mati je znala tako urediti, da smo bili vedno čisti in negovani.

Ko sem odšla v Ljubljano, sem bila stara 15 let. Z mladoletno preobčutljivostjo sem opazovala sošolke iz mesta in bolelo me je, ko sem se primerjala z njimi: one lepo oblečene, jaz podeželanka v predelanih, neokusnih oblekah. V tistem času sem vsa ogorčena pisala pismo, polno očitkov. Napisala sem celo, zakaj sem na svetu, če me ne morejo pošteno oskrbeti.

To pismo sem držala v rokah. Bilo je zmečkano, na njem so se poznale sledi solz.

Strahotno sram me je bilo. Kaj nisem ravno danes tožila materi, da mi 14-letna hči, ki ji prav ničesar ne manjka, iz dneva v dan bolj nesramno očita nazadnjaštvo, nerazumevanje, da mi očita, zakaj sem jo rodila?

In mati? Samo pogledala me je. V njenih očeh so bile solze, ko mi je odgovorila: „Vidiš, vse, kar sem morala prestati jaz, moraš tudi ti.“ „Ampak jaz vendar nisem bila nikoli tako nesramna do tebe!“ sem ji odvrnila.

„Otrok nikoli ne razume matere tako kot lahko ona njega,“ je dejala mati.

To se je zgodilo pred nekaj urami. Takrat nisem nič vedela o pismu v knjigi. Bilo je edino ohranjeno od vseh, kar sem jih ji pisala. Kdo ve, kolikokrat ga je prebirala, koliko solz je potočila zaradi brezsrčnih, surovih očitkov? Moja mati, ta tiha, skromna ženica, vsa potrpežljiva in mirna!

Obrisala sem si oči, vtaknila pismo nazaj v knjigo in jo postavila v omaro.

Zunaj je zarja izgubljala sijaj. Nebo je temnelo in samo še na robu hribov je žarel zlat trak luči.

Mati me je čakala na pragu pred hišo. „Ne boš vzela knjige? “ me je vprašala.

„Ne! Jo bom raje kdaj drugič.“

Materin zguban obraz je izražal začudenje. Prijela sem jo za roko. „Pojdi malo z menoj proti postaji.“

Zaklenila je hišo in šli sva po cesti. Dolgo sva bili tiho. V prsih me je tiščala bolečina. Ko sva se poslovili, se je zahvalila za obisk. Planila sem v jok.

„Kaj si nesrečna? Je kaj narobe? “ me je vprašala mati.

„Nič ni . . . ti bom že drugič povedala . . .“

„Še dolgo sem potem na vlaku brisala solze. Bile so le majhno povračilo za tiste, ki jih je potočila mati nad mojim pismom.

J. S.

---

gosje pero

TRETJE NADSTROPJE

Zunaj je bil že svetel dan, ko se je Tončka zbudila. Skoz umazano okno brez zaves so sončni žarki tipali na njeno posteljo in ogrevali njene stare kosti. Sonce je zunaj skrivalo ostro zimo, ki je brila v gorskem svetu. Griček, na katerem je stala cerkev, je bil nekam gol brez skopnelega snega.

Svetilka na stropu, skromne nočne omarice; tedaj se je spomnila: to je tretje nadstropje doma počitka, kamor jo je pred nekaj dnevi spravila njena hči. Vsak dan znova se je morala vračati v resničnost, potem ko so se sanje razblinjale. V kruto resničnost, da bo svoje zadnje dni preživela sama, brez vnukov, ki jih je ljubila in spravila na noge. Solze so jo oblile, ko se je spomnila hiše, v kateri je živela dolga leta, svojega majhnega gospodinjstva, v katerem je uživala, drobnih pomenkov s sosedami, ki jih bo pogrešala. Zaradi hčere ji ni bilo žal; zadnje čase se ji je odtujila, postala je groba in nekajkrat jo je celo udarila. Tega starka ni mogla razumeti kot tudi ne tega, da jo je spodila zaradi nekaj skromnih grižljajev, ki jih je vsak dan pojedla.

Vstala je in se s tresočimi rokami začela oblačiti. Manjkal ji je gumb, a ga ni imela s čim prišiti. Z majhnim glavnikom je potegnila skozi redke osivele lase in sedla na posteljo. Razmišljala je, ali naj odide na sprehod ali počaka na zajtrk. Odločila se je, da bo počakala. Ženska na sosednji postelji je še spala, Rezka, njena druga soseda, pa se je pravkar vrnila iz kopalnice.

„Dobro jutro,“ je pozdravila: imela je medle in utrujene oči kot vse ženske v tem nadstropju.

„Ste se že privadili? “ je vprašala Tončko, saj ji je bilo žal sosede, ki je neprenehoma strmela predse, ne da bi govorila kaj več, kot je bilo nujno potrebno. Razumela je, kaj preživlja, saj so morale to preživeti vse, ki so prišle v dom.

„Ne še,“ je nenadoma zajokala starka. „Ne verjamem, da se bom. Rada bi umrla, saj me nihče ne mara!“

„Ne govorite tako,“ jo je bodrila Rezka. „Saj nazadnje niti ni tako hudo. Vem, da je bolje tistim v drugem in še bolje onim v prvem nadstropju. Imajo lepe pokojnine in laže plačajo. Toda tudi me smo site, oblečene in na toplem, mar ne? To pa je več, kot sem običajno imela v življenju. Služila sem od hiše do hiše, večkrat lačna kot sita in prezebala. Zdaj, na stara leta, me nihče več ne mara. Kam naj bi šla, če ne v dom? Imela sem srečo, da so me sprejeli. Občina plačuje zame.“

„Jaz imam pa hči!“ je zatarnala Tončka, „pa nisem nič na boljšem od vas. Vnuke sem ji spravila pokonci — to imam pa v zahvalo. Rada bi še delala, saj lahko. Življenje bi imelo zame smisel, če bi ostala pri hčeri. Vnuki me imajo radi . . . Dočakala bi lep konec, tako pa . . .“ so se ji zadnje besede spet izgubile v joku.

Zaslišala so se kolesa vozička. Dve dekleti sta peljali zajtrk: lonček kave in kos kruha. Brez besed sta starki začeli jesti.

Popoldne so prišli obiskovalci. Za vsakega je nekdo skrbel. Celo Rezko je prišla obiskat prijateljica, s katero sta skupaj služili. Le Tončka je obsedela sama na robu postelje, niti jokati ni mogla več.

„Tak je torej konec,“ je premišljala. Vse, kar je kdaj dosegla v življenju, je bilo v njenem skromnem kovčku. Tuji ljudje so jo poslušali — lahko pa so jo tudi zavrnili, če se jim ni ljubilo poslušati njenih tegob.

Ko je prišla dežurna sestra, je še vedno sedela na postelji. Tončkine žalostne oči so se uprle vanjo, ko je dahnila: „Sestra, najraje bi umrla!“

MARINA

POMNIKI ZGODOVINE

M. Markelj J. Splichal

RDEČI SNEG

Na gorjanskih košenicah je zavladala moreča tišina. Zmrznjena snežna odeja je bila posejana s temnimi madeži. Vse od hribčka pri vasi Javorovica, po poteh med hišami, na više ležečih košenicah, ob starem, razpadlem zidovju lovske kapele celjskih grofov je sneg vpijal še toplo kri.

Vse naokrog so ležala trupla in nemo pričala o tragediji, ki se je tega zimskega dne dogodila na Gorjancih. Trupla so bila sezuta, nekaterim so slekli tudi hlače in suknjiče, pobrali vse, kar je bilo vrednih osebnih predmetov, fotografije pa razmetali naokrog. Ob teh od groze in naporov spačenih obrazih, ki jih je smrt doletela v mrzlem jutru, so, kot bi se posmehovali s fotografij, zrli nasmejani obrazi otrok, žena, mater, deklet, najbližjih.

Tako grozljivo podobo so nudile košenice nad Javorovico 16. marca 1944 dopoldne. 146 partizanov, aktivistov in drugih sodelavcev NOV je padlo pod kroglami domačih izdajalcev in Nemcev. Četrti bataljon Cankarjeve brigade, ki je marec tega leta preživljal v tem delu Gorjancev, je bil uničen.

Skozi vas so hodili domobranci in Nemci z očitnim zmagoslavjem na obrazih, čez ramena so si obesili zaplenjene puške, nahrbtnike, v rokah pa so nosili tudi po nekaj parov dobro ohranjenih čevljev. Začudenim in prestrašenim vaščanom, pri katerih so padli borci preživljali zadnje dneve življenja, kjer so zadnjič našli prijetno domačnost toplih kmečkih izb, kjer so zadnjič govorili o dnevih svobode, kjer so se zadnjič iskrile misli o lepi bodočnosti, so sovražniki s posmehom govorili: „Tokrat so jih dobili!" Ponekod so izdajalci stopili v hišo in bahavo kazali z rokami v kote: „To slamo vrzite proč, banditi se ne bodo nikoli več vrnili, ne bodo nikoli več spali pri vas . . ."

dom — v spomin na tragedijo

V spomin na ta tragični dogodek je pri tej lovski kapelici celjskih grofov postavljena kamnita piramida, tik nad vasjo pa stilizirana kamnita granata z vklesanim napisom, ki govori o tem, da je 16. marca 1944 nad Javorovico padel 4. bataljon Cankarjeve brigade. Borci Cankarjeve brigade so se večkrat pogovarjali o tej tragediji in vedno so bili enotnega mnenja, da skromna spomenika v neurejeni okolici nista dostojna počastitev padlih borcev. Odbor Cankarjeve brigade se je odločil, da bo imena padlih partizanov vklesal v spominsko ploščo, končno pa so se zmenili, da bodo nad Javorovico, to najvišjo vasjo v novomeški občini, ki leži nad kartuzijo Pleterje na približno 650 metrih nadmorske višine, postavili spominski dom, v katerega bodo vzidali ploščo z imeni padlih.

Spominski dom bo najlepša oddolžitev padlim borcem in hkrati pomnik vsej Šentjernejsko—Krški dolini. Zamisel o spominskem domu je podprla krajevna organizacija Zveze borcev v Šentjerneju, sprejela jo je mladina šentjernejske Iskre, saj se je 1100-članski kolektiv soglasno odločil, da bo gradnjo podprl. Ustanovljen je bil tudi odbor za gradnjo spominskega partizanskega doma na Javorovici. Odbor je za svoje načrte pridobil več podjetij: Gozdni gospodarstvi iz Brežic in Novega mesta, IMV, Krko in zastopstvo Iskre v Ljubljani. Zamisel o gradnji je podprlo občinsko politično vodstvo, lokacijo in zamisel je pohvalil tudi predsednik ZKS Franc Popit. Zamisel je tako napredovala, da je nekdanji borec te brigade Edo Mihevc brezplačno naredil načrt za spominski dom.

Žal se je zataknilo pri denarju: razširiti bi morali cesto, napeljati vodovod in izboljšati električno omrežje. Ko sva se peljala v teh dneh na Javorovico, sva videla, da je del načrtov že uresničen: dva kilometra in dvesto metrov makadamske ceste je že razširjene. Tudi z vodovodom so se stvari obrnile na boljše. O tem sva se pogovarjala z javoroviškim delegatom v krajevni skupnosti Šentjernej, 42-letnim kmetom Jožetom Zagorcem: „V vasi imamo vodovod že od 1928. leta, vendar je bil speljan tako, da je bila do lani le sredi vasi urejena pipa in zraven prostor za napajanje živine. Lani smo potegnili cevi do hiš. Je pa res, da je zajetje premajhno in da je tudi izvir slab. Cesto zadnje čase popravljajo in širijo: ta dela lepo napredujejo. Tudi elektrika je bolj slaba, potreben bo nov transformator.

V vasi je vsega 13 hiš, število prebivalcev pa se manjša. Mladina beži v mesta. Včasih so šli za delom v Ljubljano, Maribor, tudi v Novo mesto, danes hodijo največ v Šentjernej, ker se je tudi tam razvila industrija."

Življenje se torej tudi v trinajstih hišah najvišje novomeške vasi obrača na boljše, toda o domu, ki si ga žele, ni še vedno nič slišati . . . Jože Zagorc pripoveduje: „Večkrat se pogovarjamo o tem, pa vedno predstavlja denar tisto nepremostljivo oviro, pri kateri se vse ustavi. Kljub vsemu še vedno upamo, da bomo spominski dom vendarle dobili!"

Tako govori človek, ki je vojne strahote doživljal kot otrok. Leta 1942 so Italijani in beli požgali šest hiš v vasi, med njimi njihovo domačijo. Do 1947, ko so na pogorišču začeli obnavljati hišo in gospodarska poslopja, je z družino živel na Drči, v zidanici stare matere. Tragedije na Javorovici se zato spominja le iz pripovedovanja odraslih.

preživeli so strahoto

V vasi pa so še ljudje, ki so tisti usodni dan doživeli vso strahoto. Bila sva v hiši še enih Zagorcev, ki sicer niso v sorodstvu. Jože in Pepca Zagorc se ukvarjata s kmetovanjem, Jože pa ima kot partizan pokojnino. Jožeta 16. marca ni bilo na Javorovici, Pepca se pa dogodkov živo spominja.

„Ker je naša vas zelo odmaknjena, obkrožena z gozdovi, je razumljivo, da so se partizani večkrat ustavili tu. Prav tako pa so v naše hribe večkrat prišli tudi Italijani, Nemci in domači izdajalci. Tako so že 1942. leta prišli sem gor legisti, ki so se utaborili v pleterskem samostanu, in požgali šest domačij: Hrvatinčevo, Zoretičevo, Simončičevo, Furarjevo, Škedljevo in Frkolovo. Naštela sem po domačih imenih, pri Frkolu se na primer reče naši hiši. To so legisti naredili zato, da se partizani ne bi imeli kam umakniti na prenočevanje. Vendar pa s požarom legisti niso iztrebili vasi.

Po nemški ofenzivi jeseni 1943 so partizani spet prišli na Javorovico. Takoj po ofenzivi so prišli po tihem prav do naju z bratom, ki sva grabila listje nad vasjo, trije partizani in prosili za hrano, češ da že tri dni niso ničesar zaužili. Brat je tekel domov po krompir, da bi si ga spekli v žerjavici. Vrnil se je brez hrane. Zadihan je povedal, da je vas polna partizanov in da se naj odpravijo k njim, ker v vasi že kuhajo zanje. Najprej so bili nezaupljivi, potem pa so vendar previdno odšli dol. Tako se je skozi zimo izmenjalo v vasi več partizanskih oddelkov.

Ker so partizani rekvirirali po nižinskih vaseh, so sovražniki vedeli, da se zadržujejo v vasi. Lahko so jim podatke nosili na nos tudi izdajalci; sovražnik je zato večkrat hotel presenetiti prezimujoče borce. Vendar so bili ti previdni in so se vedno pravočasno umaknili proti Špilerjevi špici."

bataljon prezimuje na javorovici

Pred usodnim 16. marcem so bili že nekako tri tedne v vasi borci 4. bataljona Cankarjeve brigade. Tudi 4. bataljon se je pred prodirajočim sovražnikom enkrat v snegu umikal brez izgub, potem pa se je vrnil nazaj v vas.

15. marca 1944 je bil zvečer miting v Kosovi gostilni v Gornjem Vrhpolju. Približno polovica vseh borcev se ga je udeležila. Zato je razumljivo, da so bili utrujeni, ko so se sredi noči vrnili na Javorovico.

Medtem ko so partizani počivali — potem ko so še pred večernim mitingom pripravili razpored za naslednji dan: ena četa naj bi odšla po hrano, ena še isti večer na miting, ena četa pa naj bi ostala na Javorovici, zgodaj zjutraj pa odšla na položaj na Ržišče — je le malokdo razmišljal o poročilu, da se je treba pripraviti na morebitni napad, za katerega pa ni nihče vedel, ne kje ne kdaj bo.

Na miting je odšlo več borcev, kot bi jih smelo iti, navsezgodaj zjutraj 16. marca pa je tudi določena četa odšla na položaj na Ržišče. Drugi borci so spali.

Ponoči so močni oddelki belogardistov in manjši oddelek Nemcev naredili obroč okrog vasi. Usodno je bilo, da so obroč sklenili tudi nad vasjo, se pravi tam, kjer so se navadno partizani umaknili proti Špilerjevi špici.

Pepca Zagorc: „Okrog zajtrka je zaropotalo. V naši hiši je spalo kakih 10 partizanov. Eden izmed njih, Drago Zupanc, doma z Gorenjskega, je vstal prej, ker je bil določen za patrolo v Vrhpolje. Komaj je odšel, je počilo. Pritekel je nazaj in kričal, naj mu izročim opremo. Prvi hip sem mislila, da imajo vajo, a sem mu vseeno dala nahrbtnik. Tekel je proti Špilarjevi špici. Vsi partizani so bili hitro pokonci. Ni minilo pet minut, kar so partizani odšli, so bili že v hiši beli. Boji so se vneli že v vasi. Partizanski mitraljez je odpovedal, bržkone je zamrznil.

odrezan umik — katastrofa

Mislila sem, da jim bo uspelo umakniti se po običajni poti. Vaščani smo slišali pokati po višjih košenicah in gozdu, vendar nismo natančno vedeli, kaj se dogaja. Do takrat smo še upali, da je vse v redu in da se bodo umaknili. Vseh upov je bilo konec, ko so se čez čas začeli v vas spuščati belogardisti; nosili so zaplenjeno orožje in obleko. Spomnim se, da je eden nesel Mikijevo harmoniko, neki drug pa si je obesil čez ramena komandantove škornje. Spoznala sem jih, ker je le on nosil škornje tako svetle rjave barve. Takoj sem vedela, da mora biti hudo. Skupaj s prijateljico sva šli čez nekaj časa pogledat: videli sva same mrliče. Najbolj grozen prizor je bil pri kapelici, kjer so ležali pobiti partizani kar v vrsti. Kakor so padli, so ležali dva dni. Zaradi groženj si jih nihče ni upal pokopati. Šele tretji dan so prišli partizani in smo jih zasilno pokopali. Čez tri tedne so bili partizani pokopani v dveh velikih skupinskih grobovih, po osvoboditvi pa so jih izkopali in pokopali pri Urhu."

Jože Zagorc doda: „Naslednji dan sem se vračal s Hrvaškega in bi me skoraj ujela patrulja belih, ko sem se hotel oglasiti na Javorovici. Že ponoči pa smo zvedeli za tragedijo."

Ta tragedija je ena hujših iz naše osvobodilne vojne. Le redkim se je posrečilo, da so prebili sklenjen obroč. Nekateri so se vdali, pa so jih vseeno postrelili, nekaj ranjencev pa si je samo vzelo življenje, ko so videli, da sovražnik ne pozna milosti.

Ni mogoče opisati vsega tistega, kar se je dogajalo 16. marca 1944 na Javorovici. Mnoge stvari so še danes nepojasnjene, ker se je vse skupaj odigralo hitro in v precejšnji zmedi. Čeprav je dogodek v širši javnosti manj znan, bi bilo prav, da bi usodni dan podrobno raziskali in mu dali ustrezno mesto in veljavo.

Ko bo dom zgrajen, bo imel nad Javorovico na čistem gorjanskem zraku gotovo dovolj obiskovalcev. Ob lepih sončnih dnevih obiskovalec lahko vidi v modro nebo zarisane bele vršace Kamniških in Julijskih Alp, pogled mu seže domala čez celo slovensko domovino. In ko bo obiskovalec užival to lepoto, se bo gotovo spomnil, da je dom postavljen v spomin tistih, ki so prelili kri in žrtvovali svoja življenja, da lahko svobodni uživamo to lepoto.

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič NAŠI LJUBI OTROCI

Vse sorte sem že naklobasal v tej rubriki, zadnjič pa mi je prišlo na misel, da sem eno temo le prezrl — še nič nisem pisal o otrocih. Naj to napako popravim.

Duhoviti so naši najmlajši, včasih bolj od nas, svetilk učenosti. Bil sem pred kratkim na Dolenjskem — slavili smo lep dogodek, koline — pa sem vprašal domačega kratkohlačnika:

„Jožko, kaj imaš najrajši na svetu? "

Brez premišljanja je odvrnil:

„Klobaso!"

Nasmehnil sem se preproščini in spraševal naprej:

„In kaj še? "

„Dve klobasi," je odvrnil.

Ob isti priložnosti sem izvedel še eno dobro. Domačemu fantu, ki se je vrnil iz šole, je mamica očitala:

„Kako to, da si v šoli ničesar ne zapomniš? Sosedov Peter je vse drugačen. Ko se vrne iz šole, mamici in očku pove o vsem, kar se je naučil . . ."

„Že res," se je branil dečko, „a on ima od šole do doma dosti bliže kot jaz."

Še dve boljši pa so mi povedale „tršice" iz vrtca.

Mitja se je igral s kladivcem in se udaril po prstu. Neutolažljivo je jokal in vzgojiteljica ga je hotela potolažiti.

„Ne jokaj," mu je dejala, „jutri te ne bo več bolelo . .„"

„Jutri tudi jokal ne bom," ji je odvrnil Mitja.

In še druga, zelo aktualna.

Janezek je predlagal Alenki:

„Pojdiva se igrat ata in mamo."

Pa je dekletce odkimalo z glavo:

„Ne nočem. Danes mi ni do pretepanja."

Še bi lahko naštevali otroške domislice, kajti zmanjka jih nikoli in jih nikoli ne bo, naš mladi rod je bister in nabrit, da je kaj. Še stare mame jim rade priznajo, da so od vraga.

Naj sestavek zaključim z mislijo, ki jo je izrekel neki majhen deček, ko so ga pripeljali v uredništvo velikega časopisa. Dejal je:

„Joj, kako čudno je to, da se na svetu vsak dan zgodi ravno toliko, da je časopis lepo poln!"

Res je čudno, a kako naj vam to pojasnim, ko pa tudi sam nimam več prostora.

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

andrej novak: s flomastrom

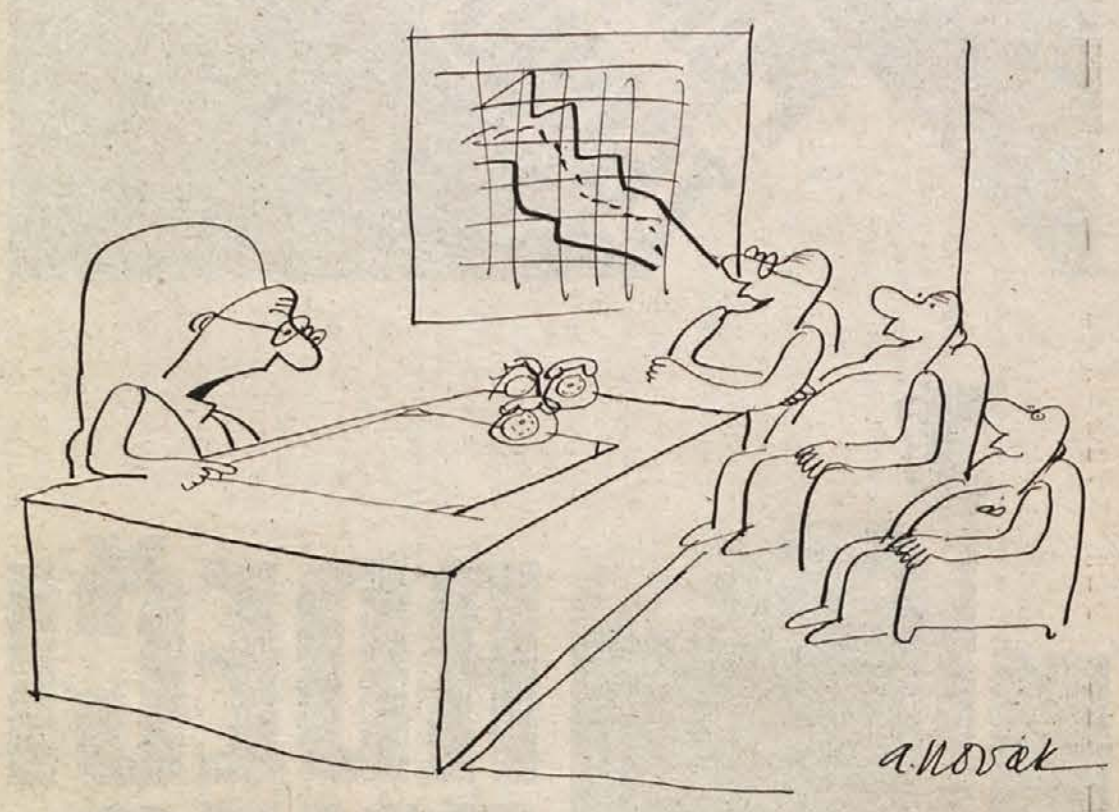

— Letos bomo pa morali začeti dosledno varčevati!
— Kje?
— Povsod!
— Aja, sem že mislil, da pri denarju . . .

UČENEC

Tam nekje blizu cerkvice žive. Stara, slamnata se skriva bajta med vinogradi. Naslonila se je v breg, kot da bi jo bilo sram gledati v razkošna in svetla okna v dolini. Okna bajte so okovana in zdi se, da tako skrivajo grenkobo pred zunanjim svetom. Čez visok prag gre korak na jamasta tla, v kotu je štedilnik in ob njem brezova metla. Levo — križ. Pod njim je ob majavi mizi klop in na njej Brankove knjige. Na mizi je zvezek in na pol napisana angleška naloga. Zraven lonček s pijačo. Oče sedi na postelji. Rjuha ne more skriti revščine. Oče z zabuhlim obrazom, s kalnimi očmi in z zaudarjajočo sapo bulji predse.

Branko je začel angleško nalogo, a ne ve, kje jo bo končal. Morda v kleti kot včeraj; nič zato — tovarišica bo vesela dobre naloge, mama bo srečna . . .

„Hej, poba, kje je stara? " Mama je zunaj. Že vem, spet stoji na vogalu in se obrača zdaj proti kolovozu zdaj proti hiši. V dolgih letih se je navadila tega giba iz strahu: kje bo prespala nocoj? „Reza me ne bo več sprejela, zagrozil ji je. Koštrunova Meta, oh, ona ne razume. Ljudje, ki jim je dobro, težko razumejo druge. Spet me bo zeblo v senu. Potrpela bom. Branko bo odrastel, takrat ne bom več bežala . . ."

Zima je. Drevesa so kot polomljeni dežniki. Snežni zameti; otroci se kot črne pike pomikajo proti šoli. Še enkrat pogledam priprave in zde se mi v redu. Preseneti me prijetno žvižganje: „Jaz pa pojdem po dekle . . ." Branko žvižga.

Dežurna sem. Pohiteti moram. V široki avli gneča otrok. Vsi žele čimprej na toplo. „Si ti tako lepo žvižgal? " vprašam Branka. Sramežljivo se nasmehne: „Tovarišica, gor so taki zameti, da sem komaj prišel, tu ni nič hudega." Njegove temne, rjave oči žare.

Stisne me in obstanem kot ukopana, ko zagledam prekratke hlače in zmrznjene krpe, ki se vidijo iz nizkih čevljev. Zagledam ga, ko je že na stopnicah, v skupini otrok. Nasmehne se, kot bi me želel prebuditi iz težkih misli.

Bežni trenutki v zbornici in že zvoni za prvo uro. Šesti a, Rada grem v ta razred. Vedri so in delavni. Pišemo. Vse je tiho. Le nekaj se pritajeno premika. Brankov obraz se kremži, noge se premikajo, vendar piše. Dobro piše — on ve, kdo bo srečen.

Zdrznem se, ko zvoni. Poberem naloge in grem v zbornico. Začutim, da življenje v njej diha kot v razredih.

Po šesti uri gredo vsi domov. V osmem je nekdo pozabil trikotnik, v sedmem zvezek. V šestem a — glej, torbica na okenski polici. Spoznam jo: večkrat jo prinese. V njej je sladkor, kvas in liter žganja za očeta.

Ko bi vsak dan pozabil, se otroško razveselim. Takoj me prešine skrb: kdo ve, kje bosta spala nocoj? Pogledam skoz okno, proti cerkvici. Tisti hrib sem vsak dan občudovala, zdel se mi je kot motiv za razglednico.

Pomirjal me je ta hrib, a me ne več. Zdaj je zame kraj, kjer živi Branko iz šestega a.

JOŽICA IVANŠEK,
Dečno selo

HLAČE MALO DRUGAČE

Nič kolikokrat so že v zadnjih letih hlačam napovedali dokončen propad, pa zmeraj znova pridejo na površje, le enkrat v taki, drugič v malce drugačni obliki. Tudi letošnja zima je prežeta s hlačami, samo da niso več hlače hlamudrače in dopetače, temveč se spogledujejo z vzhodnjaškim stilom. Hlačnice so ožje, bolj ravne.

Trenutno so cenjene tako rekoč tri vrste hlač za ženski spol. Ene so cevaste oblike kot siceršnja moda in ne segajo več do peta, temveč so lahko 5 ali pa tudi 10 cm krajše. Težko se jih bomo navadile, ker smo doslej ob takih slučajno ponesrečenih hlačah na ulici vihale nos in se muzale nad slabim okusom. Pa smo že marsikaj postavili na glavo in bomo verjetno prebolele tudi kitajske hlače.

Razen teh se, zlasti pri mlajših, lepo uveljavljajo hlače, ki segajo le malo čez koleno. Imajo dolžino krila in se prav lepo podajo k škornem. Ta vrsta hlač ima to dobro lastnost, da jih lahko dobimo tako rekoč čez noč. Stare hlače odrežemo in naredimo zavihke. Še bolj pa so moderne pumparice. Mladi po vsem svetu jih nosijo zataknjene v škornje in največkrat so to kar navadne kavbojke. Te lahko tudi zavihate na spodnjem robu in jih nosite kar tako. Pripravno je posebno za tiste, ki se jim je rob pri zdajšnji modi, segajoči do pet, že izgulil.

Znana je še ena nova možnost nošenja hlač: pumparice, dokolenke in polvisoki čevlji. Pravijo, da taka stvar ni samo za šport, ampak tudi za v mesto, vendar je to stvar okusa. Ni namreč vse lepo in posnemanja vredno, čeprav je moderno.

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: LAPUH

Nekateri ga poznajo pod imenom svinjarica, drugi mu pravijo lupinec ali oslova stopinja, gre pa za nizko razraslo rastlino, ki ima na spodnji strani liste bele, kot bi bili posuti z moko. Lapuh cvete od februarja do marca, raste pa v vlažni, ilovnati zemlji ob poteh, ob železniški progi, na njivah. Imamo ga za nadležen plevel.

Že od nekdaj so lapuh uporabljali kot zdravilo zoper kašelj. prehlade, kronični katar dihal, proti hripavosti, naduhi, vnetju rebrne mrene, pri želodčnem in črevesnem katarju ter pri slabi prebavi.

Za zdravilo skuhamo čaj iz 5 do 8 gr posušenega lapuha cvetov ali listov na skodelico vode. V čaj damo žlico medu, in če bolnik to pije trikrat na dan, bo kmalu boljši. Lapuhu pa lahko dodamo še trpotec, islandski lišaj, bezeg, kaduljo.

Nekateri znajo zelo uspešno pripravljati tudi domač sirup iz lapuha. Med enake dele mlečnega sladkorja dajo enake dele drobno narezanih lapuhovih listov. Zmečkane in sveže liste lapuha pa lahko uporabljamo za obkladke, ki blažijo čire in gnojne rane. Pravijo, da je lapuh v domačem zdravilstvu uspešen tudi v boju z revmatizmom. Če gneteš revmatična mesta z žganjem, v katerem se je namakala lapuhova korenina, so bolečine manjše.

NOVOMEŠKI ZREZEK

Tega, kar še ni zapisano v nobeni kuharski knjigi, si je z malo spremembani izmislila Jožica Lampe, kvalificirana kuharica in vodja izmene v kuhinji Gostišče na trgu v Novem mestu. Ponudite zrezek gostom kot domačo specialiteto.

„Za en novomeški zrezek potrebujemo približno 16 dkg telečjega mesa za zrezke, 4 dkg gobic, jajce in začimbe. Gobice prepražimo na čebuli in maščobi, dodamo jim jajce, poper, sol, nasekljan peteršilj in česen. Zrezek potolčemo in vanj zavijemo prepraženo zmes. Tako zavit zrezek paniramo v žvrkljani masi in ga cvremo v vroči maščobi, okrasimo pa ga z limono in peteršiljem.

Maso za žvrkljanje pripravimo iz rumenjaka in moke. To dobro vmešamo in dodamo trd sneg beljaka."

Kuharica Lampetova pravi, da je tak zrezek mehak, dobrega okusa in ga ni težko pripraviti. Zraven lahko ponudite krompir v katerikoli obliki, lahko riž ali pa tudi svaljke, kakor je komu všeč.

R. B.

KAJ JE NOVEGA

FILM

O KOMUNISTIH

Režiser Krsto Škanata je dokončal še en daljši dokumentarni film. Pred dvajsetimi leti je posnel film „Veliko stoletje", ki pripoveduje o mednarodnem delavskem gibanju, zdaj pa je zaključil dela na filmu „Komunisti Jugoslavije". V filmu je zajet razvoj komunistične partije Jugoslavije od njenih začetkov do X. kongresa ZKJ. Za film je tudi scenarij napisal sam. Delo je plod dolgoletnega zbiranja gradiva in dokumentov, ki jih je Krsto Škanata marljivo iskal po naših kinotekah in drugih ustanovah skoraj dve desetletji.

PLOŠČE

Lanskoletni festival zabavne glasbe Zagreb 75 je prinesel vrsto novih melodij, med katerimi je nekaj tudi dobrih, čeravno bi kaj posebnega med njimi težko našli. Tisti, ki jim je ta zvrst glasbe pri srcu, lahko prisluhnejo dvanajstim popevkam, posnetih na veliki stereo plošči Zagreb 75, ki jo je izdalo zagrebško podjetje za proizvodnjo gramofonskih plošč Jugoton. Od znanih solistov naj omenimo Terezo Kesovijo s pesmijo „Zaboravi, ako možeš", Gabi Novak z „Ne smijem ti priči", Zvonka Spišića z „Valcer", Elviro Voča, Marka Novosela itd.

tanzmusik

Ples in glasba sta tesno povezana pojma, ki ju lahko uvrstimo kar v same začetke umetnosti v zgodovini človeštva. Velika plošča „Tanzmusik von Bach bis Bartok", ki jo je po licenci Deutsche Grammophon Gesselschaft izdala RTB, nam podaja kratek pregled vrhunskih glasbenih dosežkov „plesne" in baletne glasbe od Bacha do Bartoka. Izvajalci glasbe so tako znani simfonični orkestri kot so Berlinski filharmoniki, Berlinski operni orkester, Leningrajska filharmonija in Berlinski radijski simfonični orkester. Žal RTB ovitka plošče razen s svojim nazivom ni opremila z nobenim prevodom spremnega teksta.

KNJIGE

LERMONTOV

Čeprav je bil Mihail Jurjevič Lermontov star šele 27 let, ko je padel v dvoboju, je za seboj pustil veliko literarnih stvaritev, ki upravičeno sodijo v vrh sovjetskega in svetovnega slovstva. Slovenci smo se s prevodi Lermontovih pesmi in pesnitev „Mciri", „Demon" ter z edinim njegovim dokončanim romanom „Junak našega časa" že večkrat seznanili v različnih knjižnih izdajah. Najbolj zaokroženo podobo Lermontova pa nam vsekakor podaja „Izbrano delo", ki ga je letos Državna založba Slovenije ponovno izdala po petnajstih letih. Prva izdaja je že davno pošla, ljubiteljev Lermontova pa je še dovolj, tem je druga izdaja njegovih izbranih del tudi namenjena. Hkrati je s to izdajo DZS počastila 70-letnico prevajalca Mileta Klopčiča.

„Trotamora" s podnaslovom „Roman iz unejstva" je delo slovenskega pisatelja Vlada Habjana, ki ga je izdala Mladinska knjiga. Habjanov roman je bil napisan že leta 1963 in prikazuje razvoj narodnoosvobodilnega boja na Koroškem tostran in onostran Karavank. Pisanju, oprtem na konkretno zgodovinsko dogajanje, daje romaneskni ton predstavitev človeka, ki se znajde v krogotoku usodnih dogodkov. Usodnemu idejno-političnemu in sociološkemu vzgibu, ki terja neoporečno povezanost in odločnost koroškega življenja sredi vojne vihre, je pisatelj prilagodil tudi opisno plat romana. Tako se bralcu ob politični, verski in jezikovni razsežnosti koroškega človeka v vsej polnosti kažejo tudi značilnosti alpskega sveta, ki je človeku zdaj zaveznik, zdaj ječar.

„1933 sem bil osemnajst let star neumen fante. 1945 sem bil z enaintridesetimi leti mnogo pametnejši, vendar že skoro starec." Tako se je nemški pisatelj Hans Hellmut Kirst označil v uvodu k trilogiji romanov „08–15". Kirsta poznamo na Slovenskem po celi vrsti romanov, pa je „08–15" vseeno njegovo najbolj znano in priljubljeno delo, zato ga je založba Obzorja po domala dvajsetih letih spet izdala. Čas, v katerem je pisatelj postal „starec", zlo fašističnega krvništva je Kirst v „08–15" ošibal kar se da izdatno. Z vojakom Aschom je na domiseln način ožigosal surovo, domala neverjetno uničevalno požrešnost nemškega kapitalizma, potegnil je črto pod zadnjo vojno in izračun je pokazal, da je vsakršno tovrstno početje vredno vsega obsojanja. Zato „08–15" izzveni v dokaj prepričljivo zaničevanje nacizma in vojne sploh.

KAKO VRTNARITI

Cankarjeva založba je izdala priročnik, katerega bo vesel vsak ljubitelj vrtičkarstva. V knjigi Marka Jelnikarja „Pomagamo vam vrtnariti" boste na 320 straneh našli nasvete, kako je treba obdelovati vrt, kako ravnati z rastlinami, da bodo lepo in zdravo rasle, hkrati s tem pa mnogo praktičnih napotkov za oblikovanje svojega koščka narave. Posebna pozornost je v knjigi namenjena zelenjadnemu vrtu, ki je lahko prav koristen. Priročnik je naše izvirno delo, zato upošteva naše vremenske razmere, sestavo zemlje in navaja tiste mehanske in kemične pripomočke, ki jih je moč dobiti pri nas. Knjiga je bogato opremljena s slikovnim gradivom, saj prinaša 240 barvnih in 240 črnobelih fotografij, 130 dvobarvnih skic, 33 preglednic in 31 načrtov.

Ameriškega pisatelja Jacka Londona slovenskim bralcem ni potrebno predstavljati, saj imamo že domala vsa njegova dela prevedena v slovenski jezik. Zanimanje za dela tega jedrnatega pisatelja je tolikšno, da knjižne zaloge njegovih pripovedi hitro poidejo, zato je Mladinska knjiga izdala zbirko petih Londonovih daljših tekstov: Kralj alkohol, Morski volk, ŠPrisilni jopič, Potepuhi in Upor na ladji Elsinore. Vseh pet knjig je enotno opremljenih, ponujajo pa napeto in zanimivo branje.

archibald j. cronin troje ljubezni

Predvsem žensko beroče občinstvo brez pomislekov sega po delih angleškega pisatelja Archibalda J. Cronina, ki je dosegel svetovno slavo z romanom „Zvezde gledajo z neba" ter drugimi, denimo „Citadelo", romanom, v katerem je kritično orisal angleško zdravništvo. „Troje ljubezni", enega prvih Croninovih romanov, smo v slovenščini lahko brali že pred petimi leti. Kmalu je pošel, zato je založba Obzorja pripravila novo izdajo romana, ki gotovo ne bo ostal brez bralcev, saj je Cronin vsebinsko izredno prepričljiv, pa tudi jezikovno izpiljen.

Pod naslovom „Ljudje mojega časa" je slovenski novinar Bogdan Pogačnik zbral 112 različnih pomenkov z raznimi osebnostmi iz številnih dežel sveta. V času dvajsetih let se je srečal in se pogovarjal s slavnimi umetniki, politiki, športniki, znanstveniki, vesoljci o njih samih, o njihovem odnosu do sveta, o njihovih idejah ter o pomembnih in nepomembnih trenutkih. Tako so nastali zapisi, ki po svoje razgrinjajo naš čas. Čeprav ne gre za leksikografsko objektivno galerijo osebnosti, kot poudarja avtor v uvodu in s samim naslovom knjige, je mogoče iz teh „kamenčkov" mišljenj sestaviti zanimiv (dokaj oseben) mozaik.

občinski prazniki

V počastitev 30. obletnice osvoboditve je Skupnost slovenskih občin izdala knjigo „Prazniki slovenskih občin". Ker so si naše občine za svoje občinske praznike izbrale kak pomembnejši dogodek iz zgodovine narodnoosvobodilne borbe, je tako knjiga svojevrsten zapis o predvojnem in medvojnem revolucionarnem gibanju. Prispevke za ta zbornik je zbiral in urejal uredniški odbor, pri delu pa so mu pomagali tudi sodelavci slovenskih znanstvenih ustanov.

čar odra

Edinih sedemnajst besed gospe sodnikove iz Cankarjevega „Kralja na Betajnovi" je bilo prva dramska vloga Novomeščanke Mice Šalijeve. „Toliko časa sem se jih učila, da se mi je že kar bledlo." Na jesen leta osvoboditve je bilo, ko so gledališčniki skupine „Dušan Jereb" prišli ponjo, češ da jim manjka igralka le še za to vlogo. Kajpak jim Mica ni odrekla, četudi je že sklenila, da bo opustila recitiranje in podobne nastope. „Še nisem bila šolarka, pa sem že zbobnala vkup otročad in v listnjaku smo uprizorili pravcato igrico. V vrtcu sem smela recitirati samo v zboru, samostojno pa ne, kajti doma nismo bili dovolj premožni in imenitni." Šele učiteljica je odkrila, da njen glas še kako vlije pomen pesmim, in odtistihmal ni minila proslava, da ne bi nastopila tudi Mica. Le tremo je imela vselej, še posebno v gimnaziji, kjer jo je smejanje fantov čisto potrlo. „Saj, naučila sem se zmeraj, toda na oder so me morali kar zvleči, tako sem se bala njihovega smeha."

Po nepredvidenem začetku je Šalijeva posvetila gledališču domala dve desetletji. „Vezalo nas je pristno prijateljstvo; brez dobičkarstva in podobnih sebičnosti. Bila sem odločno proti, ko se je začelo govoriti o honorarjih, kajti vedela sem, da bi nas denar prej ko slej pripeljal do razdora. Na leto smo pripravili tudi po pet iger, od izkupička predstav pa si pogosto še malice nismo privoščili, da je le bilo za kakšno kuliso več." Hodili so po hišah in prijazni ljudje so jim dali starinske predmete, obleke pa tudi nasvetov se niso branili. Vse jim je bilo v pomoč, da so predstave pripravili, kar se je le dalo bolj prepričljive.

„Kako radi smo hodili na gostovanja! Nekoč smo z vprežnim vozom hiteli proti Beli cerkvi in dodobra nas je namočil dež. Pa ni bilo nič slabe volje, počutili smo se kot pravi komedijanti iz Molierovih časov. V Ambrusu smo igrali pod kozolcem, drugje spet v veliki kmečki sobi, kjer je bila galerija krušna peč, suflerka pa je sedela na pručki med gledalci. Nikogar ni nič motilo. Povsod so nas z navdušenjem sprejemali."

Šalijeva je stežka pustila igranje. „Nekako ‚zastrupilo' me je. Čez dan sem se ob loncih učila vloge in zvečer na vajah zmeraj znova prihajala do spoznanja, da se za teater splača živeti. Tako svojski, poln svet je to! Samo ljubezen res ni dovolj, za igranje je treba imeti vsaj ščepec talenta. Drugo že prinesejo vaje in morebitne šole. Pri amaterizmu slednjih običajno ni." Velika šola je za Mico življenje. „Nikoli ne hodim okoli slepa in gluha. Opazujem obnašanje ljudi, prisluhnem klenim besedam in zaznavam, v kakšni zvezi in kako so izgovorjene. V igralskih časih sem se kar navduševala nad izvirnimi ‚tipi', ki sem jih srečavala v očetovi gostilni. Kakšno posebnost sem potlej prenesla celo v gledališke vloge, pri katerih pa nisem bila izbirčna. Nisem se pulila za glavne, vsaka, tudi najmanjša, je bila po svoje lepa. Res je le, da sem laže igrala mladenke. Saj mladost sem sama skusila, starost pa mi je bila neznanka. O, kako smo na vajah pazili drug na drugega, da ne bi kdo začel vleči po ‚domače'. Igralci in režiserji smo bili ena samo harmoničnost. Ustavljali smo se pri najmanjših podrobnostih, še posebno če se je obetal tekmovalni nastop. Pohvale in nagrade so bile priznanje za trud, dokaz, da nismo delali zaman, in hkrati obveza za še bolj temeljito delo. Nismo bili zagledani in zaprti v lastni krog, nenehno smo iskali svežih moči."

Šalijeva je bila prepričana, da bo zahajala v Talijin hram tja do pozne starosti. Toda v šestdesetih letih se je morala gledališču odpovedati zaradi družinskih obveznosti. „Ogledam pa si čisto vsako predstavo v Novem mestu, in če bi čas dopuščal, bi z največjim veseljem še igrala. Toliko lepih, nepozabnih spominov me veže na tista leta. Tudi za zdajšnjost ne moremo reči, da gledališke dejavnosti v mestu ni več. O, je, le nekoliko manj opazna je. Gotovo je temu kriv čas. Dram je polno na televiziji, pa tudi življenje sploh je tako hitro, da si ljudje enostavno ne morejo ali ne znajo vzeti časa za ogled predstav, še manj pa za resnejše gledališko delovanje. Čisto prav to gotovo ni! Po eni strani umetnost lahko samo plemeniti, po drugi pa je amatersko, nesebično in požrtvovalno snovanje zgledna črta v značaju ljudi. Tega je v ljudeh precej manj, kajti vse se vrti okoli dinarja, ki običajno sproži le plaz hitenja po dobrinah; toda ne duhovnih!"

D. RUSTJA

FANTAZIJSKA ZGODBA

ZLATONOSNI POTOK

Pretekli teden je naša raziskovalna ekipa nenadoma obogatela. Dolgo časa smo razmišljali — pravzaprav dlje, kot je bilo potrebno, da smo obogateli — ali bi sploh objavili naše najnovejše odkritje. Iz zgodovine je namreč znano, da so odkritja, kakršno je bilo naše, povzročila pravo zmedo in veliko gorja.

Če se samo spomnimo na vrsto zlatih mrzlic, ki so pretresale ameriški zahod v prejšnjem stoletju, potem je zelo kočljivo vprašanje, ali naj objavimo naše odkritje ali ne. Vendar smo se končno odločili za objavo našega odkritja, ker smo prepričani, da je človeški razum v enem stoletju tako napredoval, da ne naseda več mamljivemu lesku zlata. Za zlato namreč gre. Za to kovino, ki je nekaj vredna samo v industriji, kot zasebna lastnina pa ima ceno le, če je predelana v okras ali pa če podpira stare zobe — sicer pa nima takšne vrednosti.

In vendar so zaradi zlata pred stoletjem ameriški farmarji zapuščali zemljo, evropski pustolovci so podrli vse mostove za seboj in z ladjami pluli v obljubljeno deželo, kjer so bili prepričani obogateti. Zanesljiv kruh, ki ga nudi zemlja, so zamenjali za varljivo upanje, iztrgati iz zemljinih neder koščck zlata. Čez noč so nastajala cela mesta, kriminal, goljufije, razvrat — vse to je zacvetelo visoko nad običajnimi merami. Košček zlata je bil vreden več kot karkoli drugega, zaradi zlata je človeško življenje izgubilo vsako ceno. Če bi postavili na tehtnico tiste, ki jim je uspelo, in tiste, ki jih je zlata mrzlica uničila, bi kljub vsemu zlatu obogatelih skodela visoko poskočila.

razvozlana legenda

Na to smo mislili tudi mi, ko smo tehtali, ali naj naše odkritje sporočimo javnosti ali ne. Stvar je tako zanimiva, da je prav, da zveste zanjo, vendar z enim pridržkom: nismo prepričani, če se ne bi vnele najnižje strasti v ljudeh, zato ne bomo objavili točnega kraja.

Jožef K., naš stari sodelavec, nam je sporočil, da je v tolmunu potočka nekje v Gorjancih opazil čudno lesketanje. Ker je v bližini tudi baza neznanih letečih predmetov, je pomislil, da je našel signal ali kakšno drugo, za te predmete pomembno znamenje. Zato je takoj prihitel z novico. Takoj smo pobrali najnujnejšo opremo, ki jo imamo vedno pripravljeno za takšne ali drugačne bliskovite pohode in akcije v neraziskanih območjih, in se odpravili h kraju, ki ga je povedal Jožef K.

Po poti smo pregledali našo staro knjigo „Zlati K". Ko smo kar med potjo popravljali netočnosti v starem zemljevidu in primerjali strugo potoka s starimi kartami, smo hitro opazili, da je struga danes speljana malce drugače kot včasih. Vendar je zemljevid kraj, kjer potok naredi tolmun, popolnoma zanesljivo označil kot zlatonosen. Na to je namigovalo tudi staro ime potoka Gulden, domačini pa so mu še pred drugo vojno pravili Zlatec. Morebiti so tudi oni uspeli razvozlati to skrivnost, kdo ve?

Nekdaj je menda ob potoku stala vas, kakor piše v našem zborniku. Legenda pripoveduje, da je iz osrčja zemlje potok prinesel urok, ki je uničil vaščane, vas pa je zginila z zemeljskega površja. Prerasel jo je gozd. Še danes velja med ljudmi, ki poznajo te kraje, da ta voda ni dobra in zato se je tudi nihče ne dotakne in sploh, če se le da, nihče ne hodi v bližino tega potoka.

Ko smo primerjali oba namiga, smo kaj hitro lahko ugotovili, kaj se je v časih, ki jih je v temo zavila legenda, resnično dogodilo: prebivalci izumrle vasi so složno živeli dotlej, dokler niso v potoku našli zlata. Potem so se vneli prepiri, sovraštvo, ubijanje — in vas je propadla.

To, kar je namigoval Jožef K., smo zavrgli kot neutemeljeno takoj, ko smo prišli do tolmuna; potok se peni čez stare skale gorjanskega pogorja, na koncu pa v številnih majhnih slapovih pada v tolmun. Za nekakšno znamenje neznanim letečim predmetom enostavno ne more biti, ker ga zakriva drevje in je tolmun viden šele prav od blizu.

zlato dno

Ostrmeli smo, ko smo se zazrli v kristalno čisto vodo: dno je žarelo v zlatem sijaju. Med drobnim belim peskom so ležala večja in manjša zlata zrna. Ni bilo potrebno nič drugega, kot da smo zajemali vodo in izbirali zlata zrna. Toda: vsak je samo enkrat zagazil v vodo in ko je šel iz tolmuna, ga nobena sila ni mogla več spraviti nazaj, čeprav je voda nosila zlato in se sploh ni poznalo, da smo ga kaj pobrali. Ali je to urok ali kaj drugega — ne vemo. Udje nam niso odpovedali, saj smo potem brez težav pešačili proti Novemu mestu — ob tolmunu je bila verjetno na delu nam še neznana sila, ki blokira psihomotoriko.

Najprej smo sicer dvomili, ali gre resnično za zlato ali ne morebiti za kakšno podobno ničvredno stvar. Zato smo poslali nekaj zrn v analizo strokovnjakom na inštitut za plemenite kovine, ki so nam navdušeno sporočili: „Popolnoma čisto zlato, kakršnega v naravi ni!"

Ugotovili smo, da bo naša najdba v Zlatcu pomenila izdaten vir dohodkov za številne nove raziskovalne naloge, ki jih imamo še v načrtu. Morebiti si, dragi bralci, sploh ne predstavljate, kakšni neverjetni podvigi so še pred nami. Kajpak pa vsaka taka akcija velja ogromno denarja.

Zato smo se še enkrat odpravili k tolmunu. Brez težav smo prišli tja, spet smo zagledali zlato lesketanje na dnu tolmuna — a v vodo nismo mogli. Psihomotorična zavora ali kakršenkoli drug vzrok, ki mu doslej še nismo prišli na sled, je bil močnejši od nas.

„kjer bog roko ven moli"

A. BARTELJ
J. SPLICHAL

oštir za smeh

„Na Jožefovo, v nedeljo, je praznoval 70-letnico rojstva po vsem Dolenjskem znani ugledni in spoštovani posestnik, gostilničar in mesar g. Josip Windischer. Mož, ki je eden redkih dolenjskih originalov, se je rodil v Bršlinu, kjer je bil njegov oče Anton oskrbnik Langerjeve graščine. Mati Alisa, po narodnosti Francozinja, rojena Michu, je bila guvernanta Langerjevih otrok.

Ko je oče zapustil službo pri Langerjevih, si je kupil pri sedanjem mostu v Novem mestu nišo, kjer je otvoril gostilno in se pričel baviti še z mesarsko obrtjo. Svoj lokal je imel tudi pri kapelici Sv. Janeza, kjer je oba dela Krke še spajal stari leseni most. Marljivost in štednja sta našemu jubilantu pripomogli, da si je po očetovi smrti kupil veliko Dergančevo posest v Kandiji, kjer je z veliko vnemo dalje vodil očetovo obrt. Leta 1914 se je ugledni gospodar preselil s svojo družino na novo kupljeno posestvo v Bršlinu tik kolodvora, kjer je imel tudi gostilno. Mesarsko obrt pa je še nadalje izvrševal v Kandiji.

Svoje odlične gospodarske zmožnosti je pred leti vložil v korist občine Šmihel — Stopiče, kjer je bil vrsto let občinski odbornik. S svojimi izkušnjami in delom je občini doprinesel velike koristi. Dolgo vrsto let se je boril tudi za izboljšanje stanovskih interesov in je bil podpredsednik gostilniške zadruge ter član krajevnega zdravstvenega odbora. Društva ga venomer štejejo med svoje velike podpornike, predvsem obrtna. Po smrti svoje ljubljene žene se je g. Windischer lani umaknil javnemu delovanju in prepustil vso skrb za veliko gospodarstvo sinu — edincu, g. Josipu Windischerju ml. Sam se je naselil na svojem imetju v Bršlinu, kjer zdaj v miru in zadovoljstvu preživlja jesen plodonosnega življenja. Ugledni jubilant je velik prijatelj naprednega tiska, zlasti „Jutra", ki mu je zdaj, kakor sam pravi, poglavitna duševna hrana. V veliko veselje in ponos sta blagemu možu vnučka Pepi in Tomo, ki ga s svojo otroško razigranostjo najbolj poživljata in razveseljujeta. K številnim čestitkam ob njegovi 70-letnici naj bo izrečena tudi naša z željo, da bi vrli jubilant doživljal še mnogo, mnogo vedrih, sončnih dni!"

Tako je dan po 70-letnici znanega novomeškega gostilničarja Josipa Windischerja zapisalo ljubljansko „Jutro".

Drugi iz generacije znanih oštirjev ob kandijskem mostu čez Krko je bil gotovo najbolj znan med vsemi, ki so kdaj vodili to gostilno. Še danes krožijo o tem originalu prenekatere anekdote. Zlasti so zanimive tiste, ki pripovedujejo o dveh kandijskih gostilničarjih in veljakih, dveh rivalih in prijateljih, ki sta si bila po zunanjosti in po duši dokaj podobna: oba sta bila debela in oba sta bila dobrosrčna šaljivca.

Ena izmed anekdot, v kateri nastopata oba oštirja, Windischer in Štambur, kot so po domače rekli Zurcu, je tudi ta: Zurc je pri Windischerju kupoval meso in je nekega dne naročil telečjo glavo. Windischer, naslonjen na podboj vrat svoje mesnice, ga je zagledal, ko je šel po kandijskem klancu proti mostu, pa mu je že daleč zaklical: „Štembur, Štembur, telečjo glavo imam!" Štembur se je hitro znašel in ga je zabil: „Prav, prav, potlej boš pa kmalu bik postal!"

O Windischerjevi dobrosrčnosti pa govori anekdota: revežem je rad zastonj prinesel jedi na mizo in za veselo družbo mu ni bilo žal poklicati štefan. Tako je nekega dne sedel za mizo sestradan revež. Windischer ga vpraša: „Bi telerflajš? " Gost prikima: „Bi!" Oštir pokliče natakarico in revež je jed s tekom použil. „Si še lačen, bi še prato? " ga je vprašal lastnik. „Oja, bi . . ." je spet pritrdil lačni. In ko je pojedel še pečenko, je prestrašeno vprašal: „In kako bom plačal, ko sem brez denarja? " Windischer pa zamahne z roko: „Kaj boš plačal! Enkrat boš šel na mojo njivo srat, pa bova kvit!"

Anekdot o Josipu Windischerju je zelo veliko. Toda niti njegov oče Anton niti njegov sin Josip nista imela takega daru. Prav zaradi prirojenega daru, s katerim je znal vse stvari obrniti na šaljivo plat, so si stari Novomeščani in okoličani Josipa od vseh Windischerjev najbolj zapomnili.

Prvi Windischer, ki se je ukvarjal z gostilniško obrtjo, je bil Anton, ki je še v prejšnjem stoletju vodil znano gostilno, današji hotel Kandija. To je bilo še v časih, ko ni bilo avtomobilov in so gostilne cvetele povsod tam, kjer so se ustavljali furmani. Furmanov je bilo v Windischerjevi gostilni vedno dosti, zato je tudi obrt cvetela. Prav tako je bila ta gostilna znana po tem, da je bila bolj kmečka; to pa je pomenilo, da so se vsi ljudje, ki so prišli z belokranjske strani v mesto, ustavili najprej pri Windischerju, kjer so privezali v hlevih svoje utrujene živali in v gostilni privezali tudi svoje duše.

In kot je bilo pri nekdanjih oštarijah dostikrat v navadi, je tudi Windischer združil gostilno in mesnico. To je pomenilo, da je bilo v gostilni vedno sveže in dobro meso in gostje so tudi zaradi tega prav radi zahajali v to kandijsko gostilno. Stari Anton je imel svoj mesarski lokal na levem bregu Krke, pri lesenem mostu, kjer je včasih stala Janezova kapelica, oštarijo pa najprej na kandijski strani, v bivši Kosičkovi hiši.

Tako so gospodarili v oštariji in mesnici trije rodovi Windischerjev; zadnji lastnik je bil Josipov sin Jože, ki je umrl 1962. Gostilna in mesnica sta bili po vojni nacionalizirani. Iz nekdanje gostilne so naredili hotel „Kandija", ki ima 31 sob in 53 postelj in ki spada danes v Krkin tozd Zdravilišča.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Anton Windischer

Milka Windischer